DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

REDIGERET AF

Kjøbenhavn **O. HELMS** 1918—1919

INDHOLD AF AARGANG 13.

HÆFTE I—II.

HÆFTE III—IV.

FUGLENE VED NAKKEBØLLEFJORD.

TREDJE AFSNIT.

FREDNING AF FUGLE PAA SANATORIETS GRUND.

Saaledes som Sanatoriets Beliggenhed var valgt, var i Hovedtrækkene Betingelserne givne for, hvad man kunde vente af Fugleliv i Egnen. At gribe ind og gøre noget for at skaffe flere Fugle her omkring, i Inddæmningen, i Skoven eller paa Fjorden, var ikke Enkeltmands Sag, naar han da ikke var saa velforsynet med Midler, at han kunde leje Jagtret og holde Fred over Fuglene paa store Strækninger. Hvad jeg har formaaet at udrette for Fuglene udenfor Sanatoriets Grund er ogsaa kun beskedent. Derimod har jeg nok forsøgt indenfor selve det Omraade, der tilhører Sanatoriet, at gøre et og andet for at frede Fuglene og holde dem til, skaffe dem gunstige Livs- og Ynglebetingelser. Hvilke nogle af disse Betingelser er, og hvad jeg har gjort for at skaffe dem til Veje, skal jeg fortælle lidt om i det følgende. Nogle af mine Foranstaltninger har vist sig at være rigtige og har bragt gode Resultater, andre er mislykkedes.

Fredning i Almindelighed. En given Ting er det, at ingen fortrædiger Fuglene her paa Sanatoriets Grund; der jages, fanges og dræbes ikke, udover hvad der er nødvendigt for at beskytte Menneskenes Interesser. At der i Sanatoriets Omgivelser færdes mange Mennesker paa de samme Steder, hvor Fuglene færdes, at Folk spadserer lige forbi de Pladser, hvor Fuglene har Reder, det skræmmer dem ikke. Jeg vilde snarere sige, at en stor Del Fugle holder af Menneskenes Nærhed, hvad Grunden saa end kan være; Eksempler er der nok af: Forstuesvalerne bygger rundtom i Gange og Værelser paa Sanatoriet, hvor Mennesker færdes ud og ind, Graa Fluesnapper og Solsort i Liggehallerne med Udsigt til et halvthundrede Mennesker, der kommer og gaar Dagen igjennem i et Par Meters Afstand fra Rederne; Spurve og Bogfinker kommer ind paa Sovestuerne

flytter sig næppe, før man næsten rører ved dem, og spiser villigt af Haanden; Bogfinken sætter sig om Aftenen til Ro i den oplyste Dagligstue med Mennesker passerende lige forbi dens Soveplads; Gulspurven kommer daglig og spiser med ved et Bord i Haven, Rødhalsen kommer flyvende, naar man begynder at grave, medens Musvitten hjemmevant færdes inde i Boligerne — alt noget jeg nærmere vil komme til at omtale under de enkelte Arter.

Fig. 32. Gulspurv, der hver Dag kom og spiste af Haanden.

Selv om nu Menneskene lader Smaafuglene i Fred, har de andre Fjender, der efterstræber dem. Værst imod dem er vel nok Kattene. I de første Aar, Sanatoriet eksisterede, var der adskillige vilde og omstrejfende Katte, der huserede her; først da vi havde faaet Bugt med dem, begyndte Fuglelivet at tage Opsving. En fast Regel overalt, hvor man læser om Beskyttelse af Smaafugle, er ogsaa, at man skal efterstræbe Spurvene; det er dog maaske tvivlsomt, hvor meget de egentlig gør Fortræd paa andre Smaafugle — i hvert Tilfælde direkte; det eneste Tilfælde, jeg har set, er den Maade, hvorpaa de fordriver Bysvalerne ved at tage deres nyopførte Rede i Besiddelse. Men noget rart ved at have mange Spurve er der ikke, og jeg har ogsaa i mange Aar efterstræbt dem og dog holdt Tallet nogenlunde nede. — De ynglende Smaafugle har andre Fjender, hvis Gærninger tydeligt nok røber dem, uden at det dog har været mig muligt at opdage, hvem Gærningsmændene er. Ofte nok finder jeg en nedrevet Rede eller en, der er tømt for Æg eller Unger. Som Forbryderne kan tænkes Maar, Lækat (som er meget hyppig her), Egern (der forekommer sparsomt), Krager eller Snoge; men Gærningsmanden træffes saa at sige aldrig, og ikke altid plyndres hele Reden paa en Gang; jeg

mindes en Gulspurverede, hvor der hver Dag forsvandt en af de halvvoksne Unger.

Plantning af Træer og Buske til Yngleplads for Fuglene. En overvejende Rolle for Fuglenes Trivsel spiller Plantevæksten. Træer, Buske og Urter yder Fuglene Redeplads samt deres hovedsagelige Føde, enten direkte eller ved at huse de Smaadyr, som Fuglene lever af; derfor afhænger det ogsaa af Plantevæksten, i hvor stor Mængde Smaafuglene yngler paa et Sted. Er der paa et Areal en meget forskelligartet Bevoksning, giver det de bedste Betingelser for Smaafuglenes Trivsel. De høje, regelrette, stærkt skyggegivende Træer i en Skov eller Park yder kun Smaafuglene ringe Lejlighed til at bosætte sig, særlig naar der ikke blandt dem er gamle, udgaaede Træer, hvor de i Huller byggende Fugle kan slaa sig ned. I gamle Bøge, Ahorn osv. bygger væsentligt kun nogle Bogfinker, enkelte Grønirisker og Stillidser. Egeskoven yder adskilligt bedre Betingelser; dels danner de Skud, der er saa villige til at bryde frem fra Egens Stamme, i Modsætning til, hvad der er Tilfældet med Bøgen, et godt Redeunderlag for adskillige Smaafugle, og saa er der lyst under Egene, saaledes at der kan vokse rigelig Underskov op. Hvor der findes Egehøjskov i Parken, har jeg flere Steder plantet under med Hassel, Avnbøg, Druehyld og Tjørn, altsammen noget Smaafuglene holder af at bygge i; vokser der saa tæt med Hindbær, som yndes til Byggeplads særlig af Munk og Havesanger, er det saameget bedre.

Da Sanatoriet blev anlagt, var det Skovstykke, som nu er Park, stærkt overgroet med Brombærranker; det er nu ikke rart at have altfor store Partier af dem, hvorfor jeg de fleste Steder sørger for, at de bliver holdt nede, men et enkelt Sted, i en Bevoksning af gammel Eg, lader jeg dem staa og brede sig, som de vil; de kæmper her med Hindbær, Bregner, opvoksende Ahorn o. l., men med deres lange Skud og tætte Løv sejrer de paa mange Steder. Dette Egestykke med Brombærundervækst (Fig. 33) er ogsaa et af de Steder, hvor man sikrest søger Reder; her holder til: Havesanger, Munk, Løvsanger, Brunelle, Gærdesmutte, Solsort og Gulspurv, foruden de Fugle, der yngler i de ophængte Kasser; men her er ogsaa rart fredeligt for Fuglene, hverken Mennesker eller Dyr bryder sig om at trænge ind gennem de tætte, tornede Brombærranker.

Fig. 33. Egebevoksning med kraftig Undervækst af Brombær.
Paa en af Stammerne en Træløberkasse.

Et andet Sted staar paa fugtig Bund en Pilebevoksning med Brændenælder og Humle imellem (Fig. 34). Stykket faar Lov til at passe sig selv, kun hugges hvert Aar en Del Pilegrene af til Fletning af Gærder; der skyder hurtigt nye op. Paa to Sider er der plantet et Par Rækker Graner, og i et Bælte uden-

Fig. 34. Pilekrat med Undervækst af Brændenælder. Nattergalens Tilholdssted.

om disse er anlagt et Parti med Stauder. Her er et fredeligt Sted, gennem 12 Aar Nattergalens Yngleplads. Desuden yngler her Drossel, Munk, Havesanger, Gulbug og Kærsanger; i Granerne Solsort og Drossel, Gærdesmutte, Bogfinke og Gulspurv.

Rundtom i Parken var der, da Sanatoriet blev anlagt, aabne Pletter, som jeg har ladet beplante med Gran af forskellig Art, mest Rødgran, Ædelgran og Sitkagran. Intetsteds skaffer man

Fig. 35. Lille Granplantning paa 30 Træer mellem Skoven og Staldbygningen. Meget søgt Yngleplads.

Smaafuglene bedre Redepladser end i saadanne smaa Granplantninger; blot en Snes Graner plantede sammen er tilstrækkeligt til at huse adskillige Reder, og min Erfaring er, at man for at gavne Fuglene langt hellere maa plante en Del smaa Granstykker end et større sammenhængende. Fuglene bryder sig ikke saa meget om at komme ind i Tykningen; et Par Rækker paa en Snes Graner i hver er udmærket, eller et lille Stykke paa 50—100 m²; jeg har tidligere her i Tidsskriftet (Aarg. 6, Foreningsmedd. S. XVII) berettet om, hvad der fandtes af Reder i en enkelt lille Granbevoksning paa ca. 200 m²; men jeg kan supplere det med meget fra de senere Aar. I min Have staar paa en Skraaning, der næppe er 30 m lang, 2 Rækker Ædel- og Sitkagraner; i Aar har der i disse halvhundrede Træer

været Rede af Solsort, Bogfinke, Grønirisk og Havesanger. Rundtom i Granstykkerne i Parken yngler talrige Fugle; det er sikre Steder at gaa, naar man vil finde Reder; foruden de foran nævnte yngler her: Drossel, Gulspurv, Gærdesmutte, Brunelle og Tornirisk.

Naar Granerne er saa gode Redepladser, er det dels, fordi de giver Skjul og Læ for Reden, dels ogsaa fordi den Maade,

Fig. 36. Gærdesmutterede i Hyld; tilvenstre er Reden fjærnet for at vise de Skud, der bærer den.

hvorpaa Grenene udgaar fra Stammen — kransstillede, vandret eller lidt skraat opad — skaffer Reden en fortræffelig Understøttelse, de to Hovedbetingelser Fuglene kræver. Der er andre Buske, som yder noget lignende; Hyld, der trives saa villigt her, er ikke allerbedst som Redebusk, da Grenene afgaar spidsvinklet og spredt; men skærer man Stammerne over, kommer der en Krans af Skud, der danner som en hel lille Kurv (Fig. 36), en ypperlig Redeplads. Hylden er ellers væsentlig Bogfinkens og Gulbugens Ynglebusk.

I en sumpet Del af Parken vokser et Sted en vild Stikkelsbærbusk, der har bredt sig over en 5—6 Kvadratmeter; i denne Busk søger man aldrig forgæves efter Reder; jeg har paa en

Gang fundet Rede af Munk, Gærdesmutte og Gulspurv i den og har derfor forskellige andre Steder plantet vild Stikkelsbær under de høje Træer, og venter ogsaa Udbytte deraf; men de vokser kun langsomt. Kaprifolier var der, da Sanatoriet blev bygget, Masser af i Skoven og Parken, og nogle Steder staar de endnu. I min Have har jeg plantet nogle op ad et Stakit og ladet dem slynge deres tætte Virvar af Grene, som de vilde; de har ydet Yngleplads for Solsort, Gærdesanger, Havesanger og Gulspurv. I Parken staar paa fugtig Grund et Elletræ, opad hvilket slynger sig en tæt Kaprifoliefletning, der gaar 5—6 Meter i Vejret; hvert Aar har der i denne Kaprifolie, højere oppe eller længere nede, været en Gærdesmutterede.

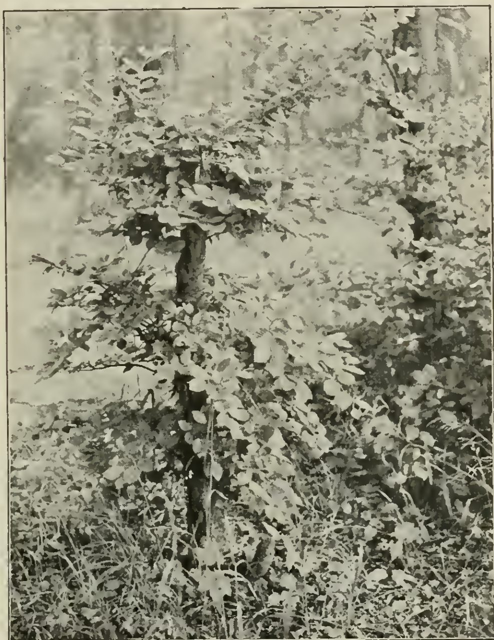

Fig. 37. Oversavet Bøgestamme. I Skuddene øverst har en Gærdesmutte Rede.

Den Del af Parken, der vender ud mod Fjorden, bestaar væsentligst af en Brink med unge Bøge, der er voksede op forblæste og krogede; de gav kun lidt Læ, og tyndede man for stærkt ud i dem, vilde der blive endnu mindre; jeg valgte da ikke at hugge dem, der skuldė bort, af ved Roden men save dem over ca. 1½ m fra Jorden; de skød saa ud fra Resten af Stammen og dannede tætte Buske (Fig. 37), som gav godt Læ for Vinden og god Redeplads for Fugle, Smaasangere, Gærdesmutte og Solsort.

Med disse Eksempler skal jeg lade mig nøje; hver Busk, hvert Træ og hver Hæk, man planter, giver Mulighed for Fuglereder, selvfølgelig langt fra alle lige godt; hvad man skal plante og hvorledes, er der, navnlig i Tyskland, skrevet meget om,

og der findes ogsaa i den Videnskab større og mindre Haandbøger; selvfølgelig er man i en Park, hvor andre Hensyn gør sig gældende, afskaaret fra udelukkende at lægge an paa at plante af Hensyn til Fuglene, men skaffer man dem blot afvekslende Plantninger, kan man faa Fugle nok. En Ting har jeg lagt Mærke til, at i de Buske, man planter i Busket som Sirbuske, altsaa væsentlig fremmede Arter, er Fuglene kun lidet villige til at yngle; det gælder dog ikke de forskellige stedsegrønne Sirbuske og Træer, af hvilke der er adskillige plantede her og jævnlig giver Plads for Reder. Grøniriskene er bekendt for at nære Forkærlighed for dem.

Anbringelse af Redekasser. Har nu Naturen — med Menneskets hjælpende Haand — sørget for de Fugle, der bygger frit, saa maa Kunsten træde til og hjælpe lidt paa de Arter, som vanskelig kan skaffe sig selv en Bolig, de Arter nemlig, som bygger i Træhuller, og for hvem en Park eller Skov uden større Træer med naturlige Huller ikke byder Betingelser for at yngle. Det med at sætte Redekasser op er jo gammelt, og Grundlaget for hele den moderne Videnskab med Opsætning af Kasser danner den gammeldags Stærekasse. Det er fra Tyskland, Arbejdet stammer med Ophængning af Kasser i større Stil, og det er Baron Hans v. Berlepsch's Navn, der særlig er knyttet til Arbejdet herfor; han har skrevet forskellige Bøger herom, andre har fulgt andre Principer ved Kassernes Forarbejdelse og Anbringelse, og herom hersker der Strid. Jeg skal ikke udtale mig om de forskellige Principer for Kassernes Udboring og Ophængning; hvor man vil hænge Kasser op i tusindvis, er det selvfølgelig vigtigt at faa en praktisk og holdbar Model, anbragt paa den fordelagtigste Maade. Driver man Ophængningen som her i mindre Maalestok, kan man klare sig uden for mange Vidtløftigheder, ja kan endda have Fornøjelse af at gaa udenfor det fastslaaede og selv prøve sig frem. — De Fugle, jeg har faaet til at yngle i Kasser, er foruden Stære og de uvelkomne Gæster, Graaspurve, følgende: Musvit, Blaamejse, Sumpmejse, Graa Fluesnapper, Broget Fluesnapper, Rødhals, Træløber, Skovspurv og Natugle.

Til Natuglen har jeg taget 2 langagtige Trækasser af passende Størrelse med Laag paa; et Stykke af den ene Side er fjærnet opad for at danne Indgangshul, og Kasserne slaaede op

paa Stammen af et Bøgetræ i ca. 5 Meters Højde (Fig. 38) med ca. 100 Meters Afstand mellem de to Kasser; Kasserne blev anbragte for 7—8 Aar siden, og en af dem har stadig siden været

Fig 38. Redekasse til Natugle.

beboet; der har været fra 1—3 Unger hvert Aar, maaske har jeg gjort Kasserne lovlig smaa.

Mejsekasserne forfærdiges af Træstammer, — mest Birk — der udbores 10 cm i Diameter, 20—25 cm dybt; forpaa bores Indgangshullet, 3 cm i Diameter til Blaamejse og Sumpmejse, 4 cm til Musvit og Broget Fluesnapper; Sanatoriets Maskinmester udborer Kasserne paa Maskinværkstedets Drejebænk, og Fremstillingen er simpel nok. Bagpaa den færdige Kasse slaas

en Liste, der rager noget frem ovenfor og nedenfor Kassen, saa at den kan slaas fast i et Træ. I den første Tid sømmede jeg Laaget paa, saaledes som det almindeligt bruges ved de Kasser, der er i Handelen. Dette har forskellige Ulæmper, først og fremmest den at man ikke kan se direkte ned i Kassen; vilde jeg vide noget om Indholdet, maatte jeg anvende Spejle paa samme Maade, som man foretager en Strubeundersøgelse, hvad dog altid er noget vidtløftigt. Den anden Ulæmpe var, at man ikke fra Kassen kunde fjærne ubudne Gæster som Spurve og Mus. Hængsellaag er ikke praktiske, jeg gik derfor over til et Princip, som er anbefalet af den ungarske ornithologiske Central, nemlig paa Laagets Underside at anbringe en rund Træklods, som passer ned i Udboringen; jeg erstattede den senere med 3 Søm, som blev slaaet i Laaget paa Undersiden og holdt det paa Plads; i adskillige Tilfælde har jeg simpelthen lagt en Mursten over som Laag. For Fuglene synes det ikke at gøre nogen Forskel, hvilken Slags Laag der anvendes.

Fig. 39. Mejsekasse, i flere Aar beboet af Musvit.

Hvorledes Kasserne skal anbringes, er der ogsaa bestemte Regler for, men jeg er ofte gaaet udenfor disse. Inde i en Skov eller Have, hvor der er Læ, tror jeg ikke, det har meget at sige, om Indgangshullet vender den ene eller den anden Vej; jeg synes, mine Kasser er lige godt beboede, enten Hullet vender mod Øst eller Vest; men man skal maaske nok sørge for at anbringe Kassen saaledes, at Hullet vender til en Side, hvor der er Læ. Endvidere har jeg anbragt alle mine Kasser lavt, $^1/_2$—$1^1/_2$ Meter over Jorden, enkelte lige paa Jorden, ja jeg har endog forsøgt at anbringe den nederste Del nede i Jorden. Mejserne synes absolut at foretrække de ganske lave Kasser, hvad der ikke er saa underligt, da de ofte yngler i Træstød. Alle de andre

Arter gaar villigt ind i Kasser, der ikke hænger højere, end at man med Lethed kan se ned i dem, naar man staar paa Jorden. Hænges Kassen lavt, har man tillige den Fordel, at Graaspurvene ikke tager den i Besiddelse, og Skovspurvene vil dog ogsaa helst et godt Stykke over Jorden. Graa Fluesnapper og Rødhals gaar villigt i halvaabne Kasser, hvor Indgangshullet er erstattet ved, at et større Stykke af Kassens Væg er fjærnet (Fig. 40).

Fig. 40. Halvaaben Kasse med Laag af Mursten. Beboet af Graa Fluesnapper og Rødhals.

I en Artikel her i Tidsskriftet (Aarg. 3, S. 149) angav M. Klinge en Kasse, som Træløberen gærne vilde bebo; den bestaar simpelthen af 2 smaa Brædder, slaaede sammen i en ret Vinkel; de forsynes med Laag og Bund og fastgøres paa en Træstamme (Fig. 41); som Indgangshul tjener en Udskæring i en af de Rande, som støder op til Træet. Kassen skal være et Surrogat for Træløberens naturlige Redeplads, som er mellem Stammen og et løsnet Barkstykke. Jeg har prøvet Kasser efter Klinges Angivelse og lavet nogle efter det samme Princip men efter min Mening mere naturtro ved at gennemskære en Mejsekasse paa langs e. l.

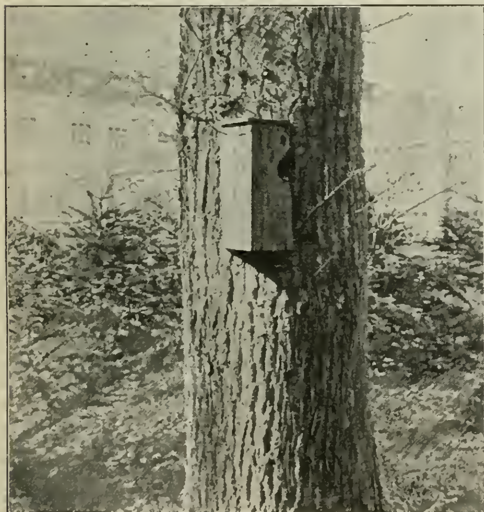

Fig. 41. Træløberkasse paa Egestamme. Beboet straks efter at være sat op.

Træløberen gaar snart i den ene snart i den anden Slags Kasser, forsmaar det, jeg selv synes er udmærket, og tager til Takke

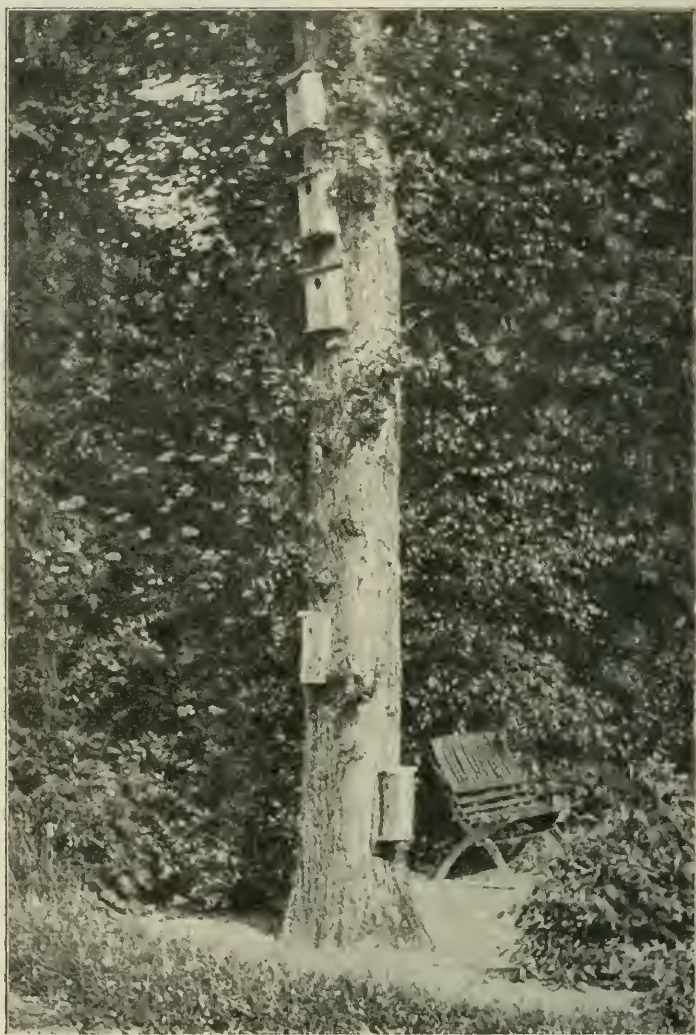

Fig. 42. Egetræ med Redekasser. De to af Stærekasserne er beboede; i den øverste Mejsekasse yngler Blaamejse, i den nederste Skovspurv.

med en yderst beskeden Bolig, som næppe kan bære Navn af Kasse. Ogsaa Mejserne er forøvrigt gaaede ind i flere af de Kasser, som jeg havde beregnet til Træløberen, saa jeg er til-

bøjelig til at tro, at man med Mejsekasser anbragte efter det Klinge'ske Princip vilde faa gode Resultater.

Hvormange Kasser man skal hænge op paa et bestemt Areal, kan der naturligvis tvistes om; jeg har Indtrykket af, at jo flere man hænger op, des flere Fugle søger der til; nogle Aar har jeg haft over 50 Kasser oppe og over Halvdelen beboede. I mit eget Havestykke paa ca. 1/2 ha ynglede paa en Gang 3 Par Blaamejser, de to lige ved Siden af hinanden, det tredje Par ikke halvthundrede Meter derfra.

Kasserne behøver ikke at anbringes skjult eller afsides, Fuglene gaar gærne i dem, selv om de hænger lige ved alfar Vej. Ligeoverfor Indgangsdøren til mit Hus paa den anden Side af Vejen, i 5 Meters Afstand fra Huset, staar der en Eg, paa hvilken der hang en Stærekasse. Min Kone bad om at faa nogle flere Kasser sat op, da hun fra sit Vindue havde saa megen Fornøjelse af at se Fuglene her og havde iagttaget, hvor Stærene sloges om Kassen. Jeg hængte saa yderligere to Stærekasser og to Mejsekasser op (Fig. 42); kort Tid efter var der Stære i de to Kasser, i Mejsekasserne Blaamejse og Skovspurv.

Forskellige af de kunstige Reder, der anbefales: Svalereder af Ler, kunstige Digesvalereder, Staaltraadsunderlag til Rede i Buske el. lignende, har jeg ikke brugt. Derimod har jeg forsøgt andre Ting; jeg har set, hvorledes Rødhals og Løvsanger byggede i Huller paa Grøftekanter og Skrænter. Jeg mente da, at man kunde skaffe saadanne passende Huller ved ind i Skrænten at sætte en Urtepotte, en Konservesdaase e. l. med Bunden indefter; hidtil har jeg ikke haft Held dermed, men derfor kan det godt hænde, at jeg en Dag finder en Rede i den kunstige Redeplads; morsomt nok var det forøvrigt, at da jeg gik hen for at tage nogle tomme Konservesdaaser til det anførte Brug et Sted, hvor der laa en Del i et Bøgekrat, viste det sig, at der i den første, jeg fik i Haanden, var en Rede, vistnok af Rødhals, hvoraf Ungerne var udfløjne.

Endnu skal jeg blot nævne, at jeg til en Flagspætte, som færdes her om Vintren, har opsat en særlig Kasse, udboret i en Fyrrestamme men hidtil uden Resultat.

Bade- og Drikkekar. At man for at holde Fuglene til skal skaffe dem Vand til at drikke og bade i, er en kendt Sag; alle Skrifter, der handler om Fuglebeskyttelse, omtaler det, og

længe havde jeg selv tænkt paa at faa indrettet et saadant Bassin; et Tilfælde gav Stødet til, at jeg realiserede Tanken; jeg saa nemlig en kolig Septemberdag efter et stærkt Regnskyl, hvor ihærdigt en Hvid Vipstjert badede sig i en Vandpyt paa Vejen; jeg kom til at tænke paa, at naar en Fugl paa en kold Dag, hvor der var nok af Fugtighed, var saa ivrig for at bade

Fig. 43. Bade- og Drikkekar; i Vandet en Drossel, paa Kanten en Bogfinke.

sig, kunde man tænke, hvor kærkomment et Bad maatte være paa varme Dage, og jeg fik Badekarret indrettet. Det blev lavet efter en Model, som jeg fandt i det ungarske Tidsskrift »Aquila«: det er et lille fladt, firkantet Cementbassin, 1 m langt, 60 cm bredt; i den ene Ende er det 10 cm dybt, medens den anden Ende ligger i Højde med Jordoverfladen. Bunden er skraa, saa at Fuglene fra Kanten kan gaa ud i ganske lavt Vand og efter Behov ud paa dybere. Bassinet er støbt af Cement i en Græsplæne, med Buske i kun faa Meters Afstand paa de 2 Sider. Intet, af hvad jeg har gjort for Fugle, har bragt mig saa stor Glæde og bragt Fuglene saa nær til mig, maaske naar jeg undtager Fodringen om Vintren. Badekarret er anbragt i Haven umiddelbart ved den Plads, hvor vi om Sommeren daglig spiser, og Fuglene kommer her Dagen igennem og bader.

For- og Efteraar kan man se adskillige Stære bade paa en Gang, Sommeren igennem kommer de forskelligste Smaafugle Dagen lang: Drossel, Solsort, Rødhals, Sangere af forskellig Art, Vipstjert, Gulspurv, Bogfinke, Stillids, Fluesnapper, osv.; Mejser søger kun sjældnere hertil, Svalerne aldrig; er man heldig, kan man godt i Løbet af et Par Timer se ti til femten Arter.

Da jeg saa, hvor ivrigt Fuglene benyttede sig af dette Badeetablissement, anlagde jeg et lignende i Sanatoriets Park paa en Plæne; tilfældigvis kom det til at ligge ud for Vinduerne i min Undersøgelsesstue, saa jeg kunde holde Øje med det, men skønt anlagt efter ganske samme Model som det hjemme i min Have, og skønt der ellers ikke i Nærheden findes Bade- eller Drikkevand, synes Fuglene slet ikke at bryde sig om dette Badekar. Der kommer enkelte Graaspurve, en sjælden Gang en Gulspurv eller en anden Fugl, men yderst sparsomt. Grunden til denne Forskel tør jeg ikke udtale mig med Sikkerhed om; jeg kunde tænke mig, at det laa i, at der til den ene Side er en stor aaben Plads, hvorfra en Rovfugl let vilde kunne komme og gribe den Fugl, der var beskæftiget med Badning og med sine vaade Fjer ikke kunde komme hurtigt afsted til det Ly, som de nærstaaende Træer giver; hvis dette er rigtigt, bør altsaa Fuglebadekar lægges paa Steder, der er beskyttede af Træer eller Buske.

Fodring af Fugle. Man kan stadig om Vintren se Opfordring til at være god imod Fuglene og tænke paa dem med Føde. Det er vel ogsaa sikkert nok, at Fuglene til visse Tider kan trænge til, at man sørger lidt for dem; er Jorden dækket med et tykt Snelag eller Isslag, kan det for mange Arter knibe med at skaffe sig Føde; er der kun almindelige Vinterforhold, klarer de fleste sig vist helt godt. Men dels gør man vel nok noget godt overfor Fuglene ved om Vintren at fodre dem, og dels skaffer man sig selv en overordentlig Fornøjelse hermed. De forskellige kunstige Fodringsbrædter og Kasser har jeg forsøgt, men et Sted, hvor man bor lige ved Foderpladsen og kan holde den fri for Sne, behøves der ingen særlige Apparater. Jeg har hvert Aar lavet en Fodringsplads saaledes, at jeg paa Plænen udenfor mit Hus opstiller smaa Graner, gravede ned i Jorden, saa at de danner en Halvkreds med 2 Meters Diameter; den aabne Side vender ind imod Huset; de stilles tæt, og

jeg fletter Grangrene ind imellem den lavere Del, saa at der kan blive saa meget Læ som muligt for Vinden. I det øverste af Granerne hænges Kødben til Mejserne; Solsikkefrø, lidt Korn, Smuler og andet Affald strøes paa Jorden; før Krigen lavede vi ogsaa en Grød af Gryn, Brødsmuler og Talg, der smæltedes og hældtes ud paa Grangrenene. Saa er alt beredt til at tage imod Gæsterne, der heller ikke lader vente længe paa sig. Mejsernes muntre Flok indfinder sig hurtigt, hænger sig fast i Kødbenene og lader sig kun for en kort Tid skræmme bort; Spætmejsen kommer og henter en Nøddekærne eller et Solsikkefrø. Sumpmejsen er ogsaa en stor Ynder af Solsikkefrø, som den sikkert samler Forraad af, Bogfinker og Solsorter søger alt, hvad der fodres med, Gulspurven lokkes fremfor alt af en Haandfuld Byg. Rødhalsen er en hyppig Gæst, og inde mellem Granernes lave Grene, stadig i Skjul, hopper den lille Brunelle, en af de Fugle der mest trofast indfinder sig ved Fodringspladsen. Grønirisk, som i København saa villigt gaar til Fodringsbrædt, vil slet ikke komme her, selv om den findes lige ved Siden af; Skovspurv og Graaspurv behøver jeg blot at nævne for at fuldstændiggøre Listen.

Men naturligvis er den Smule Foder, man giver Fuglene, intet at regne imod det Bord, som dækkes op for dem af Træernes Frugter. Vil man lokke Fugle til, bør man selvfølgelig ogsaa plante Træer og Buske, hvis Frugter de holder af. Noget af det, Fuglene mest ynder, er Rønnebær. Langs Vejen ned til mit Hus staar en smuk Rønneallé; saasnart Bærrene er modne, falder Solsorter og Drosler over dem, men ogsaa Havesanger, Munk, Graa Fluesnapper og Bogfinke tager sig et ordentligt Foder. Bærer Bøgen Olden, holder Skarer af Bog- og Kvækerfinker til her, medens Krager, Raager, Alliker og Skovskader falder over Egetræernes Frugter i gode Agernaar. Af og til kommer Graasiskener og fraadser i Birketræernes Frø; rundt om har jeg plantet Elletræer for at holde Grønsiskener til, idet jeg mindes fra mine Udflugter som Student i Jægersborg Dyrehave og Charlottenlund, hvorledes man i Elletræerne der kunde være sikker paa at træffe Grønsiskener om Vintren. Enhver kender Billedet af Stærene, der om Efteraaret søger til Hyldens Bær, og Hyld findes her ogsaa rigeligt af rundt om. Fra min Barndom husker jeg to store Kristtorntræer, der stod i Haven i mit Hjem; i det ene, der var fyldt med Bær om Vintren, holdt Solsort og

Sjagger til, medens hen paa Foraaret Kærnebideren i smaa Flokke faldt over Bærrene; jeg har derfor ogsaa ladet plante adskillige Kristtorn her, men man skal sørge for at faa Planter, som man ved kan bære, da nogle af dem er tvekønnede, andre enkønnede. Hvert Aar staar der i min Have en Del Solsikker og tæt ved dem nogle Hampplanter, de sidste mindre for deres Skønheds Skyld end for at tjene som Vært for en Art Gyvelkvæler; om Efteraaret, naar Solsikke og Hamp staar med Frø, er det morsomt at se, hvor Mejserne, særlig Sumpmejsen, er paa Færde for at faa fat i Frøet. Rundt om i Parken gror nogle Burreplanter, som jeg holder Haanden over, dels fordi en stor, fritstaaende Burre — og vi har Kæmpeeksemplarer paa 2—3 Meters Højde — er en særdeles dekorativ Plante, og dels fordi den om Efteraaret faar en uanet Pragt, naar den i Toppen er besat med en Stillidsfamilie, for hvilken Fugl dens Frø er en Yndlingsspise. En Vinter samlede jeg nogle Burrestængler med Frø ude paa Marken og stillede dem hjemme i min Have ved Foderpladsen; den næste Dag havde Stillidsen, som ellers aldrig kommer til Foderpladsen, fundet dem.

Andre Foranstaltninger. Det er sjældent, at man et Sted som her med Fordel kan anbringe Hvilepladser for Fugle; dem er der nok af i Træer, Buske og paa Bygningerne. Der er dog en Art, som villigt modtog, hvad jeg bød den, det er Isfuglen. En Dag sad en Isfugl paa en Sten ved Stranden udfor mit Hus; der var lige herudfor ingen passende Hvilepladser for den, og jeg slog da nogle Pæle ned i Strandkanten, havde ogsaa den Tilfredsstillelse stadig derefter at se Isfuglen benytte dem.

Et beskedent Fyrtaarn har jeg ogsaa faaet anbragt men ganske vist ikke haft Held med at faa Fuglene til at komme dertil. Da jeg boede i Haslev, stod jeg ofte paa gode Trækaftener i min Have og ønskede, at jeg kunde faa anbragt en kraftig Lampe højt oppe i Luften for at lyse paa de Fugleskarer, der fløj over. Herovre kunde jeg faa noget i den Retning; i Sanatoriets øverste Spids, Taarnet, skulde anbringes en Lampe til at belyse Terrainet; jeg havde ventet mig noget af den for Fuglenes Vedkommende, da det var en kraftig Lampe paa 200 Lys, der straalede godt nok ud i Luften, men Fugle trak den ikke til; jeg har undertiden forsøgt at tænde den, dels i Aftener, hvor jeg hørte Fugle trække over, dels i disede og taagede Aftener

For- og Efteraar, hvor der efter Erfaringen skulde være rigeligt Træk; men Fugle kom der aldrig hen i Lampens Nærhed.

Resultater. Hvor meget eller hvor lidt nu disse forskellige Foranstaltninger, som jeg har omtalt i det foregaaende, hjælper til at holde paa de Fugle, der er her, og bringe flere til, er naturligvis ikke godt at sige; selv har jeg bestemt Indtrykket af, at de virker godt efter deres Hensigt; jeg mener, at en Del af de Bogfinker, Solsorter og Musviter, som fodres om Vintren, bliver her om Sommeren for at yngle. Der er et Punkt, hvor man direkte ser Resultatet af sine Bestræbelser, og det er ved at undersøge, hvor mange Fugle der yngler i de ophængte Kasser; hvad her er opnaaet, vil fremgaa af det følgende.

I Sommeren 1916 forsøgte jeg en Optælling af, hvormange Fugle der overhovedet ynglede her paa Terrainet. Det gik saaledes til, at S. M. Saxtorph og jeg i sidste Halvdel af Juni systematisk gik hele Sanatoriets Grund igennem og undersøgte, hvad der fandtes af Fuglereder. Vi delte dem i 3 Grupper: Reder, hvor Ungerne allerede var udfløjne, Reder med Æg eller Unger og nybyggede eller forladte Reder. Naturligvis giver Tallet af fundne Reder ikke Tallet af ynglende Par, idet en Rede med udfløjne Unger, en forladt og en beboet Rede godt kan tilhøre det samme Par. I sidste Halvdel af Juni faar man talt Hovedmængden af Fugle, som overhovedet yngler det Aar, men i Juli kommer dog ikke ganske faa til, saa nøjagtigt bliver Tallet ikke. Ogsaa andre Forhold bevirker, at Optællingen kun bliver omtrentlig. For Redekassernes Vedkommende er Tallet selvfølgelig sikkert nok, naar man ved, hvor man har sine Kasser; for de i Træer og Buske ynglende Fugle er det ikke saa helt sikkert, selv om man ved en grundig Gennemgang nok finder de fleste; men værre er det med de Arter, der yngler paa Jorden, som Nattergal, Rødhals og Løvsanger; af dem vil man ved en Eftersøgning kun finde et Mindretal.

Hovedresultatet blev, at der, naar man regner de to almindeligste Fugle, Stær og Graaspurv, fra, fandtes ialt 174 Reder, heraf 68 beboede (med Æg eller Unger), 50 hvorfra Ungerne var fløjne, og 56 hvor Bygningen var fuldført, men Æglægningen ikke begyndt, eller hvor Reden var fuldført, Æglægningen begyndt men afbrudt af en eller anden Grund. — Af 32 Mejsekasser var de 22 beboede, af 10 Skovspurve, 5 Musviter, 3 Blaa-

mejser, 2 Mejser (uvist af hvad Art), 1 Sumpmejse, 1 Stær; af 2 Uglekasser var 1 beboet af Natugle; af 13 Træløberkasser var 3 beboede, 1 af Træløber, 1 af Blaamejse, 1 af Rødhals. 25 Reder af Forstuesvaler og 10 af Digesvaler bragte selvfølgelig Tallet godt i Vejret; ellers viste Solsort og Bogfinke sig som de hyppigst ynglende Fugle.

For blot at give et Eksempel paa, hvad der var paa en enkelt lille Strækning, skal jeg anføre følgende: Mellem Kørevejen ind til min Bolig og Gærdet ind mod Skoven findes et bevokset Stykke[1]) ca. 10 m bredt, 30 m langt; her staar nogle høje Ege, enkelte mindre Bøge, en Undervækst af Hyld, Druehyld, Avnbøg o. a. 11 Juni fandtes her følgende: 2 Stærekasser, hvorfra Ungerne lige var fløjne, en Kasse med Rede af Skovspurv, en Kasse med lige udklækkede Blaamejseunger, en anden med 3 frisklagte Blaamejseæg; en Kasse med 5 Musvitunger, en med 2 Æg af Graa Fluesnapper, en med 7 Æg af Rødhals; desuden var der Sangdrossel paa Rede og Rede af Gulbug med 2 Æg. I den øvrige Del af Haven, der i sin Helhed næppe er 1 Td. Land, hvoraf Halvdelen er Bygninger, Veje og Plæner, fandtes en Solsortrede med udfløjne Unger og en nybygget Rede, Rede af Havesanger med 4 Æg, af Gærdesanger med udfløjne Unger, en anden der lige var bygget. Musvit havde Rede i en Kasse med 4 Unger, i en anden var Ungerne udfløjne, en Blaamejse havde flyvefærdige Unger; desuden var der tre Bogfinkereder, hvoraf en med udfløjne Unger, en Gulspurverede med Æg, 2 med udfløjne Unger, en Grøniriskrede med flyvefærdige Unger, en Rede af Natugle i Kasse med udfløjne Unger. Stærekasserne er ikke regnet med, dem var der nok af. Foruden disse Fugle ynglede uden Tvivl Nattergal og Løvsanger, men deres Reder fandt jeg ikke.

Vedføjede Tabel giver en tydelig Oversigt over, hvorledes de forskellige Arter var fordelte; men foruden de paa den opførte Arter har der ynglet paa Sanatoriets Grund andre, som tilfældigvis ikke fandtes i 1916: Sumpsanger, Halemejse, Spætmejse, Broget Fluesnapper, Tornirisk, Raage og Ringdue. Siden 1916 er der ikke foretaget nogen Optælling af Reder, men hvorledes Rederne i Enkelthederne fandtes og i hvilken Del af Parken er omhyggelig optegnet af S. M. Saxtorph, saa at Stoffet kan bruges til Sammenligning et andet Aar.

[1]) Noget af det ses paa Fig. 42.

TABEL OVER FUGLE

DER YNGLEDE PAA SANATORIETS GRUND I 1916.

Frit byggede Reder.

	Æg eller Unger	Udfløjne Unger	Nybygget el. forladt Rede	Ialt
Krage	1	»	»	1
Bysvale	»	»	6	6
Digesvale	»	ca. 10	»	ca. 10
Forstuesvale	13	2	10	25
Gærdesmutte	3	3	9	15
Brunelle	»	2	»	2
Blaamejse	1	1	»	2
Gærdesanger	2	1	»	3
Munk	4	2	1	7
Havesanger	2	1	3	6
Gulbug	2	1	»	3
Løvsanger	2	2	2	6
Hvid Vipstjert	1	1	1	3
Sangdrossel	2	»	2	4
Solsort	7	6	3	16
Rødhals	»	1	»	1
Nattergal	1	»	»	1
Graa Fluesnapper	4	»	»	4
Bogfinke	4	3	10	17
Stillids	»	1	1	2
Grønirisk	»	1	»	1
Gulspurv	6	5	1	12
Reder i Kasser.				
Natugle	»	1	»	1
Stær[1])	»	1	»	1
Træløber	»	1	»	1
Musvit	3	1	1	5
Blaamejse	3	»	»	3
Sumpmejse	»	1	»	1
Mejse (Arten usikker)	»	»	2	2
Rødhals	1	»	»	1
Graa Fluesnapper	2	»	»	2
Skovspurv	4	2	4	10
Ialt...	68	50	56	174

[1]) Ynglede i en Mejsekasse med stor Indgangsaabning.

FJERDE AFSNIT.

FUGLE PAA MARKEN, I SKOV OG PARK SAMT VED BOLIGERNE.

RINGDUE *(Columba palumbus).* Ringduens Kurren hører med til Sommerens Poesi her paa Sanatoriet, og Fuglen selv ser man Aaret igennem hyppigt nok. Saasnart det bliver den mindste Antydning af Foraar, faar ogsaa Ringduen Foraarsfornemmelser, og Almanaken er den ligegyldig; den kan høres kurre hen i Februar eller i Begyndelsen af Marts; 12 Februar er den første Gang, jeg har hørt den. Saa høres og ses den almindeligt Foraaret igennem i Skoven, hvor den iøvrigt yngler i meget forskelligt Tal; et Aar har jeg anført, at der ynglede en halv Snes Par, andre Aar er den kun sparsom som ynglende. Foruden i Skoven ses den jævnligt paa Markerne og flyvende over Inddæmningen paa Vej ud til Omegnen for at søge Føde.

Ringduen er, som bekendt, en af de Fugle, der yngler over det længste Tidsrum af Aaret; den kan have Æg i Marts og hen i September; hermed stemmer det ogsaa, at dens Kurren kan høres i hele dette Tidsrum; hen i August lader den jævnlig Stemmen høre, af og til i September; 12 Oktober 1910 fandt jeg i Parken en Unge, der øjensynligt lige havde forladt Reden. I Skoven ruger den vel mest i Granerne, dog ogsaa jævnligt i Løvtræer; besynderligt nok kommer den saa at sige aldrig ind paa Sanatoriets Omraade for at yngle, og om Foraaret høres den aldrig i Parken, selv om adskillige lader Stemmen høre fra de nærliggende Dele af Skoven; en Gang har den ynglet i min Have i en forladt Raagerede, en anden Gang i en høj Bøg tæt ved.

I August—September ses Smaaflokke rundtom, hen i Oktober kan der træffes større Flokke paa 20—30—50 op til 100, det største Tal jeg har set her. De færdes paa denne Tid i Skoven og Inddæmningen, kommer af og til i Parken og jævnligt i min Have, hvor de samler Bog op og færdes ganske tamme i Træerne og paa Jorden.

Nogle Vintre forsvinder Ringduerne, i andre bliver de og ses rundtom i større og mindre Flokke. Er der Frost og Sne, kniber det sikkert tidt med Føden for dem, og de hjemsøger paa den Tid flittigt Grønkaalen i Sanatoriets Køkkenhave. Det er hændet, at enkelte findes døde i haarde Vintre, muligvis fordi de ikke kan finde tilstrækkelig Føde.

MURSEJLER *(Cypselus apus)*. Man skulde synes, at Sanatoriets høje Bygninger maatte give god Yngleplads for Mursejleren, men endnu har ingen forsøgt at slaa sig ned her. Paa Nakkebøllegaard yngler den vistnok, ellers er dens nærmeste Yngleplads Faaborg, hvor der hvert Aar yngler en Del i det gamle Klokketaarn. I 1912 saa jeg den der 15 Maj, i 1914 13 Maj og i 1916 15 Maj. Paa Foraarstrækket viser den sig kun ganske spredt og enkeltvis; jeg har set den her paa et saa abnormt tidligt Tidspunkt som 26 April (1910), da en enkelt fløj frem og tilbage mellem Bygningerne; ellers er den kun set her en sjælden Gang i Juni. Saa meget mere forbavset blev jeg ved 13 og 14 Juni 1916 at se en Flok paa henved 100 kredsende over Skoven og Sanatoriet; de var øjensynligt ikke paa Træk men fløj begge Dage frem og tilbage højt i Luften paa Insektfangst.

Paa Efteraarstrækket er de derimod regelmæssige, omend sparsomme, Gæster; i de enkelte Aar har de første vist sig paa følgende Tider:

1911.	22	August,	30 fløj over Skoven.
1912.	6	—	en Flok paa en halv Snes saas.
1913.	17	—	saas over Sanatoriet.
1914.	20	—	2 fløj over.
1915.	7	—	4 trak over mod Vest.
1917.	10	—	nogle fløj over.

Har saa de første vist sig, kan der senere i August ses nogle trækkende over eller flyvende omkring Sanatoriet; i 1917 var der endnu nogle 3 September og en enkelt 9 September, men det er Undtagelser.

Indtræder der køligt og fugtigt Vejr under deres Efteraarstræk, døjer de øjensynlig meget, vel fordi det saa bliver dem vanskeligt at skaffe sig Føden; jeg ser dem da holde til om Sanatoriets Skorsten, hvor Varmen antagelig tiltrækker en Del Insekter. Under Flugten hviler de sig af og til paa Skorstenen, fæster Kløerne i Fugningen mellem Stenene og breder Vinge og Hale ud. Af og til overnatter enkelte inde i Bygningerne, og jævnligt findes nogle om Morgenen liggende paa Jorden, forkomne og ude af Stand til at flyve. 6 August 1912 viste der sig en Flok paa en halv Snes Stykker ved Sanatoriet; 8 August øsregnede det hele Dagen, henimod Aften fløj en Flok paa henved en Snes omkring Bygningerne, holdt sig mest oppe omkring

Skorstenen; den næste Morgen bragtes mig 4, fundne forskellige Steder i og ved Bygningerne; den ene var død, de tre andre meget forkomne; de rettede sig dog hurtigt ved omhyggelig Pleje, som det hedder. Noget lignende men kun med enkelte Fugle hænder næsten hvert Aar.

ISFUGL *(Alcedo ispida)*. For de fleste Mennesker her til Lands er der noget af Eventyret over Isfuglen, den pragtfuldeste blandt vore Fugle, saa lidt i Form og Farve lignende nogen anden nordisk Fugl; dette er nu heller ikke saa underligt, da den er den eneste nordiske Udløber af en tropisk Fuglefamilie. Og man skal ikke lade sig narre af Fuglens Navn; det har ikke noget med Is at gøre, men er det gamle Ord »Isen«, Jærn eller Staal, hentydende til den staalblaa Farve.

Om Efteraaret er Isfuglen en sikker Gæst her; i August eller September viser den sig ved Stranden, ved Bækken i Skoven eller ved Hundstrup Aa; der kan være en eller flere; et Aar var der i lang Tid 3. Stedet, hvor de opholder sig, kan være forskelligt; et Aar holdt en stadig til paa en bestemt Pæl ved Bækken langs Skovens Østrand, et andet Aar kunde man træffe den ved Møllen, men oftest er Stranden foretrukket. De sidder her paa Bundgarnspæle, paa Baadebroen eller paa tilfældige Pæle ved Vandet. — Aldrig har jeg haft bedre Lejlighed til at iagttage dem end i 1911; 8 September viste sig en, snart efter kom to til, og de var derefter stadig at se hele Efteraaret og Vintren, idet dog hen paa Aaret de to forsvandt. De havde det Aar været saa elskværdige at vælge som et af deres Hovedkvarterer Stranden udfor min Bolig, og mange Gange har jeg staaet i mi Vindue eller i Haven og iagttaget dem siddende paa Pæle ved Stranden, som jeg havde slaaet ned til dem. Nu maa man sige, at udover Skønheden er Isfuglen ikke noget særligt taknemmeligt Objekt for Iagttagelse; dertil er den i for høj Grad ensidig udviklet som Fiskemaskine med det lange stærke Næb, det kraftige Hoved og de smaa Fødder. Den sidder lange Tider fuldstændig rolig paa sin Pæl, flyver af og til lynsnart ned i Vandet efter en lille Fisk, og saa straks tilbage igen op paa Pælen; forstyrres den, flyver den et Stykke langs Stranden, udstødende sit skarpe Skrig, hen til en anden Pæl; skønnest tager den sig ud, naar den som en Terne holder sig over Vandfladen, spejdende efter Bytte. — Hen paa Vintren forsvinder Fuglene

gærne fra mit Iagttagelsesfelt; om Foraaret er de kun set enkelte Gange.

Medens Isfuglen i en Del af Landet er en ret ukendt Art, er den her paa Sydfyn en nogenlunde almindelig og velkendt Fugl, som vistnok yngler alt andet end sjældent. En Mand, der boede i Nærheden, fortalte mig, at den om Sommeren stadig saas ved

Fig. 44. Skrænt ved en Skovbæk, Isfuglens Yngleplads

hans Bolig, hvor en Aa løber forbi; han hævdede, at den ikke ynglede hos ham, da han aldrig havde fundet dens Rede; men det viste sig rigtignok, at han havde søgt efter Reden i Buske. Som bekendt yngler Isfuglen paa samme Maade som Digesvalen i Bunden af et Rør, den graver vandret ind i en Brink; men Isfuglen kræver, at Brinken skal vende ud til et Aaløb eller i hvert Tilfælde til Vand. Her i Tidsskriftet er i Aargang 4, S. 131 berettet om Fundet af den første sikkert bestemte Isfuglerede her i Landet, i Brahetrolleborg Park. Indenfor mit Iagttagelsesomraade yngler Isfuglen ikke, men ved en Skovbæk lidt Nord

derfor har den ynglet gennem en Aarrække. Sammen med Forstkandidat Fabricius, som viste mig Reden, har jeg haft det pragtfulde Syn af den rugende Fugl oplyst af en elektrisk

Fig. 45. Isfuglens Redehuller; i Centrum af Billedet det Hul, som blev benyttet det Aar, Billedet blev taget; tilhøjre ses gamle Redehuller.

Lommelampe; Røret var den Gang kun ca 50 cm dybt, men det er sjældent, at Reden er saa tilgængelig; i 1915 ynglede Fuglen paa det samme Sted, men Reden laa dybt og Gangen bøjede lidt, saa jeg kunde ikke faa oplyst til Bunden. I 1917 besøgte jeg igjen Stedet 13 Juni; et Hul var friskt udgravet, men jeg kunde hverken se Æg eller Fugl; det var sikkert

et af de gamle Huller, den benyttede, thi det udgravede Grus indeholdt mange smaa Fiskeben.

GØG *(Cuculus canorus).* Nogen meget talrig Fugl er Gøgen ikke her; der er hver Sommer nogle faa i Skoven. Inddæmningen skulde man synes, efter hvad man ser paa lignende Mosestrækninger andetsteds, maatte være et ypperligt Sted for den, men her ses den saa at sige aldrig. Dens Ankomst om Foraaret er ret regelmæssig, som det vil ses af nedenstaaende:

1910. 12 Maj, saas og hørtes i Skoven.
1911. 6 — hørtes første Gang.
1912. 11 — kukkede om Morgenen.
1914. 9 — to hørtes.
1915. 9 — en saas.
1916. 8 — hørtes flere Steder i Parken og i Skoven.

VENDEHALS *(Jynx torqvilla).* Den yngler ikke her; derimod ved jeg, at den yngler i Skoven ved Brahetrolleborg, hvorfra jeg har faaet dens Rede eller rettere en Træstamme, hvori den havde ruget. Jeg har kun hørt den her en enkelt Gang, 23 Juni 1911, da der Kl 5 om Morgenen sad en og skreg udenfor mit Vindue.

GRØNSPÆTTE *(Picus viridis).* Om den yngler her i Egnen, ved jeg ikke, jeg har ingensinde hørt derom. Kun to Gange har jeg truffet den her som en rent tilfældig Gæst, 21 Juli 1909 og 22 Marts 1913, begge Gange her i Parken; det var begge Gange dens skingrende Skrig, som henledte Opmærksomheden paa den.

STOR FLAGSPÆTTE *(Picus major).* I denne Art har vi her et sørgeligt Eksempel paa, at naar først en Fugl, hvoraf kun et enkelt Par yngler, er fordrevet fra et Sted, saa kan det vare lang Tid, før den atter viser sig som Ynglefugl. Men i Flagspætten har vi tillige et ganske mærkeligt Eksempel paa den Udholdenhed, hvormed en Fugl Aar efter Aar kan vende tilbage til det samme Sted.

I de første Aar, jeg var her, ynglede den i Skoven tæt ved min Bolig, havde sin Rede højt i en udgaaet Træstamme. Redehullet var foroven skærmet paa en ganske besynderlig Maade, idet en stor Svamp dannede et Fremspring hen over det; om det var et Tilfælde, at Svampen var vokset frem over Hullet,

eller Fuglen med Forsæt havde hugget Hullet under den, tør jeg ikke afgøre. Men de udgaaede Træer blev fældede, og Spætten holdt op med at yngle; sidste Gang var vist i 1910.

Siden har Flagspætten kun været Vintergæst, — men ganske vist trofast — hos os. I Yngletiden viser den sig kun meget sjældent. Saa ses den hen paa Sommeren, ofte allerede i Juli, derefter af og til Efteraar og Vinter igennem, men altid kun en enkelt. Den har øjensynligt hele Skoven og Parken til Tumleplads, sidder og hakker i døde Grene eller løber bankende op ad Stammerne. Om Aftenen smutter den ind i en Stærekasse og boer der om Natten; det er kun tilfældigt, man faar det at se. Jeg mindes meget tydeligt første Gang, jeg saa det; det var

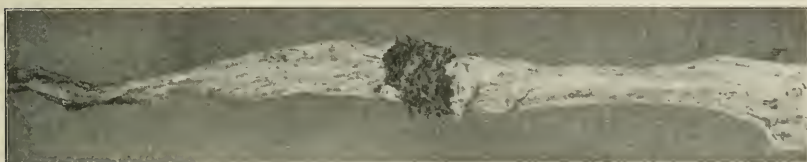

Fig. 46. Egegren bearbejdet af Flagspætte; den mørke Ring paa Midten viser Grenens oprindelige Tykkelse.

13 December 1914; jeg havde et Møde i min Stue og sad selv henne ved Skrivebordet ved Vinduet. Det var begyndt at skumre, og da jeg tilfældigvis kastede et Blik ud af Vinduet, faldt mit Øje netop paa Flagspætten, der kom flyvende og uden at standse gik lige gennem Hullet i en Stærekasse, der sad ret højt oppe i et Bøgetræ; den Maade, hvorpaa den fløj ind, gjorde Indtryk af, at det var noget, den var vant til. 13 Oktober 1917 saa jeg den i Skumringen sidde udenpaa en Stærekasse med Hovedet inde i Kassen; hvad den tog sig til, kunde jeg ikke se, men jeg kunde tænke mig, at den fjærnede Stærenes eller Spurvenes Reder for selv at søge Natteleje. Vintren igennem høres dens Hamren og Skrig af og til, og man ser Fuglen selv, der med sine brogede Farver liver op i Vinterlandskabet.

Nu ved jeg ganske vist ikke, om det er den samme Fugl, (den jeg har set, har altid været en Han) der findes hver Vinter, men det er dog rimeligt. I Vintren 1916—17 syntes den dog at bære sig noget anderledes ad end sædvanligt, idet den i en ganske usædvanlig Grad sønderflængede alle udgaaede Egegrene i Parken og Skoven. Splinter laa der overalt under Egetræerne, og

de hvide splintrede Grene lyste langt bort; det var vel Insektlarver, Fuglen søgte.

SKOVSKADE *(Garrulus glandarius).* I Sommertiden ses den af og til i Skoven; jeg har aldrig kunnet overbevise mig om, at den yngler, men usandsynligt er det ikke, at der findes et enkelt Par. Ved Efteraarstid er den derimod en sikker Fugl, og jeg har rig Lejlighed til at se, at det ikke er med Urette, den bærer sit latinske Artsnavn (af *glans*=Agern); sidst i September eller først i Oktober høres dens hæse Skrig her omkring i de fleste Aar, og derefter ses den jævnligt Efteraar og Vinter igennem. Men der er stor Forskel paa Tallet, hvori den forekommer de forskellige Aar; enkelte Aar ses den saa at sige ikke, andre Aar er den her Vintren igennem, ses daglig. Den træffes ofte i Smaaflokke paa 5—10, der drager omkring i Skoven og Parken, ofte holder til omkring min Bolig og bliver ret tamme. I Efteraaret 1910 viste de første sig 1 Oktober, fandtes saa i Mængde hele Vintren igennem, saa man ofte kunde se 3—4 Stykker ad Gangen; hen i Marts forsvandt de, men midt i April kom der en Flok paa 11, der holdt sig til hen i Maj, dog næppe ynglede her; i 1912, 14 og 16 var der adskillige Efteraaret igennem, i 1913 og 15 næsten ingen. I Efteraaret 1917 var der atter godt med Skovskader, der i en Flok paa en halv Snes holdt sig til Nytaar, ofte færdedes omkring mit Hus.

NØDDEKRIGE *(Nucifraga caryocatactes).* Under den sidste store Indvandring i 1911 saa jeg den ikke her, medens den skulde være almindelig i Omegnen; i Sommeren 1912 hørte jeg, at den saas flere Steder i Egnen, og mener selv, at jeg saa den en Gang i Skoven.

SKADE *(Pica caudata).* Ynglefugl her paa Egnen er Skaden ikke, men der kommer af og til enkelte strejfende hertil; dog har jeg i det hele kun set den 5—6 Gange i de Aar, jeg har været her.

ALLIKE *(Corvus monedula).* Den yngler ikke her i Nærheden, i hvert Tilfælde næppe indenfor en Mils Afstand, ses derfor om Sommeren kun sjældent. Ved Foraarstid hænder det, at nogle trækker over mod Nord eller Øst, men det er ikke hvert Aar; undertiden slaar en enkelt sig til Ro en kortere Tid; 12 April 1913 saa jeg 2 sidde paa en Skorsten paa Sanatoriet, og

25 April 1917 sad der nogle i Skoven. Men det er som sagt ganske sparsomt, hvad der ses paa den Tid; Efteraaret er her Tiden for Allikens Optræden, og saa er der ogsaa nok af dem. Oktober er Allikernes Maaned, og Tiden, naar de viser sig, er ret regelmæssig, som det vil ses af følgende:

1910.	5	Oktober,	begyndte at vise sig.
—	12	—	findes massevis.
1911.	10	—	nogle Flokke kom om Morgenen over mod V. N. V.
1912.	6	—	ret store Flokke.
1913.	12	—	Alliker er begyndt at optræde i Flokke de sidste 5—6 Dage.
1914.	7	—	Flokke af Alliker trak i ret stort Tal over.
1915.	11	—	om Morgenen lige i Daggry hørtes 3 Gange Flokke trække over.
1916.	12	—	om Morgenen hørtes nogle flyve over Sanatoriet.
1917.	10	—	hørtes trækkende tidligt om Morgenen lige i Daggry. (Dog var der hørt nogle allerede 25 September).

Saa ser og hører man jævnligt i Resten af Oktober Alliker trække over; Trækket sker fra Daggry til henimod Middag, sjældent senere paa Dagen. De flyver over i nordvestlig, vestlig eller sydvestlig Retning, højt eller lavt; undertiden stryger de lige over Trætoppene, undertiden lyder deres Raab højt oppe fra Luften. De holder sig næsten altid i Flokke, flyvende tæt sammen; der kan være 10—20—50—100 og langt derover i en Flok; oftest holder de sig for sig selv, kan dog ogsaa blande sig med Raager og Krager. For at give en Forestilling om, hvorledes et saadant Træk kan forme sig, anfører jeg følgende fra min Dagbog for 18 Oktober 1916: »Det havde frosset et Par Grader om Natten; om Formiddagen smukt Solskin, ganske klart; Vinden svag, østlig. Som man kunde vente, var der stærkt Kragetræk idag; Alliker trak ligeledes i meget stort Tal; der kunde være enkelte eller faa sammen, undertiden blandede med Kragerne, men ellers mest i større, tætte Flokke, der kom med meget uregelmæssige Mellemrum. Flokkene talte fra 30 til flere Hundrede Individer. Fuglene fløj skrigende over, gik i Almindelighed noget højere end Kragerne. En enkelt Gang saa jeg en lille Flok, hvor Kra-

ger, Raager og Alliker var sammen.« Saaledes som Trækket viste sig den Dag, fortsattes det den følgende.

En Ting er der, som paa Trækket skiller Allikerne fra deres Slægtninge, og det er deres ustandselige Snakken. Flyver Kragerne over, hører man kun sjældent et Skrig. Raagen er mindre tavs, men Allikerne pludrer ustandseligt under Flugten; det hænger formodentlig sammen med, at de trækker i saa tætte Flokke, men derfor er det dog uklart, hvorfor de stadig skal bruge Stemmen.

Men det er ikke blot paa Trækket, man ser Allikerne i Oktober Maaned. En Del slaar sig ogsaa en kortere Tid ned her i ikke ringe Mængde; man hører dem, naar de flyver over, man ser dem i Parken og Skoven samlende Agern eller ude i Inddæmningen og paa Markerne. Tallet paa dem, der saaledes slaar sig til Ro, er forskelligt; af og til synes det kun at være en enkelt Flok, men i nogle Aar kan det være langt flere, saaledes at Dagbogen taler om »Masser« og »Tusinder«. De holder sig saa i Selskab med Raager og Krager. — Med Udgangen af Oktober forsvinder de; i November og December kan vel ses enkelte Smaaflokke, men det er kun undtag sesvis og ingenlunde hvert Aar.

KRAGE *(Corvus cornix)*. Nogen meget yndet Fugl er Kragen jo ikke her tillands og vel ikke helt med Urette. Den er Altæder, og der gaar ned i den baade, hvad der passer, og hvad der ikke passer os Mennesker. Men den liver dog op i et øde Vinterlandskab, og interessant at iagttage er den.

I Skoven yngler den hvert Aar ret talrigt, tiltrods for at den efterstræbes, og at der betales Skydepenge for den. I Parken ynglede der, før Sanatoriet blev bygget, nogle Par, og i de første Aar, jeg boede her, var der stadig et enkelt Par; da der klagedes stærkt over deres Æggerøveri, skød jeg den ene Fugl, og dermed var deres Ynglen i Parken forbi i 4 Aar; skønt der ynglede temmelig mange i Skoven, var det dog først det femte Aar, at et Par atter fandt Vej til Parken for at bygge. — I Skoven bygger de spredt, dels i høje Bøge, dels i Elletræer i den østlige Udkant; der kan være opimod en halv Snes Reder i det Hele.

Dagen igennem er Kragerne paa Færde for at søge Føde, paa Marken, ved Stranden, i Parken og i Køkkenhaven. Alle mulige spiselige Stoffer fra Dyre- og Planteriget gaar i dem;

for den langt overvejende Del af Fødens Vedkommende gaar Kragerne ikke Menneskenes Interesser for nær; det ses bedst af, at deres Yndlingsplads er ved Stranden; her søger de med yderste Ihærdighed Dagen igennem Føde, vel mest i Snegle og Muslinger, der er skyllede op. Kragerne beskyldes — og ikke uden Grund — for at være slemme Æggerøvere; gaar man om Foraaret omkring Inddæmningen, vidner de talrige tomme Skaller af Vibe-, Hættemaage- og Blishønseæg herom. Et Aar vilde en af Sanatoriets Kalkuner ruge i det fri, men det blev ikke til ret meget; hver Gang, den forlod Reden efterat have lagt et Æg, kom en Krage, der havde siddet og passet paa i et nærliggende Træ, ned og tog det. Tømte Hønseæg er heller ikke ualmindelige at se rundtom i Parken, og i et nærliggende lille Skovstykke har jeg fundet et Sted, hvor en Krage havde Standkvarter med sine røvede Æg; det var ikke helt Smaating, hvad der laa af Skaller paa Jorden.

Hen i April begynder Æglægningen; og i Juni ses de udfløjne Unger; derefter ser man Kragerne i mindre Selskaber, vel familievis, rundtom i Skoven, Køkkenhaven og ved Stranden, og disse Smaaflokke holder sig saa her til hen i Oktober, paa hvilken Tid deres Tal betydeligt forøges ved dem, der kommer trækkende andetsteds fra.

Ingen Fugl ses paa Træk herover i saa stor Mængde som Kragen; og medens der for adskillige Arters Vedkommende er betydelig Forskel paa det Antal, hvori de trækker over om Foraaret og om Efteraaret, er Kragerne næsten lige hyppige at se paa begge Aarstider. Foraarstrækket foregaar fra de første Dage af Marts til lidt ind i April. Vejret skal helst være klart uden for stærk Blæst; stiller man sig saa ned ved Stranden, ser man Kragerne komme fra Sydvest ofte lavt over Vandet; saasnart de naar Skoven, hæver de sig noget i Vejret men ofte ikke mere, end at de gaar lavt over Trætoppene; undertiden ser man dog en Del gaa betydeligt højere til Vejrs. De ses aldrig i Flokke, mest enkeltvis eller faa i Nærheden af hinanden; men paa gode Trækdage ser man stadig nogle i Luften, hvorhen man end vender Øjet, og det bliver sikkert adskillige Tusinder, der paa en Dag trækker over den lille Strækning, jeg kan overse. Retningen er altid den samme fra S. V. til N. Ø. Trækket begynder tidligt om Morgenen og varer ved til henved Kl. 4, undertiden lidt længere. — I Oktober begynder Trækket igen, men

saa gaar det den modsatte Vej, fra Nordøst til Sydvest, foregaar iøvrigt paa samme Maade som om Foraaret.

Samtidigt med, at Trækket foregaar om Efteraaret, ses der rundtom i Egnen vældige Skarer af Krager sammen med Raager og Alliker. De fleste forsvinder hen i November, men i Modsætning til Forholdet hos de andre Kragefugle bliver der altid en Del tilbage Vintren igennem. Der dukker saa det Spørgsmaal op, om de Krager, der findes her om Vintren, er dem, der er udrugede her om Sommeren, eller om de trækker bort, og de overvintrende er nordligere Fugle. Jeg var tidligere tilbøjelig til at tro, at det sidste var Tilfældet, men forskellige Ting har vist mig, at i hvert Tilfælde en Del af de Krager, der udruges her, bliver om Vintren; utvivlsomt er det, at der ogsaa kommer en Del til andetsteds fra. — Hvor man færdes om Vintren, ser man Krager her, i Inddæmningen, paa Marken og ved Stranden; omkring Sanatoriets Hønsegaard holder altid en Flok til. Om Dagen er Kragerne spredte over hele Egnen, om Aftenen samler de sig regelmæssigt paa bestemte Steder for at søge Nattehvile. I 1909 har jeg optegnet, hvordan de om Aftenen kom flyvende over Fjorden fra Sydøst mod Nordvest for at overnatte i Skoven her; paa deres Vej krydsede de Hættemaagerne, som paa samme Tid fløj fra Inddæmningen ud for at overnatte paa Vandet. I Vintren 1917—18 overnattede en Del i Parken, men ellers har det i de senere Aar været Reglen, at Kragerne fra hele Egnen Vest for Nakkebøllefjord om Aftenen flyver over Fjorden i nordøstlig Retning for at søge Nattekvarter i Skove, som ligger mindst en Milsvej borte; i Skumringen ser man dem da enkeltvis eller i Smaaflokke give sig paa Vej over Fjorden for næste Morgen i Daggry at komme tilbage; man skulde synes, de ligesaa godt kunde overnatte i Skoven her.

Det er en kendt Sag, at der foruden den almindelige Graakrage findes en anden Form af Krage, Sortkragen, der adskiller sig ved at være ensartet sort, iøvrigt i Levevis, Størrelse, Stemme og andre Forhold ligner Graakragen saa meget, at der vel ingen Tvivl er om, at man ikke er berettiget til at betragte den som andet end en Race, tilmed da Graa- og Sortkrage meget villigt parrer sig og faar yngledygtigt Afkom. Danmark ligger ganske vist væsentligt udenfor Sortkragens Udbredningskreds, men enkelte træffes dog her, og selv har jeg haft Lejlighed til at gøre nogle Iagttagelser over Sortkragen.

OPTEGNELSER VEDRØRENDE ISLANDS FUGLE, TILDELS EFTER EGEN IAGTTAGELSE I EN LÆNGERE AARRÆKKE.

AF

P. NIELSEN.

MED INDLEDENDE OG ANDRE BEMÆRKNINGER AF ADJUNKT BJARNI SÆMUNDSSON.

Nærværende Afhandling af den af mange Ornithologer og Ægsamlere godt kendte, forhenværende Faktor i Handelsstedet Eyrarbakki (Ørebak) paa Islands Sydkyst, P. Nielsen, har allerede i flere Aar ligget færdig fra hans Haand og burde derfor være blevet publiceret for længe siden. Men flere Omstændigheder, deriblandt den af Krigen foraarsagede mangelfulde og usikre Postforbindelse mellem Danmark og Island, har bevirket, at den først nu er kommet saavidt.

Det havde været P. Nielsens Mening for 2—3 Aar siden at give mig Manuskriptet til disse Optegnelser til Gennemlæsning og videre Befordring; men først efter at jeg havde besøgt ham sidste Sommer, blev det besluttet, at jeg skulde tage mig af det og om mulig faa det trykt, hvorpaa jeg fik det til Gennemsyn med den Anmodning fra Forfatteren, at jeg vilde gøre de Bemærkninger eller Tilføjelser, som jeg maatte anse for ønskelige eller nødvendige, da der nemlig i disse Optegnelser findes omtalt flere Tilfælde af sjældne Fugles Forekomst, som jeg allerede for flere Aar siden har berettet om i mine »Zoologiske Meddelelser fra Island IX og XIII« i »Videnskabel. Meddel. fra den Naturhist. Forening i København«, henholdsvis 1905 og 1913 (65. Bd.), (nedenfor citeret som Vid. Medd. 1905 og 1913).

Som det vil ses, er der givet en Mængde Oplysninger om flere Fugles Udbredelse og Yngleforhold paa Island, og de angives som Regel efter Sysler og Sogne (Isl.: hreppar). Det har sin Grund deri, at Forfatteren for mange Aar siden (han er dansk af Fødsel, men har boet paa Eyrarbakki i snart et halvt

Hundred Aar) udsendte til alle Sogneraadsformænd (Isl.: hreppstjórar) Skemaer med Spørgsmaal vedrørende de i Landet ynglende Fugles Forekomst, Hyppighed og Yngleforhold i vedkommende Sogn. Han fik flere af disse Skemaer igen i udfyldt Tilstand og fremskaffede saaledes et betydeligt Materiale til Bedømmelsen af mange islandske Fugles Udbredelses- og Yngleforhold m. m. (Nielsen har været en ivrig Ægsamler, som har forsynet flere udenlandske Samlere og foræret til Museet i Reykjavik en smuk og næsten komplet Samling af islandske Æg).

Det glæder mig, at det nu er kommet saa vidt, at P. Nielsen har faaet sine Optegnelser publiceret, fordi de, efter mit Skøn, indeholder mange gode Oplysninger angaaende den islandske Fuglefauna, som utvivlsomt fortjener at blive offentliggjorte, og de Iagttagelser, Forfatteren har gjort personlig, er paalidelige nok. Han har været en ivrig Sportsmand og Jæger og haft Forbindelser med alle fugleinteresserede Folk paa Island.

Efterfølgende Optegnelser af P. Nielsen omhandler 104 Arter (hvoraf to *Syrnium aluco* og *Corvus corone* sikkert aldrig er fundet paa Island), altsaa Størstedelen af de ca. 120 Arter, som var kendte som islandske eller fundne paa Island, da Forfatteren var færdig med Manuskriptet. Senere er der, saavidt jeg ved, kommet 11 Arter til, saaledes at Antallet nu er steget til ca. 130.

HAVØRN; isl.: Örn, Særn *(Haliaëtus albicilla)*. Havørnen er Standfugl paa Island, men forekommer ingen Steder talrig, og det synes, som om den i de senere Aar er i stærk Aftagende, hvorfor den for ikke helt at udryddes burde fredes ved Lov.

Dens Ynglepladser er fortrinsvis ved store fuglerige Indsøer, saasom: Þingvallavatn, Fiskivötn paa Arnarvatnsheidi og Myvatn, hvor der aarlig yngler 2—3 Par.

I August 1884 fandt jeg dens Yngleplads paa en lav Klipperyg, der adskiller 2 fiskerige Søer i den sammenhængende Gruppe Fjeldvande, der er beliggende ca. 5 Mile Nordøst for Hekla, mellem Tungnaá og Þjórsá. Paa en Strækning af ca. 25 Meter findes der 7 Redesteder, der alle har en anseelig Højde og tydelig bærer Spor af vekselvis at have været benyttede Aar efter Aar, rimeligvis i Aarhundreder.

Ungerne havde forladt Reden og saas ikke; men den gamle

Hun opholdt sig i Nærheden og tilkjendegav sin Nærværelse ved høje Skrig.

Mr. Pearson fandt den ynglende samme Sted 1894 og traf 18 Juni 2 Dununger i Reden (»The Ibis«, April 1895, Pag. 238).

I Arnes Syssel yngler Havørnen foruden ved Þingvallavatn ogsaa ved Þurá i Ølfus, ved Stakkavik i Selvogur og indtil for faa Aar siden paa en lille Holm i Alftavatn i Grafinngar.

Paa Vestlandet yngler den ved Stykkisholm ved Hvammsfjord og i Mosvallahrepp i Isafjord Syssel.

Paa Østlandet ses den sjældent, og det vides ikke, om den yngler der.

I Slutningen af April eller i Begyndelsen af Maj lægger Hunnen 2 hvide Æg, hvoraf i Reglen kun det ene er befrugtet. Den 8 Maj 1911 fandtes dog ved Þingvallavatn en Rede med 3 Æg.

Æggets Længde og Bredde:

76,5 mm	60 mm.
80 »	62 »

En af Aarsagerne til Havørnens Aftagen kan rimeligvis søges i, at den æder forgiftede Ryper og Aadsler, der flere Steder udlægges for at dræbe Ræve.

JAGTFALK; isl.: Fálki, Valur *(Falco gyrfalco)*. Jagtfalken yngler ret almindelig over hele Landet, dog ikke paa Vestmannøerne og Grimsö, ved hvilke Øer den dog ikke saa sjældent ses, især ved Grimsö. Sent om Sommeren, naar Smaafugle saasom Ryler, Engpibere, Vipstjerter og flere Arter samler sig ved Stranden, før de trækker bort fra Landet, ses ofte unge Falke i Nærheden, hvilket ogsaa er Tilfældet, naar disse Trækfugle kommer tilbage om Foraaret. Dette lader formode, at de unge Jagtfalke følger med over Havet. I Reglen lægger Hunnen i Midten af April 4, sjældnere 5 Æg Naar det første Kuld Æg borttages, lægger Fuglen sædvanlig et nyt Kuld, dog ikke i samme Rede.

Æggets Længde og Bredde:

52,5 mm	40 mm
65,5 »	49 »

DVÆRGFALK; isl.: Smirill *(Falco æsalon)*. Ligesom de unge Jagtfalke indfinder Dværgfalken sig ved Stranden, naar Smaafuglene om Efteraaret samler sig til Borttræk, og forsvinder med disse. Sammen med Smaafuglene kommer den tilbage om For-

aaret, sædvanlig i Begyndelsen af April; dog overvintrer en Del paa Island.

I de sidste Dage af December 1877, da der herskede stræng Vinter paa Sydlandet med 12—15° Frost, saas flere ved Eyrarbakki, hvor store Flokke Snespurve *(Emberiza nivalis)* samtidig opholdt sig.

Paa Syd-, Vest- og Nordlandet yngler den ret talrig; men paa Østlandet er den ikke almindelig; dog yngler den enkelte Steder i Mula-Syslerne. Paa Grimsø ses den ofte om Sommeren; men paa Vestmannøerne ses den kun For- og Efteraar.

Skønt den oftest tager sit Bytte i Flugten, kan det dog træffe, at den forfølger det løbende paa Jorden. Jeg har saaledes en Gang set den forfølge en Vipstjert *(Motacilla alba)* paa en indelukket Gaardsplads, indtil denne søgte Skjul i et mørkt Kulskur, hvis lukkede Dør forneden tillod Gjennemgang. Uden Betænkning fortsattes Forfølgelsen ind i det mørke Rum. Røveren kom dog snart ud igjen, uden at have fundet det attraaede Bytte.

Naar den flyver ind mellem en Flok Smaafugle for at gjøre Bytte, bevæger den sig med fremstrakte Ben og griber en Fugl med Kløerne.

I Slutningen af Maj lægger Hunnen 5, sjældnere 6 Æg, af

Længde og	Bredde:
37 mm	29,5 mm
43,5 »	34 »

TAARNFALK; isl.: Turnsmirill *(Falco tinnunculus)*. I Midten af Oktober 1903 opholdt en Taarnfalk sig nogle Dage ved Gaarden Oseyrarnes i Nærheden af Eyrarbakki, hvor den 21 Oktober blev funden død i et Udhus, meget udmagret og øjensynlig død af Sult. Skindet blev sendt til Naturhistorisk Museum i Reykjavik[1]).

SNEUGLE; isl.: Ugla, Snæugla, Kattugla *(Nyctea nivea)*. Konsul I. V. Havsten, Oddeyri, fra hvem jeg har erholdt flere vigtige Oplysninger om den islandske Fuglefauna, har meddelt mig, at Sneuglen er Standfugl paa Nordlandet, og at den om Sommeren ofte træffes ved Ederfuglevarpene. Han har dog ikke truffet den ynglende, og saavidt mig bekendt er dens Æg endnu

[1]) Dette første kendte Tilfælde af Taarnfalkens Forekomst paa Island blev omtalt i Vid. Medd. 1905, S. 13 (B. Sæm.).

ikke fundne paa Island. Den er to Gange skudt ved Gegnishöla, en god Mil Øst for Eyrarbakki, nemlig i Oktober 1874 og 4 November 1882; sidste Gang af Konsul D. Thomsen. Vinteren 1879 blev den truffet flere Steder paa Island; saaledes blev den i Januar skudt i Nærheden af Akureyri (Havsten), i Februar ved Myrar paa Vestlandet, i Marts i Nærheden af Reykjavik og ved Tjörnes paa Nordlandet (Grøndal). Samme Aar saas den i Mosvallahrepp i Isafjord Syssel (Torfason).

Af andre Opgivelser om dens Forekomst kan anføres: Stykkisholm, Grimsø, hvor den kaldes Kattugla, og Myvatn.

NATUGLE *(Syrnium aluco)*. I mine Optegnelser findes en ældre Meddelelse fra Konsul Havsten om, at denne Ugle forekommer ved Øfjord, og at 2 smaa gule Ugler blev skudt i Nærheden af Akureyri i Oktober og December 1878.

Jeg maa dog antage, at Havsten har forvekslet *S. aluco* med *Otus brachyotus*, der ogsaa senere er skudt ved Akureyri.

SUMPHORNUGLE; isl.: Brandugla, Myriugla *(Otus brachyotus)*. Denne Ugle er ikke ualmindelig paa Island, og den er enkelte Gange fanget levende. Det vides dog ikke endnu, om den yngler her, men dette er langtfra udelukket, eftersom den ses baade Vinter og Sommer.

Den er 2 Gange bragt mig levende, fanget ved Hranngerdi 5 Oktober 1877 og ved Eyrarbakki 30 September 1879. Begge Gange blev den forfulgt af Ravne. I Februar 1892 blev en fanget levende ved Þingvellir (Grøndal), og i Begyndelsen af November 1895 fik jeg den fra Rangárvalla Syssel, hvor den var skudt i Slutningen af Oktober.

Konsul Havsten sendte mig i September 1893 et Skind af denne Fugl til Undersøgelse med Bemærkning om, at han endnu havde et Eksemplar skudt i Juli.

I Eggert Olafsons »Rejse gjennem Island« (Soröe 1772), hvilken Rejse foretoges i Aarene 1752—1757, findes Pag. 705 følgende Udtalelse om en da iagttagen Ugle: »Om den Ugle, som er bleven bekjendt i Nordlandet, ved det Anderson har ladet den stikke i Kobber, ved man endnu ikke med Vished, hvilken Art det er; thi bemeldte Skribent giver ingen Beskrivelse over den. En anden liden Ugle er bleven set paa Sønder- og Vesterlandet, skjønt ikkun sjælden. Den er af Farve guulbruun, hvid- og sortspraglet overalt«.

At dømme efter den horizontale Stilling, Fuglen har faaet paa Tegningen i Olafsons Bog, kan der næppe være Tvivl om, at paagældende Fugl er *Otus brachyotus.*

STÆR; isl.; Stari *(Sturnus vulgaris).* Eftersom der i de senere Aar næsten hvert Efteraar ses Stære i Smaaflokke paa 6—10 Individer her ved Eyrarbakki, er jeg af den Formening, at den yngler paa Island; dog vistnok kun i ringe Antal endnu. Ankomsttiden er sædvanlig i Midten af Oktober; dog ses ofte enkelte Individer i December og Januar.

PIROL *(Oriolus galbula).* Foruden det enestaaende Tilfælde, der anføres i Kjærbølling »Skandinaviens Fugle« Side 143, at afdøde islandsk Kjøbmand Gudmann, midt i December 1843, saa en dødfrossen smuk, gammel Han i Skagefjord-Syssel, vides ikke noget om denne Fugls Forekomst paa Island.

HÆRFUGL; isl.: Herfugl *(Upupa epops).* I »Skýrslu um hið islenzka náttúru-fræðisfélag« 1901—02 og 1902—03, anfører Adjunkt Bjarni Sæmundsson, at en Hærfugl er skudt ved Mývatn 18 September 1901. Skindet opbevares paa Museet i Reykjavik [1]).

Ceryle alcyon. I Museet i Reykjavik findes en ung Han af denne nedennævnte Isfugleart, skudt paa Vestmannøerne i September 1901.

Inspektør H. Winge, hvem den paa Island ukjendte Fugl sendtes til Bestemmelse, bestemte Arten og viste Museet den Velvillie at tilbagesende Fuglen opstillet, tilligemed Oplysning om, at Artens Hjemsted er Nord-Amerika, og at den yderst sjældent ses i Europa [2]).

RAVN; isl.: Hrafn, Krummi *(Corvus corax).* Ravnen er almindelig udbredt over hele Island, hvor Landet er bebygget, især ved Kysterne. Om Vinteren opholder den sig om Dagen ved Gaardene og ved Stranden for at søge Føde, men trækker om Aftenen til Fjeldene for at overnatte.

I Yngletiden og om Sommeren ses den sjældent ved Søen, men den strejfer paa disse Tider omkring paa Moserne og ved Indsoerne, hvor den, naar Lejlighed gives, plyndrer andre Fugles Reder for Æg og Unger. De røvede Æg fører den bort i Næb-

[1]) Omtalt i Vid. Medd. 1905. S. 10 (B. Sæm.).
[2]) Omtalt i Vid. Medd. 1905. S. 12 (B. Sæm.).

bet til sin egen Rede eller skjuler dem mellem et Par Tuer, hvor den ikke altid finder dem igjen. Jeg har saaledes paa en Jagttur i Oktober Maaned fundet Andeæg skjult paa den Maade, og for nogle Aar tilbage blev der bragt mig 3 Stokandeæg, fundne i en Ravnerede. Paa Fuglebjergene og ved Ederfuglevarp er Ravnen en stadig, men ikke velset Gæst, og paa flere Steder betales der Præmie for dens Udryddelse; saaledes paa Vestmannøerne, hvor der for et Kuld dræbte Unger og 1 gammel Fugl betales 2 Kroner; for Ungerne og begge de gamle Fugle betales der 3 Kroner (Dr. Jónsson). Dens Rede, der oftest anlægges paa stejle Klipper, er rigelig udforet med Uld, Hestehaar og andet blødt Materiale. Æggene 4—5, sjældnere 6, lægges i 1ste Halvdel af April og maaler i

Længde og	Bredde:	
45 mm	32 mm	Normal.
54 »	36 »	
60 »	39 »	

Et Par Ravne gjorde 1910 Forsøg paa at bygge Rede paa Kirketaarnet ved Gaulverjabær, ca. 14 km. Øst for Eyrarbakki. Forsøget mislykkedes, idet den færdige Rede blæste ned under en Storm. 1911 gjenoptoges Redebygningen paa samme Sted og med større Held. Hunnen lagde i Begyndelsen af Maj 2 Æg i den da færdige Rede, der var anlagt med stor Omhu. Begge Æg blev udrugede og Ungerne forlod Reden i Midten af Juli, hvorefter de en Tid strejfede omkring paa Engene og ved Søen. Efter omtrent en halv Maaneds Forløb kom Forældrene med begge Unger tilbage til Ynglestedet, hvor de siden har opholdt sig om Natten, medens de om Dagen strejfer omkring i Omegnen for at søge Føde, hvilken iøvrigt ogsaa gives dem af Bonden i Gaulverjabær og Beboerne paa de omliggende Gaarde.

KRAGE *(Corvus cornix)*. Graakragen forekommer kun tilfældig paa Island. Den blev skudt i Mossvallahrep i Isafjord-Syssel 1879 og ved Stokkseyri i Arnes-Syssel 18 Februar 1889[1]).

SORTKRAGE *(Corvus corone)*. I Gröndals »Islenzkt-fuglatal 1895« Pag. 35, anføres den som skudt 16 Januar 1881, uden dog at Lokalitet opgives, og der anføres tillige, at den kom i Flokke 1893. Den sidste Angivelse kan næppe være rigtig, og

[1]) Museet i Reykjavik har et Eksemplar af Kragen taget i Seydisfjord (B. Sæm.).

jeg antager, der foreligger en Forveksling med *C. frugilegus*, der netop ankom talrig i Flokke 1893. Det islandske Navn »Færeyja hrafn«, der ogsaa forekommer hos Jónas Hallgrimsson og Henry I. Pearson, tilkommer ikke *C. corone* men *C. frugilegus*[1]).

RAAGE; isl.: Bláhrafn, Færeyjahrafn *(Corvus frugilegus)*. Raagen ankommer ikke saa sjælden til det sydlige Island, ofte i store Flokke. I Marts 1879 skød jeg en ung Han ved Eyrarbakki, og der saas samtidig flere. I Slutningen af November 1880 ankom den i større Skarer til Sydlandet, lige fra Ingolfshöfdi til Cap-Reykjanæs. De saas næsten ved enhver Gaard, ikke alene langs Kysten men ogsaa ved Gaarde, der ligger 2—3 Mil inde i Landet. Den 26 November slog en Flok paa ca. 20 Stykker sig ned ved Eyrarbakki, og 8 December var Antallet vokset til ca. 30. I mildt Vejrlig holdt de sig spredte, men trak sig sammen ved indtrædende Frost og saas da ofte i Selskab med Ravne, med hvilke de forligedes ganske godt. Da December Maaned dette Aar var meget kold (Middeltemperatur ved Eyrarbakki ÷ 7 ° C.), omkom en Flok, der opholdt sig ved Eyrarbakki af Kulde og Sult, og samme Skæbne har sikkert ramt de fleste af dem, der samtidig har opholdt sig andre Steder paa Sydlandet.

Den 18 April 1881 saas igjen et enkelt Individ ved Eyrarbakki; den sad i nogle Timer paa Toppen af en Flagstang, hvorefter den forsvandt.

I November 1884 optraadte Raagen atter i stor Mængde i Arness og Rangárvalla-Sysler; og det samme var Tilfældet 1893. Førstnævnte Aar (1884) saas den ogsaa ved Rauþisándur i Bardastranda Syssel, Ripurhrepp i Skagafjord Syssel; ved Mývatn, hvor den opholdt sig fra Begyndelsen af December 1884 til ind i Februar 1885, Prosthólahrepp i Þingeyjar Syssel, Beruneshrepp i Mula Syssel og talrig i Skaptafells-Syssel. Paa Vestmannøerne ses den engang imellem om Vinteren, men mærkelig nok saas den ikke Vinteren 1884—85, hvor den dog som anført forekom talrig paa hele Sydlandet. Paa Grimsø er den set en enkelt Gang.

Den 8 Marts 1901 traf jeg en Flok paa omkring 20 Stykker

[1]) Jeg deler ganske Forfatterens Mening og har søgt at begrunde den i Vid. Medd. 1905. S. 11 ff. (B. Sæm.).

ved Stokkseyri, en lille Mil Øst for Eyrarbakki. Jeg skød et Individ for at konstatere Identiteten.

SILKEHALE; isl.: Silketoppa *(Ampelis garrula)*. Ifølge Meddelelse fra Adjunkt Bjarni Sæmundsson, saa han 14 Oktober 1903 en Silkehale i en Have i Reykjavik, og den 18 s. M. blev et Eksemplar fanget levende paa Vestmannøerne[1]. Den 28 November 1910 blev en Silkehale fanget levende i Reykjavik af Bankassistent Tomas Hallgrimsson. Fuglen blev holdt i Bur til 23 Februar n. A., da en Kat forskrækkede den og foraarsagede dens Død. Skindet blev givet til Museet i Reykjavik[2].

FORSTUESVALE; isl.: Svala *(Hirundo rustica)*. Næsten hver Sommer ses der Svaler ved Eyrarbakki, og de Eksemplarer, jeg har haft Lejlighed til at iagttage paa nært Hold, har alle været *H. rustica*.

Om Tiden for dens Forekomst ved Eyrarbakki har jeg noteret følgende:

1878	20	Juni	1885	29	Juni
1879	25	Maj	1890	23	Maj
1880	30	Juni	1894	27	April
1881	9	Maj	1895	1	Juni
—	26	—	1899	14	Maj
—	22	August	—	5	Juni (6)
1882	3	Maj	1901	2	Maj
—	6	Juni	1902	1	Maj
1883	6	Maj	1904	22	Maj

Opholdet er kort; i Reglen kun 1 a 2 Dage. En Hun blev funden død ved Eyrabakki 25 Maj 1879, og dens Mage vedblev i flere Dage at kredse omkring Stedet, hvor den døde Fugl blev fundet. I de 3 næstfølgende Aar saas kun et enkelt Individ ved Eyrarbakki.

Ved Akureyri paa Nordlandet ses enkelte Aar 1 a 2 Svaler i Juni (Havsten). Den 30 April 1878 ankom den til Vestmannøerne med sydlig Vindretning (Dr. Jónsson). Ved Stykkisholm paa Vestlandet saas der 2 Sommeren 1885 (D. Thorlacius). Desuden er der set Svaler i Bæjarhrepp i Strandar-

[1]) Begge Tilfælde meddelt i Vid. Medd. 1905. S. 8 (B. Sæm.).

[2]) Ogsaa dette Tilfælde blev omtalt i Vid. Medd. 1913. S. 37 (B. Sæm.).

Syssel, Lodmundarfjord i Mule-Syssel, ved Seydisfjord, Dyrhólar i Skaptafells-Syssel og Landeyjar i Rangarvalla-Syssel.

Den 17 Maj 1907 saas 2 Svaler (Han og Hun) ved Eyrarbakki. De sad paa en Tagrende i længere Tid, og Fjerdragten kunde derfor tydelig ses. Hunnen var mest aarvaagen, hvorimod Hannen saa dvask og forkommen ud.

Sommeren 1911 ynglede et Par Svaler paa Kirken ved Gaulverjabær. Redebygningen fandt Sted i Maj, og der udklækkedes 4 Unger, meddeler en af mine Iagttagere. En anden Meddelelse, som jeg anser for den mest paalidelige, gaar ud paa, at Ungerne, 9[1]) i Tallet, forlod Reden i Begyndelsen af September og forblev ved Ynglestedet til hen i November. Hvis den sidste Meddelelse er rigtig, hvad jeg har Grund til at tro, maa det antages, at Parret har ynglet 2 Gange samme Sommer, hvad jo ogsaa er almindeligt i andre Lande.

SJAGGER; isl.: Gráþröstur *(Turdus pilaris).* B. Grøndal anfører i »Islenzkt fuglatal 1895«, at den 2 Gange er fanget levende ved Reykjavik, 6 December 1885 og 15 December 1894. Den 6 Januar 1909 blev en Han fanget levende ved Eyrarbakki og Skindet sendt til Samlingen i Reykjavik [2]).

VINDROSSEL; isl.: Skógarþröstur *(Turdus iliacus).* Overalt paa Island, hvor der findes Birkekrat, yngler Vindrosselen almindelig. Den kommer til Landet de første Dage i April og opholder sig en Tid omkring Gaardene langs Kysten, indtil den i Midten af Maaneden trækker til Ynglestederne. I Oktober indfinder den sig igjen ved Kysterne, hvor den opholder sig indtil Borttrækket, der foregaar i den første Halvdel af November. Enkelte forbliver Vinteren over. I første Halvdel af Maj lægger Hunnen 5—6 Æg, der maaler:

Længde og	Bredde:
24 mm	18,5 mm
28 »	20,8 »

SOLSORT; isl.: Svartþröstur *(Turdus merula).* Den 22 December 1877 blev en Solsort fanget levende ved Eyrarbakki, og omtrent samtidig fik Skole-Museet i Reykjavik et Eksemplar fra Fljotshlíð i Rangarvalla-Syssel. Efter Meddelelse fra Dr.

[1]) Som bekendt faar Arten aldrig 9 Unger (Red.).
[2]) Dette Fund blev omtalt i Vid. Medd. 1913, S. 34 (B. Sæm.).

Jónsson ankom den i Mængde til Vestmannøerne 10 December 1890. Samtidig og indtil Udgangen af Januar 1891 saas den flere Steder i Arnes-Syssel, særlig langs med Havkysten. Den 10 Januar blev der bragt mig en udmagret, levende Han, fanget ved Gaulverjabær. Den havde en Svulst mellem højre Øje og Næbroden, der forhindrede den i at aabne Næbet. Skindet blev sendt til Museet i Reykjavik.

Den 10 December 1897 blev en Hun fanget levende ved Gerdiskót i Nærheden af Eyrarbakki, og samtidig saas der flere ved de omliggende Gaarde. Under en Snestorm i Januar 1902 søgte en gammel Hun Ly i et Udhus paa Eyrarbakki, og i Midten af December s. A. saas en anden ved Eyrarbakki.

Grøndal anfører i »Islenzkt fuglatal« 1895, Side 36, at der i Museet i Reykjavik opbevares en Svartþröstur, fanget levende i et Hus i Rangarvalla-Syssel i December 1877, og at der i Juli 1893 bragtes ham et rent hvidt Eksemplar, der dog ikke blev opbevaret.

Den 15 December 1894 blev en Solsort funden død i en Kartoffelhave ved Reykjavik. Den 14 December 1902 saa jeg et Individ ved Eyrarbakki, hvor den flere Dage regelmæssig deltog i Duernes Maaltider, der bestod af Byg og smaa Ærter.

I Marts og April 1908 saas flere Solsorter ved Eyrarbakki. I Begyndelsen af Januar 1909 søgte en Hun Tilflugt for Uvejr i Forstuen til Faktorboligen. Den blev straks sat i Frihed igen; men 2 Dage senere søgte den samme Fugl Tilflugt i en Hestestald, hvorfra den for anden Gang blev sat i Frihed, da Uvejret stilnede. Den 20 November 1909 blev en Hun funden død ved Handelsstedet paa Eyrarbakki; den var dræbt ved at flyve mod en Telefontraad. Den 5 Januar 1912 saa jeg igjen en Hun ved Eyrarbakki. Iøvrigt er der i de senere Aar aarlig set Solsorter flere Steder her paa Sydlandet, men kun om Efteraaret og Vinteren.

HVID VIPSTJERT; isl.: Maríerla, Mariatla *(Motacilla alba)*. 1882 saas den ved Eyrarbakki 3 April og 1883 1 April; men i Reglen ankommer den ellers i Slutningen af denne Maaned. Den lægger Æg i Begyndelsen af Juni, og Ungerne er flyvefærdige i Slutningen af Juli, ved hvilken Tid den samler sig i Flokke ved beboede Steder i Nærheden af Havet.

Sine Ynglepladser paa Nord- og Vestlandet forlader den i August, og Borttrækket fra Sydlandet foregaar i Midten af Sep-

tember. Reden anbringes i Stengærder, Fiskebaade, Udhuse, Høgaarde og lignende Steder. For nogle Aar siden byggede et Par sin Rede i Takkelagen paa et Sejlskib, der laa paa Ørebaks Havn.

Æggene (7—8) maaler i

Længde og	Bredde:
19,5 mm	15 mm
22 »	15,5 »

ENGPIBER; isl.: Grátitlingr, Götutitlingr, Þúfutitlingr *(Anthus pratensis)*. Denne Art yngler talrig overalt paa Island. Den ankommer omkring 1 Maj, lægger Æg i Slutningen af Maj og trækker bort i den sidste Halvdel af September. Reden anlægges mellem Tuer (isl.: þúfur), hvoraf det islandske Navn þúfutitlingur; den bygges af visne Græsstraa, svagt foret med Haar.

I Midten af August samler den sig i mindre Flokke ved beboede Steder. Æggenes Antal er 5—7 og maaler i

Længde og	Bredde:
19 mm	14 mm
20 »	15 »

Paa Sydlandet kaldes den i Almindelighed Götutitlingur, hvilket Navn hidrører fra, at den ofte træffes ved befærdede Veje, løbende i Ridestierne (isl.: götur); især hvor disse er dybe.

DIGESMUTTE; isl.: Steindepill *(Saxicola oenanthe)*. Almindeligst ankommer den i Slutningen af April og i Begyndelsen af Maj; men Ankomsttiden varierer dog en Del. Saaledes ankom den til Eyrarbakki i Slutningen af Maj 1883, medens den 1893 allerede ankom 25 Marts. Borttrækket foregaar i September, dog forbliver enkelte Individer ofte til sidst i Oktober.

I Egne, hvor der ikke findes Sten, f. Eks. Landeyjar i Rangarvalla Syssel, forekommer den ikke, men er ellers talrig i de øvrige Dele af Syslet.

Ligesom Vipstjerterne samler den sig, naar Ungerne er flyvefærdige, i smaa Flokke ved beboede Steder i Nærheden af Havet.

Rederne anbringes i Stengærder, Stendynger, Klippespalter o. l. St. De 5—9 Æg, der lægges først i Juni, maaler i

Længde og	Bredde:
18,2 mm	13,8 mm
22 »	16 »

Et Par, der havde anbragt deres Rede i et Havegærde ved Eyrarbakki, havde Unger 21 Juni. Disse forlod Reden 7 Juli.

GÆRDESMUTTE: isl.: Rindill, Músarbróðir *(Troglodytes parvulus)*. Bankassistent M. Stephensen har meddelt mig, at han ofte om Sommeren har set Gærdesmutten ved Thingvalla. Sammesteds har Adjunkt B. Sæmundsson truffet den med Unger i Juli 1902 [1]). Det var ogsaa ved Thingvalla at H. H. Slater skød en Han Sommeren 1900 (Manual of the Birds of Iceland, Side 5).

Rimeligvis yngler den ogsaa ved Thingvalla-Søens Afløb til Elven »Log«. Paa dette Sted saa jeg den i August 1902, og i Slutningen af September 1905 hørte jeg den synge sammesteds.

Jeg har erholdt flere Meddelelser om denne Fugl, der synes at forekomme over hele Landet, skøndt ingen Steder talrig.

Paa Vestlandet angives den som Standfugl i Snæfellsnes-Syssel, hvor den opholder sig i »Skove« og lægger i Juni 4 Æg (Provst Gudmundur Einarsson, Breidabolstad). Ved Stykkisholm er den ligeledes Standfugl og opholder sig om Sommeren i Lavakløfter (D. A. Thorlacius). Ligeledes angives den at yngle enkelte Steder i Dala-Syssel. Ved Tálknafjord ses den af og til, baade Sommer og Vinter; dog helst i strænge Vintre. I Isafjord-Syssel forekommer den ogsaa, skøndt sjælden. Ligeledes sjælden i Stranda-Syssel. Fra Skagafjord-Syssel lyder alle Meddelelser paa, at den ikke kendes der.

I. V. Havsten har meddelt mig, at den om Foraaret ses ved Eyjafjord, og han antager, at den der er Standfugl. Paa Østlandet ses den sjældent, og i Skaptafells-Syssel ses den kun i ringe Antal og helst om Vintren. I Rangarvalla-Syssel ses den ligeledes om Vinteren. I Arnes-Syssel angives den foruden ved Thingvalla at yngle i Gunpverjahrepp, Biskupstungnahrepp og Selvogshrepp.

I Slutningen af Oktober 1908 og i Midten af Oktober 1912 saas enkelte Individer ved Eyrarbakki.

Endnu er det ikke lykkes mig at erholde dens Æg.

SNESPURV; isl.: Snjótitlingur *(Emberiza nivalis)*. Snespurven yngler ret talrig over hele Island saavel ved Kysterne som inde i Landet, hvor Lokaliteterne passer for den. En stor Del

[1]) Jvfr. Vid. Medd. 1905, S. 5 (B. Sæm.).

overvintrer; men store Hobe trækker bort fra Landet om Efteraaret. Ankomsttiden er i Slutningen af Marts, og Bortrækket foregaar i sidste Halvdel af Oktober; dog kan dette ogsaa foregaa tidligere paa Aaret; saaledes saas ved Eyrarbakki en stor Flok samlet til Borttræk i Midten af August 1882.

Det synes, som om de Fugle, der ankommer om Foraaret, har mindre Modstandskraft mod Vejrliget end de, der overvintrer. Det er saaledes ikke ualmindeligt at finde ihjelfrosne og udmagrede Snespurve i April efter Snestorme med 5—6° Frost, hvorimod de, der overvintrer, sjældent findes døde, selv under Snestorme med 15—20° Kulde.

Dens Rede med 5—7 Æg er tidligst funden 16 Maj og sildigst 20 Juni. Æggene maaler i

Længde og	Bredde:
18,5 mm	14,5 mm
23,5 »	17,3 »

BOGFINKE; isl.: Bókfinka *(Fringilla coelebs)*. Bogfinken er kun en tilfældig Gjæst paa Island. Den 10 Januar 1902 blev der bragt mig en gammel Han, der samme Dag var funden ihjelfrossen her ved Eyrarbakki. Et Par Dage senere saas et Individ sammen med Snespurven. Den 26 Januar saa jeg igjen en Bogfinke (rimeligvis den samme). Den var forkommen af Sult og Kulde, men da den havde mættet sig paa noget udstrøet Korn (knust Havre m. m.), blev den livlig og hoppede lystig omkring blandt Snespurvene.

Ifølge Meddelelse fra Adjunkt B. Sæmundsson saa han samme Vinter en Flok Smaafugle, omkring 10 Stykker, i en Have ved Reykjavik, som han antog for at være Bogfinker [1]).

GRAASIDSKEN; isl.: Auðnutitlingur *(Fringilla linaria)*. Graasidskenens Æg har jeg kun erholdt fra Fnjóskadalur og Þórdarstaðaskógur ved Eyjafjorden og fra Mývatn; men den yngler sikkert flere Steder, hvor der findes Birkekrat. Ved Reykjavik blev i Maj 1879 en Graasidsken fanget af en Kat. Den 20 Maj 1883 saas et Par (Han og Hun) ved Eyrarbakki. Hunnen blev skudt. Den 3 Maj 1892 blev en Hun fanget levende ved Baugstaðir, ca. $1^3/_4$ Mil Øst for Eyrarbakki. Paa Grimsø og Vestmannøerne er den ikke iagttaget. Ved Klausturhólar i Grimsnes

[1]) Begge Tilfælde omtalt i Vid. Medd. 1905, S. 9 (B. Sæm.).

er den fanget levende i Februar og Maj 1879, og det er højst sandsynligt, at den yngler i Grimsnes, hvor der flere Steder findes Birkekrat. At den i Februar er truffet ved Klausturhólar lader formode, at nogle Fugle overvintrer, hvilket og stemmer med en Meddelelse, jeg har fra nu afdøde D. A. Thorlacius, Stykkisholm. I Slutningen af April og først i Maj lægger Hunnen 4, stundom 5 Æg, der maaler i

Længde og	Bredde:
16,8 mm	12 mm
18,2 »	14 »

RINGDUE *(Columba palumbus)*. I Slutningen af December 1901 blev der bragt mig en Ringdue, skudt ved Baugstaðir, ca. 1¾ Mil Øst for Eyrarbakki [1]).

FJÆLDRYPE; isl.: Rjúpa *(Lagopus alpina)*. Rypen, der er Standfugl, forekommer ynglende over hele Island, med Undtagelse af Grimsø og Vestmannøerne, paa hvilke Øer den kun lader sig se i strænge Vintre.

Næst efter Ederfuglen *(Somateria mollissima)* er Rypen den af alle Fugle, der har størst økonomisk Betydning for Islænderne. Foruden hvad der konsumeres i selve Landet, stiller Eksporten til andre Lande sig i Tyveaarene 1889—1908 saaledes:

Aar	Antal	Værdi paa Island Kr.	Aar	Antal	Værdi paa Island Kr.
1889	41.400	10.350	1899	91.400	21.700
1890	69.200	17.300	1900	119.000	28.822
1891	72.200	12.935	1901	151.100	34.667
1892	53.300	13.327	1902	192.700	43.611
1893	43.700	10.936	1903	151.100	35.295
1894	6.000	1.357	1904	163.300	36.978
1895	3.600	1.104	1905	129.700	30.194
1896	15.900	6.036	1906	157.400	47.890
1897	40.600	10.684	1907	167.400	38.554
1898	47.100	11.403	1908	103.900	23.411

Som det vil ses, er Eksporten af Ryper i en Aarrække efter 1891 i stærkt Aftagende, hvad navnlig skyldes den Omstændig-

[1]) Dette Tilfælde, det første hvor Ringduens Forekomst konstateres, omtales af B. Hantzsch i »Vogelwelt Islands«, Berlin 1905. Men han angiver (og jeg senere i Vid. Medd. 1913, S. 39, paa hans Autoritet) Aarstallet til 1911, i Stedet for det her af Nielsen anførte 1901, som vel maa være det rigtige (B. Sæm.).

hed, at man i nogle Sysler disse Aar paabegyndte at udlægge forgiftede Ryper til Udryddelse af Ræve, der som bekjendt aarlig dræber en stor Del Faar og Lam paa Island. Paa de forgiftede Ryper, der saaledes udlagdes for Ræve, og i hvilke der var lagt Stryknin, var det af de lokale Øvrigheder paabudt at afskære begge Vinger som Kjendemærke. Ved Lov af 15 Februar 1895 blev det paabudt kun at bortskære Halvdelen af højre Vinge, hvilket Paabud endnu er gældende.

Da dette blev bekjendt i Udlandet, fremkaldtes der en naturlig Frygt for, at der blandt de til Salg udbudte islandske Ryper muligvis kunde findes nogle forgiftede, hvorfor Efterspørgslen i nogle Aar ophørte. Denne Frygt fortog sig dog hurtig, og fra 1896 er Udførslen i stadig Stigning indtil 1903, efter i Aaret 1902 at have kulmineret med 192,700 Stykker til en Indkøbsværdi af 43,611 Kroner. Af de udførte Ryper er ca. 60 % fra Sydlandet, 34 % fra Nord- og Østlandet og 6 % fra Vestlandet (1873—92). Dette kan dog ikke anses som Bevis for Fuglens stedslige Udbredelse, eftersom den paa Østlandet forekommer talrigere end i de andre Landsdele.

I de strænge Vintere 1880—81 og 1881—82 formindskedes Rypebestanden ganske betydeligt, navnlig ved en hensynsløs Nedskydning, og det varede flere Aar, før Formeringen rigtig kunde mærkes.

Vinteren 1879 var Udførslen 33.000; 1880—84.000; 1881—7.000; 1882—2.900; 1883—2.300; 1884—6.400; 1885—ca. 7.000; 1886—8.100; 1887—12.000; 1888—16.400.

Æggene, hvis Antal er fra 9 til 13, findes i Reglen i Begyndelsen af Juni og maaler i

Længde og	Bredde:
38,8 mm	29 mm
48 »	32 »

Dog har jeg erholdt Æg fundne henholdsvis 16 Maj og 1 Juli.

HJEJLE, BROKFUGL; isl.: Heiðlóa *(Charadrius pluvialis)*. Denne Fugl forekommer meget talrig over hele Island, især paa lavereliggende Bjergsletter, hvor den fortrinsvis lægger sine 4 Æg. Naar Ungerne er flyvefærdige, ynder de at færdes paa de nyslaaede Enge og først henad den Tid, da Borttrækket skal

finde Sted, samles den i store Flokke ved Havkysterne. Saaledes er Forholdet her paa Sydlandet.

Ifølge mine Optegnelser ankom Brokfuglen til Eyrarbakki og Omegn:

1877	6 April	1883	10 Marts
1878	7 —	1884	2 April
1879	12 —	1885	11 —
1880	10 —	1886	11 —
1881	11 —	1889	14 Marts
1882	28 Marts	1893	27 —

I Slutningen af Oktober trækker de fleste bort i store Flokke; enkelte Efternølere forbliver dog til hen i November.

Saavel paa Grimsø som paa Vestmannøerne forekommer den ynglende, men kun i ringe Antal.

Tidligst har jeg erholdt dens Æg 10 Maj og sildigst 20 Juni.

Æggets Længde og Bredde:

47 mm	33 mm
56 »	36,5 »

I mine Optegnelser vedrørende Brokfuglen findes en Meddelelse fra Broddaneshrepp i Stranda-Syssel om, at 2 Kuld Æg af denne Fugl blev fundne i Midten af August, og at Ungerne kom frem i de sidste Dage i samme Maaned.

PRÆSTEKRAVE; isl.: Sandlóa *(Ægialitis hiaticula)*. Denne Art yngler ligeledes temmelig almindeligt over hele Island ogsaa paa Grimsø og Vestmannøerne. Fortrinsvis opholder den sig i Nærheden af Havet, hvor den paa Strandbredden lægger sine 4 Æg i Sandet.

Ankomsttiden er sidst i April og de første Dage af Maj, undtagelsesvis tidligere; 1889 ankom den til Eyrarbakki 20 Marts og 1893 26 Marts.

Dens Æg, der findes i Juni, maaler i

Længde og Bredde:

34 mm	24 mm
36 »	26 »

STRANDHJEJLE *(Squatarola helvetica)*. Den 25 September 1892 saa jeg 2 Strandhjejler ved Eyrarbakki. Den ene blev skudt og Skindet sendt til Naturhistorisk Museum i Reykjavik.

VIBE; isl.: Ísakráka, Vepja *(Vanellus cristatus)*. Skønt en tilfældig Gjæst ses Viben ikke saa sjældent paa Island, dog of-

test enkeltvis eller i smaa Flokke. I de første Dage af Januar 1879 ankom den dog i betydeligt Antal med sydvestlig Vindretning og opholdt sig nogen Tid ved Stranden langs med hele Landets Sydkyst. I Efteraaret 1875 saas enkelte i Grimsnæs i Arnes-Syssel, og i Efteraaret 1876 blev en Han skudt i Mosvallahrepp i Isafjord-Syssel. Den 1 Januar 1877 blev en Hun fanget levende i en Høgaard ved Eyrarbakki, yderst forkommen af Sult og Kulde, og den døde samme Dag. Maven var tom, og i Kraasen fandtes kun nogle Smaasten. Den 7 December 1889 blev en Hun skudt ved Eyrarbakki; og 2 Februar 1882 saas en Flok paa 5 Stykker i Ølfus i Arnes-Syssel, hvoraf den ene blev skudt. Den er ogsaa skudt i Ølfus 17 Februar 1895, og samtidig saas 3 Stykker ved Eyrarbakki. Den 8 Marts 1901 saas en Vibe ved Stokkseyri, og i Midten af December s. A. saas en lille Flok ved »Gamlehraun« mellem Eyrarbakki og Stokkseyri. Den 16 Marts 1907 blev en ung Han skudt ved Eyrarbakki.

Paa Nordlandet ses Viben enkelte Aar i Januar og Februar. Etatsraad Havsten har skudt den ved Akureyri 1877—78 og 79. Den 17 Januar 1912 blev en Vibe med knækket Vinge fanget levende ved Eyrarbakki.

STENVENDER: isl.: Tildra *(Strepsilás interpres)*. Til Syd- og Vestlandet ankommer den i Slutningen af April og Begyndelsen af Maj og opholder sig 3 til 4 Uger ved Strandkanterne, hvorefter den trækker bort til sine Ynglepladser i Grønland. Paa Island yngler den kun i ringe Antal, og Reden findes i Nærheden af Havet. Fabers Antagelse, at den paa Island har sine Ynglepladser højt oppe mellem Fjeldene, har ikke bekræftet sig.

I Slutningen af August ankommer den igjen til Kysterne i store Flokke med Ungerne og trækker bort i Midten af September. Enkelte forbliver til hen i Oktober.

Paa Grimsø er den ikke bemærket og mærkelig nok heller ikke paa Vestmannøerne. Kun en Gang har jeg erholdt dens Æg (4) fundne ved Baugstaðir i Nærheden af Havet 8 Juli 1903,

Længde og	Bredde:
38 mm	30 mm
39 »	29,5 »
39 »	30 »
40 »	29,5 »

STRANDSKADE; isl.: Tjaldur *(Hæmatopus ostreologus)*. Strandskaden er dels Trækfugl dels Standfugl og ses flere Steder paa Syd- og Vestlandet hele Aaret. Som Trækfugl kommer den til Landet sidst i Marts og Begyndelsen af April. Ved Eyjafjorður paa Nordlandet ses den i April, men ikke efter 1 September, og ifølge Meddelelse fra Etatsraad I. V. Havsten yngler den sjeldent paa Nordlandet. Ved Mývatn forekommer den ikke og er i det hele taget faatallig i Þingeyjar-Syssel. Paa Østlandet er den heller ikke talrig, men yngler dog enkelte Steder. Derimod er den ret hyppig i Skaptafells-Syssel, hvor ogsaa enkelte ses om Vinteren.

I Rangarvalla-Syssel er den temmelig almindelig som ynglende, men ses ikke der om Vinteren. I Begyndelsen af August ses Flokke paa 10 til 15 Stykker ved Strandbredden, samlede til Borttræk.

Ved Ederfuglevarpene er Strandskaden en velset Gjæst, idet den ved sin heftige Forfølgning af Rovfugle bidrager til at værne Varppladsen.

Dens 3 Æg, der maaler i

Længde og	Bredde:
55 mm	38 mm
66 »	43,5 »

er fundne henholdsvis 5 Maj og 20 Juni.

HEJRE; isl.: Hegri *(Ardea cinerea)*. Vinteren 1872 blev en Fiskehejre skudt i Grimsnes, og 1 September 1876 saas der paa Stranden ved Akureyri en Flok paa 4 Stykker, hvoraf den ene blev skudt (I. V. Havsten.) Ved Stykkisholm ses den undertiden For- og Efteraar (D. Thorlacius). Paa Grimsø er den ikke set; men til Vestmannøerne kommer den stundom om Efteraaret og opholder sig da hist og her ved Stranden hele Vinteren (Dr. Jónsson). I Efteraaret 1881 saas en Flok paa 7 Stykker ved Stokkseyri. Sammesteds opholdt 3 Stykker sig i længere Tid Sommeren 1894, og i Begyndelsen af Februar 1895 blev et Individ funden død i Halt i Rangarvalla-Syssel. Den er endvidere skudt ved Hvaleyrartjørn i Oktober 1889, paa Vestmannøerne 1891 og ved de varme Kilder i Nærheden af Reykjavik 17 December 1892.

Den 12 Februar 1905 bragtes der mig et levende Eksemplar

fanget mellem Husene paa Eyrarbakki. Den var yderst forkommen af Sult og døde den paafølgende Nat.

AMERIKANSK RØRDRUM (*Botaurus lentiginosus*). En Rørdrum blev 12 November 1904 fanget levende i Forstuen til et beboet Hus i Fljótshlið i Rangarvalla-Syssel. Skindet af denne for Island ny Art, der blev bragt mig 12 December s. A., findes nu opstillet i den naturhistoriske Samling i Reykjavik.

Rev. Francis C. R. Jourdain, Clifton Vicarage, Ahsburne, der i Juli 1912 besøgte Reykjaviks Museum og saa den opstillede Fugl, har meddelt mig, at han anser den for at være den amerikanske Art *B. lentiginosus*, der er mindre end *B. stellaris*.

Efter velvillig Meddelelse fra Adjunk B. Sæmundsson har den opstillede Fugl følgende Maal: Totallængde 625 mm, Vingelængde 280 mm, Tarsus 92 mm, Mellemtaa (til Taaspids) 82 mm, Næbbets Længde 71 mm, Næbbets Højde 19 mm.

Da jeg ingen Beskrivelse har af amerikanske Arter, kan jeg ikke udtale mig om, hvorvidt her foreligger den almindelige europæiske Art eller en amerikansk, — men nægtes kan det ikke, at den foreliggende Fugl har en vis Lighed med den af Walter Raine i »Bird-Nesting in North-West Canada« S. 120 afbildede Rørdrum [1]). —

STORSPOVE (*Numenius arqvatus*). Den store Regnspove kommer ikke saa sjældent i mindre Flokke til Sydkysten af Is-

[1]) Denne Fugl blev omtalt af mig i Vid. Medd. 1907, S. 39, som den almindelige nordeuropæiske Art *B. stellaris*. Men da Hr. Nielsen gjorde mig opmærksom paa Jourdain's Mening om Artsidentiteten (selv var jeg vistnok bortrejst, da han besøgte Museet og saa Fuglen opstillet dér), undersøgte jeg Fuglen nærmere, og det viste sig da, at hverken dens Størrelse eller Farve passer videre godt til Beskrivelsen af *B. stellaris*. Størrelsen er for ringe (de Maal, som Nielsen opgiver, blev taget paa den opstillede Fugl og er derfor ikke særlig nøjagtige), og Farven er paa flere Punkter afvigende. Saaledes er f. Eks. Svingfjerene ensfarvet mørkebrune, kun med en lysere Bræmme i Spidsen (som det skal være Tilfældet med den nordamerikanske Art); Struben er næsten hvid, med et smalt, rustgult Baand nedad Midten; Halsens Forside, Bryst og Bug har brede, gulbrune Længdestreger, og paa Siden af Halsen er der en stor langstrakt-oval, sort Plet. Ryg- og Vingedækker er vatrede af rustgult og mørkebrunt. Det lader altsaa til, at Jourdain har Ret i, at Fuglen virkelig er *B. lentiginosus*, og altaa ny for Islands Fauna, men da jeg mangler en udførlig Beskrivelse af denne Art, maa jeg, ligesom Forfatteren, lade Sagen foreløbig staa hen (B. Sæm.).

land, hvor den træffes ved Strandkanten, og jeg har engang set en Flok paa 10 Stykker her ved Eyrarbakki.

Paa Vestmannøerne ses den ligeledes engang imellem. Dr. Jonassen skød den paa Alptanes ved Reykjavik 1876, hvor der da opholdt sig en større Flok. Den er ogsaa senere skudt paa Alptanes, og paa Museet i Reykjavik er opstillet et Eksemplar derfra. Den 8 September 1907 saas 3 Stykker ved Gamlahraun, $^{1}/_{4}$ Mil øst for Eyrarbakki, hvoraf den ene blev skudt af Bager N. C. Bach.

LILLE SPOVE; isl.: Spói *(Numenius phæopus)*. Den lille Regnspove forekommer særdeles talrig paa Syd- og Vestlandet, især i Arnes og Rangarvalla Sysler og er ret almindelig, skønt mindre talrig, i de andre Landsdele. Til Sydlandet ankommer den i de første Dage af April, hvorimod den først i Maj indtræffer paa Vest- og Nordlandet.

Den yngler i Mængde i Grimsnes i Arnes-Syssel, hvor man i Midten af August ser Flokke paa 80 til 100 Stykker, ved hvilken Tid de ogsaa begynder at trække bort fra Landet. Under Borttrækket ordner Flokkene sig ligesom Vildgæssene i en vinkelbøjet Linie.

I sidste Halvdel af Maj lægger den sine 4 pæreformede Æg, der maaler i

Længde og	Bredde:
56 mm	40 mm
64,5 »	45 »

Et Kuld unormale Æg i min Samling maaler i

Længde og	Bredde:
65 mm	43 mm
64 »	43 »
63,8 »	42 »
71,8 »	47 »

ISLANDSK RYLE; isl.: Rauðbrystingur *(Tringa canutus)*. Trækket til og fra dens arktiske Ynglesteder foregaar for Islands Vedkommende over Syd- og Vestlandet, navnlig over Halvøen Reykjanæs, oftest i Flokke paa flere Tusinder. Til Sydlandet ankommer den i første Halvdel af Maj og hviler sig et Par Uger ved Kysterne, især hvor der ved Lavvande findes Overvandsskær.

I Midten af August kommer den tilbage med Ungerne i

uhyre Flokke; men opholder sig da kun nogle Dage, hvorefter Flokkene trækker helt bort fra Landet.

Selv har jeg ikke haft Lejlighed til at iagttage, hvorvidt nogle forbliver i Landet som ynglende; men jeg har enkelte Gange erholdt Æg, der af Finderne bestemt er angivne som Æg af Rauðbrystingur, og som Følge af disse Ægs væsentlige Forskel i Grundfarve og Tegning fra andre paa Island ynglende Fugles Æg, er jeg tilbøjelig til at tro, at de er ægte, og at det saaledes kan forekomme, at enkelte Par under Trækket til Ynglestederne, bliver tilbage for at yngle her i Landet. Min Formodning bestyrkes ved, at man stundom i September kan se enkelte Rauðbrystingar i Selskab med andre Strandløbere.

En Rede med 4 Æg blev funden ved Kaldaðarnes i Arnes-Syssel 20 Juni 1889. Æggenes Grundfarve var bleggrøn, bestrøet med smaa brune Punkter. 2 Æg af dette Kuld er afbildet i Walter Raines »Bird-Nesting in North-West Canada«, S. 56 (Toronto 1892).

Æggets Længde og Bredde:

34 mm	25 mm
39,8 »	30 »

Paa en gammel Fugl, der 17 August 1880 blev skudt ud af en Flok paa ca. 300 Stykker (gamle og unge), afskallede den gamle hornagtige Hud paa Benene i Løbets hele Længde. —

SORTEGRAA RYLE; isl.: Sendlingur *(Tringa maritima)*. Denne Art er Standfugl paa Island, og opholder sig om Vinteren i store Flokke ved Kysterne omkring hele Landet. I Begyndelsen af Maj trækker den op i Landet for at yngle og kommer igen tilbage til Kysterne med Ungerne i Midten af September.

Æggene, der findes i Juni, maaler i

Længde og	Bredde:
36 mm	25 mm
41 »	29 »

Dens Kød og Indvolde er en fortrinlig Madding for Torsken (*Gadus callarias L*).

RYLE; isl.: Lóuþræll *(Tringa alpina)*. Denne Ryleart, der er Trækfugl, forekommer ret almindelig over hele Landet, dog mindre talrig paa Nordlandet end i de andre Egne. Ankomst-

tiden er i April, stundom i Marts. Den opholder sig i Flokke ved Strandbredderne, indtil den i Maj trækker op i Landet for at yngle. Dens 4 Æg findes i Reglen i sidste Halvdel af Maj. I Slutningen af Juli ses den igen sammen med Ungerne i store Flokke ved Havkysterne, hvor den opholder sig til Borttrækket finder Sted i September og Oktober.

Æggets Længde og Bredde:

28 mm	21 mm
40,5 »	25 »

SELNING *(Calidris arenaria)*. Selv har jeg ikke truffet den paa Island, men nu afdøde Pastor Gudmundsson paa Grimsø, har i sin Tid meddelt mig, at den enkelte Gange er set der paa Øen. Ved Akureyri paa Nordlandet ses den, ifølge Meddelelse fra Etatsraad Havsten, ligeledes engang imellem om Sommeren. Den yngler næppe paa Island, og dens Forekomst er vistnok kun tilfældig[1]).

RØDBEN; isl.: Stelkur *(Totanus calidris)*. Ankommer til Landet i Begyndelsen af April, stundom i Marts. Den er ret talrig paa Sydlandet, især i Arnes og Rangarvalla Sysler, mindre talrig i de andre Landsdele. I Skaptárfells-Syssel, hvor den tidligere har været almindelig forekommende, er den nu temmelig sjælden. Borttrækket finder i Reglen Sted i Slutningen af September, men i milde Vintre bliver enkelte Individer tilbage.

Æggene, der findes i Begyndelsen af Maj, maaler i

Længde	og Bredde
45 mm	29 mm
49 »	32 »

SORTHALET KOBBERSNEPPE; isl.: Jaðrakan *(Limosa ægocephala)*. Paa Island yngler den sorthalede Kobbersneppe kun i Arnes og Rangarvalla Sysler. Dens Ynglepladser er bestemt begrænsede af to Fjeldrækker, mod Øst af Eyjafjöll og mod Vest af den Fjeldrække, der omslutter den vestlige Side af Ølfushrepp.

[1] Der er i de senere Aar fremkommet forskellige Oplysninger, som lader formode, at Selningen ikke er saa sjelden, som man skulde tro af det her anførte. Den er til Tider ret hyppig i den nordostlige Del af Landet, hvorfra Museet har et Par (Husavík), og man mener, at den skulde yngle i Myrdalur (Sydkysten); dog er det hidtil ikke lykkedes at faa dens Æg til Museet. Jvfr. ogsaa Hantzsch, S. 246. (B. Sæm.).

I Arnes Syssel forekommer den talrigst paa de store Græssletter mellem Þjórsá og Ølfúsá, men ogsaa i Grimsneshrepp og Biskupstungahrepp har jeg truffet den ynglende. I Rangárvalla Syssel yngler den ret talrig i Austur-Landeyjahrepp, men er iøvrigt almindelig i de øvrige Dele af Syslet med Undtagelse af Fljótshlið og Eyjafjöl, hvor den ikke er truffet ynglende.

Den sædvanlige Tid for Ankomsten er de første Dage af Maj, stundom i April, og Bortlrækket foregaar i Begyndelsen af September, efter at den i Slutningen af August har samlet sig i Flokke paa 20—30 Stykker. I Slutningen af August 1909 saa jeg c. 40 Kilometer Nord for Eyrarbakki en Flok paa mellem 80 og 100 Stykker.

Dens 4 Æg, der findes i de sidste Dage af Maj og Begyndelsen af Juni, maaler i

Længde og	Bredde:
50 mm	35,5 mm
60 »	40 »

KOBBERSNEPPE *(Limosa lapponica)*. En ung Han blev 2 November 1908 skudt ved Eyrarbakki. Skindet blev skænket til Naturhistorisk Museum i Reykjavik[1]).

HORSEGØG: isl.: Mýrispita, Hrossagaukur *(Gallinago scolopacina)*. Til Sydlandet ankommer den i Begyndelsen af April og trækker bort i Oktober. 1893 ankom den til Stokkseyri 28 Marts og trak bort 8 Oktober. Paa Nordlandet er Ankomsttiden noget sildigere, og Bortlrækket foregaar noget tidligere end paa Sydlandet.

Æggene, der sjældent findes før i Midten af Maj, maaler i

Længde og	Bredde:
38 mm	28 mm
44 »	32,5 »

VANDRIKSE: isl.: Keldusvin *(Rallus aquaticus)*. Den er Standfugl paa Island og forekommer i alle fire Landsdele, dog vistnok talrigst i Rangárvalla Syssel, hvor den i Mængde yngler i den med højt Græs bevoksede Safarmýri. I Landeyjar i samme Syssel yngler den ogsaa ret almindelig. I Arnes Syssel yngler den flere Steder, navnlig i de græsrige og sumpige Enge omkring

[1]) Tilfældet er omtalt i Vid. Medd. 1913. S. 41. (B. Sæm.).

Arnarbæli i Ølfus, hvor den om Vinteren har sit Tilhold ved Vandløb, der strømmer fra de varme Kilder. Desuden yngler den paa Engene ved den østlige Bred af Ølfusaaen mellem Óseyrarnes Færgested og Kaldadarnes. Den er ogsaa truffet ynglende i Hrunamannahrepp og Gnupverjahrepp, hvor den ogsaa flere Gange er fanget levende om Vinteren.

Paa Grimsø og Vestmannøerne forekommer den ikke.

Efter Aarstiden, hvor dens Æg findes, kunde man næsten formode, at den ynglede 2 Gange om Aaret. Jeg har saaledes erholdt dens Æg, fundne henholdsvis 27 Maj og 10 September. I Seksaaret 1880—85 erholdt jeg 70 Kuld Vandrikseæg, og stiller Findetiden sig saaledes: Maj og første Halvdel af Juni 11 Kuld; 2den Halvdel af Juni 19 Kuld; 1ste Halvdel af Juli 18 Kuld; 2den Halvdel af Juli 8 Kuld; 1ste Halvdel af August 6 Kuld; 2den Halvdel af August og 1ste Halvdel af September 8 Kuld.

Æggets Længde og Bredde:

33 mm	25 mm
40,5 »	27 mm

RØRHØNE *(Gallinula chloropus)*. En rødblisset Rørhøne blev 3 April 1882 fanget levende i en Høgaard i Nærheden af Eyrarbakki. Den manglede de røde Baand over Hælen, hvor der kun saas en lille rød Prik. Den 5te April s. A. drev et dødt Individ i Land paa Vestmannøerne. Skindet kom til Naturhistorisk Museum i Reykjavik (Dr. Jónsson).

I »Manual of the Birds of Iceland« meddeler Rev. H. H. Slater, at han paa Gaarden Hnausir i Húnavatns Syssel har set Skindet af en *Gallinula chloropus*, der i Efteraaret 1898 i forkommen Tilstand blev fanget levende i Nærheden af Gaarden.

BLISHØNE; isl.: Blesönd *(Fulica atra)*. Eftersom Blishønen træffes baade Sommer og Vinter paa Island, og da dens Æg ogsaa er fundne her i Landet, er jeg tilbøjelig til at betragte den som Standfugl.

I November 1888 saa jeg en Blishøne ved Hraunsá, mellem Eyrarbakki og Stokkseyri, og 6 December s. A. blev der bragt mig et Eksemplar fra Ølfus. Den 10de November 1891 blev et Individ fanget levende ved Eyrarbakki (8° Frost). Den 15de Januar 1894 fik jeg den fra Hraunsá, og 1 November s. A. blev den skudt ved Haflidakot i Nærheden af Hraunsá. Her ved Ey-

rarbakki er den endvidere fanget levende 7 Januar 1906 og 8 December 1911.

1891 fik jeg dens Æg (7) sendt til Bestemmelse fra en Mand i Húsavik paa Nordlandet. Æggene, der nu er i Museet i Reykjavik, var fundne 14 Juni i en svømmende Rede paa en lille Indsø, der kaldes »Vikingavatn«, i det nordøstlige Island.

Disse 7 Ægs mindste og største Maal er i

Længde og	Bredde:
49,8 mm	36 mm
52,8 »	38 »

Uden Tvivl yngler den flere Steder paa Island, f. Eks. i Ølfus, hvor der findes flere utilgængelige Sumpe og varme Kilder (Laugar). Adjunkt Bjarni Sæmundsson har skriftligt meddelt mig, at han 8 December 1914 i Reykjavik saa 3 Fulica atra, der sagdes at være skudte paa en kogende »Hver« (varm Kilde) ved Reykir i Ølfus, hvor de dykkede ned i det kogende Vand, ja skulde ogsaa have opholdt sig en længere Tid dernede, og dog saa de ganske uskadte ud. Sæmundsson tror dog næppe selv paa disse Udsagn, idet han i sit Brev tilføjer: »det er den gamle Historie om ‚Hverafugle', som Eggert Olafsson flere Steder omtaler.«

Fortællinger om »Hverafugle«, der skulde besidde den Egenskab at kunne svømme i kogende Vand (varme Kilder), ja ogsaa dykke deri, har længe været almindelige paa Island og kan føres saa langt tilbage i Tiden som Begyndelsen af det syttende Aarhundrede. Desværre har ingen af de mange, der har skrevet om disse mystiske Fugle, selv set dem, men har maattet nøjes med andres Udsagn, der har været ret afvigende, hvad Fuglenes Størrelse og Farve angaar. De fleste angiver dog Størrelsen som »smaa Ænder« og Farven »sort« eller »mørkebrun«.

Blefkenius (1607) anfører »rød« Farve.

Halfdan Jánsson, »Descriptio Ølfushrepp« (1703), anfører ogsaa Størrelsen som »smaa Ænder« og Farven »kulsort med hvide Buer eller Ringe omkring Øjnene«. Set i Frastand kan dette godt passe paa *Fulica atra*.

Hidtil har jeg betragtet Historierne om »Hverafugle« som opdigtede Fabler og derfor ikke anstillet nærmere Undersøgelser om disse Fugle. Adjunkt Sæmundssons Meddelelse har imidlertid rokket min Mening derom, og jeg tør ikke længere helt forkaste Muligheden af saadanne Fugles Tilværelse. Naturligvis

maa Fortællingerne om, at de svømmer og dykker i »koghedt« Vand, ikke tages alt for bogstavelig. Varme Kilder betegnes nemlig ofte af den islandske Almue som »kogende« (sjóðandi), skønt Temperaturen er langt under Kogepunktet.

De mange varme Kilder ved Reykir i Ølfus, hvor »Hverafugle« især skal have Tilhold, er nøjagtigt undersøgte af Professor Thoroddsson, der i Juli 1883 maalte Varmen i forskellige Kilder og fandt den at være fra 60 til 90° C.

Man kan imidlertid ikke godt tænke sig, at levende Væsener i længere Tid kan opholde sig i Vand med en Temperatur af 60°; men rimeligvis bliver denne lavere om Vinteren, naar Kilderne har overjordisk Tilløb af smeltet Snevand. Eftersom Thoroddsson har fundet levende Vandsnegle i Kilder med over 50° varmt Vand, tør man næppe forkaste Muligheden af, at en Fugl som *F. atra* kan opholde sig i Vand af samme eller endog højere Temperatur.

Muligvis kan den grønbenede Rørhøne *(Gallinula chloropus)* ogsaa henregnes til »Hverafugle«, eftersom dens Forekomst paa Island næppe er tilfældig[1]).

[1]) Angaaende det her af Forf. omtalte Tilfælde fra de varme Kilder ved Reykir i Ølfus, hvor de 3 Fugle, som jeg fik at se, blev nedlagte, skal jeg oplyse, at jeg ikke fik talt med de Folk, som havde skudt Fuglene, da de allerede var rejst bort igen. De havde solgt Fuglene til et Fryseri, og Bestyreren fortalte mig, at de havde paastaaet at have set dem dykke ned i Kildens koghede Vand. Jeg undersøgte alle Fuglenes nøgne Hudpartier, men de viste ikke ringeste Tegn paa at være kommet i Berøring med kogende Vand. Forf. gætter sikkert rigtig, naar han ovenfor mener, at jeg næppe tror paa de forskellige Udsagn om disse »Hverafugle«s (ɔ: Springkildefugles) Ophold i kogende Vand; det vilde jo nærmest være unaturligt, for ikke at sige overnaturligt. At visse Fugle, deriblandt Blishønen og Vandriksen, jævnlig søger Ophold ved varme Kilder, især om Vinteren, er naturligt; Vejret er da ikke altid saa hyggeligt, at det var til at undres over, at de stakkels Fugle søgte til Steder udenfor Menneskeboligerne, hvor der var lidt Varme at faa. Men naar Folk mener at have set dem dykke ned i, ja opholde sig i længere Tid i kogende Vand, saa maa dette bero paa unøjagtig eller fejlagtig Iagttagelse. Muligvis kan det hænde, at en Fugl et Øjeblik dykker ned, hvor koldere Vand har samlet sig under Kildens Overflade ved Siden af det varmere, men et længere Ophold nede i det vilde vel altid blive farligt. For saa vidt kunde man tænke sig, at der var noget om Sagen. Paa den anden Side maa man huske, at de varme Kilder, ikke mindst om Vinteren, er omgivet af Damp, som godt kan skjule en Fugl i længere Tid, eller give den Lejlighed til ubemærket at smutte bort. Det har ogsaa været en almindelig Anskuelse blandt Menigmand paa Island, at Vandriksen skulde kunne dykke ned i den bløde Mosebund og forsvinde.

ODINSHANE; isl.: Óðinshani *(Phalaropus hyperboreus)*. Ankomsttiden er noget forskellig; stundom kommer den til Sydlandet i de sidste Dage af April, men som oftest ikke før efter Midten af Maj. Borttrækket finder Sted i Slutningen af August. Saavel i Nærheden af Havet som langt inde i Landet træffes den ynglende ved Indsøer, og der lægger den sine 4 Æg i første Halvdel af Juni. Paa Vandet er den hurtig i sine Bevægelser og ikke sky.

Den 10de August blev en gammel Hun skudt ved Landgangsbroen paa Ørebak; den havde lys, askegraa Overkrop med hvide Fjerkanter; Hætten, Overhalsen og Nakken ligeledes askegraa og hele Underkroppen hvid. Den blev skudt i en Flok paa ca. 300 Stykker, der søgte Føde blandt svømmende Tang i Strandkanten.

Normale Æg maaler i Længde og Bredde:

27 mm	20 mm
33 »	22 »

Desuden har jeg i min Samling 3 Kuld, der maaler:

30,8 mm	22,5 mm	32,8 mm	21 mm	27 mm	19 mm
31 »	22,2 »	33,5 »	21 »	27 »	19 »
30,5 »	22 »	34 »	21 »	26 »	18,5 »
30 »	22 »	33 »	21 »	26 »	19 »

THORSHANE; isl.: Þórshani *(Phalaropus fulicarius)*. Skønt ikke talrig er Thorshanens Forekomst paa Island næppe saa sjælden som almindelig antaget, og Antallet af ynglende Fugle formerer sig aarligt. 1888 ynglede der kun et Par ved Eyrarbakki og 2 à 3 Par ved Stokkseyri, hvorimod der 1908 ynglede 4 Par ved Eyrarbakki og ca. 20 Par ved Stokkseyri.

Foruden fra Eyrarbakki og Stokkseyri har jeg paalidelige Meddelelser om dens Forekomst paa følgende Steder: Alftanes i Gullbringa-Syssel, hvor den yngler ved Gaarden Bessastaðir, Akureyri, en lille Holm ved Indløbet til Reykjaviks Havn, hvor der aarlig yngler 2 à 3 Par; Sandgerdi i Nærheden af Reykjavik, hvorfra jeg for nogle Aar siden fik Æggene; Stykkisholm

Hele Historien med »Hverafugle« maa i det hele taget behandles med Forsigtighed og trænger til en kritisk Undersøgelse, naar Lejlighed gives, og det af en kvalificeret Iagttager; men det omtalte Tilfælde er dog af særlig Interesse, fordi det vel er første Gang, man har faaet fat i virkelige »Hverafugle«, og Blishønen passer jo ret godt til de gamle (meget mangelfulde) Beskrivelser af saadanne, men muligvis er der flere Fugle, som f. Eks. Vandriksen og maaske mindre Ænder (B. Sæm.).

paa Vestlandet, hvorfra jeg ligeledes har faaet et Kuld Æg, der maaler: 32,5 × 23, 31 × 23, 31,5 × 22,5, 31 × 23 mm. Paa en lille Holm i Mundingen af Elven Blanda, hvor denne løber ud i Húnaflói, yngler aarlig 2 à 3 Par. Fra Skageströnd paa Nordlandet erholdt jeg i 1904 et Kuld Thorshaneæg, der havde følgende Maal: 31,2 × 21,2, 30,6 × 22,5, 32,2 × 22, 32,5 × 21,5. Iøvrigt ses den sjældent paa Nordlandet, men er dog iagttaget i Laxárdal i Þingeyjar-Syssel. Paa Grimsø ses den en Gang imellem, men yngler der ikke. Paa Vestmannøerne er den ikke iagttaget. I Størrelse er Æggene ikke lette at skelne fra foregaaende Arts, men som oftest er de sortbrune Pletter større hos *Ph. fulicarius* og Grundfarven i Reglen mørkere.

De 4 Æg, der findes i Midten af Juni, maaler i

Længde og	Bredde:
28,2 mm	21 mm
34 »	23 »

STORMSVALE *(Procellaria pelagica)*. Æggene af den lille Stormsvale har jeg enkelte Gange erholdt fra Vestmannøerne, og det er mig ikke bekendt, at den yngler andre Steder paa Island.

De Æg, jeg har erholdt, maaler i

Længde og	Bredde:
27 mm	20 mm
28 »	21 »

STOR STORMSVALE *(Procellaria Leachii)*. Stor Stormsvale yngler ligeledes paa Vestmannøerne og i større Antal end foregaaende Art.

Æggene, der maaler i

Længde og	Bredde:
30 mm	22,5 mm
35 »	25,2 »

findes i Slutningen af Juli.

SKROFE; isl.: Skrofa *(Puffinus anglorum)*. En mindre Koloni yngler paa Vestmannøerne, og det er mig ikke bekendt, at den yngler andre Steder paa Island; dog er det meddelt mig, at den ogsaa yngler ved Cap Nord i Isafjord-Syssel.

Ifølge Meddelelser fra Dr. Þ. Jónsson ankom den 1880 til sine Redepladser paa Vestmannøerne 19 Marts, lagde Æg 30 Maj

og trak bort fra Øerne 31 August. Æggene, som jeg kun har faaet fra Vestmannøerne, maaler i

Længde og	Bredde:
56 mm	38 mm
68 »	45 »

Paa Grimsø har den tidligere været almindeligere end nu for Tiden.

STORMFUGL; isl.: Fýll *(Fulmarus glacialis)*. Dens vigtigste Ynglepladser er: Vestmannøerne, Vik i Mýrdalur, Eyjafjöll og Austur Skaftafells Syssel. Paa disse Steder er den ogsaa Genstand for Fangst, og det aarlige Udbytte er gennemsnitlig 50,000 Fugle (Maksimum 60,000, 1900; Minimum 29,000, 1908).

Ifølge Meddelelse fra Dr. Þ. Jónsson ankommer den til Vestmannøerne omkring 12 Oktober og trækker bort i Begyndelsen af September. Det er altsaa kun en 3 Ugers Tid af Aaret, at den ikke ses ved Øerne. Paa Fuglebjergene lægger den i Midten af Maj 1 Æg og har Unger i Slutningen af Juni og Begyndelsen af Juli.

Æggenes Længde og Bredde:

66 mm	43 mm
83 »	55 »

HAVTERNE: isl.: Kria *(Sterna macrura)*. Ankommer til Landet i Midten af Maj, lægger Æg i Midten af Juni og trækker bort i Slutningen af August og Begyndelsen af September. Den træffes ynglende i alle Landsdele, saavel ved Havkysterne som længere inde i Landet ved Indsøer, hvor den kan finde Føde.

Som oftest lægger den kun 2 Æg, stundom 3, der maaler:

Længde og	Bredde:
36 mm	28 mm
47 »	30 »

HÆTTEMAAGE; isl.: Hettumáfur *(Larus ridibundus)*. Den 28 April 1910 blev en gammel Hun skudt ved Stokkseyri, og samme Sommer ynglede et Par Hættemaager ved Møhus i Nærheden af Stokkseyri. Æggene kom til Reykjaviks Museum[1]).

[1]) Jvfr. ogsaa Vid. Medd. 1913, S. 46.

ISMAAGE; isl.: Ísmáfur *(Larus eburneus)*. Grøndal mener, at han i April 1879 har set en død Ismaage i en Butik i Reykjavik, men kunde ikke faa den købt. I December 1903 saas ved Kaldadarnes, ca. 1 Mil nord for Eyrarbakki, en lille hvid Maage, der efter Beskrivelsen at dømme havde stor Lighed med denne Art[1]).

TRETAAET MAAGE, RIDE; isl.: Rita, Skegla *(Larus tridactylus)*. Denne Maageart yngler i Mængde rundt omkring Landet, hvor der findes Fuglebjerge, navnlig paa Vestmannøerne, Grimsø, Drangey i Skagafjorden, samt i Snæfellsnes Syssel, Þingeyjar Syssel og begge Mula-Sysler.

Paa de fleste Steder ses den hele Aaret, men dog i ringere Mængde om Vinteren. Ved stærke Paalandsvinde drives den ofte i store Flokke ind over Land, og dersom den af Vinden bliver forslaaet saa langt, at den ikke kan se Havet, finder den ikke altid tilbage igen. Deraf kan det forklares, at der er fundet Skeletter af Fuglen ved Kverkfjöll og i Odáðahvann, Nord for den store Vatnajökel.

Den aarlige Fangst er gennemsnitlig 19,000 Fugle (Maksimum 25,000, 1908; Minimum 13,000, 1902).

I Begyndelsen af Juni lægger den 2 à 3 Æg, der maaler i

Længde og	Bredde:
50,5 mm	37 mm
60,8 »	44 »

STORMMAAGE *(Larus canus)*. Latinskolen i Reykjavik fik 1878 2 Skind af Stormmaagen, og Vinteren 1892 blev et Individ skudt ved Akureyri paa Nordlandet.

HVIDVINGET MAAGE; isl.: Hvitmáfur *(Larus leucopterus)*. Det vides ikke, at den hvidvingede Maage yngler paa Island, men den ses af og til om Vinteren ved Kysterne, navnlig i Bredebugten og ved Grimsø, dog langt sjældnere end *L. glaucus*.

GRAAMAAGE; isl.: Grámáfur *(Larus glaucus)*. Denne Maageart ses hele Aaret paa Havet og ved Kysterne omkring Island. Dens Æg har jeg erholdt fra Vestmannøerne, og det er mig meddelt, at den ogsaa yngler paa Grimsø dog i ringe Antal.

[1]) Jvfr. ogsaa Vid. Medd. 1905. S. 13. (B. Sæm.)

Æggene, der lægges sidst i Maj, maaler i

Længde og	Bredde:
72.5 mm	51 mm
84 »	55,5 »

SVARTBAG; isl.: Veiðibjalla, Svartbakur *(Larus marinus)*. Svartbagen yngler i Mængde i alle Landsdele, især paa Holme og Øer, der ligger i de større Elve og Indsøer; desuden paa de mange Fuglebjerge, der findes omkring Landet. Paa en Holm i Þingvalla-Søen yngler aarlig en Koloni paa 5—600 Par, og paa nogle Holme i Ølfusá og Þjórsá yngler den ligeledes i mindre Kolonier.

Stundom lægger den Æg i de sidste Dage af April, men som oftest ikke førend i Begyndelsen af Maj.

Eftersom den om Foraaret ved Ynglestederne dræber en Del svage Lam og ved Ederfuglevarpene røver Æg og Unger — og desuden fortærer en Del Fiskeyngel, opvejer den Fordel, enkelte har ved at samle Æggene, ikke Skaden, den forvolder, hvorfor der ogsaa nogle Steder, f. Eks. i Bredebugten, betales Præmier for dens Udryddelse.

De 3 Æg maaler i

Længde og	Bredde:
67,5 mm	48,5 mm
83 »	57 »

STORKJOVE; isl.: Skúmur *(Lestris catarrhactes)*. Den ankommer til Landet i April og trækker bort i September. Dens vigtigste Ynglesteder findes i Skaftefells Syssel, navnlig paa nogle Sandholme i Kúðafljót, hvor der aarlig yngler en Koloni paa 3 à 400 Par, og paa Skeiðarársandur i Rangárvalla Syssel yngler den ogsaa ret talrig paa Sandholmene i Markarfljót, og enkelte Steder i Landeyjahrepp og Holtamannahrepp. Paa nogle Græsholme i Ølfusá i Nærheden af Kaldadarnes ynglede for nogle Aar siden 15—20 Par aarlig, men Sommeren 1914 ynglede der kun 9—12 Par.

Desuden yngler den enkelte Steder paa Nordlandet i mindre Kolonier, f. Eks. i Kelduneshrepp i Þingeyjar Syssel og ved Eyjafjördur.

Om Vinteren opholder den sig paa det aabne Hav og større Havbugter. Paa Húnaflói ses den saaledes fra Begyndelsen af

Oktober og til Slutningen af Marts. Ved Grimsø ses den næsten hele Aaret, men yngler dog ikke paa Øen.

Den er en dristig Æggerøver og skyer intet Middel til at faa de rugende Fugle til at forlade Reden for derefter at bemægtige sig Æggene, og kan det ikke lykkes paa anden Maade, tager den med Næbbet den rugende Fugl om Halsen og flyver et godt Stykke Vej bort med den, hvorefter den plyndrer Reden — hvad jeg selv har været Øjenvidne til.

De 2 Æg, der lægges i Midten af Maj, maaler i

Længde og	Bredde:
61 mm	45 mm
77 »	53 »

MELLEMKJOVE *(Lestris pomatorhina)*. Jeg har ingen paalidelige Optegnelser om denne Arts Forekomst paa Island, og det er mig ikke bekendt, at den yngler her i Landet. Fabers Angivelse, at den yngler i Nærheden af Eyrarbakki, beror rimeligvis paa en Forveksling med *L. parasitica*.

KJOVE; isl.: Kjói *(Lestris parasitica)*. Ankommer sædvanlig til Landet i Begyndelsen af Maj, stundom i April, og trækker bort i September. Skønt ikke meget talrig, forekommer den dog ynglende over hele Landet. I sidste Halvdel af Maj lægger den sine 2 Æg. — Æggets

Længde og	Bredde:
50 mm	37,5 mm
65 »	48 »

SANGSVANE; isl.: Álft *(Cygnus musicus)*. Sangsvanen er Standfugl og yngler i Mængde ved de store Fjeldvande i det Indre af Landet. Om Vinteren opholder den sig især ved de aabne Havbugter paa Syd- og Vestlandet, hvortil den drager i September og Oktober. I April trækker den igen ind over Landet til Ynglepladserne og lægger 5—7 Æg i Begyndelsen af Maj.

Normale Æg maaler i

	Længde og	Bredde:
	105 mm	67 mm
	126 »	78 »
Dvergæg:	75,5 »	54 »
	94,2 »	66 »

Ved de større Fjeldvande inde i Landet, hvor Sangsvanen op-

holder sig i Fældetiden, opsamles en stor Del Svingfjer, der sælges ved Handelsstederne til Eksport. I Tyveaaret 1889—1908 blev der eksporteret 360,000 Svanefjer til Værdi 6,600 Kroner, og i samme Tidsrum ca. 1600 Stkr. Svaneskind til Værdi 3,300 Kr.

BLISGAAS; isl.: Grágæs *(Anser albifrons)*. Paa For- og Efteraarstrækket er den meget almindelig paa Syd- og Vestlandet. Paa Foraarstrækket, der foregaar i Marts og April, standser den i Reglen ikke, hvorimod den om Efteraaret opholder sig i Mængde paa Fladlandet i Arnes- og Rangárvalla Sysler fra Midten af September til Midten af Oktober.

To Gange har jeg erholdt dens Æg fra det nordlige Island, hvor den yngler ved Laxá og Kraká i Nærheden af Mývatn. Æggene, der er hvidere og mindre grovkornede end Æg af *Anser segetum*, maaler i

Længde og	Bredde:
77 mm	50 mm
83 »	55 »

SÆDGAAS; isl.: Grágæs *(Anser segetum)*. For- og Efteraarstrækket falder sammen med foregaaende Arts; men den yngler mere almindelig i Landet end denne. De vigtigste Ynglepladser findes paa Græsholme i de større Vandløb, der udspringer i det indre af Landet, fornemmelig Skjálfandafljót og Laxá paa Nordlandet, Þjórsá og Hvitá paa Sydlandet.

Æggene, der findes i Maj, maaler i

Længde og	Bredde:
82 mm	53 mm
98 »	61,5 »

GRAAGAAS; isl.: Grágæs *(Anser cinereus)*. Den yngler paa en lille Ø i Þjórsa i Nærheden af Stornnúpi og rimeligvis flere Steder ved Jøkelelvene. Den 13 Maj 1895 blev en Hun funden død paa Reden, der kun indeholdt 1 Æg, paa fornævnte Ø.

Henry I. Pearson fandt i Begyndelsen af Juli 1894 flere Kuld Æg, tilhørende denne Art, paa den samme Ø, og skød den 3 Juli en Hun paa Reden.

Æggets Længde og	Bredde:
81 mm	56 mm
88,5 »	63 »

BRAMGAAS; isl.: Helsingi *(Anser leucopsis)*. Denne Gaas yngler næppe paa Island, men er iøvrigt almindelig baade Foraar og Efteraar, navnlig paa Syd- og Vestlandet. Om Foraaret kommer den til Landet i Midten af April og trækker bort tidlig i Maj. Den kommer igen i Midten af September og trækker bort i Begyndelsen af Oktober.

KNORTEGAAS; isl.: Margæs *(Anser torqvatus)*. Den er skudt ved Eyrarbakki 20 Oktober 1878, 28 September 1880, 3 April 1881, 21 September 1908 og 15 April 1909. Ved Selvog 8 Maj 1881 og 20 Oktober 1903.

GRAVAND; isl.: Brandgæs *(Tadorna cornuta)*. Ifølge Grøndal er den skudt ved Havnefjord 27 Januar 1894, og i August s. A. blev den set paa Myrar paa Vestlandet. I December 1908 saas 3 Gravænder ved Eyrarbakki, og 9 Oktober saas atter 3 samme Sted, hvoraf den ene — en ung Hun — blev skudt og Skindet skænket til Naturhistorisk Museum i Reykjavik[1]. Begge Gange var den i Selskab med Ederfugl.

RUSTAND; isl.: Rauðönd *(Tadorna casarca)*. Tre Rustænder, der i August 1892 opholdt sig ved Hraunsá i Nærheden af Eyrarbakki, blev skudte. Et af Skindene blev skænket til Zoologisk Museum i Kjøbenhavn, et andet til Naturhistorisk Museum i Reykjavik. Det tredie Skind var spoleret af Skuddet og blev ikke opbevaret. Omtrentlig ved samme Tid blev to Rustænder skudte ved Øfjord paa Nordlandet.

Da jeg Vinteren 1892—93 opholdt mig i Kjøbenhavn, saa jeg daglig i længere Tid en Rustand mellem Svanerne i Ørstedsparken[2], muligvis det samme Individ, der 25 Juni 1893 blev skudt ved Stranden under Stensby Skov af Forstkandidat Holten.

Efteraar 1893 saas igen 3 Rustænder ved Hraunsá, men ingen af disse blev skudt.

STOKAND; isl.: Stokkönd *(Anas boscas)*. Stokanden, der er Standfugl, er den paa Island mest udbredte Andeart. Almindelig yngler den over hele Landet, men er dog ikke talrig ved Myvatn, hvor ellers de fleste paa Island ynglende Andearter forekommer talrig. Iøvrigt er Stokanden mere almindelig paa Syd- og Østlandet, end paa Nord- og Vestlandet.

[1]) Omtalt i Vid. Medd. 1913, S. 48 (B. Sæm.).

[2]) Mon det var en »vild« Rustand? Red.

Æggene, der lægges i Begyndelsen af Maj, maaler i

Længde og	Bredde:
54 mm	40,5 mm
65 »	46 »

SPIDSAND; isl.: Graföng *(Anas acuta)*. Foruden ved Mývatn yngler den ved Stykkisholm, Eyjafjörður, i Kelduneshrepp i Þingeyjar Syssel og ved Ladmundarfjörður i Mula Syssel.

Vinteren 1881 fik jeg en Hun fra Selvog, skudt 18 Februar paa den grønlandske Drivis, der dette Aar mod Sædvane indfandt sig ved Islands Sydkyst. Den 15 Oktober 1888 blev ligeledes en Hun skudt ved Eyrarbakki.

Æggene, der ved Mývatn lægges i Juni, maaler i

Længde og	Bredde:
48 mm	36 mm
60 »	43 »

KNARAND; isl.: Litla Gráönd *(Anas strepera)*. Til Mývatn, hvor den vistnok er mere almindelig, end man tidligere har troet, ankommer den i Begyndelsen af Maj og trækker bort i Midten af September. I Begyndelsen af Juni lægger den 8—9 Æg. Ofte lægger 2 Hunner Æg i samme Rede, og jeg har flere Gange erholdt Kuld med 15—16 Æg.

1881 ankom den til Eyrarbakki 29 April, og dens Æg blev samme Aar fundne ved Skipar 13 Juni.

Æggets Længde og	Bredde:
49 mm	36 mm
59,5 »	40,5 »

ATLING; isl.: Taumönd *(Anas querquedula)*. Fuglen har jeg ikke set, men Navnet Taumönd er almindeligt paa Island. 1889 fik jeg fra Mývatn 4 Kuld Æg, fundne 8, 9, 17 og 20 Juni, der af Finderen angaves at være Æg af denne Art. I Størrelse og Farve var disse Æg dog ikke forskellige fra Æg af *A. crecca*.

KRIKAND; isl.: Urtönd *(Anas crecca)*. Denne And ankommer til Sydlandet i sidste Halvdel af April og trækker bort i Oktober. Den yngler almindelig over hele Landet, men er ikke talrig. Til Mývatn kommer den omkring 20 April, lægger Æg i de første Dage af Juni og trækker bort derfra i Midten af September; den er i Forhold til flere andre Andearter ikke videre talrig.

Æggets Længde og Bredde:

42 mm	31 mm
49 »	35,5 »

PIBEAND; isl.: Rauðhöfða-önd *(Anas penelops).* Paa Sydlandet er den temmelig almindelig som ynglende. Ankomsttiden er sidste Halvdel af April, og Borttrækket foregaar sidst i Oktober; dog ses enkelte om Vinteren. 28 Oktober 1880 blev en Han i Vinterdragt skudt i Ølfus. 15 Februar 1883 blev en Han skudt ved Laptastaðir, og 24 November 1892 blev ligeledes en Han skudt sammesteds. Til Mývatn ankommer den de første Dage af Maj, lægger Æg i Begyndelsen af Juni og trækker bort i September. Paa Sydlandet lægger den Æg i Slutningen af Maj.

Æggets Længde og Bredde:

48 mm	35 mm
61 »	50 »

TROLDAND; isl.: Skúfönd *(Fuligula cristata).* 1886 fik jeg et Kuld Troldandeæg fra Mývatn, fundne 1 Juni, og 1896 fik jeg et enkelt Æg derfra, fundet 20 Juni. Dette Æg maalte 60 × 41 mm. — En engelsk Naturforsker Mr. Charles Jefferys, der opholdt sig ved Mývatn i Juni 1895, har i Brev blandt andet meddelt mig følgende om Troldanden: ». . . While I was, at Mývatn a lovely specimen of an adult male of *Anas cristata* was picked up dead and brought me. I expect they breed in the district . . .« Eftersom Mr. Jefferys Ophold ved Mývatn netop var beregnet paa at samle Andeæg og faa Kundskab om, hvilke Andearter der fandtes ynglende, tyder Meddelelsen snarest paa, at Troldanden dengang har været næsten ukendt ved Mývatn. Dette bestyrkes ogsaa ved, at Dr. Riemschneider, der i Juni og Juli 1895 ligeledes opholdt sig ved Mývatn for at iagttage Fuglelivet, kun erholdt 1 Eksemplar af Troldanden (Han i Pragtdragt), skudt 1 Juli.

I de senere Aar forekommer Troldanden ret almindelig som ynglende ved Mývatn, ligesom den ogsaa træffes ynglende flere Steder paa Sydlandet, hvor Mag. scient. R. Hørring var den første, der opdagede den.

Æggets Længde og Bredde:

52 mm	37,5 mm
63 »	41,5 »

BJERGAND; isl.: Dúkönd (paa Nordlandet), Hrafnsönd (paa Sydlandet) *(Fuligula marila)*. Ved Mývatn, hvortil den ankommer sidst i April, og hvorfra den trækker bort i Midten af September, yngler den i stor Mængde og er den almindeligste af alle der ynglende Andearter. Iøvrigt findes den ynglende i alle Landsdele. Ofte lægger 2 eller flere Hunner Æg i samme Rede, og det er ikke sjældent ved Mývatn at finde Kuld med indtil 20 Æg i Reden.

Til Syd- og Vestlandet kommer den stundom i sidste Halvdel af Marts, men lægger dog ikke Æg før i Juni.

Æggets Længde	og Bredde:
58 mm	40 mm
69 »	46 »

SORTAND; isl.: Hrafnsönd *(Oidemia nigra)*. Til Mývatn, hvor den er ret talrig, ankommer den i Midten af Maj og trækker derfra i Begyndelsen af September. Den lægger Æg i Juni. Paa Sydlandet har jeg i Aaret 1880 truffet et Par ynglende ved Skipar i Arnes Syssel, og ved Gamlahraun i Nærheden af Eyrarbakki blev et Individ skudt 12 Oktober s. A. Foruden ved Mývatn angives den at yngle i Presthalahrepp i det nordøstlige Island, dog kun faa.

Æggets Længde	og Bredde:
58 mm	40 mm
70 »	47,5 »

ISLANDSK HVINAND; isl.: Húsönd *(Clangula islandica)*. Foruden ved Mývatn, hvor den yngler i stor Mængde, findes den ynglende i Ripurhrepp i Skagafjorðar Syssel, Þóroddsstaðahrepp, Prestbólahrepp og Kelduneshrepp i Þingeyjarsyssel, Skriðdalshrepp i Myrarsyssel, Þingvallavatn og Ulfljótsvatn i Arnessyssel og muligvis flere Steder paa Island.

En Del overvintrer i Fjorde og Havbugter, og i milde Vintre træffes den ogsaa paa Indsøerne, ved hvilke den yngler om Sommeren.

Den lægger Æg sidst i Maj og Begyndelsen af Juni.

Æggets Længde	og Bredde:
55,5 mm	40 mm
67 »	46,5 »

STRØMAND; isl.: Straumönd, Brimönd *(Cosmonetta histrionica)*. Strømanden, der flere Steder paa Island er Standfugl, yngler talrig paa Holmene i Laxá i Þingeyjarsyssel; iøvrigt yngler den flere andre Steder paa Island, ved Aaer og Elve med stærk Strømløb, saaledes ved Elven Sog, der er det eneste Afløb fra Þingvallavatn. Det synes som om Kønnene, i den Tid Hunnerne ruger Æggene, og indtil Ungerne er flyvefærdige, holder sig adskilte. Jeg har saaledes oftere paa den Tid set 20—30 Hanner i Flok ved Sog, ligesom jeg ogsaa samme Sted ofte har set flere Hunner med flyvefærdige Unger uden at være ledsagede af Hanner.

Ved en lille Aa, der løber igennem en Kløft eller »Gjá« Nord for Gaarden Skriðufell i Arnessyssel, saa jeg 24 Juni 1893 en Hun med halvvoksne Unger og desuden en gammel Hun uden Unger. Hannen saas ikke.

Til de Vandløb, ved hvilke den yngler, ankommer den i Reglen sidst i April og forbliver der, indtil Isen tvinger den til at trække bort. Hvor Ynglepladsen derimod er ved Vandløb, der som Følge af stærk Strøm ikke tilfryser, forbliver den hele Vinteren.

De 6—8 Æg findes i Reglen i sidste Halvdel af Juli og altid i kort Afstand fra rindende Vand.

Æggets Længde og	Bredde:
53 mm	39 mm
63 »	44,5 »

HAVLIT; isl.: Hávella, Fóvella *(Pagonetta glacialis)*. Om Vinteren er den almindelig ved Havkysterne omkring Landet, naar Ferskvandssøerne er belagte med Is. I Slutningen af April indfinder den sig ved Ynglestederne og lægger i Begyndelsen af Juni 5—8 Æg, der maaler i

Længde og	Bredde:
48 mm	35 mm
57 »	42 »

EDERFUGL; isl.: Æður; Æðarfugl, Æðarbliki (Hannen), Æðarkolla (Hunnen) *(Somateria mollissima)*. I økonomisk Henseende er Ederfuglen den, der af Fugle bringer Islænderne mest Fordel ved Indsamling af Dunene. I Tyveaaret 1889—1908 eksporteredes der ifølge Statistiken 128,733 Pd. renset Ederdun til en Indkøbsværdi af 1,344,618 Kroner, eller gennemsnitlig aarlig ca. 6,436 Pd. til Værdi 67,230 Kroner. Da den gennemsnitlige

aarlige Indsamling af renset Dun i Tolvaaret 1897—1908 udgør 6,637 Pd., Maksimum 7,464 Pd. (1900), Minimum 5,942 Pd. (1902), anvendes der altsaa ca. 200 Pd. aarlig af Landets egne Beboere.

Det er først fra Aaret 1897, at der haves lovbefalet Statistik over det indsamlede Kvantum Ederdun i hver enkelt Kommune over hele Landet. Mærkeligt nok overstiger Eksporten i Syvaaret 1897—1903 Indsamlingen med 2,474 Pd., uden at tage i Betrågtning, hvad der i dette Tidsrum er forbrugt i selve Landet, som vel nok kan anslaas til mindst 1,400 Pd. Dette Forhold lader formode, at de til Sysselmændene indsendte Opgivelser er for lave, i det mindste for adskillige Kommuners Vedkommende.

Et modsat Forhold gør sig imidlertid gældende i Femaaret 1904—08, idet Indsamlingen i dette Tidsrum overstiger Eksporten med 3,814 Pd. Dette Misforhold kan dog muligvis hidrøre fra, at Prisen paa Ederdun i dette Femaar var lav, hvorfor enkelte Købmænd havde opsat Afskibning i Forventning om Prisstigning.

Gaaende ud fra Statistiken over indsamlet Dun og ved at regne, at der af ca. 35 Reder kan indvindes 1 Pd. renset Dun, skulde Antallet af de ved Varpene ynglende Ederfugle udgøre 230—250 Tusind Par, foruden de Fugle, der yngler udenfor Varplandet, hvilke dog ikke er ret mange.

Ederfuglene yngler kolonivis i Nærheden af Havet overalt paa Island, hvor de naturlige Forhold er tilstede, navnlig paa Holme i Elvmundingerne, hvorfra de har let Adgang til Havet, hvor Føden hentes.

I Begyndelsen af Maj indfinder de sig ved Ynglepladserne og lægger i sidste Halvdel af Maaneden 5—6 Æg. I sidste Halvdel af Juni ses Hunnerne at komme drivende med Elvstrømmen ud til Havkysterne, ofte med Ungerne paa Ryggen. Saalænge Ungerne er smaa, opholder Moderen sig med dem, hvor der er Skær; mellem disse søger de Føden blandt løsdrivende Tangplanter. Om Vinteren opholder Ederfuglene sig paa Havet langs Kysterne og søger kun ind til Skærgaardene ved Indtrædelse af Storme og uroligt Vejrlig.

Æggets Længde og Bredde:

66,5 mm	46 mm
81,5 »	51,5 »

KONGE-EDERFUGL; isl.: Æðarkóngur *(Somateria spectabilis).* Det er ikke bekendt, at Konge-Ederfuglen yngler paa Island;

men der ses stundom paa Vest- og Nordlandet enkelte Par sammen med den almindeige Ederfugl. Ved Skipar, hvor der aarlig yngler c. 200 Par *S. mollissima*, opholdt et Par *S. spectabilis* sig nogle Dage i Juni 1887. 21 November 1888 blev en Hun, der sad fast i Isen, fanget levende ved Litlahraun i Nærheden af Eyrarbakki. Nogle Aar tidligere var en død Hun drevet iland ved Eyrarbakki.

STOR SKALLESLUGER; isl.: Stora Toppönd, Gulönd (*Mergus merganser*). Skønt ikke talrig træffes den store Skallesluger ynglende flere Steder paa Island og maa betragtes som Standfugl, eftersom den ogsaa ses i smaa Flokke paa Fjordene. I Reglen lægger den ikke Æg før i Juni; dog har jeg engang erholdt dens Æg fundne 17 Maj.

Æggets	Længde og	Bredde:
	65,5 mm	46,5 mm
	74 »	49 »

TOPPET SKALLESLUGER; isl.: Litla Toppönd (*Mergus serrator*). Den toppede Skallesluger træffes ikke sjældent om Vinteren ved Havkysterne og paa Fjordene; men de fleste trækker dog bort fra Landet i Oktober og November. Om Sommeren forekommer den ynglende over hele Landet, og er betydeligt talrigere end foregaaende Art.

Æggene, i Antal fra 7—12, findes i Juni og maaler i

Længde og	Bredde:
61 mm	44 mm
66 »	47 »

Fra Mývatn, hvor den yngler i Mængde, har jeg enkelte Gange erholdt dens Æg og Rededun, sammenblandet med Andeæg og Andedun, hvilket kan tyde paa, at den engang imellem bemægtiger sig en Anderede og jager dennes oprindelige Ejer bort — maaske af Pladsmangel.

SULE; isl.: Súla; Hafsúla (*Sula bassana*). Paa en isoleret Klippe S. V. for Cap Reykjanes ved Navn Eldey, ogsaa kaldet »Melsækken«, yngler der ifølge velvillig Meddelelse fra Skibsfører Hjalti Jónsson aarlig omkring 10,000 Havsuler. En stor Del af Ungerne omkommer dog aarlig ved at vælte ud af Rederne, forinden de er flyvefærdige, og drukner i de imellem Rederne værende Moddingpøle.

Hjalti Jónsson, der flere Gange har været oppe paa Eldey for at fange Havsuler, opgiver, at Klippens Overflade er ca. 12 000 Kv. Alen, og at enhver Plet, hvor der kan anbringes Reder, er optaget af Suler.

Foruden paa Eldey yngler en Koloni Havsuler paa Súlasker ved Vestmannøerne, men at Kolonien skulde tælle ca. 5,000 Par, hvad 2 Englændere, der for nogle Aar siden besøgte Ynglepladsen, mener, er efter Meddelelse fra Hjalti Jónsson, der nøje kender Øernes Fuglebestand, meget overdrevet. At der dog ved Vestmannøerne yngler en større Koloni, er utvivlsomt, eftersom der aarlig fanges fra 500 til 1,000 Suleunger.

Rimeligvis yngler Havsulen ogsaa paa Drangey i Skagafjorden, paa Grimsø og ved Langanes i Þingeyjarsyssel, men kun i ringe Antal.

Dr. Þ. Jónsson har meddelt mig, at Sulen ved Vestmannøerne begynder at lægge Æg i Midten af April.

De Æg, som jeg har erholdt fra Vestmannøerne og Eldey, er dog ikke fundne før i Maj og Juni.

Æggets Længde	og Bredde:
70,5 mm	44 mm
79 »	50,5 »

SKARV, AALEKRAGE; isl.: Dílaskarfur *(Phalacrocorax carbo)*. Aalekragen er Standfugl og træffes rundt hele Landet, hvor der findes høje Skær og Klippekyst, paa hvilke Steder den i Begyndelsen af Maj lægger sine 3 Æg, der er overtrukne med et blødt Kalklag.

Det er en meget graadig Fugl, der i kort Tid kan nedsluge et større Kvantum Fisk, hvad jeg engang har været Øjenvidne til. En smuk Sommerdag i August, da jeg stod og fiskede ved en større Indsø (Ulfljotsvatn), der ligger 5 à 6 Mil fra nærmeste Havkyst, blev jeg meget forbavset ved at se en Skarv slaa sig ned i Søen i Nærheden af, hvor jeg stod, og efter at have dykket under Vandet, straks komme op paa Overfladen med en Forel af Vægt mindst $^3/_4$ Pd. i Næbbet. Fuglen havde grebet Forellen lidt ovenfor Haleroden, men ved nogle behændige Manøvrer flyttedes Næbbet til Fiskens Hoved, hvorefter hele Fisken nedslugtes med Hovedet foran. Ved at dele min Opmærksomhed mellem Fiskestangen og Skarven, saa jeg, at dette gentog sig mindst 6 Gange i Løbet af ca. $^1/_2$ Time, hvorefter Skarven, da

den var bleven mæt, lod sig drive bort med Strømmen, med Halen af den sidst nedslugte Forel hængende udenfor Næbbet; 2 af mine Folk, der daglig fiskede i Søen, sagde mig, at de i over fjorten Dage daglig havde set denne ene Skarv fiske paa samme Sted og paa samme Maade, og at den var vedblevet dermed en Ugestid, efter at jeg var afrejst. Hvis denne Skarv daglig har sat et lige saa stort Kvantum Fisk tillivs som den Dag, da jeg iagttog den, har den i Løbet af 3 Uger fortæret mindst 100 Pd. Foreller. Den burde naturligvis have været skudt, men det blev den ikke den Gang. Hvor Fiskebestanden er saa rigelig som i Ulfljotsvatn, der gennemstrømmes af den fiskerige Sog-Elv, er det af mindre Betydning, at en forvildet Søfugl engang imellem fortærer nogle smaa Foreller. De store, der er Genstand for Fangst, lader den nok gaa fri — men det forstaar sig, de smaa, der gaa i Løbet, kunde jo rigtignok have vokset sig store.

Dette har vel nok været et Individ, der af Stormen er forslaaet saa langt ind over Land, at den ikke igen har kunnet finde ud til Havet.

Æggets Længde	og Bredde:
58,5 mm	38 mm
65 »	42 »

TOPSKARV; isl.: Toppskarfur *(Phalacrocorax graculus)*. Topskarven opholder sig paa de samme Steder som Aalekragen; men er næppe saa talrig som denne.

Æggene findes i Slutningen af April og maaler i

Længde	og Bredde:
58 mm	37 mm
67 »	41 »

Da jeg i November 1898 var Passager med Dampskibet »Vesta« til Kjøbenhavn, kom en Topskarv ombord paa Skibet mellem Island og Færøerne. Den satte sig først paa Skibets Lønning, men kom siden helt ind paa Dækket, hvor den slog sig til Ro, indtil jeg traadte frem fra mit Skjul, hvorpaa den skyndsomst forsvandt.

GRAASTRUBET LAPPEDYKKER *(Podicipes griseigena)*. 1909 købte jeg en Graastrubet Lappedykker, Han, der var skudt ved Hjalli i Ølfus 13 Januar. Den maalte 24 Tm. fra Næb til Taa-

spids. Fuglen er nu opstillet i Naturhistorisk Museum i Reykjavik[1]).

HORNET LAPPEDYKKER; isl.: Sefönd, Flórgoði *(Podicipes auritus)*. Ankommer til Landet først i April og trækker bort i September—Oktober.

Ved Mývatn yngler den i Mængde, og flere Hunner lægger stundom deres Æg i samme Rede; saaledes blev der i Juli 1891 funden en Rede, der indeholdt 24 Æg, og samme Aar flere Reder med 7 og 8 Æg i hver. Paa Sydlandet, hvor den ogsaa er ret almindelig som ynglende, er det normale Antal Æg, den lægger, 4—5.

Æggene findes i første Halvdel af Juni og maaler i

Længde og	Bredde:
40 mm	29 mm
48,5 »	33 »

ISLOM; isl.: Himbrimi, Brúsi *(Colymbus glacialis)*. Islommen findes ynglende ved alle større Indsøer, saasom: Mývatn, Þingvallavatn, Ulfljotsvatn i Grafninga, Hestvatn i Grumsnes, Hrutsvatn i Haltamannahrepp, Hlyðarvatn i Selvog og andre lignende Indsøer, hvor der findes rigelig af Fisk.

I Begyndelsen af Maj ankommer den til Ynglestederne og lægger 2 Æg i Slutningen af samme Maaned. I September—Oktober forlader den Indsøerne, og største Delen trækker bort fra Landet, dog ses enkelte Par om Vinteren ved Havkysterne, især paa Sydlandet. Paa Nordlandet ses den ikke om Vinteren.

Æggets Længde og	Bredde:
81 mm	52 mm
97 »	60 »

RØDSTRUBET LOM; isl.: Lómur *(Colymbus septentrionalis)*. Til Sydlandet ankommer Lommen i Begyndelsen af April, stundom i Marts. Den yngler ved Indsøerne over hele Landet, men nærmere ved Havkysterne end *C. glacialis* og er langt talrigere end denne. I første Halvdel af Maj lægger den sine 2 Æg, der i Farve ligner foregaaende Arts, men er betydeligt mindre.

Æggets Længde og	Bredde:
70 mm	42 mm
85 »	48,5 »

Et unormalt Æg i min Samling maaler 88 × 50,2 mm.

[1]) Omtalt i Vid. Medd. 1913, S. 48. (B. Sæm.).

LOMVIE; isl.: Lángvia, Svartfugl *(Uria troile)*. Af Alkefuglene er Lomvien langt den talrigste paa Island. Den gennemsnitlige aarlige Fangst udgør ca. 81,000; men Antallet kan variere mellem 45,000 og 130,000. De fleste fanges paa Drangey i Skagafjorden, hvor Antallet enkelte Aar kan løbe op til 90,000 (1900 og 1901). Skønt der under Navnet »Svartfugl« eller »Bjergfugl« ogsaa menes *U. arra* og *Cepphus grylle*, er det dog hovedsagelig *U. troile*, der er Genstand for Fangst.

Fuglen fanges nærmest for Fjerenes Skyld, og disse bruges for det meste i selve Landet. Eksporten af Fjer er gennemsnitlig omkring 3,000 Pd. aarlig; men største Delen af disse er vistnok af Lunden *(Fratercula arctica)*, hvoraf der aarlig fanges ca. 220,000 Stk.

Paa Fuglebjergene rundt omkring Landet findes Lomvien ynglende. I Slutningen af Maj eller de første Dage i Juni lægger Hunnen ét, i Forhold til Fuglens Størrelse meget stort Æg, der ofte varierer saavel i Grundfarve som Tegning.

Æggets	Længde og	Bredde:
	70 mm	46 mm
	91 »	56 »

KORTNÆBBET LOMVIE; isl.: Stuttnefja *(Uria arra)*. Denne yngler ligesom foregaaende Art paa Fuglebjergene, men kun i ringe Antal. Til Vestmannøerne kommer den i Midten af Februar og forlader igen Øerne i Slutningen af August. I Begyndelsen af Juni lægger den ét Æg.

Æggets	Længde og	Bredde:
	75 mm	46 mm
	82 »	53 »

TEJSTE; isl.: Teista, Teistukofa (Ungerne) *(Cepphus grylle)*. Denne Art forekommer ligeledes ynglende paa mange af Landets Fuglebjerge og nogle Steder ret talrig, saaledes i Snæfellsnes Syssel, ved Reykjafjord i Isafjords Syssel, Broddaneshrepp i Stranda Syssel, Hofshrepp og Ripurhrepp i Skagafjord Syssel, paa Grimsø og Vestmannøerne.

Til Vestmannøerne kommer den i Midten af Marts og trækker bort i August. I Begyndelsen af Juni lægger den 2, sjældnere 3 Æg.

Æggets Længde og Bredde:

51,5 mm	36,5 mm
63 »	42,5 »

SØKONGE; isl.: Haftirðill *(Mergulus alle)*. Om Vinteren opholder den sig paa det aabne Hav rundt omkring Landet. Paalandsstorme driver den dog ofte ind til Kysterne og ikke sjældent langt ind paa Land. Efter en orkanagtig Storm af Sydvest blev et forslaaet Individ fanget levende ved Gaarden Vindas paa Landi, der ligger ca. 7 Mil fra nærmeste Kyst. Paa Nordlandet tvinger Drivisen den om Vinteren til at nærme sig Landet. Det eneste Sted paa Island, hvor den for Tiden vides at yngle, er paa den Nord for Landet liggende Ø Grimsø. Rimeligvis yngler den dog flere Steder paa Vest- og Nordlandet, saasom ved Látrabjerg paa Nordsiden af Bredebugten og paa Drangerne Vest for Snæfellsnes Jøkel, hvor den ofte ses om Sommeren. I Begyndelsen af Juni lægger den ét Æg af blaalighvid Farve. — Æggets

Længde og Bredde:

46,5 mm	32,5 mm
51 »	34 »

LUNDE; isl.: Lundi *(Fratercula arctica)*. Lunden yngler i Mængde ved Kysterne rundt omkring Landet, og af alle Fugle er det den, hvoraf der dræbes flest paa Island. Den aarlige Fangst er gennemsnitlig 221,500 Stk., Maksimum 250,300 (1905), Minimum 214,500 (1899). Den aarlige Fangst er størst i Snæfellsnes Syssel, 71,000; dernæst kommer Vestmannøerne 43,000, Bardastranda Syssel 37,000, Dala Syssel 28,000, Myra Syssel 27,000. I de andre Sysler er Fangsten mindre, men alligevel ret betydelig flere Steder.

Fuglene efterstræbes mest for Fjerenes Skyld, der afgiver en fortrinlig Fyld til Sengedyner. For det meste bruges Fjerene i selve Landet, og Prisen varierer fra 1 Kr. til 1 Kr. 50 Øre pr. Pd. efter Kvalitet. Brystfjerene er de bedste. Ogsaa Kødet spises, enten ferskt eller nedsaltet.

Til Ynglepladserne kommer Lunden i Midten af April og trækker bort derfra i August og September. I Slutningen af Maj eller tidlig i Juni lægger den ét Æg.

Æggets Længde og Bredde:

60,5 mm	41 mm
69,5 »	47 »

ALK; isl.: Álka, Klumba *(Alca torda).* Alken, der er Standfugl, yngler flere Steder paa Fuglebjergene og paa stejle Klipper ved Kysterne; navnlig yngler den i Mængde paa Vestmannøerne og Grimsø, Rauðasandshrepp i Bardarstranda Syssel og flere andre Steder. Ved Vestmannøerne træffes den fra Midten af Februar til Slutningen af August og lægger Æg i Begyndelsen af Juni.

Æggets Længde og Bredde:

67 mm	44 mm
77 »	50 »

EN MUSVAAGEUNGE.

AF

MØHL HANSEN.

MED FOTOGRAFIER AF C. RUBOW.

Den kom til Verden i en høj Gran i Tisvildehegn — et Redested for Musvaagen gennem mange Aar. Engang — i sidste Halvdel af Maj — var vi deroppe og saa de to hvide næsten uplettede Æg; vi bestemte at komme igen senere for at se Ungerne, og 2 Juni nærmede vi os da atter Redetræet.

En Natravn, som vi havde jaget op fra en gammel Træstub, drev netop sit sære Spil, slog ned over os, forsvandt og dukkede atter op. Maaske har den sovet i den hule Træstub, og pludselig vækket har den været blændet af det stærke Sollys, og selv blændet har den søgt at undre og vildlede os, der trængte ind paa dens Enemærker.

Den sad nu smukt forstenet langs en lavbehængt Grangren, da vi ved at nærme os den kom over en vildfarende Musvaageunge i lysegraat Pelsværk med et kongeligt Blik, men højst hjælpeløs og overgaaet af Myrer.

Den laa vel en Snes Alen fra Reden; vi pillede den ren for Myrer, og den blev baaret op i et Lommetørklæde for at gives tilbage til sine Forældres Omsorg. Men nu viste det sig, at Reden var tom og et Valfartssted for den røde Skovmyre *(Formica rufa)*, hvis kæmpemæssige Tuer er saa karakteristiske for Tisvildehegn. Vi afventede en Tid lang de gamle Fugles Ankomst, men ingen Musvaage var at se eller høre. Det var en stille, varm Dag, kun Fuglekongerne puslede i de tunge nedhængende Grangrene, stod som Kolibrier i Luften og peb saa fint som Spidsmus i Grøftegræsset. Det blev os mere og mere klart, at Musvaageungens Opdragelse vilde komme til at hvile paa os. Hvorfor var Reden forladt og Ungerne faldet ud? Hvad var der sket deroppe i det store gamle Rovfuglebo? Ingen kunde fortælle os det.

En Slags Løsning — men lidt for dramatisk til at virke sandsynlig — kunde der udledes af en soltørret Hugorm, der

laa paa Redekanten. Den har været bragt Ungerne som Føde. Kan den forinden have faaet Lejlighed til at sætte Gifttanden i begge de Gamle? I saa Fald vilde Ungerne vel instinktmæssig søge ud over Redekanten og være havnet nede paa det bløde Dække af Grannaale. Det er alt kun Gisninger.

En levende Virkelighed med øjeblikkelig Krav paa tilfredsstillet Appetit var Musvaageungen med det taagede og vilde Blik. Jeg var klar over Vanskelighederne ved at skaffe den Mad; jeg havde i levende Erindring et Par Vandrefalke-Unger, som jeg en Sommer paa Kullen skulde holde Liv i ved Hjælp af en Salonbøsse; jeg husker deres vrede Blik, naar jeg kom hjem uden Bytte, og aldrig har jeg følt Graaspurven som et saa attraaværdigt og sjældent Bytte som dengang. Men Musvaagens Appetit var skærpet, den var nøjsom. Den første Ret, jeg bød den, var Dammuslinger; da den havde slugt 6, frisk udtagne af Skallen, var jeg klar over, at den vilde kunne leve hos os. Ramløse Aa, der danner Skellet mellem vor Jord og Tisvildehegn, er rig paa Dammuslinger; vader man ud i den og lader Haanden glide rundt i dens Tørvebund, støder man paa den ene Musling efter den anden. I Løbet af kort Tid kan man faa fyldt en Spand. Muslingerne blev den Ret, som Musvaagen maatte falde tilbage paa, naar alt andet glippede. I en Ruse, jeg har anbragt nær Aaens Udløb i Arresøen, kunde jeg gærne hver Morgen hente den lidt frisk Fisk, smaa Gedder, Aborrer, Skaller eller Flirer; til at begynde med skar jeg det ud i smaa Bidder, senere fik den hele Fisken og begyndte da gærne med Hovedet — fristet af de røde Gæller. I det hele blev dens Ernæring lagt lidt om, mere i Retning af en Fiskeørns Tilbøjeligheder. Den var straks parat til at tage den Mad, man rakte den — dog gjorde den Forskel. Fisk og Muslinger kedede den i Længden, og ofte tog den det først til Naade, efterat man havde lagt det paa dens Redekant og fjærnet sig lidt.

Til Bolig havde den faaet en Kasse med Lyng og Kviste, og der blev sørget for, at der altid var friske Gran- og Birkegrene, overensstemmende med dens Instinkt og Behov. Om Dagen stod dens Redekasse i fri Luft ved Husets Indgangsdør kun faa Alen fra Skoven; den gjorde ingen Forsøg paa at forlade Kassen, som den snart lærte at opfatte som sit rigtige Hjem. Om Aftenen blev den flyttet ind i et Skur, hvor den til Selskab havde en Dværghøne, der rugede Lappedykker-Æg ud.

Dens Oplevelser var kun smaa, i bedste Fald en lille Ændring i Spiseseddelen — en Kanin, en Pattegris, et Par Krageunger. Den tog altid med større Lidenskab mod Kød end mod Fisk, dækkede for det med Vingerne og søgte at se frygtindgydende ud. Engang fik den en selvdød Høne, som nær havde gjort Ende paa dens Tilværelse. Den blev meget syg kort efter at have spist af dens Kød, laa stille hen med matte Øjne og led øjensynligt meget. Vi prøvede med en Skefuld amerikansk Olie, og Virkningen var udmærket; den næste Dag allerede var den helt i Orden.

Man kan tænke sig, at dens Tilværelse i Kassen har været lidt ensformig. Vi Mennesker snakkede jo nok med den, og jeg tror, den syntes om os; den kunde allerede tidligt lægge Hovedet forstaaende paa Siden, dog rystede den alle Kærtegn af sig. Huskatten misbilligede en Smule denne Tilvækst til Familien, stjal til Tider dens Fisk, hvis den lod dem ligge for længe paa Redekassen, men lod den forøvrigt i Fred. Katten havde et Par Killinger, og ikke sjældent kom den hjem fra Marken med hævet Hoved, slæbende paa en stor Studsmus med ravgule Tænder; det kunde hænde, at jeg engang imellem tog Musen fra den og gav den en Fisk i Stedet, for at skaffe Musvaagen lidt ekstra Fornøjelse. Den spiste den med Hud og Haar og foragtede en Tid lang Fiskefoderet. Da den blev lidt ældre og Misforholdet mellem den og Katten ikke saa stort, kastede jeg undertiden om Morgenen Fisken for dem begge to; de gik gensidig lidt af Vejen for hinanden og nærmede sig uhyre forsigtigt Fisken. Katten lærte dog snart, at den ikke havde noget at frygte og trak resolut Fisken til sig med Poten.

En Dag begyndte det jo at gaa op for Musvaagen, at Vingerne var andet end besværlige Prydelser: den baskede højst kejtet omkring i Luften, men Begyndelsen var gjort, og en skønne Dag sad den udenfor paa en Tørveskrue, lidt fortumlet og beruset af sin egen Evne til at komme frem. Den søgte dog endnu daglig tilbage til Redekassen og delte stadig Soverum med Dværghønen. — Dens Forhold til Husdyrene undergik en lille Forandring; saa længe den holdt sig til sin Redekasse, saa Kyllingehønen ingen Fare i den, men kom den flyvende, udstødte den Varselsraab, og Kyllingerne krøb i Skjul. Den havde en Forkærlighed for at sætte sig paa Dueslaget, hvad der altid afstedkom lidt Panik. Duerne stak til Vejrs, og nedenunder satte

Hanen i med sit Veraab, Hønsene skændte — men Musvaagen sad rolig og uforstaaende og begreb ikke, hvorfor de Kyllinger, den var vokset op sammen med, pludselig tog Afstand fra den. Tilstanden var demoraliserende baade for Musvaagen og Fjerkræet — de kom i en forkert Vinkel til hinanden. Duernes Aar-

Musvaagen.
Tilvenstre siddende paa en Pæl, hvor der er henlagt Føde, tilhøjre dækkende Føden med Vingerne.

vaagenhed overfor Rovfugles Angreb slappedes, og Musvaagen kom i et lidt for kammeratligt Forhold til sin fremtidige Mad. Den kunde sidde i timevis og beundre en lille Kanins Syslen i Græsset, lægge Hovedet paa Siden og være opfyldt af Sympati; jeg er ikke i Tvivl om, at det har været en Kærlighed stærkt farvet af Madlyst; den kunde ogsaa lege lidt med Kaninen, hvad der straks hensatte den lille Gnaver i afsindig Skræk, men den fandt aldrig paa at sætte sin Klo i den, hvad der i et Nu — det tvivler jeg ikke paa — vilde have reduceret Kaninen til Mad.

Naar jeg viste mig, slog den uforbeholdent ned paa mig og satte en dygtig Klo i mig; den modtog jo ikke sin Mad med nogen Slags Taknemmelighed, men snarere med Vrede over, at der ikke var mere. Dens Yndlingsplads var nu et Hjul, der var blevet lagt op paa Atelier-Taget, som en Invitation til Storken. Herfra havde den godt Overblik over Terrænet og kunde se, hvor den havde os. Denne Forkærlighed for Storkehjulet havde en kedelig Følge. Et lille Stykke fra Atelieret har vi en gammel Gaard omgivet af store Popler; da en af disse knækkede i Stor-

men, fik jeg et Hjul anbragt der, og Storkene tog mod Indbydelsen. De smukke Fugle er os til stor Glæde, og vi omgaas dem meget varsomt for at gøre dem trygge ved Stedet. Man kan derfor tænke sig mine Følelser, da jeg ser vor uopdragne Musvaage stile lige mod Storkereden og slaa sig ned der, som om alle Storkehjul var gjort for den. Dens Ankomst virkede en Smule forbløffende paa Storken; jeg hørte den give den skælmske Lyd fra sig, som kan minde om de unge Skader i Kirsebærtræerne eller Skovskaden paa en varm Sommerdag. Saa begyndte der en Flyven i Ring om Poplerne. Begge Storkene og Musvaagen slog Cirkler højt oppe i den klare Luft og over dem den skræmte Dueflok som Blink i Luften. Det var et smukt Syn og vistnok temmelig uforstaaeligt for uindviede. I Glideflugt styrede nu Musvaagen ned mod det Sted, hvor vi stod, og da jeg ikke ønskede mit gode Forhold til Storkene ødelagt ved at røbe mit fortrolige Forhold til Musvaagen — der efter Sædvane vilde have anbragt sig paa mit Hoved — maatte jeg ty inden Døre.

Dens Fremskridt i Retning af selv at skaffe sig Føden var ikke store — dens fornemste Jagtudbytte var foreløbig en grøn Græshoppe og Ørentviste, som den nærmede sig i pudsige Hop og derefter tankefuldt parterede i meget smaa Stykker. Den manglede Forældre til at lære den Jagten, dens Instinkt syntes ikke saa stærkt udviklet som f. Eks. Kattens, der allerede som ganske lille — selv fjærnet fra sin Mor og demoraliseret ved Menneske-Omgang — forstaar sit Kald og kaster sig over Musen. Jeg tror, den havde nogen Forstaaelse af, at Fisken kom fra Aaen — den havde set mig tømme Rusen og straks faaet Fisken i Kloen; men hvor fik jeg Kødet fra? Den fulgte mig i min daglige Gærning uden at forstaa det, sad paa mit Staffeli, mens jeg malede, var med mig i Urtehaven — siddende paa mit Hoved — mens jeg bandt Tomater op eller pillede Bønner. Den blev slemt hundset af de andre Fugle; navnlig Tornskaden var utrættelig i at flyve over den og slaa ned i Nakken paa den. I den Henseende gjorde det ingen Forskel, om den sad paa mig eller paa en Gærdestolpe — Musvaagen tog det fromt og spekulerede videre paa, hvor Kødet kom fra — den saa mig trække Radiser op og opdagede, at det kunde den ogsaa; med Farven lod det til at være i Orden, men Smagen var der ikke noget ved. Skalotter lod sig ogsaa trække op, og en Dag, den

havde faaet Æggekage, forsøgte den sig bagefter med at rive Græskarblomster af. Alt i alt var dens Medvirken i Urtehaven ikke gavnlig. Det var en Blanding af Madlyst og Trang til at lege, der fik den til at pille og rive i alting — den kunde hoppe i timevis rundt med en vissen Kartoffeltop i Kloen. Naar Børnene spillede Boccia, kunde den flyve efter Kuglen og slaa ned over den; den holdt ogsaa af at anbringe sig paa Hovedet af min Kone og eftertænksomt pille alle Haarnaalene ud og lade dem falde.

Halvtredje Maaned gammel — i Midten af August — havde den den store Oplevelse at træffe en anden Musvaage, der værdigedes at kredse med den over Skoven. Vi fulgte den med Øjnene og haabede, at den vilde opføre sig godt og gennem Eksemplet faa en bedre Opdragelse, end vi kunde give den. Desværre begik den to alvorlige Fejl; den skreg med sin Barnestemme — et langtrukken Kyllinge-Pip — skønt den godt kunde sige som de voksne Musvaager den Lyd, som Skovskaden saa skuffende efterligner; endelig brød den af fra Skyerne og satte sig brat paa Poste-Træet foran Husets Vinduer — en Handling der ikke vandt Bifald hos den anden Musvaage; flaksende med Vingerne vendte den desorienteret Kammeraten Ryggen og forsvandt over Skoven.

Faa Dage senere fangede den sin første Graaspurv og saas nu undertiden sammen med andre Musvaager; den kunde være borte en Dags Tid, og der var noget fremmed over den, naar den kom igen; den følte sig nu ikke længer som Menneskebarn. men havde en dunkel Anelse om sin Samhørighed med Skoven og de vilde Fugle. Den rev Kødet til sig, dækkende over det med udspilede Vinger og Hale, flammende af Vrede, som den ses paa Billedet.

Den havde faaet den daarlige Vane at vække os ved Solopgang ved at sætte sig paa en Stærekasse lige udenfor Sovekammervinduet og højlydt forlange Mad. For at undgaa det indfangede jeg den om Aftenen og anbragte den i en Græstørvshytte ved Siden af Kyllingehuset. Det var første Gang, jeg brugte Vold mod den, og jeg tror, den følte sig meget krænket; den holdt endnu til et Par Dage omkring Huset, men forsvandt derpaa ganske. Jeg tænkte mig Muligheden af, at den havde hørt Ræven gøre Indbrud i Kyllingehuset ved Siden af og maaske ventede, at noget lignende skulde overgaa den. Dog, efter en

Uges Forløb stillede den atter med god Appetit, en lille Smule medtaget — som efter et Slagsmaal — med et Par løse Fjer og en afrevet Klo paa den ene Bagtaa. Den indtog sine gamle Siddepladser, paa Storkereden, i Hønsegaarden eller paa Postestangen; hver Aften i Skumringen kunde man se den flyve over i Fyrreskoven. Den havde vundet vor Slagters Venskab og fik fra nu af sin ugentlige Ration af Lunge eller Kød-Affald; dens Tilværelse syntes ret betrygget. Den fik sine smaa daglige Vaner; til disse hørte at komme strygende ned over mig i den tidlige Morgentime, naar jeg — fulgt af Huskatten — røgtede min Ruse i Aaen. Begge Parter vurderede med stor Interesse Fangsten, og begge havde desværre opdaget, at jeg bagefter anbragte Aalene i et stort Kar i Gaarden; jeg antraf Katten fiskende i Karret i Maaneskin og greb Musvaagen i meget behændigt at trække Fisken op af Vandet med Kloen.

Et Par Gange kastede jeg en levende Snog for den, som den angreb og opaad — dog uden større Lidenskab. Den tog ofte Bad i Aaen og var bagefter næppe i Stand til at flyve; jeg tror ogsaa, den holdt af Regnvejr, den anbragte sig da gærne paa en Tørrestolpe i en paafaldende lodret Stilling.

Jeg var stadig gaaet ud fra, at den vilde forlade os ud paa Efteraaret, som jeg vidste Tilfældet havde været med andre opdrættede Musvaager. I September—Oktober er der over Egnen et jævnt og stadigt Træk af Krager fra Nord til Syd, Musvaagen havde bemærket det og enkelte Gange yppet Klammeri med dem. Sidst i Oktober blev den set slutte sig til Kragerne og trække mod Syd over Arresøen. I 10 Dage viste den sig ikke, jeg tænkte mig den allerede paa Vej mod det sydlige Europa, da den en taaget Dag pludselig tonede frem og med et Bump sad paa mit Staffeli. Den var ikke særlig sulten og maa altsaa selv have skaffet sig sin Føde.

Den har en meget forskellig Maade at behandle os paa; min 10-Aars Dreng betragter den som Legekammerat, slaar ned over ham, hvor han færdes, og bruger Næb og Klør. Den ser meget morsom ud, naar den gaar aggressiv til Værks med en egen impertinent Gangart, i høj Grad sat op til Narrestreger, skrævende ud med Buksebenene, med udstaaende Halsfjer, flad Nakke og Lyn i Øjet. Legen er dog ikke helt ufarlig, Kammeraten møder gærne med Rifter i Ørene og paa Kinden. Den kan heller ikke lade Pigen være i Fred; naar hun henter Vand ved Posten,

slaar den ned i Nakken paa hende og lader sig ikke fordrive af Karkluden, ja følger gærne med helt ind i Køkkenet. Jeg er ikke sikker paa, om det er Fjendskab eller Leg. Dens Udvikling minder en Del om den saakaldte »tamme Hjort«s i Dyrehaven, som sikkert vil være erindret af en Del af Læserne.

Musvaagen kommer flyvende efter Føde.

Dens Forhold til mig er tillidsfuldt, dog blandet med Respekt, overfor Katten er den en Kujon.

Jeg har endnu tilbage at omtale et mørkt Punkt. Sidst i November traf jeg den i Færd med at plukke og fortære en Dueunge fra Slaget, endnu ikke flyvefærdig, men stor nok til at vise sig paa Flyvebrædtet. Den saa usigelig flov og brødebetynget ud og fandt sig uden Modstand i, at jeg tog Byttet fra den. Den fik nogle ordentlige Knubs og en lille Tordentale, og jeg tror, den forstod det fuldt ud. Den var ikke drevet af Sult, da den havde levnet af sin Morgenmad — det var ubetinget Lystmord.

Jeg havde nu ventet, at den vilde gøre sig usynlig i nogen Tid, krænket over Afstraffelsen; det skete dog ikke; den indtog sit gamle Stade i Hønsegaarden som en venligt interesseret Tilskuer.

Henimod Midten af December rejste hele Familien til Byen, og Huset stod tomt en Uges Tid. En Nabokone havde paataget

sig Pasningen af Fjerkræet — Musvaagen iberegnet. Ved vor Hjemkomst berettede hun, at den de første Dage havde afhentet sin Mad paa det tilvante Sted, men de følgende Dage var Maden urørt og Musvaagen ikke at se. Der er et rørende Moment i, at det synes at være Menneskene og ikke Maden, der har holdt den til Huset; dog maa det i denne Forbindelse bemærkes, at der manglede en Due i Besætningen.

Slutningen er da et aabent Spørgsmaal; maaske stiller den om et Par Dage paa sine vante Pladser, maaske er den allerede faldet for sine Gerninger i anden Mands Hønsegaard. Det er vel i saa Fald tvivlsomt, om Meddelelsen paa dens Fod-ring: »Mortensen Viborg Nr. 920« for sidste Gang bringer os en Hilsen fra den.

FORSLAG TIL EN NY JAGTLOV.

I Sommeren 1917 blev paa Initiativ af »Foreningen til Dyrenes Beskyttelse« nedsat et Udvalg bestaaende af 3 Medlemmer af denne Forening, 3 fra »Dansk Jagtforening« og 3 fra »Dansk ornithologisk Forening«; de sidste var E. Lehn Schiøler, A. L. V. Manniche og R. H. Stamm. Udvalgets Arbejde foreligger nu trykt, som et »Udkast til Lov om Jagten«. Det er en kendt Sag, at under Jagtlovene hører ikke blot selve Jagten men ogsaa Fredningsbestemmelser for alle Dyr, deres Æg og Yngel, hvad enten de kan henregnes til de jagtbare Dyr eller ej; en Jagtlov har da Bud til enhver, der overhovedet har nogen Interesse for vort Lands Dyreverden, og en kort Gennemgang af de Bestemmelser i Udkastet, som i første Række vedrører vor Forenings Opgaver og Maal, vil antagelig interessere Foreningens Medlemmer.

At der trænges til en ny Jagtlov er erkendt af alle. Den gamle kan snart holde 25 Aars Jubilæum, og dens Afløsning har længe været drøftet, bl. a. i »Dansk Jagttidende« og her i Tidsskriftet (4. Aargang, Side 49, O. Helms: »Betragtninger over Jagtloven« med senere Indlæg fra O. Dyrhauge og H. Arctander).

De første 2 Kapitler i Udkastet handler om Jagtretten og dens Udøvelse. Hvad der her særlig vil lægges Mærke til, er Bestemmelsen om det ofte paakrævede Jagttegn, for hvilket Betalingen sættes til 10 Kr. aarlig, dog at Grundejeren jager frit paa egen Grund. Hovedinteressen for Ornithologen ligger i Kapitel 3 »Jagttider og Fredningsbestemmelser«.

Tallet af de Fugle, der tidligere var fredløse Aaret igennem, er nu indskrænket; hertil hørte Ørne, alle Falke, Glenter, alle Kragefugle (undtagen Alliker), Blishøns og Skarver; nu er der kun Due- og Spurvehøge, Vandrefalke, Raager, Krager og Skader, Graaspurve samt Vildgæs (undtagen Graagæs). Til de helt fredede Arter hørte tidligere kun Urhøner samt sorte og hvide Storke, Sang- og Smaafugle. Nu foreslaas tillige Fredning for Rørdrummer, Traner, Præstekraver, Stenvendere, Klyder, Terner, Turtelduer, Steppehøns, Glenter, Ugler, alle Klatre- og Skrigefugle (Gøg, Spætte, Natravn, Isfugl o. s. v.), Ravne, Alliker og Nøddekriger samt alle Sang- og Smaafugle, hvis Slægtsnavne udtrykkelig anføres. Dog skal det være tilladt i Frugthaver at

bortskyde Stære, naar de gør Skade paa Frugten, desuden at bortskyde Terner, der gør Skade paa Fiskekulturer, og Alliker, hvor de gør Skade paa Skovkulturer.

Ved Fastsættelsen af Fredningstiderne for de enkelte Fuglearter er der taget Hensyn saavel til de jagtlige Interesser som til Beskyttelsen af Landets Fugleverden; der har i ikke ringe Grad gjort sig Bestræbelser gældende i Retning af at faa forholdsvis faa Datoer ind i Bestemmelserne, m. a. O. at simplificere dem saavidt muligt. Det er da saaledes, at 1 og 16 Juli, 11 August og 21 September bliver de hovedsagelige Dage, paa hvilke Jagten begynder. Hejrer, Graagæs og Skovskader foreslaas fredede fra 1 Marts til 30 Juni; Svømmeænder, Taffelænder samt Regnspover fra 1 Januar til 15 Juli. Rovfugle (undtagen de tidlige nævnte), Ring- og Hulduer og alle Vadefugle (undtagen de tidligere nævnte) foreslaas fredede fra 1 Februar til 10 August, til hvilken Dato ogsaa Urhaner er fredede. Endelig begynder Jagten paa alle de øvrige Hønsefugle, alle Slags Drosler, Skovsnæpper, Gravænder, Lappedykkere og alle Svømmefugle (undtagen de tidligere nævnte) 21 September; for Skovsnæppen er foreslaaet Fredningstid fra 8 April.

I en særlig Paragraf hedder det, at den paabudte Fredning tillige omfatter de fredede Dyrs Yngel samt Fuglenes Reder og Æg; dog skal det være Ejeren af Grunden tilladt at borttage eller lade borttage Æg af Maager (undtagen af den store Havmaage) indtil 1 Juni samt Æg af Ænder, til hvilke der er indrettet fredede Rugepladser, alt under fornødent Hensyn til at Formeringen ikke hindres. Som det vil ses, bliver det væsentlig kun af Storm- og Hættemaager, der herefter maa samles Æg, idet ogsaa Vibens Æg nu er fredede.

Af andre Bestemmelser i Udkastet har det Interesse, at der foreslaas forbudt al Jagt mellem Solens Opgang og Nedgang, undtagen Morgen- og Aftenjagt paa trækkende Svømme- og Vadefugle, at det er forbudt til nogen Slags Jagt at anvende kunstigt Lys, og at al Brug af Sakse udenfor Gaard og Have er forbudt, ligesom Brug af Limpinde og Doner.

I et Tillæg til Udkastet gives der Motivering for de forskellige foreslaaede Ændringer i den tidligere Lov, og Grunden til Fredningsbestemmelserne for de enkelte Fuglearter klarlægges indgaaende.

Udkastet foreligger som Udvalgets Arbejde i dets Helhed, uden

at der findes Særstandpunkter. De Hovedformaal, der bør naas, er efter Udvalgets Mening følgende:

1. At bevare den nationale Fauna.
2. At udvikle Jagten som et i økonomisk Henseende ikke helt ubetydeligt Bierhverv.
3. At opretholde en betryggende Fred paa vore Marker.
4. At indskrænke Antallet af Ulykkestilfælde ved Vaadeskud.
5. At fjerne det Dyrplageri, som nu kan knytte sig til Jagtens Udøvelse.

Endvidere gør Repræsentanterne for hver Forening Rede for, hvad deres særlige Opgave har været, og Dansk ornithologisk Forenings Repræsentanter skriver følgende:

»Repræsentanterne for Dansk ornithologisk Forening ønsker at udtale, at deres Forening, hvis fornemste Opgave det er dels at udbrede og forøge Kendskabet til vor hjemlige Fuglefauna i videst mulige Udstrækning, dels at værne denne mod Efterstræbelser, med stor Forventning imødeser en Forbedring af Jagtloven, der udtrykkelig tager Sigte paa at fremme denne for Foreningen saa betydningsfulde Sag. Og dette gælder ikke alene de Fugleformer, som i Lægmands Omdømme staar som »fredelige« eller »nyttige« Fugle, men ogsaa dem, der med større eller mindre eller helt uden Grund er komne i Miskredit.

Foreningen maa bestemt hævde Princippet: Ingen Udryddelse af nogensomhelst dansk Fugleart. Danmark har af sine noget over 300 Arter ikke en eneste at undvære. Foreningen optræder som Defensor lige saavel for en Vandrefalk som for en Nattergal, for en Fiskehejre som for en Agerhøne. Foreningen kan selvfølgelig tolerere en Indskrænkning i Individantallet for saadanne Arter, hvis Skadelighed for menneskelige Interesser er overvejende, men ikke deres totale Udryddelse. Og den maa samtidig hævde og understrege Vanskeligheden, der er forbundet ved med Rette at stemple en bestemt Fugleart som absolut skadelig, idet den gør opmærksom paa, at et Dyrs Skadelighed i de allerfleste Tilfælde ulige lettere lader sig paavise end dets Nytte i Naturens Husholdning.

Ud fra disse Standpunkter har Repræsentantskabet for Dansk ornithologisk Forening kastet sit Lod i Vægtskaalen under Udarbejdelsen af nærværende Forslag til Lov om Jagten i Danmark«.

Naar nu Lovforslaget kommer til Rigsdagen, maa man haabe, at det vil finde en gunstig Modtagelse. Bliver det til Lov, vil det betyde væsentlige Fremskridt og Lettelser i Arbejdet for at bevare den danske Fugleverden, og i hvert Tilfælde har Dansk ornithologisk Forenings Medlemmer Grund til at anerkende, hvad Foreningens Repræsentanter i Udvalget har virket.

Red.

SORTKRAGE *(Corvus cornix* var. *corone).* Jeg har en Sortkrage ynglende her, og andre lever paa Egnen; den, der findes her, bor i Skoven, yngler der og har givet mig Anledning til forskellige Iagttagelser.

Efter at have erfaret, hvor hyppig Sortkragen er i Sønderjylland gennem B. Simonsens Iagttagelser, offentliggjorte her i Tidsskriftet »Bastarder af Graakrage *(Corvus cornix)* og Sortkrage *(Corvus corone)*» Aargang 5, Side 212, havde jeg begyndt ogsaa her at spejde efter Fuglen; første Gang, jeg saa den, var 9 Januar 1912, da der sad en i Køkkenhaven imellem Snese af Graakrager; tidligere havde Arkitekt Hagerup en Gang, han var her paa Besøg, fortalt mig, at han havde set en her i Nærheden. Saa gik der imidlertid nogle Aar, lige til 1915, før jeg saa den igen; 4 April saa jeg da nogle gaa ved Stranden.

Bastarder mellem Graa- og Sortkrage mente jeg at have set nogle Gange; 11 Maj 1915 fik jeg Beviset i Hænde. Ved Stranden nedenfor min Have gik to Krager om Middagen; nu er Kragen, foruden Spurvene, den eneste Fugl, jeg jager her, og fra Vinduet i min Bolig skød jeg paa den ene; allerede da jeg skød, havde jeg en Fornemmelse af, at den saa noget anderledes ud end dens Kammerat, og da jeg gik ned for at tage den op, saa jeg allerede paa Afstand, at det var en Bastard mellem Sort- og Graakrage, endda en særdeles veludtalt Bastard med meget sort. Paa Undersiden var der et graat Parti paa et Par cm bagved de sorte Brystfjer, men bag dette blev de sorte Skaftstreger paa Fjerene bredere, og Bugen var helt sort. Paa Oversiden var der i Nakken ligesom paa Halsens Sider et graaligt Parti, men det sorte fik snart Overhaand, saa at hele Ryggen, Skulderfjerene og Overhaledækfjerene var sorte. Fuglen kom til E. Lehn Schiølers Samling.

Nu fortsatte jeg naturligvis ihærdigt at kigge efter Sortkrager eller Bastarder. I Skoven fandtes paa denne Tid en Flok Krager paa en Snes Stykker, der øjensynligt ikke ynglede, maaske fordi Rederne var forstyrrede; 3 Juni gik jeg om Aftenen en Tur i Skoven, og det forekom mig da, at der var en Sortkrage mellem Graakragerne; lidt efter saa jeg en sidde i en Trætop ved Siden af en Graakrage og præsentere sig ganske tydeligt. Jeg havde nu faaet Vished i min Formodning om Sortkragens Forekomst her i Yngletiden og mønstrede stadig i min Kikkert

de Flokke af Krager, jeg kunde faa Øje paa, for at se, om der var Indblanding af Sortkrageblod, hvad jeg dog aldrig saa.

I 1916 saa jeg fra først i Marts og Aaret igennem Sortkrage i Skoven, paa Marken og i Køkkenhaven; jeg saa den flyve og gaa sammen med en Graakrage, og ofte var jeg den ganske nær. Trods mine Anstrengelser lykkedes det mig ikke at finde dens Rede i Skoven, men da den holdt til her i hele Yngletiden, var det vel udenfor Tvivl, at den ynglede der.

I 1917 saa jeg Sortkragen første Gang 31 Januar, og hele Foraaret igennem saas den jævnligt; i April, Maj, Juni traf jeg den ofte, men altid kun den ene. Den havde sit Jagtdistrikt paa et bestemt Sted, kom inde fra Skoven, fløj ned over Køkkenhaven og ned til Stranden. I Juni saa jeg den flyve med Føde i Næbbet, saa der var ingen Tvivl om, at den ynglede, men den og de andre Krager havde Rede i nogle høje Ege, hvorunder der var tæt og høj Bøgeopvækst, saa det var mig umuligt at se op i Egetoppene. Jeg ventede imidlertid at se et Kuld Bastarder, og blev derfor noget skuffet, da jeg 28 Juni saa den sorte Krage gaa paa Marken med 4—5 Unger, af hvilke ingen, efter hvad jeg kunde se, havde mindste Antydning af Sortkragetendenser — noget, som iøvrigt gentog sig i 1918. Senere saa jeg jævnligt Familien, og det var ganske morsomt at iagttage, hvorledes den stadig holdt sig paa det samme Sted, paa en Mark Vest for Sanatoriet, medens den Kragefamilie, hvis Unger var bleven udrugede paa Sanatoriet, holdt til nede i Parken og Køkkenhaven; de to Familier mødtes dog en Gang imellem og gik sammen. I Aarets sidste Maaneder saa jeg jævnlig Sortkragen.

Af det ovenstaaende mener jeg da at kunne slutte, at der i Skoven her yngler en Sortkrage — men ogsaa kun en — parret med en Graakrage, at den er Standfugl, bliver her hele Vintren, og at dens Afkom, i hvert Tilfælde i nogle Aar, bliver normale Graakrager. Forskellige Træk lader mig formode, at Sortkragen er en Hun.

I 1919 kom der lidt Nyt til; i Vinter- og Foraarsmaanederne saa jeg jævnligt Sortkragen. 4 Maj fløj der en sammen med en Graakrage over Inddæmningen og derfra ind i Skoven; det var øjensynligt et Par. Men nu begyndte der at tales om 2 Sortkrager; nogle af Patienterne paa Sanatoriet, som jeg havde bedt om paa deres Spadsereture se efter Sortkragens Rede, paastod, at der var 2, og 9 Maj fik jeg Vished herfor, idet jeg i Ind-

dæmningen paa en Gang saa 3 eller 4 Sortkrager. I Maj saa jeg jævnligt en i Skoven og i Køkkenhaven, og 16 Juni saa jeg paa Marken Graakrage og Sortkrage med lige udfløjne Unger; disse saa paa Afstand ganske ud som Graakrager[1]).

Hvorledes det staar til i en fjærnere Omegn med Sortkragen, tør jeg ikke sige, udover at jeg nogle Gange har set den paa Vejen ind til Faaborg. Skovrider Errboe paa Brahetrolleborg meddelte mig en Gang, at der af og til om Foraaret blev skudt Bastarder af sorte og graa Krager i Skovene paa hans Distrikt og sendte mig en saadan 3 Maj 1916; det var godt nok en Bastard men af overvejende Graakragetype med kun sorte Fjer paa Bugen og den bageste Del af Ryggen.

RAAGE *(Corvus frugilegus)*. Hvor jeg sidder og skriver dette, var der, før mit Hus blev bygget, en ret stor Raagekoloni med nogle Hundrede Reder, dels i Ege, dels i Bøge. I 1908, da Bygningerne her blev opførte, ynglede Raagerne endnu trods den megen Larm og Færdsel; nogle af de Træer, hvor de ynglede, blev fældede, da de stod i Vejen. Med nogen Spænding afventede jeg i 1909, om Raagerne vilde komme tilbage til deres gamle Reder, der laa i meget betænkelig Nærhed af min Bolig og Funktionærboligen; de kom ogsaa tidligt paa Foraaret for at se til de gamle Reder, men de indlod sig ikke paa at yngle der mere. Rederne var ret solidt byggede; i flere Aar holdt de sig temmelig uforandrede, tjente bl. a. til Bolig for Natugle, Skovdue og Skovspurv; efterhaanden ødelagdes de og dryssede ned. Endnu i 1911 staar der i min Dagbog for 28 Januar: »Om Morgenen var Raagerne nede at se til deres gamle Reder ved Funktionærboligen.«

Men de prøvede som sagt ikke paa at yngle her mere; den nærmeste Koloni, jeg kender, er i Dyreborg ved Faaborg, hvor der yngler en Mængde; i Faaborg ser og hører man dem ustandseligt flyve over. Derimod hører Raagen til de Fugle, der trækker herover og det endda i overordentlig stort Tal og meget regelmæssigt. Om Foraaret ser man af og til nogle trække over imod N. Ø. fra Februar til April. Tydeligst ses det, hvis det har været Vintervejr med Frost i nogen Tid, og der saa pludseligt kommer en smuk Dag. Senere hen paa Foraaret og i Sommeren kan der af og til ses Raager i større

[1]) Senere paa Sommeren saa jeg af og til flere Sortkrager paa en Gang.

eller mindre Flokke paa Markerne her i Nærheden eller flyvende over.

Hvad der ses paa Foraarstrækket, er dog altid mere spredt og uregelmæssigt; mere regelbundet og i langt større Udstrækning viser Trækket sig om Efteraaret, og for Raagen som for Alliken er det Oktober, der er Trækmaaneden. Det er i Maanedens første Trediedel, at Raagerne begynder at vise sig, i Dagene fra 3 til 12 Oktober. Saa ses Oktober Maaned igennem en Mængde enten trækkende eller opholdende sig her i Skoven, Parken eller Inddæmningen. Paa Træk ses den navnlig paa kolde, klare Dage, i størst Antal, naar det har været Frostvejr om Natten; de flyver da over, højt eller lavt, i Flokke eller spredt, ofte trækkende samtidig med Alliker og Krager uden dog i Almindelighed at blande sig med dem. Retningen, de trækker over i, er gerne imod Sydvest. Særlig udprægede Trækdage var 17—20 Oktober 1916, saaledes som jeg har beskrevet det ved Alliken; den sidste Trækdag i Oktober, jeg har iagttaget, er 28de (1917).

Men foruden de Raager, der trækker over paa denne Tid, træffes der mange, der opholder sig her en kortere Stund. Man ser dem i Skoven, i Parken, i Inddæmningen og paa Marken i større og mindre Flokke; i Parken ser man dem oftest i Egetræerne i Færd med at plukke Agern. De færdes paa denne Tid ofte sammen med Alliker og Krager; særligt i Efteraaret 1909 og 1910 var der saa mange, at Dagbogen taler om »Masser« og i »Tusindvis«. Det var ganske mærkeligt i disse to Aar at se, hvorledes Inddæmningen kunde være helt sortplettet af vældige Flokke af Kragefugle, som ikke senere har vist sig i saa store Masser. — Med Udgangen af Oktober forsvinder Raagerne, Trækket ophører, og de Skarer, der findes her, drager bort, men Vintren igennem kan der ses enkelte større og mindre Flokke.

TORNSKADE *(Lanius collyrio)*. I mine nærmeste Omgivelser, Parken eller Skoven, findes Tornskaden ikke, skønt man skulde synes der var mange velegnede Pladser til den. Men man skal ikke langt bort for at træffe den; gaar man fra Sanatoriet vestpaa, træffes den ved den første Gaard, og rundt om i Tjørnehækkene langs Vejene her i Sognet er den ikke sjælden. Paa Landevejen fra Aastrup Kirke til Faaborg er man om Sommeren sikker paa at træffe den; Hannen sidder da gerne paa Telefontraadene, og der ruger flere Par paa denne Strækning. Som bekendt er Torn-

skaden en af vore allersenest ankommende Trækfugle, og de Tider, paa hvilke jeg første Gang har set den, men som ikke kan gøre Fordring paa megen Nøjagtighed, er ogsaa sene. I 1917 saa jeg den 9 Maj, men i andre Aar har jeg først truffet den omkring 20 Maj. Den bliver her saa til hen i August, idet det

Fig. 47. Mus spiddet paa en Torn og halvt fortæret af Tornskade.

andet Kuld af Unger ofte først er flyvefærdigt omkring Midten af Maaneden.

Tornskaden er en Fugl, alle kender — af Navn vel at mærke. Dens skønne rustrøde Rygfarve, det askegraa Hoved med den sorte Kindstribe og Rosaskæret paa den hvidlige Underside har de færreste Kendskab til; men alle har i Skolen læst om dens mærkelige Vane at spidde sit Bytte paa Torne og derefter plukke det itu. Det gør den ganske vist ogsaa, hvad jeg jævnlig har set, men jeg tvivler om, at den gør det meget almindeligt; i hvert Tilfælde har jeg ofte afsøgt Tjørne i Nærheden af dens Boplads uden at finde noget spiddet Dyr. Den 8 August 1917 kom jeg, i Følge med nogle andre, cyklende fra Faaborg. I en Tjørnehæk sad en Tornskade, Han; lidt længere fremme saa jeg 2 lige udfløjne Unger sidde inde i Hækken; jeg stod af for at se paa dem, og de blev da siddende ganske uforstyrrede ved deres Arbejde, som bestod i at fortære en Mus, der var spiddet paa en

Torn (Fig. 47) og allerede var halvt opædt. Jeg afskar den tørre Tjørnegren med Musen paa for at tage den hjem til Fotografering, og Ungerne blev ganske roligt siddende, medens jeg tog den; Hannen satte sig op paa Telefontraaden lige overfor, hvor den gav sig til at kvidre sin ejendommelige og saa sjældent hørte Sang.

STOR TORNSKADE *(Lanius excubitor)*. Det er kun ganske enkelte Gange, jeg har set den her i Egnen. 24 Februar 1912 saa jeg en i Skoven, og 28 Februar, da jeg sad og spiste i Sanatoriets Spisestue, saa jeg den sidde paa det højeste Sted, den overhovedet kunde komme til indenfor en vid Omkreds, nemlig paa Lynaflederen paa Sanatoriets Skorsten; det er jo et Kendemærke for denne Art, at den næsten altid sætter sig paa et højt Sted, vel sagtens for at kunne spejde ud; derfor gav Linné den ogsaa det latinske Artsnavn *Excubitor* = Vægteren.

PIROL *(Oriolus galbula)*. Den skønne, gyldne og sorte Pirol, Bülowslægtens Vaabenmærke, træffes her af og til, men i det hele sparsomt. Dog tror jeg, at den paa Egnen ikke er helt ualmindelig; der er berettet mig om dens Forekomst fra flere Steder, og først i August 1916 saa jeg en ganske ung Fugl, der var skudt $^1/_2$ Mils Vej herfra, ved Lindevads Mølle. Nogle faa Gange har jeg hørt den her omkring; tre Gange ganske tidligt om Morgenen, da den satte sig fløjtende udenfor mine Vinduer, men straks efter drog bort igen. I 1915 fejrede jeg Grundlovsdagen ved at gaa en Tur i Skoven for at se paa Fugle; bedst som jeg gik, hørte jeg Pirolen fløjte fra Toppen af en Eg nær ved, og det lykkedes mig to Gange at faa Øje paa en Hun; senere blev den i et Par Timer ved at fløjte paa samme Sted, men var derefter borte[1]).

Pirolens smukke to- eller tretonede Fløjt, der i Klangen minder om Solsortens Stemme, er vel en af de lettest kendelige Fuglerøster, som jeg mange Gange har haft Lejlighed til at høre i Skovene i Berlins Omegn, hvor Fuglen er almindelig.

DIGESVALE *(Hirundo riparia)*. Saavel ved Sanatoriet som i den nærmeste Omegn er Digesvalen en meget talrig Fugl. Steder, hvor den kan yngle, findes der nok af; paa Store Svelmøs Klinter bygger den i Hundredevis, har en Koloni ved Stranden paa Fjordens Østside, bygger i Sanatoriets Grusgrav

[1]) I 1919 opholdt den sig her i Skoven hele Sommeren, ynglede sikkert.

og i en anden Grusgrav tæt herved, kort sagt, Bolignød hersker der ikke her paa Egnen for denne Art. Den har endog en saadan Overflod paa Bopladser, at den ikke hvert Aar bygger paa alle de Steder, hvor dens Kolonier sædvanlig findes, men enkelte Aar udebliver fra det ene eller det andet Sted. Paa selve Sanatoriets Grund hører den til de faste Gæster og er en af de talrigste Arter.

Den viser sig om Foraaret omtrent samtidig med Forstuesvalen i sidste Trediedel af April, idet det snart er saaledes, at enkelte kommer først og flere efterhaanden, snart saaledes, at en stor Mængde ankommer paa en Gang; nogle af dem, der ses om Foraaret, er vel paa Gennemrejse, men blandt de første, der viser sig, er ogsaa de, der bor her. Ankomsttiderne er saaledes for de enkelte Aar:

1910.	22 April,	stærk nordvestlig Vind med Hagl- og Snebyger $+ 4^0$; en saas ved Mosen.
—	23 —	en halv Snes ved Stranden.
—	28 —	ses stadig i ret stort Tal flyvende ved Stranden, men ses endnu ikke ved Ynglepladserne.
—	2 Maj,	ved Ynglepladserne i ret stort Tal, har allerede gravet Reder.
1911.	27 April,	nogle ved Stranden mellem Forstuesvaler.
—	30 —	endnu ikke kommen til Ynglepladserne.
1912.	2 Maj,	nogle fløj ved Inddæmningen.
1913.	25 April,	ved Inddæmningen mindst 20 mellem Forstuesvaler.
—	2 Maj,	i Hundredevis over min Have og ude over Vandet.
1914.	23 April,	medens jeg sad og saa ud over Bugten, viste sig paa en Gang en ret stor Flok Digesvaler og Forstuesvaler.
1915.	30 —	adskillige saas i Inddæmningen.
—	6 Maj,	en Del saas ved Redepladserne.
1916.	29 April,	30—40 Stykker saas oppe ved deres Redepladser i Grusgraven.
—	3 Maj,	saas i stor Mængde allevegne.
1917.	1 Maj,	det havde frosset om Natten, var nu $+ 10^0$; 5 Digesvaler saas i Inddæmningen.

1917. 4 Maj, ved Brinkerne paa Svelmø Digesvaler i Hundredevis.
— 5 — saas i Mængde ved Redepladsen her paa Sanatoriet.

De først ankomne holder ligesom Forstuesvalerne i Begyn-

Fig. 48. Grusgrav paa Sanatoriet med Redehuller af Digesvaler.

delsen oftest til ved Vandet, i Inddæmningen eller over Fjorden; saasnart Vejret bliver stille og mildt, søger de til deres Yngleplads. Men selv om de begynder at grave Redehuller, bliver de dog ofte afbrudte heri; hen i Maj kan det blive koldt, regnfuldt og blæsende; saa kniber det for Svalerne at finde Føden, og man ser dem da i Mængde sammen med Forstuesvaler holde til allevegne, hvor der er Læ, ofte omkring Bygningerne, ustandseligt jagende efter Insekter. Her paa Sanatoriet er deres Yngleplads en stor Grusgrav i Køkkenhaven. Da jeg første Gang saa den, var der kun et Hul, hvoraf der var taget nogle Læs Grus, nu er der en mægtig Fordybning, hvorfra der er kørt Tusinder af Læs. Østfra gaar man ind i den, mod Vest begrændses den af en stejl Brink paa 6 Meters

Højde, fremkommen ved det efterhaanden bortgravede Grus. Digesvalerne er nu højst uregelmæssige i deres Ynglen her; nogle Aar yngler de overhovedet ikke, og naar de ruger, er Tallet meget forskelligt i de enkelte Aar; jeg skal give en kort Oversigt over Forholdene for hvert Aar.

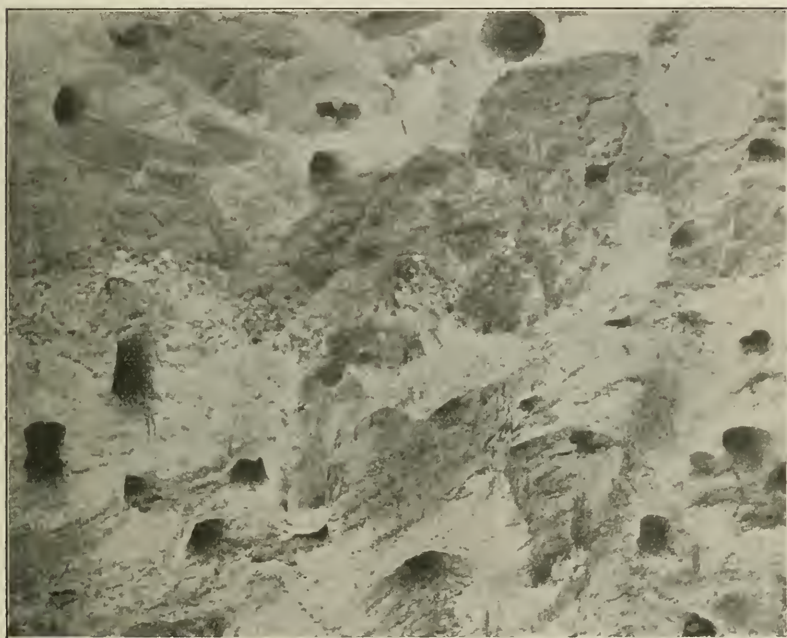

Fig. 49. Redehuller af Digesvaler.

1909. En Del rugede.
1910. Yngler i stor Mængde i Grusgraven.
1911. En stor Koloni.
1912. Ingen ynglende.
1913. Yngler ikke i Aar paa Sanatoriet, men i Mængde i en Brink paa Fjordens Østside, hvor de ellers ikke plejer at ruge.
1914. Til først i Juni ynglede ingen, saa indfandt sig en Del omkring 5 Juni, og der ynglede 30—40 Par.
1915. En lille Koloni paa 20—30 Par.
1916. Ingen byggede før 12 Juni, da der indfandt sig en halv Snes Par, som anlagde Reder.

1917. En Koloni var begyndt at bygge fra først i Maj, ialt 25—30 Par; saa kom der omkring 20 Juni en Tilvækst, idet en nykommen Flok anlagde et halvt Hundrede Reder; 26 Juni tælles der 90 Huller, som Fuglene i den nye Koloni har gravet.

Grunden til denne uregelmæssige Optræden er sikkert, at

Fig. 50. Digesvale i Færd med at flyve ud af Redehullet.

Digesvalernes Reder rundt om ofte forstyrres ved, at der tages Grus uden Hensyn til de ynglende Fugle; de søger saa et nyt Sted hen. Hos os ødelægges ofte i Vintrens Løb deres gamle Reder ved Grusgraven, hvad Svalerne sikkert ikke holder af, thi de vil gærne benytte dem igen. Det er for den lille Fugl et ikke ringe Arbejde at grave det 50—100 cm dybe Rør, der fører ind til Reden, og det anlægges endda ikke i det løseste Sand, men i ret fast; en Sten, der kommer i Vejen, maa Fuglen udenom, og derved kan der komme Krumninger paa Gangen; inderst udvides denne saa, og her bygges Reden, der er foret med ret store Hønse- og Andefjer, der staar op omkring Redens Kant.

I Sommertiden ses saa Svalerne oppe omkring Grusgraven, ofte som en hel lille Sky; naar Ungerne er udrugede, er der en ustandselig Travlhed med at bringe dem Føde; hen i Juli flyver Ungerne ud, men i hvert Tilfælde enkelte Aar lægger mange af Svalerne et Kuld til. Saaledes saa jeg 22 August 1915 en Mængde Svaler komme ud af Hullerne og 2 September nogle

fodre deres næsten flyvefærdige Unger. For Bysvalens og Forstuesvalens Vedkommende er to Kuld noget meget almindeligt, men hos Digesvalen var det, i hvert Tilfælde for mig, noget Nyt.

I August—September færdes Digesvalerne allevegne her omkring med deres udfløjne Unger, ofte forøgede af Skarer, som kommer trækkende nordfra og slaar sig ned en kort Tid. Man ser dem, hvor man færdes, paa Svelmø, i Eskemose, paa Markerne, ved Stranden og i Inddæmningen. Om Morgenen sidder de sammen med Forstuesvaler og enkelte Bysvaler i Mængde paa Sanatoriebygningens Tag; er det Regnvejr, sidder de tæt samlede paa Telefontraade; i Vestenvind stryger de frem og tilbage over Engen nedenfor min Bolig, hvor der er Læ, og er det stille Vejr, færdes de ude over Bugten i store Skarer, sætter sig undertiden i lange Rækker til Ro paa Baadebroen eller paa Fiskegarn. Af og til har jeg set Svaleflokkene, hvad der ser ganske ejendommeligt ud, sætte sig i Træerne, ikke blot paa udgaaede Grene, hvilket er hyppigt nok, men i selve de løvbærende Bøgetræer. Tallet, hvori Digesvalerne viser sig paa denne Tid, er forskelligt, men der nævnes ofte Hundreder, undertiden Tusinder. Begynder det saa at blive køligt hen i sidste Trediedel af September, forsvinder Hovedmassen, men et mindre Tal bliver tilbage i Oktober, som det vil ses af følgende:

1911. 3 Oktober, ved Stranden saas en stor Flok.
— 8 — saas i ret stort Tal.
— 29 — enkelte saas mellem Forstuesvaler.
1912. 6 — Efteraaret er kommet ualmindelig pludseligt; Natten mellem 2. og 3. frøs det et Par Grader. Svalerne er borte, dog saas imorges en Digesvale.
1913. Forsvandt allerede sidst i September.
1914. 4 Oktober, en halv Snes saas.
1915. Ingen i Oktober.
1916. 7 Oktober, enkelte i Inddæmningen.
1917. 3 — de fleste nu borte.

BYSVALE *(Hirundo urbica)*. Blandt de 3 Svalearter er Bysvalen den, som træffes sparsomst her, hvilket dog ikke vil sige, at den er sjælden. I Faaborg yngler den i stort Tal, bygger ogsaa i Landsbyerne her omkring.

Ved Foraarstid ses nogle paa Gennemrejse her paa Sanatoriet, men det er spredt og højst uregelmæssigt, man ser dem; 26 Maj 1909, en regnfuld Dag, saa jeg henimod Aften en Mængde her; jeg talte 70, der sad og trykkede sig opad hinanden paa en Gesims paa Funktionærboligen; ellers er det mest enkeltvis, de ses paa denne Tid imellem de andre Svaler.

1908.	7	Maj,	set.
1912.	9	—	2 ved Inddæmningen.
—	11	—	en Del.
—	16	—	enkelte ses imellem de andre Svaler.
1914.	10	—	nogle fløj i Læ af Skoven.
—	26	—	en stor Flok færdes omkring ved Sanatoriet.
1915.	30	April,	enkelte i Inddæmningen.
—	16	Maj,	enkelte ved Stranden.
1916.	11	—	en halv Snes sammen med Forstue- og Bysvaler.
—	16	—	en Del fløj omkring Skorstenen.

1911, 1913 og 1917 saa jeg ingen her i Maj.

Under Sanatoriebygningens fremspringende Tag løber hele Vejen en indskaaren Gesims (ses paa Figur 1 og 2), som man skulde synes var ideel for Bysvalerne at kline deres Rede paa. Aar efter Aar spejdede jeg derfor efter, naar Bysvalerne viste sig om Foraaret, om ingen skulde falde paa at slaa sig til Ro her, og mit Ønske gik ogsaa i Opfyldelse, selv om det varede nogle Aar. Først kom de for at se paa Lejlighed. I min Dagbog staar for 3 Juni 1914: »Bysvalen ses i disse Dage flyvende omkring ved Bygningerne, ofte sættende sig paa en Gesims, som om den havde i Sinde at bygge,« og for 15 Juni: »Bysvaler viste sig igen omkring ved Sanatoriet 10 Juni, men de er alle forsvundne herfra uden at bygge.« Først i 1915 efter at Sanatoriet havde staaet i 7 Aar, blev Redebygningen til Virkelighed. 30 Juni staar der herom: »Bysvalen yngler i Aar for første Gang paa Sanatoriet. Efter at der hen i Maj var set nogle Stykker, der igen forsvandt, saa jeg først en 16 Juni, og i disse Dage bygger vistnok 3 Par her; det ene Par bygger i Vognporten, hvor de har bemægtiget sig en Forstuesvalerede og fuldstændiggjort den med Mos og Kviste, saa at der kun er et lille Indgangshul øverst paa Siden, et ejendommeligt Syn; to andre Par bygger udenpaa Sanatoriet; hver Dag ser jeg dem

sidde paa Jorden, et Sted, hvor der daglig spildes lidt Vand; her er det eneste Sted paa Sanatoriet, hvor de kan faa noget Dynd til at kline Reden med.« Hen i Juli byggede 3 Par; da jeg saa, hvor ivrige de var for at faa Redemateriale, lagde jeg lidt Ler paa det Sted, hvor de plejede at samle Dynd, og de mange smaa Huller i Lerfladen viste snart, at de havde benyttet sig heraf. Spurvene tog den ene Rede, i de 2 andre kom Ungerne ud; 13 August rugede de for anden Gang, og 29 August var Ungerne flyvefærdige. I 1916 byggede Bysvalen atter; 30 Maj havde de begyndt, men ikke naaet videre end paa en lang Strækning af Gesimsen at anbringe nogle smaa Dyndklatter; 9 Juni saas henimod en Snes, og de byggede flittigt, men hvert Par prøvede 20—30 forskellige Steder; Resultatet blev iøvrigt sørgeligt; 4 Reder blev byggede, men Spurvene bemægtigede sig de 3; kun i den ene fik Svalerne Lov til at yngle, og 4 August havde de Ungerne udfløjne. I 1917 kom de igen og begyndte at bygge, men ikke et eneste Par fik Held til det for Spurvene.

Paa Efteraarstrækket faar Sanatoriet jævnligt Besøg af nogle. Fra hen i August til ind i September ses de blandt Flokkene af Forstue- og Digesvaler paa Sanatoriets Tag, mellem Bygningerne, ved Stranden, kort sagt, overalt, hvor de andre Svaler holder til; der kan være enkelte, en halv Snes, og en Gang, 30 August 1916, saa jeg over 100, der efter en regnfuld Nat sad og krøb sammen paa Gesimserne. Kun sjældent bliver den noget kuldskære Bysvale ind i Oktober, dog hænder det; 7 Oktober 1914 fløj 5 omkring ved Sanatoriet, og saa sent som 19 Oktober 1917 saas en blandt Forstuesvalerne.

FORSTUESVALE *(Hirundo rustica).* Hvis det passer, hvad der staar i Wergelands Digt:

»Nu blev mit Hus velsignet,
en Svale fløj derind«

saa maa der hvile en rig Velsignelse over Sanatoriet. Forstuesvalen er bleven Husfugl hos os — i altfor høj Grad. Den bebuder os Foraarets Komme, vi iagttager med Interesse dens Redebygning og hele dens Familieliv, lægger Mærke til dens Afrejse om Efteraaret og følger de sidste Efternølere, der kan holde sig helt til Vintrens Begyndelse. Der findes vel heller ingen Fugl lettere tilgængelig for Iagttagelse. Selv de fleste af

de Arter, der bygger rundt om vore Boliger, gemmer sig dog for en Del i Træer og Buske. Svalen færdes altid paa aabne Steder, flyver højt i Luften eller lavt over Jorden eller Vandspejlet, hviler sig paa Telefontraadene og bygger i vore Boliger; dens Færd Dagen igennem ligger aaben for os.

Som Tilfældet er for saa mange Arters Vedkommende, er der foruden de ynglende Forstuesvaler mange, der opholder sig her en kort Tid paa Træk For- og Efteraar; iøvrigt kommer vore egne Svaler, der bliver og ruger, gerne tidligt. Det er nemt nok at sige Tidspunktet, naar man ser den første Svale; det er i sidste Trediedel af April, kun et Aar har jeg set den saa tidligt som 19 April. Ofte ses den første Dag kun en enkelt eller nogle faa, men Tallet tiltager hurtigt. De første Ankomsttider er følgende:

1908.	25	April,	2 saas.
—	1	Maj,	nogle hist og her.
1910.	20	April,	1 saas.
—	21	—	en Flok paa en halv Snes.
—	22	—	en Del ved Stranden.
1911.	26	—	de første saas ved Stranden.
—	30	—	en Flok paa henimod 30.
1912.	26	—	1 saas ved Sanatoriet.
1913.	21	—	1 — - —
—	25	—	nogle.
—	29	—	jævnt tiltagende.
1914.	23	—	en ret stor Flok sammen med Digesvaler.
1915.	27	—	enkelte saas.
—	30	—	saas i ret stort Tal.
1916.	19	—	1 saas.
—	25	—	nogle.
1917.	30	—	5—6 saas.

Hvad der saaledes ses i April, er Fugle, der mest holder sig ude omkring ved Stranden og i Inddæmningen; den gamle Folketro er jo, at de har ligget nede paa Bunden af Vandet og overvintret. I de første Dage af Maj viser der sig saa gærne Svaler i større Tal, og de begynder at indfinde sig ved Redepladserne, ser til de gamle eller tager undertiden allerede fat paa at bygge en ny. Omkring 10 Maj er i de fleste Aar ankommet Hovedmængden af de Svaler, der bor her, og ved

Midten af Maaneden er Trækket væsentligt forbi; at der dog kan vedblive at være Træk til langt ind i Maj, saa jeg i 1909, idet der 26 og 27 Maj under voldsom Regn optraadte Svaleflokke paa ialt henved 1000 omkring ved Sanatoriet, holdt sig et Par Dage for saa fuldstændigt at forsvinde (nærmere omtalt her i Tidsskriftet, Aargang 4, Side 27).

Men selv om nu Fuglene er komne i Begyndelsen af Maj og har paabegyndt Redebygningen, saa kommer der ofte en Afbrydelse deri. Majs første Halvdel er meget lunefuld, har de berygtede Jernnætter; der kan indtræffe ondt Vejr, som medtager Svalerne haardt. Dagbogen fortæller ofte herom: »29 April 1913 begyndte et Par at bygge; i første Uge af Maj blev det koldt og regnfuldt, Redebygningen indstilledes og paabegyndtes først igen 11 Maj.« Værre endnu gik det i 1915: »6 Maj var de Svaler, der hørte til ved Sanatoriet, komne og havde taget fat paa Redebygningen; 11 Maj havde de adskillige Steder faaet Rederne færdige, men saa indtraf der en Katastrofe. 14 Maj gik Temperaturen ned til 5°, det blev stærk nordøstlig Blæst med voldsom Regn, der hen paa Eftermiddagen var blandet med Sne. Kl. 5 gik jeg en Tur for at se efter Fuglene. I saadant Vejr plejer Svalerne gærne at holde sig paa Steder, hvor der er Læ, men jeg saa til min Forbauselse ingen. Digesvalerne var helt borte, sad maaske i deres Huller. Først traf jeg en Snes Forstuesvaler med en enkelt Bysvale imellem paa et Halvtag, hvorover var et aabent Vindue, ind ad hvilket flere Svaler var fløjne. Inde i Sanatoriebygningen saa jeg Svaler nok; hist og her paa Gangene sad et Par sammen, nogle Steder smaa Forsamlinger, et Sted tæt ved Siden af hinanden paa et Rør 10, et andet Sted 15. To Steder i en Krog ovenpaa et Rør, hvor en Rede var paabegyndt, klumpede de sig bogstavelig sammen; der sad 20 ganske tæt pressede op ad hinanden, ja for en Del i to Lag; et andet Sted fandt noget ganske lignende Sted. Ialt saa jeg mindst 100 Forstuesvaler inde i Bygningen, ynkelig forkomne af Sult og Kulde. Føde havde de øjensynlig ganske opgivet at skaffe sig, tænkte nu kun paa at holde Varmen ved at søge et nogenlunde lunt Sted og klumpe sig sammen der. Utænkeligt var det ogsaa, at Svalerne skulde kunne fange et eneste Insekt; alt var pisket til Jorden af Regnen. Det kolde, blæsende Vejr vedblev næste Dag og fortsattes et Par Dage, omend mindre slemt. Al Redebygning ophørte, og Svalerne

holdt de følgende Dage til nede ved Stranden og i Inddæmningen, begyndte først at bygge Rede omkring 20 Maj«. Ødelæggelsen blev dog ikke saa slem, som jeg havde ventet; de fleste klarede sig, men en Del gik til Grunde; jeg fandt ialt 9 døde i og ved Bygningerne. I 1916 skete noget lignende: »Efter at det 4—9 Maj havde været sommerligt med Temperatur op til 19°, næsten altid tørt og Solskin, faldt Temperaturen i Dagene fra 10—12 Maj til en halv Snes Grader midt paa Dagen og 3—4 om Natten, medens der samtidig kom voldsom Regn. 11 Maj var det koldt og stærkt Regnskyl, Blæst af S. V. Svalerne døjede meget med at finde Føde; Forstue- og Digesvaler fløj i Hundredevis, hvor der var Læ. Paa en aaben Plads i min Have, begrændset af Træer paa de tre Sider, aaben ud imod Vejen, fløj en Del Forstue- og Digesvaler sammen med en enkelt Bysvale; bevæbnet med en Gren gik jeg omkring paa Pladsen og jagede de Tusinder af Myg op, der sad rundt om i Buskene, saaledes at de sværmede ud paa Pladsen; de sultne Svaler indfandt sig i et Tal af flere Hundrede og gjorde snart rent Bord blandt Myggene.« — Man kan altsaa sige, at først omkring Midten af Maj begynder i de fleste Tilfælde Redebygningen for Alvor; hvorledes den gaar for sig, skal senere beskrives.

Svalerne fandt hurtigt til Sanatoriets store Bygningskompleks og begyndte at indrette sig. I 1908, da Sanatoriet var færdigt, ved jeg ikke, om nogen byggede, i 1909 ynglede nogle Par i Udhuse og i Taarnet, i 1910 holdt de deres Indtog i selve Sanatoriebygningen. Et Par byggede Rede paa en af Gangene, anbragte den ovenpaa en lille Kasse med et Batteri til en elektrisk Klokke, der lød mange Gange om Dagen. 1911 byggede der adskillige Par rundt om i Sanatoriebygningen, og i 1912 var de allerede blevne ret hyppige; de byggede nu ikke blot paa Gange, men inde i Stuerne; selv havde jeg den bedste Lejlighed til at iagttage dem, idet der, besynderligt nok, byggede et Par lige over Skrivebordet i mit Arbejdsværelse hjemme i min Bolig, et andet Par over Skrivebordet i min Undersøgelsesstue paa Sanatoriet. Siden er Tallet stadig tiltaget; de Fugle, der har bygget en Gang, vender trofast tilbage, og deres Unger sikkert ligeledes. I Juni 1916 taltes 25 Reder omkring paa Sanatoriet, det følgende Aar var der henimod 40. Foruden allevegne i selve Boligerne bygger de nu ogsaa enkelte Steder udenpaa Husene, men de foretrækker afgjort at komme inden Døre.

Det er en utrolig Ihærdighed, de viser, naar de har sat sig i Hovedet at ville yngle et Sted; man kan rive Reden ned Gang paa Gang, uden at de anfægtes deraf, man kan lukke Vinduerne Dage og Uger igennem; saasnart de atter aabnes, kommer Svalerne igen til den Plads, de har udset sig. I mange Tilfælde er det uden Tvivl de samme Svaler, der Aar efter Aar kommer og yngler; man ser det af, at de straks ved deres Ankomst uden Betænkning flyver ind ad et Vindue og søger til det Sted, hvor Reden sad Aaret før, selv om der ikke mere er Spor af den. — Det er naturligvis ikke overdrevent renligt at have Svalerne byggende inde i Stuerne, men det er nu heller ikke saa slemt, naar man vil tage fornuftige Forholdsregler. Der er to Tidspunkter, hvor det gælder at passe paa, det er, medens Fuglene bygger, og naar Ungerne er store. Imidlertid er det let nok at undgaa væsentlige Ulemper ved at slaa en Papplade eller lignende op under Reden.

Da jeg nu i 1912 havde haft saa udmærket en Lejlighed til at iagttage Svalerne i mine Stuer, bestemte jeg mig til i 1913, hvis de kom igen, at jeg saa vilde føre daglige Optegnelser over deres Redebygning og Ynglen, og jeg begyndte herpaa, saaledes som det vil fremgaa af nedenstaaende Uddrag af min Dagbog: »18 Maj. I Dag er Svalerne begyndt at bygge over Skrivebordet i mit Arbejdsværelse nøjagtigt paa samme Sted som ifjor, hvor Panelet oppe under Loftet støder til Mur; foreløbig har de anbragt nogle Dyndklatter paa det malede Panel. 21 Maj: Svalerne bygger løs, men Materialet falder ned saa hurtigt, de faar det sat op; det er en underlig, kun lidet klæbrig Masse, bestaaende af Sand, grønne Alger og Kogødning, stærkt blandet med lange Straa og Tang; Ler er der slet ikke i den. Trods uafbrudt Arbejde hele Dagen er de ikke naaet videre. 22 Maj: Svalerne har bygget videre i Dag, aldeles utrætteligt med noget mere Held; de har begyndt paa et nyt Sted, ca. 8 cm. længere tilhøjre, kliner afvekslende med Dynd, Græsstraa og Tang; de to sidste Bestanddele har vel samme Bestemmelse som Rørene, man bruger at pudse paa i Bygninger. — Der er nu bygget en Vold paa ca. 3 cm. Højde. Svalerne kommer ind, selv om man sidder i Værelset, holder dog ikke af, at man sidder lige under Reden. 26 Maj: Svalerne over mit Bord vedbliver ihærdigt at bygge med det samme Materiale, Dynd, Kogødning, Bladalger, Straa, Tang og Sand. En Del falder ned, men Reden er dog

begyndt at antage Form. 1 Juni: Reden er nu fuldstændig bygget op med en Mængde Straa, der hænger ned udenpaa den. 2—4 Juni: Svalerne flyver stadig frem og tilbage til og fra Reden, men ligger kun paa den ganske kort Tid ad Gangen, af og til jager de efter hinanden og flyver lidt omkring inde i Stuen. 5 Juni: Der er 4 Æg i Reden, og Hunnen ligger nu stadig, men flyver, saa snart man kommer hen under den; naar den ligger paa Reden, sidder Hannen ofte paa det aabne Vindue lige udenfor og kvidrer lidt. 12 Juni: Vejret har i de sidste Dage været koldt med Storm af Vest og Nordvest samt Regn; det har været ondt for Svalerne, der øjensynlig har haft Besvær med at finde Føde og har holdt sig paa beskyttede Steder i Skoven og Parken. Imorges var Svalerne ikke ved Reden, som de plejer, og først op ad Formiddagen kom Hannen ene tilbage, saa meget forpjusket og medtaget ud, satte sig paa Vinduet og kvidrede lidt; dette gentog sig adskillige Gange i Dagens Løb, men kun en enkelt Gang fløj den ind i Værelset og op til Reden, som den straks igen forlod; den sad derefter paa Vinduet og krøb sammen, udstødte et Skrig, naar en anden Svale fløj hen over den. Uden Tvivl er Hunnen gaaet til Grunde i Regnen og Kulden. 14 Juni: Igaar var Svalehannen her mange Gange, sad paa Vinduet og kvidrede noget stærkere end Dagen før men kom slet ikke ind i Værelset; i Formiddag havde den øjensynlig atter fundet sig en Mage; den kom sammen med en anden Svale, og de sad først paa Vinduet udenfor, fløj dernæst op i Reden, hvor de sad skiftevis, højlydt udtalende noget, maaske Betænkelighed over Æggenes Tilstand; dette gentog sig nogle Gange i Dagens Løb. — 16 Juni: Svaleparret var igen igaar ved Reden, stærkt skændende, naar de sad oppe paa den; det samme gentog sig i Dag, og jeg lod da Æggene tage bort fra Reden; det var øjensynlig for sent, Fuglene viste sig ikke siden.« (Fra 2 til 16 Juni laa jeg syg i mit Arbejdsværelse og havde derfor rig Lejlighed til at iagttage Svalerne).

Jeg har omtalt Materialet, Svalerne bygger af; naar det udvendige er færdigt, fores Reden med fine Græsstraa og tilsidst med et Lag bløde, ret store Fjer, mest af Ænder. Disse Fjer ligger ikke blot i Bunden af Reden, men staar op omkring Kanten; paa dette Underlag lægges saa de 4—5 Æg. At Svalen absolut vil bygge inde er af gode Grunde. Tager man en Rede i Haanden, er den vel tung og haard, men smuldrer let; en

Regnbyge vilde faa den til at falde fra hinanden og løsnes fra Stedet, hvorpaa den er klinet. Svalen slipper ikke saa let til at bygge Rede som f. Eks. de smaa Sangere; de kan bygge Reden færdig paa 2 Dage og saa begynde at lægge Æg med det samme. Svalen derimod er mindst 8 Dage om sin Rede-

Fig. 51. Rede af Forstuesvale set ovenfra.

bygning, og saa gaar der endda nogle Dage med Husets Tørring. Man kunde derfor tænke sig, at de gærne gjorde Brug af de gamle Reder, hvis disse var bleven siddende Vinteren over, endnu mere, at de benyttede den samme Rede til det andet Kuld. Begge Dele sker ogsaa, men hos os er det Undtagelser; i de fleste Tilfælde bygger de en ny Rede op.

Naar nu Redebygningen ofte først begynder for Alvor midt i Maj og tager en halv Snes Dage, Reden derpaa skal tørres nogle Dage, og Æglægningen varer 4—5 Dage, er det klart, at normalt kan Rugningen først tage sin Begyndelse omkring ved 1 Juni; den varer som hos de fleste Smaafugle 12—14 Dage, men saa gaar der en lang Tid, inden Ungerne forlader Reden, betydeligt længere end hos de fleste andre Spurvefugle, mindst 3 Uger, ofte mere. Gang efter Gang finder jeg i min Dagbog

udtrykt Forbauselse over, hvor længe Ungerne bliver i Reden. Ved en Rede anstillede jeg nøjagtige Iagttagelser; Ungerne kom ud af Ægget 5 og 6 August og fløj først af Reden 26 August, men i mange Tilfælde bliver de adskilligt længere Tid. Og selv om de er flyvefærdige og forlader Reden, vender de dog

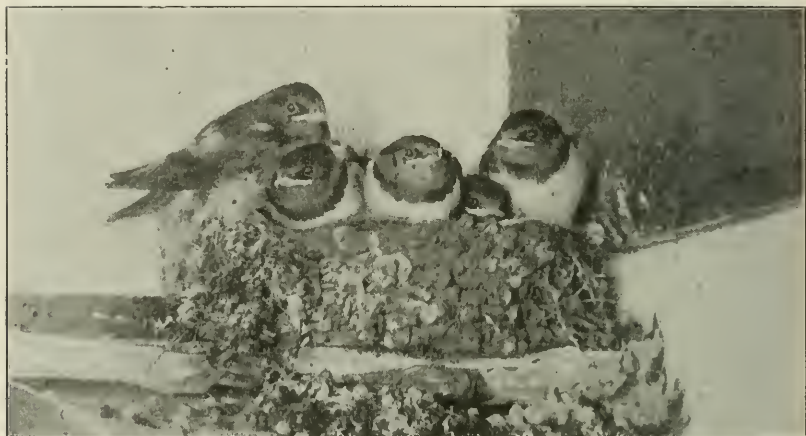

Fig. 52. Unge Forstuesvaler paa Reden.

om Aftenen, særlig i daarligt Vejr, tilbage og overnatter i den. I 1912 var der 18 Juli fuldvoksne Unger i Reden i min Undersøgelsesstue, og jeg skrev netop i Dagbogen, at det undrede mig, hvor længe de blev; endnu 8 August kom om Aftenen i Regn 3 af Ungerne og krøb ind i Reden. I 1916 staar der for 1 August: »Svalerne, som yngler i min Stue, og hvis Unger er udfløjne for flere Dage siden, bor stadig om Natten i deres Rede,« og for 8 August: »I min Stue er Forstuesvalens Unger af og til inde om Aftenen. Et Par Aftener havde de været borte, men igaar Aftes kom de tidligt ind; de maa øjensynlig have haft Fornemmelsen af det Regnvejr, som kom et Par Timer efter.«

Omkring 1 Juli kan man sige, at de fleste Unger af første Kuld er flyvefærdige, nogle før, andre senere. Saa er Reglen, i hvert Tilfælde her nede, at Fuglene tager fat paa det andet Kuld ret snart efter, naar de udfløjne Unger kan klare sig selv. Det er ikke alle Par, der faar et andet Kuld frem — nogle er sent paa Færde med det første — men jeg vil regne, at det er ca. Halv-

delen, der yngler anden Gang og oftest bygger ny Rede; nogle yngler i den gamle Rede. Det tager Tid, inden de sidste Unger kommer ud; efter min Dagbog er Reglen, at de er flyvefærdige i sidste Halvdel af August, men en Del flyver ogsaa først ud i første Halvdel af September. 28 August 1916 staar der i Dag-

Fig. 53. Svaleunger i Reden, gabende efter Mad.

bogen: »En Del har Unger for anden Gang, medens nogle endnu er i Færd med at bygge.«

Naar Ungerne saa i August er udfløjne, ser man det kendte Syn af Svalerne, der samler sig i lange Rækker paa Telefon- eller Telegraftraadene, og allerede før alle Unger her er fløjne fra Reden, kommer der Skarer andet Steds fra for en kort Tid at hvile ud, før Trækket sydpaa for Alvor begynder. Sidst i August og de første 3 Uger af September ses Svalerne i Masser her omkring. Om Morgenen sidder de i Hundredevis paa Sanatoriets Tag, om Dagen træffes de i Flokke i Inddæmningen og ved Stranden, paa Markerne og i Eskemose, Dagbogen taler om dem i Hundrede- undertiden i Tusindvis; holder Vejret sig mildt, bliver det store Tal September Maaned ud, men jævnligt hænder det, at der omkring 20 September kommer kølige Dage og Nætter, hvor Temperaturen om Natten gaar ned imod 0; det mærkes straks paa Svalerne, og sker det, forsvinder Hovedstyrken med det samme. Dette indtraf i Aarene 1913—1917, alle Aarene i Dagene fra 20—26 September, ganske overens-

stemmende. De fleste var og blev borte, men en Del blev dog tilbage, og Oktober Maaned igennem ses Svaler som Regel her. Hvor mange der ses paa denne Tid er meget forskelligt, i første Halvdel af Oktober ikke ganske faa; selv i de Aar, hvor Svalerne forsvandt sidst i September, dukker der i Oktober undertiden ret anselige Skarer op. Af og til nævnes bestemte Tal; 7 Oktober 1915 staar der saaledes i Dagbogen: »Paa en Tur til Faaborg saa jeg Forstuesvaler i Hundredevis; de fløj overalt omkring i Lavninger paa Markerne og ved Stranden, saa at man paa en lang Strækning dels saa dem i større Skarer, dels enkeltvis; jeg saa mindst 300.« Og 9 Oktober 1917 staar der: »Omkring Sanatoriet fløj en Flok paa mindst 100.« I sidste Halvdel af Oktober er de undertiden helt borte, men jævnligt ses dog nogle faa, op til en halv Snes; en Undtagelse er det, naar jeg 19 Oktober 1917 saa en Flok paa mindst Hundrede.

Tidligere har det i dansk Ornithologi været anset for en Sjældenhed, naar Svaler saas i November; hernede er det ingenlunde ualmindeligt, selv om det ikke indtræffer hvert Aar. Omend Svalerne har været borte sidst i Oktober, kan der dog i November dukke nogle op, undertiden ikke saa helt faa:

1910.	3	November,	der laa Rim imorges, men Temperaturen havde ikke været ved Nul. I Eftermiddag fløj 3 Forstuesvaler nede ved Stranden, efter at ingen havde været set i 14 Dage.
1911.	3	—	Vejret smukt, mellem 8 og 11 Grader. En lille Flok paa 6 saas nede ved Stranden.
—	4	—	stærk Storm, Tallet af Svalerne nu vokset til 12.
—	5	—	+ 10°, Blæst. I Dag saas 15 Svaler, trods Regn og Storm holdt disse sig endnu den følgende Uge.
—	15	—	3 fløj sammen ved Sanatoriet.
—	17	—	2 saas endnu.
—	19	—	den sidste saas.

I en Artikel »Svaler i November« her i Tidsskriftets Aargang 6, S. 90, har jeg nærmere beskrevet disse Svalers Færd.

1912—13—14, ingen set i November.

1915. 12 November, i Dag fløj en omkring ved Sanatoriet, efter at jeg ingen havde set siden de sidste Dage af Oktober.

1916. 4 — i flere Dage er der ingen Svaler set, men i Dag fløj en om Sanatoriet.

1917. 2 — om Natten sidder nogle paa Sanatoriets aabne Vinduer; i Morges Kl. 7½ sad der endnu 2 sammen. I Dag fløj nogle omkring Sanatoriet, jeg saa 4 paa en Gang, blandt dem en gammel Fugl.

— 7 — imorges fløj 3 her omkring.

— 12 — endnu er en tilbage, som flyver langs med Stranden, ustandseligt frem og tilbage, af og til hvilende sig paa Baadebroen; jeg har stadig set den de sidste Dage; de 2 andre, som var her, er vist omkomne i det stærke Regnskyl 9 November.

— 13 — den sidste saas.

SPÆTMEJSE *(Sitta europæa)*. Det er en Fugl med en mærkelig uregelmæssig Optræden her; den ses hyppigst i Vintermaanederne, men udebliver enkelte Aar. Af de 10 Aar, jeg har været her, har den kun ynglet et enkelt.

I Almindelighed viser den sig her hen i August, undertiden allerede i Juli; saa ses der Efteraar og Vinter igennem jævnligt Spætmejser, og man hører deres kraftige Skrig. Den holder meget til omkring min Bolig, kommer flittigt om Vintren, henter Majs, der er lagt ud til Hønsene, eller andet Foder, som den flyver bort med, anbringer i en Sprække i en Stamme og hakker itu. I Bygning og Farve er Spætmejsen saa stærkt adskilt fra alle andre Smaafugle, at Folk, der ikke kender den, straks lægger Mærke til den, naar den kommer til Foderpladsen, og ofte er af den Anskuelse, at det drejer sig om en meget sjælden Fugl. Kun et enkelt Aar har Spætmejsen ynglet her, nemlig i 1913; den var her fra det tidlige Foraar, og dens kraftige Parringsskrig, saa uligt al anden Fuglelyd, hørtes stadigt; jeg mener, at der den Sommer ynglede to Par her i Parken, og jeg glædede mig til, at det skulde blive stadigt, men den har ikke ynglet her siden, ikke heller i Skoven.

Hvorvidt Spætmejsen her er den typiske Form eller Racen *cæsia*, tør jeg ikke sige, men jeg mener, det er den første.

LÆRKE *(Alauda arvensis)*. Naar jeg læser igennem, hvad jeg i sin Tid har skrevet om Lærken fra de Aar, jeg boede i Haslev, og sammenligner det med mine Optegnelser herovre fra, viser der sig den nøjeste Overensstemmelse. Lærkerne yngler her som der i Mængde, Trækket For- og Efteraar viser sig at foregaa ret ens paa begge Steder, og overvintrende Fugle forekommer ogsaa hernede almindeligt nok. Dog synes jeg, at Lærken næppe er helt saa talrig som Ynglefugl her omkring, som den var ved Haslev.

Noget vanskeligt er det altid at afgøre, naar Lærkerne kommer om Foraaret, da en Del overvintrer; men disse overvintrende holder sig for det meste paa bestemte Steder, saa man kender Flokkene. I det hele og store kan man sige, at Foraarstrækket begynder sidst i Januar, at der kommer rigtig Gang i det hen i Februar, at Hovedtrækket falder mellem Midten af Februar og Midten af Marts, og at Trækket væsentligt er forbi med Udgangen af Marts. I Hovedsagen svarer dette ogsaa til, hvad man i Almindelighed har antaget, og hvad der smukt er bekræftet af S. M. Saxtorph's Redegørelse her i Tidsskriftet for Lærketrækket (12. Aarg., S. 1: »Studier over Fuglefald ved danske Fyr og Fyrskibe I. Lærken«).

Tiden, naar den første Lærke synger, er forskellig, retter sig gærne efter, naar det er den første Antydning af en Foraarsdag; i 1911 sang de 5 Februar, i 1912 28 Februar, i 1913 4 Marts, i 1914 4 Februar, i 1916 6 Februar, i 1917 18 Marts. Maaske det er mere oplysende at fremsætte et Uddrag af Dagbogen for et enkelt Aar, end at give en Oversigt for hele Tidsrummet, og nedenstaaende følger da en Beretning om Forholdene i 1915:

I Januar, hvor det afvekslende frøs og tøede, saa at der snart laa Is paa Vandet, snart var aabent overalt, saas i Begyndelsen af Maaneden enkelte og smaa Flokke rundt om paa Marken og i Inddæmningen; 26 Januar var her en Del mindre Flokke, og 31 Januar var der paa Marken adskillige Flokke, dels mindre, dels nogle paa et Par Hundrede Stykker; om Eftermiddagen saa jeg over Fjorden en Flok paa henved 100 komme sydfra. I Februar var Vejret ligeledes stadigt skiftende, snart Frost, snart Tø, i det hele køligt; der saas Lærker paa Marken, men ikke i store Flokke før den sidste Dag i Maane-

den, da de ogsaa sang første Gang. I Begyndelsen af Marts var det køligt; 5 Marts saa jeg paa Vejen til Faaborg Flokke paa 10—100 Stykker. Om Aftenen begyndte det at regne, frøs samtidigt, saa et mægtigt Isslag dækkede alt; Træer, Grene, Kviste, selv det tyndeste Straa stod med et centimetertykt Isdække. Nogle Lærker trak imod N. Ø., andre sad rundt om i Inddæmningen og paa Volden omkring den. Den næste Dag var Forholdet det samme, Frostvejr med Isslag overalt; jeg var den Dag ude at sejle en Tur med Damper i Farvandene Syd for Fyen, og jeg saa da et Fænomen, hvorom jeg jævnligt har læst i engelske Trækberetninger, men som jeg aldrig selv har iagttaget, nemlig Tilbagetrækket af Fugle, der om Foraaret paa deres Vej nordpaa møder ublidt Vejr. Der saas nemlig paa Turen mange Gange Lærker flyvende over Vandet, og de allerfleste af dem, man saa, havde Retning mod Syd, saa de øjensynligt var i Færd med at trække tilbage. En enkelt Gang var en Lærke lige ved at sætte sig paa Damperen, fløj i nogen Tid omkring den, tilsyneladende udmattet; den satte sig dog ikke paa Skibet men fløj videre. Den følgende Dag, 8 Marts, staar der i Dagbogen: »Vejret holder sig uforandret, Vinden er nordøstlig, det fryser et Par Grader men er klart Solskin. Isslaget er ganske uforandret, Fuglene har øjensynlig meget ondt ved at skaffe sig Føde. Lærkerne ses overalt paa Marken, langs Grøfter og Gærder og gaaende paa Vejen, hvor de søger Næring; de opgiver ganske deres almindelige Vaner, sætter sig paa for dem ganske uvante Steder, blot der er en Smule bar Jord; de sad saaledes i ret stort Tal paa Diget ind imod Skoven og var, hvad jeg aldrig før har set, i Mængde inde i Sanatoriets Køkkenhave, fandtes her rundt om, sad nede i Grusgraven, medens adskillige søgte Føde i Grønkaalen som noget af den eneste tilgængelige Næring.

Sommeren igennem ser og hører man Lærkerne overalt paa Marken. Den begynder at synge tidligt og slutter sent; en stor Del af Juli synger den flittigt, kan endnu høres de sidste Dage af Juli, ja ind i August; 9 August er sidste Gang, jeg har hørt den synge, hvad man kan kalde dens Foraarssang. Som bekendt synger Lærken jævnligt ogsaa paa klare Oktoberdage.

Omkring Midten af September begynder Efteraarstrækket; man ser da en Del flyvende over og hører deres Efteraarstræklyd; samtidig kan Markerne vrimle af Lærker. Saaledes er

Forholdet det meste af Oktober igennem; færdes man ude, ses og høres Lærker flyvende over mod Vest eller Sydvest, medens Flokke sidder paa Marken eller flyver omkring, lavt over Jorden; undertiden kan der ses i Tusindvis, og paa smukke Dage synger nogle. Henimod Slutningen af Oktober aftager Tallet kendeligt; i November kan stadig ses en Del trækkende over og nogle rundt om paa Marken. Saa bliver der for det meste nogle tilbage i December og Januar, enkeltvis eller i mindre Flokke, ofte holdende sig paa det samme Sted. Kun en Gang har jeg set dem i større Tal paa denne Tid, 26 December 1917, da jeg paa en Mark tæt herved saa en Flok paa henved 300; 29 December saas nogle mindre Flokke, ialt et halvt Hundrede Stykker.

TOPLÆRKE *(Alauda cristata).* Toplærken er her paa Sydfyn ikke talrig som i Jylland, ingen Sjældenhed som paa Sjælland, træffes af og til rundt om ved Vejene, ikke hyppigt indenfor mit egentlige Iagttagelsesfelt. Det hjalp, da der kom Jernbane i den nordlige Del af dette, og paa Stationspladsen i Vester Aaby har jeg set et Par holde til.

STÆR *(Sturnus vulgaris).* Stæren er vor muntre Husfælle her paa Sanatoriet; her er ikke 5 eller 10 Par, men saa mange som vi vil have; der maa altid herske Bolignød blandt Stærene, thi sætter man Kasser op, bliver de for det meste straks beboede. Stær og Forstuesvale er de to Arter, der yngler talrigst paa Sanatoriets Grund, maaske i omtrent lige stort Tal.

Det er ikke som med Lærkerne, at vi ogsaa her har overvintrende Stære, saa Ankomsttiden for de første bliver ikke vanskelig at angive. Men vi skal ikke langt bort for at træffe overvintrende Fugle; i Faaborg er der nogle hvert Aar. Maaske viser det sig tydeligere med Stærene end med nogen anden Fugl, hvor lidt man egentlig kan regne med en bestemt Dato for Fuglenes Ankomst. Den gennemsnitlige Ankomsttid for de første Stære er vel midt i Februar eller noget senere, men unægtelig er Svingningerne saa store, at de gør et Gennemsnitstal ret værdiløst, som det vil ses af det følgende; Ankomsten afhænger i første Række af, hvorledes Vejret er. Man kan sige i al Almindelighed, at de første Stære viser sig ved Kasserne, naar det er mildt Vejr efter den første Uge af Februar. Har saa de første Stykker vist sig, kommer der snart flere, medens

Flokke paa 20—100 ofte samtidig ses i Inddæmningen. Bliver det senere koldt igen, afbrydes Trækket, og der kommer ikke flere, før det atter bliver mildt; saa tiltager Antallet efterhaanden og er i Almindelighed fuldt omkring eller noget efter Midten af Marts. Jeg skal først give nogle Data for den første Ankomstdag og Dagen, hvor jeg mener de er fuldtallige, for derefter at berette om Afvigelserne.

1910.	18 Februar,	+ 3°, let diset. Is ligger intet Steds, i Dag sad Stære rundt om ved Kasserne i min Have og sang.
—	11 Marts,	er nu komne i større Tal ved Kasserne.
—	24 —	er nu fuldtallige.
1911.	25 Februar,	første Antydning af Foraarsdag, omkring 5°; de første viste sig ved Kasserne.
—	2 Marts,	ses rundt om, dog ikke i stort Tal.
—	8 —	Flokke i Inddæmningen; synes nu at være komne i fuldt Tal.
1912.	22 Februar,	hørtes synge første Gang ved Kasserne imorges.
—	29 —	findes i stort Tal her omkring.
—	8 Marts,	ses i Massevis, ogsaa fuldtallige ved Kasserne.
1913.	8 Februar,	Nattefrost, klart, Vinden S. V., 3—4°. 2 sad fløjtende i et Træ.
—	11 —	5—6 ved Kasserne, en Flok paa 30—40 i Inddæmningen.
—	8 Marts,	er komne i fuldt Tal ved Kasserne.
1914.	4 Februar,	stille, klart, Solskin, Temperaturen omkring 0. Om Morgenen sad en Stær fløjtende i et af Træerne udenfor mit Hus.
—	11 —	er nu tiltagne, en enkelt Flok paa 50.
—	5 Marts,	er nu vistnok fuldtallige.
1915.	20 Februar,	Vejret klart, + 3°. Enkelte Stære fløjtende ved Kasserne.
—	2 Marts,	nogle sidder rundt om men endnu ikke i stort Tal. (Isslag, Frost og Sne afbrød Trækket, saa at Fuglene først blev fuldtallige hen imod April).
1916.	5 Februar,	i Dag sad 2 fløjtende Stære i Træerne udenfor.

1916. 12 Februar, Tallet var nu vokset til 8; saa skete imidlertid det ejendommelige, at Tallet i over en Maaned ikke tog til; de samme faa Fugle holdt sig stadig, men der kom ikke flere til, skønt Vejret slet ikke var særlig koldt; Temperaturen var jævnligt over 0. Først efter Midten af Marts viste sig nogle flere, og først 2 April betegnes de som fuldtallige.

Foraaret igennem er Stærenes Optræden her den almindelig kendte; om Morgenen sidder de fløjtende ved Kasserne, som de har travlt med at rense, Dagen igennem søger de Føde paa Marken, ved Stranden og i Inddæmningen; henimod Aften kommer de atter til Redepladserne for at synge en lille Sang før de gaar til Hvile.

Hen imod Midten af April begynder Stærene, naar de gamle Reder er rensede, at samle Stof til en ny Rede og lægge Æg. Stærekasser er sat op overalt her i Egnen ogsaa paa Sanatoriet og i min Have. I mit Hus bygger de desuden inde under Tagstenene. Som jeg før har bemærket, er der altid Stære nok til at bebo omtrent et hvilket som helst Antal Kasser, der sættes op, og de er tidt meget nøjsomme med, hvad der bydes. I Begyndelsen af Maj ophører den første Sangperiode, Ungerne kommer ud af Ægget lidt hen i Maj, og de gamle har travlt med at samle Føde til dem; henimod Slutningen af Maj er Ungerne store, og man har saa det kendte Syn af Hovederne, der stikker frem af Kasserne, medens det hæse Skrig høres. 1 Juni er Gennemsnitstiden for Ungernes Udflyvning, men den kan veksle noget. I 1913 var Ungerne udfløjne 26 Maj, i 1917 var endnu ingen flyvefærdige 9 Juni. Saasnart Ungerne er udfløjne, kommer atter en kort Tid, hvor man hører Hannens Sang, særlig om Morgenen. Det er Stærenes anden Sangperiode, der dog gerne er af kort Varighed, nogle faa Dage, og bemærkes forholdsvis lidt; iøvrigt er dette Træk noget, Stæren har fælles med talrige andre Arter.

Naar Ungerne er udfløjne, sidder de i nogle Dage rundt omkring i Træerne og mades af Forældrene, og saa drager Smaaflokke om i Skoven og søger Føden, træffes bl. a. i Egetræernes Kroner, hvor Larverne er stærkt efterstræbte. Paa denne Tid

er det ogsaa, de falder over Kirsebærtræerne, hvor de unægtelig kan være slemme.

Men saa kommer den mystiske Tid i sidste Halvdel af Juli og det meste af August, hvor Stærene efter den gamle Antagelse rejser til Tyskland og spiser Druer. Om det er rigtigt, ved jeg ikke, men sikkert er det, at der paa denne Tid ses forbausende faa Stære i Sammenligning med ellers. Det er ikke saaledes at forstaa, at der slet ingen ses her; man træffer en lille Flok paa Marken eller i Inddæmningen, nogle Stykker paa Svelmø, men det er altid forsvindende lidt imod Tallet For- og Efteraar. Jeg har lagt Mærke til denne Sag, saa længe jeg har givet mig af med Fugle, uden at kunne klare Spørgsmaalet; selv om nogle træffes rundt om, er det dog altfor faa, i Sammenligning med, hvad man ser til andre Aarstider. Det er jo muligt, at der findes Steder her i Landet, hvor Stærene paa denne Tid samles i stor Mængde; jeg har blot aldrig været saa heldig at støde paa disse Steder.

Sidst i August eller først i September indtræder saa det tredie store Afsnit i Stærens Ophold her, dens Genopdukken i Vinterdragt og dens Tilsynekomst ved Kasserne.

1910.	1 September,	indfandt sig ved Kasserne.
1911.	30 August,	sang første Gang ved Kasserne men kun enkeltvis.
1913.	24 —	sad imorges i Træerne og sang.
1915.	5 September,	kom første Gang til Kasserne og sang.
1916.	18 August,	- — — - — - —
1917.	3 September,	- — — - — - —

Saa har vi Stærens tredie Sangperiode, og Sangen høres nu igen Morgen og Aften, saa længe Fuglene bliver hos os. Om Morgenen sidder de ved Kasserne, i Hyldebuskene eller paa Tagene og synger. Dagen igennem er der Flokke paa Markerne, ofte i stort Tal, saa at der i min Dagbog jævnlig tales om Hundreder og Tusinder, og det er ikke paa et enkelt Sted de holder sig; de findes overalt paa Markerne, i Inddæmningen, i Eskemose og paa Svelmø; ofte flokkes de med Viberne paa denne Tid. Henimod Aften samles de tidt i større Flokke, der vistnok overnatter i Rørene i Mosen. I første Halvdel af September tager Antallet til, og holder sig gærne nogenlunde uforandret til hen mod Midten af Oktober. Hovedstyrkens Af-

rejse er ret regelmæssig; sjældent drager den af før Midten af Oktober, men i Dagene fra 15—25 Oktober forsvinder den, selv om Vejret er smukt og Føden tilstrækkelig. Et Par Optegnelser fra Dagbogen viser dette tydeligt.

1909.	15	Oktober,	der saas endnu Flokke paa Tusinder.
—	23	—	endnu igaar sang Stærene ved Kasserne, men i Dag har jeg ingen set.
—	27	—	en Flok saas flyvende forbi.
1910.	12	—	saas i Masser.
—	19	—	stærkt aftagne, dog ses nogle rundt om.
1911.	19	—	næsten forsvundne ved Kasserne.
1912.	17	—	Stærene forsvundne fra Husene, ses i Inddæmningen i Flokke paa Tusinder.
—	23	—	i Flokke paa flere Hundrede.
1913.	17	—	sang endnu imorges ved Kasserne, men ikke i stort Tal.
1914.	15	—	er nu forsvundne herfra.
1915.	16	—	synes endnu at være fuldtallige.
—	25	—	er nu ganske forsvundne herfra.
1916.	17	—	sidder syngende udenfor Kasserne om Morgenen.
—	22	—	nogle Flokke, dog ikke synderlig store.
—	29	—	er nu forsvundne og har ikke været set de sidste Dage.
1917.	16	—	saas paa Marken i et Antal af over Tusinde.
—	20	—	henimod Hundrede saas.
—	28	—	en Flok paa et halvt Hundrede.

Hvad der ses i November er kun ubetydelige Rester; ikke saaledes at forstaa, at det kun er enkelte, der ses, thi ofte træffes smaa Flokke paa 10—20, et halvt Hundrede eller flere, men det er kun lidt i Sammenligning med de Skarer, der ses tidligere paa Aaret. 8 November 1911 saa jeg endnu en Flok paa et Par Hundrede. 9 November 1916 50 sammen; senere i November har der kun været Smaaflokke paa op til 10. Fra December har jeg kun en enkelt Optegnelse, idet jeg i December 1911 saa en lille Flok paa 6; jeg regner ikke med en, jeg saa 25 December 1912, som havde det ene Ben beskadiget.

I det foregaaende har jeg søgt at tegne Stærenes normale Forekomst og skal til Slutning give et Par Billeder, som falder

noget udenfor Rammen. Da Verdenskrigen havde varet et Par Aar, begyndte det at blive en almindelig Antagelse, at Stærene var aftagne i Tal; det er nu altid en Sag, der ikke er saa let at afgøre, og som man skal vogte sig for at dømme om ud fra Forholdene paa et enkelt Sted; hvor forsigtig man skal være hermed, kan jeg give et Eksempel paa fra en anden Fugl. I de senere Aar har der her i Parken ynglet 3—4 Par Nattergale og ligesaa mange Par i Skoven; i 1918 var her slet ingen i Parken, kun et Par i Skoven. Det laa nær at tænke sig, at Nattergalene var fangede bort paa deres Træk sydefter eller havde været Genstand for en eller anden Katastrofe; men da jeg saa kom over til Nordsjælland i Juni, hørte jeg, hvorledes her vrimlede af Nattergale. Det vilde nu ikke være saa mærkeligt, om Stærene i Massevis var dræbte sydpaa under Krigen; naar man læste, vistnok allerede i 1916, at der var Maksimalpris i Tyskland paa Spurve 30 Pf., og paa Krager 1½ Mk, kan man omtrent tænke sig, hvad Værdi en Stær maatte have. I min Dagbog for 1917 er jeg flere Gange inde paa Spørgsmaalet, kommer sluttelig til det Resultat, at Stærene her paa Sanatoriet yngler omtrent i samme Tal som sædvanlig, men at der i Egnen som Helhed var langt færre ynglende Stære; Resten af Aaret viste der sig ogsaa færre. Særligt i Optegnelserne fra Efteraaret kommer dette frem atter og atter, og der er vist ingen Tvivl om, at det er rigtigt nok. I 1915 derimod imponerede Stærene mig i Foraaret med deres store Antal. 19 April omtrent Kl. 7½ Aften kom der flyvende over Sanatoriet nogle vældige Flokke, hvis Individantal jeg anslaar til 5—6000; de slog sig ned i nogle høje Bøgetræer, der var saa tæt besatte, at Kvistene bøjede sig under Vægten og det ganske saa ud, som om de var fulde af store sorte Frugter. Stærene var meget urolige, sad kun kort, fløj op med en vældig Brusen, gjorde nogle korte Sving for saa atter at sætte sig. Da de havde været her et Kvarterstid, fløj hele Flokken nordpaa; det samme Fænomen havde vist sig Aftenen forud. Her paa Sanatoriet var ingensinde set noget lignende; vore egne Stære holdt til her som sædvanlig, var i Lag med Redebygning. Jeg er tilbøjelig til at tro, at den store Flok var Stære, som paa en eller Maade var bleven husvilde og nu havde samlet sig her; en lignende Mængde traf jeg 3 Juni i Inddæmningen; der fløj her en Flok omkring paa vistnok en halv Snes Tusinde om Aftenen. De foretog Flyveøvelser, som man hyppigt ser Stærene gøre om

Efteraaret, og syntes sluttelig at slaa sig ned i Rørene. Den næste Aften saa jeg, hvordan Stærene kom dragende i Smaaflokke paa 10—100 fra Omegnen for at samle sig i store Flokke i nogle af de fritstaaende Egetræer i Skoven. Det kunde jo tyde paa, at det er hele Omegnens Stære, der saaledes samles her om

Fig. 54. Stæreflokke samlende sig i Træerne ved Sanatoriet. April 1919.

Natten, men besynderligt er det saa, at jeg aldrig før har set det; og det var ikke unge Fugle, thi disse var endnu ikke udfløjne; 8 Juni saa jeg i Egetræerne Hundreder af Stære, væsentligst gamle Fugle, vistnok i Færd med at fortære Larver i Egebladene. »Der er noget mærkeligt ved Stærene i Aar, thi der synes at drage Flokke omkring, som ikke yngler. I min Have ses jævnlig foruden de ynglende Stære, der bringer Føde til Ungerne, en Flok paa 30«. Senere paa Sommeren saas ikke de store Flokke i Inddæmningen. — Flokke af den Størrelse som foran omtalt er ingenlunde ualmindelige om Efteraaret; tidligt paa Foraaret ses ogsaa store Flokke, men det besynderlige er Aarstiden, hvorpaa de blev trufne.

I Foraaret 1919 fik vi de store Stæreflokke endnu nærmere, hvorom følgende berettes i Dagbogen. 14 April staar der:

»I den sidste Uge har der her ved Sanatoriet været stor Stæreforsamling hver Aften. Det begynder lidt før Skumring mellem 6½ og 7. De Stære, der hører til her ved Sanatoriet, sidder paa den Tid i smaa Flokke oppe i Toppen af Træerne, maaske Hundrede ialt. Saa kommer der i Løbet af en halv

Fig. 55. Stæreflokken letter.

Timestid dragende fra alle Kanter, mest nordfra, større og mindre Flokke; der kan komme 10—20—100, ja 1000 paa en Gang, og Flokkene slaar sig ned i Toppene af nogle høje Ege eller Bøge. Her sidder de saa, ustandseligt kvidrende; det store Kor lyder forøvrigt meget uharmonisk uden nogen som helst Melodi. Den ene Flok efter den anden kommer til, de fleste flyvende nordfra, og Træerne ser ud, som de er besat med sorte Frugter. Fuglene holder af at klumpe sig sammen, og de mindre Grene bøjes under Vægten. Af og til flyver hele Skaren op under vældig Brusen og slaar et Sving i Luften for hurtigt at vende tilbage, hvor de fløj op fra eller sætte sig paa Træer i Nærheden. Tilsidst er Antallet fuldt, og prøver man at tælle dem, vil man snart komme til Tusinder; jeg begyndte en Aften, da de sad i min Have, at udregne Antallet og kom til 4000, da

Fuglene fløj; jeg antager, der har været mindst 5—6000. Ganske morsomt er det at se, hvorledes selv høje og kraftige Træer svajer som i stærk Blæst, naár Fuglene er lettede. Hele Forestillingen varer en halv Timestid, i hvilken Tid de gentagne Gange flyver op og forandrer Plads, undertiden alle, undertiden kun en Del; tilsidst letter hele Skaren paa en Gang og drager bort mod Nord, rimeligvis for at slaa sig til Ro ude i Rørene i Mosen. Det er uden Tvivl alle Fuglene fra en vid Omkreds, der samles her, og jeg har tidligere set noget lignende«.

18 April. »Det er nu et fast Skuespil hver Aften, at Stærene kommer paa den under den 14 April beskrevne Maade, og Antallet synes at være det samme. Der er nogen Forskel paa, hvor de sætter sig; oftest er det forskellige Træer hver Aften, men altid i Nærheden af Sanatoriet enten i min Have eller i Parken. Hvor de sidder om Natten, fik jeg at se i Aftes, idet jeg ved $8^1/_2$ Tiden gik hen ved Inddæmningen og skræmmede hele Flokken op fra et Rørstykke, hvor de havde slaaet sig ned for Natten. Det lød ganske mærkeligt i Mørket at høre dem lette med en vældig Brusen«.

24 April. »Stærene vedbliver endnu paa samme Maade at komme om Aftenen, men deres Tal er øjensynlig stærkt aftaget; jeg mener, at der nu kun er et Par Tusinde, hvor der før var 3 Gange saa mange.«

Denne Optræden af Stærene varede til ca. 26 April, saa kom de ikke længere i Haven og Parken, men at de ikke helt var borte, saa jeg 28 April om Aftenen. Oppe mellem de lave Graner i Skoven saa jeg dem søgende Natteleje, og i Inddæmningen saas de i Tusindvis i Rørene, dels siddende nede paa Jorden, dels paa de fjorgamle Rørstængler; skønt det var halvmørkt — Kl. var over 8 — kvidrede de dog ustandseligt mellem Rørene.

GÆRDESMUTTE *(Troglodytes parvulus)*. Den lille brune Fugl med det spidse Næb og den opstaaende Hale var igennem mange Aar meget almindelig baade Sommer og Vinter. Saa uanseelig den er, lægger man dog Mærke til den, fordi den Efteraar og Vinter færdes omkring ved Boligerne, hopper i Buske, i Espalier, paa Gærder og ind i Skure paa sin ustandselige Jagt efter Føde, vistnok Insektæg. Overfor Mennesket er den ganske frygtløs, men ogsaa uinteresseret. Adskillige andre

Fugle som Bogfinke og Rødhals kan man faa til at slutte sig til Mennesket, men Gærdesmutten passer kun sin egen Virken.

Blandt Ynglefuglene her hørte Gærdesmutten til de almindeligste; dens store, smukke kugleformede Rede med Indgangshullet paa Siden (se Fig. 36) fandtes i Buske, Trægrene, Risbunker, Kaprifolieranker, Graner, kort sagt de forskelligste Steder. Som bekendt bygger Gærdesmutten foruden Yngleredeu ogsaa andre Reder til Ophold om Natten, saa der Sommeren igennem var nok af dens Reder i Parken; jeg har i 1916 fundet Rede med Æg 4 Maj og saa sent som 3 August; Fuglen yngler vist ofte 2 Gange. I Sommertiden ses den nu ikke saa meget, som man skulde tro; Løvet skjuler for en Del den og dens Færden, men Sangen høres, ualmindelig kraftig i Betragtning af at Fuglen er saa lille, og blandt dens Toner er en Trille som en Harzerkanariefugls. Gærdesmutten er en af de faa Fugle, der synger saa at sige hele Aaret igennem, naar blot Vejret er godt, men om Vintren lyder Sangen langtfra saa kraftig som om Sommeren. I August høres den jævnligt synge, i Oktober—November ikke sjældent; en enkelt Gang i Januar. 22 Februar 1910 sang den paa flere Steder.

Lige fra jeg kom hertil i 1908 var Gærdesmutten en almindelig Fugl, og jeg syntes, den tiltog i Antal; i 1916 fandt vi ialt 15 Reder her i Parken, hvoraf nogle dog ikke var Yngleredeer. I Efteraaret var den ogsaa almindelig, men saa indtraadte der en Katastrofe af en eller anden Art, som havde til Følge, at Fuglen fuldstændig forsvandt i 1917. Den 1 April staar der i Dagbogen, at den ses af og til, 30 April, at den ikke ses i Dag; 13 Maj noteres, at den ses og høres forbausende lidt, og 17 Maj kommer den sørgelige Sandhed for Dagen, at den synes ganske at mangle her: »Ikke en Fugl set i Parken eller Skoven i Dag, ikke en Rede fundet.« Og saaledes vedblev Forholdet Sommeren igennem, den var og blev borte; den første viste sig igen paa Sanatoriet 3 December, men heller ikke i 1918 fandtes her nogen Ynglefugl. — Skal man søge Grunden til Fuglens Forsvinden, ligger det selvfølgelig nær at skyde Skylden paa den usædvanlig haarde langvarige Vinter 1916—17, og nogen Forbindelse maa der vel være; paa den anden Side var denne Vinter paa ingen Maade strængere eller langvarigere end Vintren 1908—09, som Gærdesmutten overstod godt. I Foraaret 1919

dukkede den op igen som Ynglefugl i Parken og Skoven men kun med enkelte Par.

TRÆLØBER, TRÆPIKKER *(Certhia familiaris).* Skønt der i W i n g e s Liste i Foreningens første Hæfte bruges Navnet Træ-

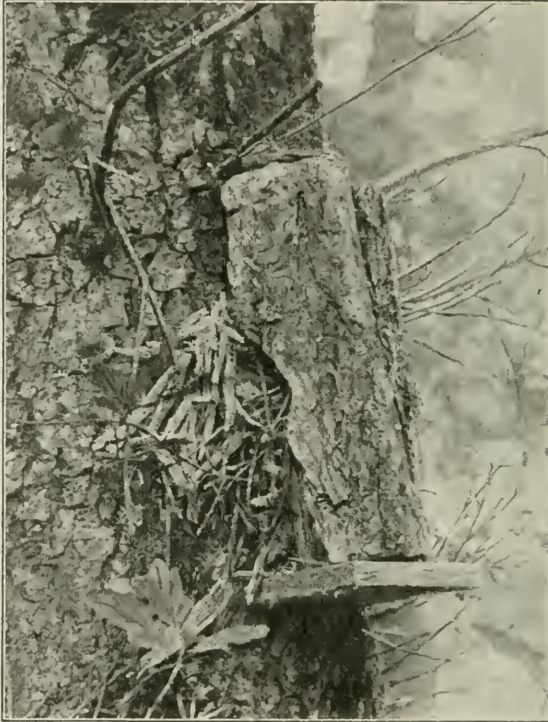

Fig. 56. Beboet Træløberkasse. Kassens nederste $^2/_3$ fyldte med et grovt Redemateriale af Pinde og trøsket Træ, af hvilket en Del rager udenfor Kassen; øverst kun en snæver Indgangsaabning mellem Kassen og Træet.

pikker, har jeg dog aldrig rigtig kunnet forsone mig med dette Navn, fordi det i sin Tid, saaledes i L ü t k e n s Lærebøger, anvendtes som Navn for Spætterne; ganske vist tror jeg, aldrig man hører det brugt nu som Spættenavn. Træløberen er ikke nogen sjælden Fugl her Sommer og Vinter, jeg antager, den er Standfugl; den træffes i alle Aarets Maaneder, men er jo ikke en Art, man lægger meget Mærke til, uanselig og stilfærdig som den er. I en Park og Skov, hvor der ikke findes gamle Træer med løsnet Bark, er der ingen gode Redepladser for Træløberen,

og den tager gerne til Takke med kunstige Reder (som omtalt i Tredie Afsnit); efter at jeg har sat Redekasser op (Fig. 41), har den ynglet her hvert Aar, beboet en eller flere Kasser og jævnligt udruget 2 Kuld Unger. Allerede sidst i April kan den begynde at bygge og har Æg først i Maj, udfløjne Unger først i Juni. Ejendommeligt er det at se det Materiale, hvoraf den lille spinkle Fugl bygger sin Rede: Pinde, der er dobbelt saa lange som den selv, store Stumper af trøskede Grene og lignende, alt i ret stor Mængde fylder den Kassens Bund med; det maa se underligt ud at se den slæbe til Rede; ovenpaa dette Redemateriale, der ikke udfores yderligere, lægges Æggene. Forstyrrer man den under Rugningen, smutter den ud af Kassen og op ad Stammen, hvorpaa den sidder; man har Indtrykket af, at et enkelt Træ er tilstrækkeligt til at skaffe den Føde. Morsomt er det ogsaa at se, hvorledes Ungerne, første Gang de flyver ud, bærer sig ligesaadan ad, idet de ikke flagrer ud i Luften, men straks klatrer op ad Stammen, som om de aldrig havde bestilt andet. I 1919 var Fuglen ganske forsvundet herfra.

VANDSTÆR *(Cinclus aqvaticus* var. *melanogaster).* Indenfor mit egentlige Iagttagelsesfelt har jeg ikke set den, men her er heller ikke Steder, der egner sig rigtigt for den; derimod har jeg set den noget Nord herfor, ved Brahetrolleborg.

BRUNELLE, JÆRNSPURV *(Accentor modularis).* Den hører til de almindeligt forekommende Fugle her, findes Aaret igennem, yngler enkelte Somre almindeligt i andre slet ikke. I Aarets første Maaneder ses den af og til, er en af de Arter, der mest trofast kommer og søger den Føde, man lægger ud; der kan være en eller to ad Gangen her, oftest hoppende i Skjul af de Graner, som danner min Fodringsplads. Ved den første Antydning af Foraar høres dens spinkle Sang, undertiden i Begyndelsen af Marts, oftest henimod Maanedens Slutning. I første Halvdel af April kommer en Del paa Gennemtræk, og de kan da undertiden træffes i ret stort Tal, syngende rundt om. Sidst i April begynder Redebygningen, og jeg har fundet Rede med Æg 29 April; ellers findes Reden almindelig hen i Maj, men nogle yngler øjensynligt 2 Gange. Som før nævnt er der stor Forskel paa det Tal, hvori den yngler; der kan være Reder ret almindeligt her omkring i Parken, men f. Eks. i 1913

fandtes ikke en eneste Rede i Parken eller Skoven. I 1918 saas den slet ikke, hvorimod den til Gengæld var yderst almindelig i 1919. Den byggede da adskillige Steder i Haven og Parken, og det var et almindeligt Syn at se den hoppe om paa Jorden. Reden er let kendelig, findes lavt i Buske, bestaar af

Fig. 57. Rede af Brunelle i Gran.

Mos med grove Pinde udenom, og de lyseblaa Æg er ikke til at forveksle med nogen anden fritbyggende Fugls. Men medens Hunnen ruger, ser og hører man kun lidt til Hannen; dens Sang synes væsentligst at høre det tidlige Foraar til. I August —September ses nogle igen paa Tilbagetrækket nordfra, og enkelte overvintrer her.

MUSVIT *(Parus major)*. Musvitten er en Fugl, der i høj Grad ynder at færdes i Nærheden af Boligerne her; den holder Aaret igennem til i Have og Park, færdes om og i Husene, kommer til Fodringspladserne og bygger i de ophængte Kasser.

Det er i mange Tilfælde vanskeligt at sige, om en Fugl er Træk- eller Standfugl. Musvitten ses her Aaret rundt, Sommer og Vinter, men om det er de samme, er selvfølgelig ikke godt at afgøre; for en Del tror jeg nok, det er. En kendt Sag er det, at der i store Egne af Tyskland om Efteraaret gaar et be-

tydeligt Musvittræk over; der synes ogsaa her at vise sig noget af et Efteraarstræk, under hvilket Fuglen optræder i større Mængde end ellers.

Fra Aarets Begyndelse holder Musvitten til her, og dens Sang er et af de allerførste Varsler om Foraar. Kommer der en klar Dag i Januars første Halvdel, kan man allerede høre den.

1910.	Har sunget fra sidst i Januar.	
1911.	8 Januar,	som det første Foraarstegn har Musvitten begyndt at synge de sidste Dage.
1913.	31 —	af Sang høres intet andet end, at Musvitten et Par Gange har ladet Stemmen lyde.
1914.		har sunget siden Midten af Januar.
1915.	8 Februar,	begyndte at synge.
1916.	14 Januar,	hørtes første Gang.
1917.	6 Februar,	— — —

I Aarets første Maaneder kommer Musvitten i Mængde til Foderpladserne; der kan vel nok ses en halv Snes ad Gangen, og selv om vi holder op at fodre, er der stadigt mange; i Dagbogen nævnes ofte i Aarets første Maaneder, at de ses »i Mængde« eller »i stort Tal«. I April træffer man dem parvis, og midt i Maaneden begynder de, naar Foraaret er mildt, paa Redebygningen. Naturlige Redepladser findes kun sparsomt her i Egnen, i en Træstub, et Stengærde, et enkelt Hul i et Træ. De fleste bygger i Kasser, og jeg har anbragt ret rigeligt i Parken og i min Have; der kan en Sommer yngle 6—8 Par her paa Sanatoriets Grund. Den fandtes ynglende paa følgende Tider:

1913.	1 Maj,	5 Æg.
1914.	15 April,	bygger i 2 Kasser.
—	29 —	ruger i 2 Kasser.
—	3 Juni,	udfløjne Unger.
1915.	30 April,	i 2 Kasser er Rederne næsten færdige.
—	4 Maj,	3 Æg i en Kasse.
1916.	20 April,	synes i Færd med at bygge.
—	23 —	6 Æg i en Kasse.
—	20 Maj,	store Unger.
—	30 —	Ungerne udfløjne.
1917.	17 —	4 Kasser beboede, Kuldene endnu ikke udlagte. (Vintren havde holdt sig til hen i April).

Som Regel kan man sige, at Æglægningen begynder sidst i April, og at det første Kuld Unger er udfløjne først i Juni. Naar man ser Reden, forbauses man over den Masse Materiale, Fuglen faar slæbt sammen; der lægges først et Underlag af Mos, Resten bestaar af Faareuld og Kohaar, en tæt filtagtig Masse. Ulden og Kohaarene maa den temmelig langt bort efter; undertiden søger den at komme lettere dertil. Jeg har siddet i min Spisestue og set en Musvit flyve ind ad Vinduet ud i Verandaen og give sig til at plukke Uldtraade af en Sofapude. En Dag, da jeg kom forbi en af Boligerne, stod et lille Barn udenfor i en Barnevogn. Over Vognen var bredt et langhaaret Skindtæppe, som en Musvit havde fundet passende til sit Brug og ivrigt sad og trak Haar ud af.

Allevegne kan man læse om de mærkelige Steder hvor Musvitten falder paa at bygge: i Lygter, i Poste, Brevkasser, osv. Jeg har her i Parken og Skoven ved de faste Bænke anbragt paa en Stolpe en lille Kasse med Laag. Kassen indeholder en Klud til at tørre Bænken af og en Børste til at feje Sne bort. I en Kasse her i Parken, hvor Laaget gabede lidt, havde en Musvit i 1913 bygget Rede. Kassens Bund var udfyldt med Mos og Uld, og Reden bygget i det ene Hjørne. Fuglen rugede uanfægtet af, at Patienter stadig lukkede Laaget op og kiggede ned til den, fik sine Unger udfløjne midt i Juni og var ikke blevet mere forskrækket end, at den straks efter lagde Æg igen i Kassen og fik 6 Unger ud af det andet Kuld. Som bekendt ligger Musvitten meget fast paa Reden, naar Rugningen først er i Gang; den hvæser og slaar med Vingerne, naar man ser til den. I en Kasse laa en, som rolig fandt sig i, at jeg gentagne Gange tog den op i Haanden for at se til Æggene og derefter lagde den ned igen, en Fremgangsmaade jeg dog ikke vil anbefale.

Det maa siges at være hyppigt her, at Musvitten yngler 2 Gange, undertiden i den gamle Kasse oftere i ny. I 1917, da Redebygning og Æglægning først var begyndt sent, var der dog ikke et eneste Par, der yngledе 2 Gange, men det første Kuld kom ogsaa forst ud sidst i Juni.

Et ejendommeligt Træk hos Musvitten under Æglægningen har jeg iagttaget: naar den er begyndt at lægge Æg (og den lægger ofte 12—14), dækker den hver Gang, den har lagt et nyt, Æggene til med Redemateriale, saa man kun faar Øje paa noget af dette, naar man ser ned i Kassen. Dette er sikkert oftere

før bemærket; i dansk Litteratur nævnes det af Barfod i »Sydsjællands Fugle«, men selv kendte jeg det ikke, blev første Gang opmærksom paa det 23 April 1916, hvor jeg skrev i min Dagbog: »I en Kasse i min Have havde jeg set, at der laa en Del Mos, øjensynlig samlet af en Musvit, men Æg var der ikke.

Fig. 58. Kasse beboet af Musvit.

Igaar Aftes laa imidlertid Musvitten paa Reden og rørte sig ikke, men hvæsede kraftigt, da jeg tog Laaget af Kassen; i Dag var der til min Forbauselse ingen Æg, atter kun lidt Mos; jeg fandt da paa at fjerne dette, og det viste sig, at der under Mosset laa 6 Æg«. Senere har jeg ofte set dette og overbevist mig om, at det er en fast Forholdsregel, Musvitten træffer.

Naar Ungerne er udfløjne, ser man Familierne drage omkring

allevegne i Juni og Juli; i August ses de ikke saa meget, men saa kommer de igen i større Tal sidst i August, i September eller først i Oktober, maaske et Træk andet Steds fra, ofte samtidigt med at der ses Træk af andre Smaafugle.

1911. 4 Oktober, der synes at være kommen noget Træk nu; der sad en Del Musvitter i Haven imorges.
1912. 10 August, om Morgenen en Mængde Smaafugle i Haven, øjensynligt et Træk, blandt andre Musvit.
1913. 30 September, en Del i Haven.
1914. 4 Oktober, i stort Tal i Haven og Parken.
1915. 20 August, der var øjensynligt kommen et Træk af Smaafugle, efter at der ikke havde været mange i lang Tid; i min Have saas om Morgenen en Del Musvitter.
— 18 September, om Formiddagen en Mængde i min Have, ivrigt afsøgende Buskene.
1917. 14 August, efter stærk Regn var der imorges Musvitter i min Have.

I Aarets sidste Maaneder ser man dem saa i ret stort Tal allevegne i Parken, Skoven og ude omkring i Hegnene, af og til sammen med andre Mejser.

Musvitten hører til de Arter, hvoraf en og anden bliver halv Husfugl, og hvad jeg har oplevet i Retning af dens Tilknytning til Menneskene, skal jeg berette lidt nærmere om. 20 August 1914 staar der i Dagbogen, at en Musvit hver Dag, medens vi spiser i Haven, sætter sig paa Bordet i kun faa Tommers Afstand fra os, meget ivrig efter at hakke Smør af Tallerkenerne. — Der hang i min Stue en stor Hvepserede, bygget paa en tynd Birkegren; jeg havde taget den hjem fra Skoven og hængt den op til Pryd. Paa en Gang opdagede jeg, at den saa medtaget og opplukket ud, men det var mig uforklarligt, hvad Grunden var. Sidst i September saa jeg en Dag 2 Musvitter komme ind i Stuen, nysgerrigt undersøge alt, hvad der var paa Skrivebordet, og sluttelig give sig til at hakke i Hvepsereden; jeg var saa klar over Gerningsmanden. Til hen i November kom en stadig ind i min Stue, afsøgte den i alle Kroge og hoppede om paa Skrivebordet. Ja det hændte om Morgenen, naar jeg drak Kaffe, at den satte sig paa mit Knæ, derfra fløj op paa Bordet og

Fig. 59. Musvitrede i Bunden af Kassen i Fig. 58.

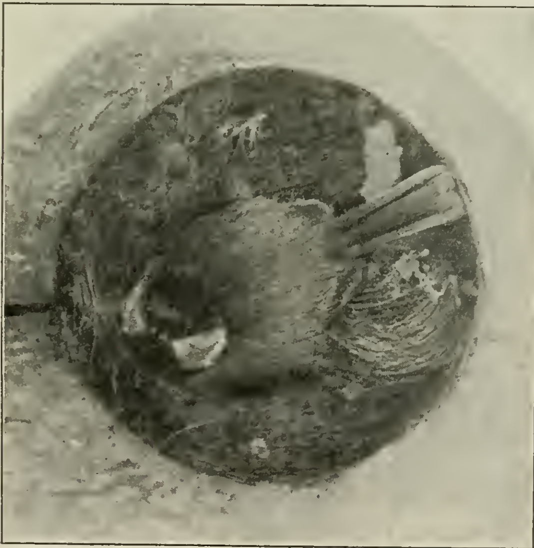

Fig. 60. Musvit paa Rede.

hakkede i Smørret, der stod foran mig; ogsaa ind i de andre Stuer fløj den, ovenpaa i Soveværelset og ind i Verandaen; herinde, hvor der var fuldt af grønne Planter, kunde den dog kun

komme ved først at flyve igennem Spisestuen, hvor der gerne stod et Vindue aabent; i Verandaen var der rigtig Tumleplads for den blandt Planterne; rundt om i Værelserne i Funktionærboligen kom den ogsaa.

Derpaa saa vi ikke noget til den før 14 Maj 1916, da den, som jeg foran har berettet, ganske husvant fløj ind i Verandaen

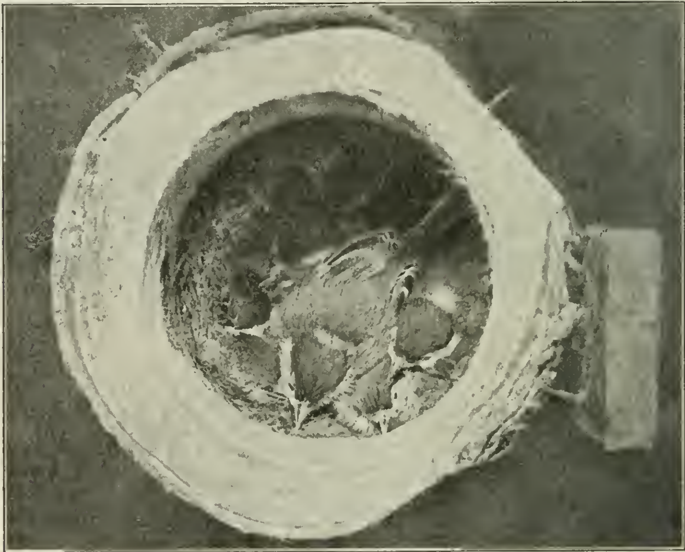

Fig. 61. Næsten flyvefærdige Musvitunger i Redekasse, hvis Laag er fjærnet.

og samlede Uld til sin Rede; herefter kom den stadig ind i Stuerne, var fuldstændig tillidsfuld. Da vi lidt senere paa Aaret flyttede ud i Haven og spiste, var den en stadig Gæst ved Bordet sammen med Bogfinke, Gulspurv og Rødhals. Men i Efteraaret blev det værre end nogensinde; fra sidst i August til hen i November kom Musvitten daglig ind i min Stue og opførte sig højst besynderligt. Jeg har staaende en Kasse, hvori jeg lægger brugte Frimærker; de laa hver Dag strøede om paa Gulvet, og det varede noget, før jeg opdagede, at det var Musvitten, der gjorde det. 29 August staar der om den: »Imorges kom den ind i min Stue, fløj hen paa en Kasse med Brevpapir, derpaa ned og hakkede en halv Snes Gange i et Stearinlys, som laa paa Skrivebordet, fløj op paa Lampen og fortærede en død Natsværmer, som laa her, derefter hen paa en Hylde, hvor der

stod en Del forskellige Ting, som den undersøgte, for sluttelig at søge ned paa et Askebæger; da det vippede, blev den forskrækket og fløj ud af Vinduet; medens den var inde i Stuen, sad en anden paa Stormkrogen udenfor«. Den vedblev at komme ind baade hos mig og i de øvrige Huse, var forøvrigt ikke helt

Fig. 62. Musvitunge siddende i Kassens Flyvehul.

uskadelig, idet den havde faaet for Vane at hakke og flænge i alt, hvad den kom over; i min Stue havde jeg en udstoppet Leguan, som den skamferede Halen paa, et andet Sted trak den de halve Haar ud paa en Haarbørste, og hakkede og flængede i Bindene paa Bøger, navnlig hvor der var Skindryg, saa at den undertiden ødelagde dem ret slemt. — Efterhaanden var jeg vant til at høre dens Raslen med Papir paa mit Skrivebord, hvilket unægtelig forvirrede mig den første Gang, da jeg hørte det fra Værelset ved Siden af og dog sikkert vidste, at der ingen var i Stuen; men en Dag overraskede den mig dog yderligere; jeg sad i Stuen ved Siden af mit Arbejdsværelse og havde godt

hørt Musvitten være paa Færde derinde; saa bankede det ret kraftigt paa Skrivebordet en halv Snes Gange; da jeg gik derind, saa jeg, hvad Fuglen havde for. Der stod paa Bordet en Æske med de almindelige Patroner til Salonrifler, 22 short; der var nogle tilbage i Æsken, og Laaget var taget af; Musvitten havde saa taget Patronerne en efter en og kastet dem ud paa Bordpladen, derefter givet sig til at flænge i Bunden af Æsken. I Løbet af Vintren omkom nok den dristige Fugl, thi jeg har ikke haft Besøg af den senere.

BLAAMEJSE *(Parus coeruleus).* Den pragtfulde lille Blaamejse er en ret hyppig Fugl her Sommer og Vinter. Ved Fodringskassen kommer den villigt om Vintren, omend i adskilligt mindre Tal end Musvitten, begynder at synge først i Februar, naar Vejret ikke er altfor koldt og ses saa Foraaret igennem paa sin ivrige Fangst i Grenenes og Kvistenes yderste Spidser, ustandseligt i Bevægelse. Den er maaske lidt senere paa Færde med at yngle end Musvitten, har for det meste først Æg lidt hen i Maj. I Kasser gaar den yderst villigt, men har dog noget lettere end Musvitten ved et skaffe sig naturlige Boliger, hvortil den benytter Træstubbe, ofte halvraadne, eller naturlige Aabninger mellem Trærødder. I Parken ynglede den i de første 3 Aar paa et bestemt Sted nede i en Træstamme, hvor der lidt over Jorden var en ganske snæver Indgangsaabning ind til en Hulhed; Hullet voksede til, og senere benyttedes en Stub i Nærheden (Fig. 63), hvor den har ynglet nogle Aar. Ligesom Musvitten bygger den gærne ved alfar Vej, og, ligesom den, samler den sikkert oftest til Rede i de tidlige Morgentimer, da man ikke ser den byggende meget midt paa Dagen. Den 21 Maj 1915 saa jeg noget bevæge sig i en Kasse ligeoverfor mit Hus; ved at se derned opdagede jeg en Blaamejse liggende i Kassen; senere paa Dagen saa jeg efter igen men fandt intetsomhelst Redemateriale. Dagen efter saa jeg den slæbe ivrigt til Rede, og den følgende Dag var Reden færdig og et Æg lagt — en meget hurtig Fremgangsmaade, som jeg slet ikke havde tænkt mig mulig. Reden kan imidlertid heller ikke maale sig med den omhyggelige Rede, Musvitten bygger. Det Aar byggede den 3 Steder i min Have og 2 Steder i Parken, det største Antal Ynglefugle der har været her ved Sanatoriet. I en Kasse havde den 14 Æg og fik 14 Unger ud, et Tal der dog blev overgaaet

i 1917, da der i en Kasse var 15 Æg og kom 15 udfløjne Unger, et mærkeligt Mylder at se paa, da Ungerne var store. Paa Reden ligger Blaamejsen endnu fastere end Musvitten og er endnu værre end den til at hvæse, naar man nærmer sig. Mennesker, der ikke er kendte med Blaamejsen, farer uvilkaarligt tilbage, naar den lader sin vrede Hvæsen høre og samtidig slaar

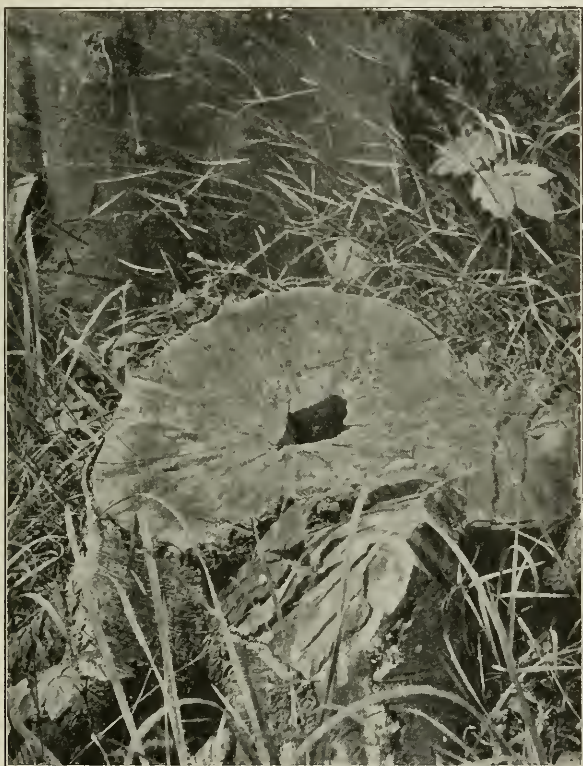

Fig. 63. Stub med Hul; Ynglesled for Blaamejse.

med Vingerne. Den afbildede Blaamejse vilde jeg gærne have til at fjærne sig for at fotografere Æggene, men det var umuligt at faa den til at forlade Reden; jeg tog den da op i Haanden, medens der blev taget et Billede af Æggene og lagde den saa ned igen, hvorpaa den roligt rugede videre. Iøvrigt er det besynderligt, saa lidt Hannen ses og høres under Rugningen. Medens f. Eks. Sangerne ustandseligt synger i Redens Nærhed, naar Hunnen ruger, ser man i den Tid grumme lidt til Mejserne.

Efter Yngletiden strejfer Blaamejsen omkring med sine Unger, træffes Resten af Aaret i Skoven og Parken, dels alene, dels i Selskab med Musvitten og andre Mejser.

SORTMEJSE *(Parus ater)*. Dagbogen indeholder kun den ene Bemærkning, at jeg saa en i Skoven her 14 April 1911. Jeg har set den en Gang i Yngletiden i Skoven ved Holstenshus.

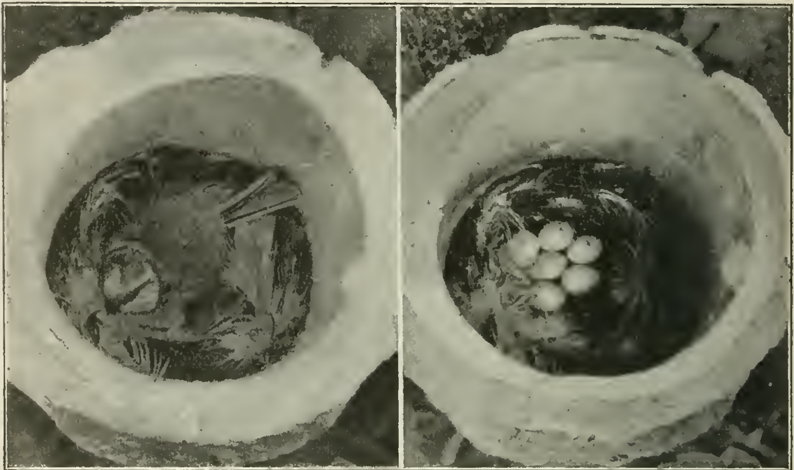

Fig. 64. Blaamejse rugende i Kasse; til højre Æggene, efter at Fuglen er fjærnet.

GRAAMEJSE, SUMPMEJSE *(Parus palustris)*. Af de 3 almindelige Mejsearter er denne den mindst talrige, men ses dog hele Aaret igennem, kommer om Vintren til Fodringspladsen. Sidst i April eller først i Maj begynder den at bygge, gaar villigt i Mejse- eller Træløberkasser; i Almindelighed bygger dog kun et eller to Par her. Den hvæser ikke, naar den ligger paa Reden, som de andre Mejser men trykker sig ned i den, saa langt den kan komme. Den Tid paa Aaret, hvor den gør sig mest bemærket, er om Efteraaret; saa kommer den ihærdige Frøspiser til Solsikke- og Hampeplanter, der staar med Frø, tager et ad Gangen og flyver med det for straks efter at komme igen, og dermed kan den vedblive længe. Det er umuligt, at den kan fortære alt dette Frø paa en Gang; den maa sikkert samle Forraad. Jeg har set en halv Snes Stykker komme paa en Gang til et Bed med Solsikker; ogsaa Majskorn har jeg set den tage, naar de var kastet ud til Hønsene, men den fløj op med hvert Korn i et Træ, hakkede lidt i det og lod det falde.

Fig. 65. Sumpmejse rugende.

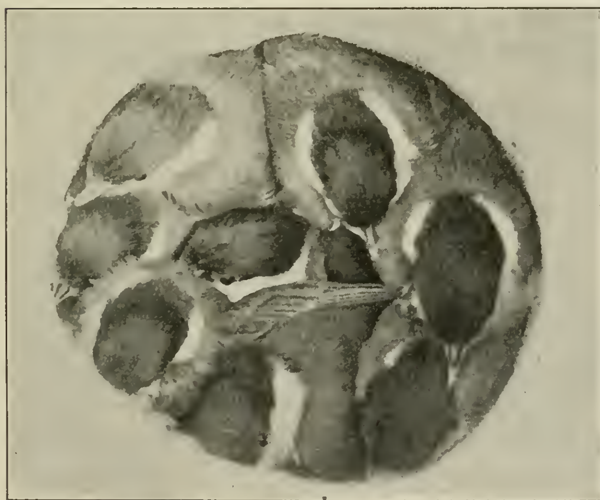

Fig. 66. Flyvefærdige Unger af Sumpmejse.

HALEMEJSE *(Acredula caudata typica &* var. *rosea).* Der er noget lunefuldt ved dens Optræden her; den yngler men ikke hvert Aar, den kommer flokkevis om Vintren, men ikke hver

Vinter. I de første Aar, jeg boede her, saa jeg den saa godt som ikke; første Gang jeg traf den, var i Vintren 1911—12, da der her ved Sanatoriet nogle Gange saas en Flok. 30 Juni 1912 saa jeg i Parken en Flok udfløjne Unger, og et Par Gange i Løbet af Efteraaret saa jeg nogle. I 1913 ynglede den vistnok om Sommeren i Parken, saas enkelte Gange om Efteraaret. I Vintren 1914—15 færdedes stadig i Parken og Haven en Flok af de smaa rastløse Fugle paa henved en Snes. De er ikke til at iagttage i Ro som andre Fugle, idet de ustandselig er i Bevægelse i Toppen af Træer og Buske.

13 Maj 1915 fik jeg i Skoven her Øje paa 2 Halemejser, der var travlt beskæftigede med at bygge Rede, ca. 13 Meter oppe i en Kløft i et Egetræ. I min Kikkert saa jeg snart, at Fuglene var forskellige, den ene var en typisk Halemejse med hvidt Hoved, den anden en meget udpræget Fugl af Racen *rosea*. Jeg nedskrev Fuglens Udseende, medens jeg saa paa den: Langs Hovedets Sider gik 2 sorte Længdebaand, der forenede sig i Nakken. Undersiden var stærkt rosafarvet, medens Skulderfjerene var kraftigt rustrøde. Jeg havde Lejlighed nok til at iagttage Fuglene, dels ved Reden, dels medens de fløj omkring i nogle Pilebuske ganske nær mig; 16 Maj byggede begge Fugle ivrigt paa Reden, der var halvfærdig; 22 Maj var Reden færdigbygget men desværre ødelagt; en Maar eller et Egern havde været oppe ved den og flænget den paa Siden.

Det viser sig heraf, hvad iøvrigt ikke var ukendt, at der her i Landet kan træffes Halemejser med de Kendetegn, som Halemejserne paa de britiske Øer og i en Del af Vesteuropa og de vestlige Dele af Mellemeuropa har — først og fremmest den brede sorte Stribe paa hver Side af Hovedet. Men min Oplevelse viser yderligere, at de to Former ikke blot lever sammen her, men endog parrer sig, hvad i hvert Tilfælde ikke før er offentliggjort her fra Landet. Da jeg nu var bleven opmærksom paa, at den mørkhovedede Form fandtes her, saa jeg selvfølgelig nøje efter, hver Gang jeg traf Halemejser siden, og ikke uden Resultat; jeg skal blot her indskyde den Bemærkning, at de unge Fugle, ogsaa af den almindelige Form, indtil den første Fældning alle har mørkt Hoved. I December samme Aar saa jeg først en Flok med lutter hvidhovedede Individer men 22 December 3 sammen, hvoraf de 2 havde mørkt Hoved; 14 Marts 1916 atter en lille Flok med mindst en mørkhovedet imellem.

I 1916 ynglede Halemejser i hvert Tilfælde to Steder i Skoven; 2 Maj fandt jeg en lige færdigbygget Rede og 20 Maj en Flok udfløjne Unger paa 1/2 Snes. De gamle fodrede ustandseligt Ungerne men havde øjensynligt Besvær med at skaffe Føde til dem, thi Ungerne fløj stadigt efter de gamle, naar de nærmede sig; den ene af de gamle havde svagt mørke Striber paa Hovedets Sider; 4 November saa jeg en Flok paa 1/2 Snes, hvoraf omtrent Halvdelen havde mørkt Hoved. I 1917 saa jeg kun en eneste Gang Halemejser her, nemlig 4 Februar, men ingen ynglede, og i Efteraaret traf jeg ingen.

TORNSANGER *(Sylvia cinerea)*. Omkring ved Sanatoriet og i Skoven ses Tornsangeren ikke almindeligt og yngler ikke hvert Aar, men den er en yderst hyppig Fugl i Hækkene langs Vejene indenfor mit Iagttagelsesomraade. Den er en af de senest ankommende Sangere, men mine Optegnelser om dens Ankomsttider er spredte; jeg har hørt den et Aar 5 Maj, et andet 13 Maj, men ellers regner jeg, at den først ankommer i større Tal omkring eller efter Midten af Maj. Tornsangeren er en af de Arter, der holder længst ud med Sangen; den høres til langt hen i Juli, ja i Begyndelsen af August. Den bliver her til Slutningen af August, og nogle ses i første Halvdel af September.

GÆRDESANGER *(Sylvia curruca)*. Gærdesangeren hører til de Fugle, af hvilke de første ses omkring 1 Maj, og naar man ser den, hører man den gærne med det samme.

1908.	3 Maj,	hørtes synge.
1910.	4 —	saas og hørtes.
1912.	5 —	sang om Morgenen.
1913.	29 April,	2 sang i min Have.
1914.	1 Maj,	hørtes synge.
1915.	27 April,	hørtes synge om Morgenen.
1916.	29 —	sang i Dag.
1917.	5 Maj,	sang imorges i min Have.

I den første Uge af Maj eller lidt senere kommer der saa en Del trækkende, og den synger almindeligt overalt i Parken og Skoven; derefter bliver kun Ynglefuglene tilbage. Det er nu ikke mange Par, der yngler her ved Sanatoriet, i de første Aar, vi boede her, kun et enkelt Par, i de senere Aar 3 Par, deraf

de 2 Par i min Have. Den er tidligere paa Færde med at yngle end de andre Sangere, idet Æggene i Almindelighed lægges omkring Midten af Maj; i 1915 fandt jeg færdigbygget Rede 9 Maj, 11 Maj indeholdt den to Æg; i 1916 var Reden færdigbygget 13 Maj. Det er vistnok Regel, at Fuglen yngler to Gange. Sangen hører tidligt op, allerede først i Juni, men saa begynder den igen en Overgang, og høres saa atter en kort Tid, naar det andet Kuld er udfløjet. I 1915 hørte jeg den saaledes foruden om Foraaret synge fra 30 Juni til 10 Juli; i 1917 var de ophørt at synge 9 Juni men hørtes saa igen 21—26 Juni.

I Træktiden i August ses og høres jævnlig nogle; det seneste Tidspunkt, jeg har set den, er 3 September.

Her i min Have holder den mest af at bygge i en tæt Hæk af vilde Roser men har forøvrigt ogsaa bygget mange andre Steder. Man kan let kende Gærdesangerens Rede; den er bygget af Græsstraa eller Rodtrævler, er saa løs, at man saa at sige altid kan se igennem Bunden; og saa er der altid indvævet noget hvidt Insektspind eller andet hvidt; det er Farven ikke Stoffet, der er bestemmende, som det vil ses af det følgende. Nogle Reder, jeg har undersøgt i 1917, viste følgende Forhold:

1. Rede i Rosenbusk. Vægt 9,5 g indvendig Diameter 6 cm; gennemsigtig. Næsten udelukkende bygget af Rodtrævler, de inderste lidt finere end de yderste, lidt hvidt Insektspind rundt om i Reden.

2. Rede i Brombær; et Æg var lagt, saa blev den forladt. Vægt 5 g, meget tynd og løs, fuldstændig gennemsigtig i Bunden. Foruden af lidt Insektspind bestod Reden kun af to Bestanddele i omtrent lige stor Mængde: Plantestængler af Blomsterplanter og Rodtrævler, begge Dele indvævede i hinanden.

3. Rede i vild Rose, vistnok forladt efter at der var bygget noget. Vægt 7 gr, betydelig fastere vævet end foregaaende. Lidt hvidt Insektspind, ellers næsten udelukkende Rodtrævler, yderst grovere, inderst finere, saa ud til at stamme fra et Træ. Kun meget faa Plantestængler. Inderst i Redeskaalen ganske enkelte fine Hestehaar.

Disse 3 Reder var dog væsentlig af samme Type; Nr. 4 var noget forskellig; den var bygget i en Vildvinranke paa mit Hus, forladt af ukendt Aarsag. Vægt 10 g; ret fast, dog gennemsigtig i Bunden. I det Ydre afveg den stærkt fra de tidligere, ved at den udvendige Del var dannet af grønne Græsstraa; den

bestod af Rodtrævler og Græsstraa i omtrent lige stor Mængde (Græsset paa Engen lige ved var netop slaaet). Mest mærkeligt var det, at det hvide i denne Rede ikke bestod af Insektspind, men dels af smaa hvide Fjer, dels — og fornemmelig — af hvid Sytraad, mindst 100 smaa Traadender. Tæt ved hvor Fuglen byggede, syedes der flittigt, og Affald fra Syningen kom vist ofte ud af Vinduet; foruden Traaden havde Gærdesangeren fundet og vævet ind i Reden en Trævl paa ca. 25 cm Længde af et let kendeligt, blomstret Stof.

MUNK *(Sylvia atricapilla)*. Navnet Munk er vist ikke noget dansk Fuglenavn men Oversættelse fra Tysk; og hvorfor den egentlig har faaet Navnet paa noget af Sprogene, ved jeg ikke, da den sorte Hætte, den har paa Hovedet, ikke minder i mindste Maade om Munkes Dragt; Italienerne kalder den meget mere betegnende »Capinero« = Den sorthovedede. Munken er en Skovenes og Parkernes Fugl, holder af at være, hvor der er lidt fugtigt, og her paa Sanatoriet er der gode Betingelser for den. Tallet, hvori den yngler, er forskelligt, men det kan vistnok gaa op til en halv Snes Par her i Parken, og i Skoven er den meget hyppig. Den hører ogsaa til de omkring 1 Maj ankommende Fugle.

1908.	27 April,	en Han saas.
—	1 Maj,	nogle.
1910.	4 —	hørtes paa flere Steder i Parken.
1912.	2 —	hørtes synge flere Steder.
1913.	1 —	1 saas og hørtes.
1914.	22 April,	sang i Skoven.
—	24 —	ses og høres rundt om. Det var i disse Dage fuldstændigt Sommervejr med Temperatur paa 15—17°.
1915.	3 Maj,	hørtes synge.
1916.	29 April,	— —
1917.	9 Maj,	sang første Gang. Foraaret var i 1917 usædvanligt køligt.

Naar saa de første er hørte eller sete, kommer snart flere, og i første Halvdel af Maj har ofte Munken Overvægten blandt Sangerne, idet der findes en Del paa Træk; saa høres dens let kendelige Strofe Sommeren igennem til langt ind i Juli. I 1911

sang den endnu 23 Juli, i 1915 25 Juli, i 1916 21 Juli og i 1917 15 Juli.

Man skal nu vogte sig for at tro, at Fugle af samme Art altid synger den samme Sang; Undtagelserne er sjældne, men de findes. Jeg har hørt Gærdesangeren synge ganske som en Havesanger, og 13 Maj 1915 stod jeg længe i Skoven og hørte

Fig. 67. Næsten udvoksne Unger af Munk i Reden.

en Munk synge en Sang, der slet ikke lignede Artens sædvanlige; havde jeg ikke iagttaget Fuglen, som jeg stod lige ved Siden af, vilde jeg have været i Tvivl om, hvilken Sanger jeg havde for mig; Maj 1919 hørte jeg i Skoven en Munk, hvis Sang i høj Grad mindede om Droslens.

Reder træffes først efter Midten af Maj. Sidste Trediedel af Maj og første af Juni er dens Hovedyngletid; dog træffes hyppigt Reder hen i Juli, og nogle Par yngler sikkert 2 Gange.

I August og et godt Stykke ind i September er den hyppig her omkring; blandt Sangerne er der ingen, der lever i saa høj Grad af Bær som den; Rønne- og Hyldebær øver en stærk Til-

trækning paa den, og den sidder ganske stille og piller ustandseligt Bærrene af, ofte forøvrigt de grønne eller kun halvmodne Hyldebær. Paa denne Tid af Aaret hører man ogsaa paa klare Dage dens Efteraarssang, der bestaar af en sagte jævn Kvidder, ikke som Foraarssangen af to bestemt adskilte Dele. Undertiden kan Fuglen optræde overraskende sent. Her i Tidsskriftet, Aarg. 1, S. 45 fortalte H. Chr. C. Mortensen om Munkefugle, der holdt sig i Viborg til i Begyndelsen af December. Saa sent har jeg nu aldrig truffet dem her, men en saa jeg 17 Oktober 1912 en anden 12 November 1917.

To undersøgte Reder viste følgende Forhold:

1. Anbragt i Hyld, med en Brændenælde indflettet; Unger udfløjne. Vægt 9 g, indvendig Diameter 7 cm. Materialet næsten helt igennem fine Straa og Stængler af Blomsterplanter, inderst fine Rodtrævler, enkelte Hestehaar.

2. Anbragt i ung Bøg, Vægt 7,5 g, indvendig Diameter 7 cm. Udelukkende fine Plantestængler og enkelte Rodtrævler, ingen Forskel paa indre og ydre Lag.

HAVESANGER *(Sylvia hortensis)*. Havesangeren hører ogsaa til de almindelige Ynglefugle her og til dem, der i høj Grad opliver Park og Skov med deres Sang; den er blandt de senere ankommende Arter.

1910.	19	Maj,	hørtes første Gang.
1911.	16	—	saas.
1912.	12	—	hørtes flere Gange synge.
1913.	13	—	Havesangerens Toner lød i Dag overalt i Skoven, Parken og i min Have.
1914.	5	—	sang i Dag, en ualmindelig tidlig Ankomst.
—	6	—	høres syngende i Parken.
1915.	12	—	sang første Gang.
—	13	—	flere hørtes.
1916.	8	—	hørtes flere Steder i Skoven og i Parken.
1917.	15	—	sang overalt.

En Ugestid efter, at de første er komne, viser Hovedstyrken sig paa Gennemtræk, og Park og Skov kan da overalt lyde af deres Sang. Særlig holder de til i ung, tæt Bøgeopvækst, og det er et rent Væld af Toner, der kan strømme ud herfra. Sidst i Maj drager de gennemtrækkende bort, og vore egne begynder

at yngle, men den egentlige Yngletid er Begyndelsen af Juni; i det ualmindelig varme Foraar 1914 fandt jeg 2 Reder allerede 24 Maj, men det er Undtagelser. Havesangeren har ligesom Munken det besynderlige Træk at bygge »Narrereder« i Nærheden af det Sted, hvor den virkelige Rede ligger; man finder lidt Græsstraa lagt til Rette i en Busk som Begyndelse til en

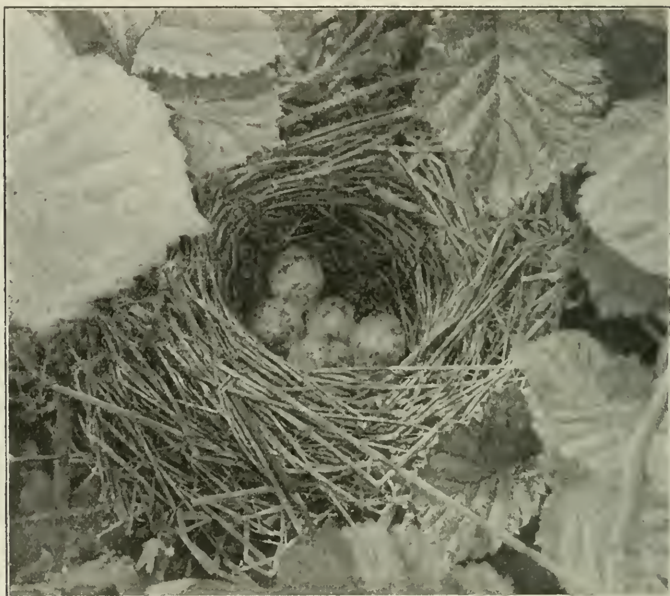

Fig. 68. Rede og Æg af Havesanger.

Rede; hvad Hensigten er, forstaar jeg ikke; var det Forsøg paa at finde et egnet Sted, skulde man synes, at mange andre Arter maatte gøre det samme; finder man Fuglens Narrerede kan man iøvrigt blot søge videre, saa vil snart den virkelige Rede vise sig. Havesangeren yngler vist kun undtagelsesvis to Gange om Aaret; i 1917 fandt jeg Rede med Unger 31 Juli; men den vedbliver at synge flittigt en stor Del af Juli.

1910.	5 August,	en sang i Skoven.
1911.	6 Juli,	synger hver Dag flittigt i min Have.
1912.	18 —	endnu synger Havesanger.
1915.	20 —	holdt op at synge.
1916.	29 —	høres endnu jævnligt.
1917.	29 —	synger endnu ret flittigt i Skoven.

I August ses den jævnligt paa Træk særligt i Maanedens første Halvdel; i September har jeg kun truffet den et Par Gange, 2 September 1915 og 10 September 1913.

Jeg ved ikke, om man kan skelne Rede af Munk og Havesanger fra hinanden; selv kan jeg ikke se Forskel paa dem; vil man sammenligne nedenstaaende Analyse af Havesangerrede med Analyserne af Munkerede, kommer man vist til samme Resultat.

1. Rede i Hindbær, Vægt 10 g, meget løs og gennemsigtig, bestaar næsten udelukkende af Plantestængler, mest af Tokimbladede; i selve Redeskaalen enkelte mørke Rodtrævler.

2. Rede i Hindbær; forladt efter Bygningen. Vægt 11,5 g. Indvendig Diameter 7 cm. Ingen tydelig Adskillelse i Lag, bestaar af Plantestængler, Rodtrævler og enkelte Hestehaar.

3. Rede i Hindbær, Vægt 8 g. Adskilt i 2 Lag; udvendig Plantestængler og Rodtrævler, indvendig et tættere Lag af fine Rodtrævler. Det yderste Lag vejer 5 g, det inderste 3 g.

4. Vægt 8 g, indvendig Diameter 6 cm; bestaar udelukkende af Straa, yderst et Lag stivere, inderst et Lag finere; desuden nogle Hestehaar. Overgangen mellem de to Lag er ikke skarp.

GULBUG *(Hypolais icterina).* Før Sanatoriet blev bygget, fandtes, hvor der nu er Kroketplads, en stor Pilekultur, hvor flere Par ynglede; da her blev ryddet, mistede Gulbugen sit Yndlingssted, og der yngler nu aarlig kun 2—3 Par paa Sanatoriets Grund, maaske ligesaa mange i Skoven.

Det er næppe 3 Maaneder, Gulbugen tilbringer her i Landet, den er maaske den af alle Fugle, der bliver her kortest, viser sig først omkring 20 Maj.

1910.	22	Maj,	en enkelt saas.
1913.	18	—	sang i Skoven og min Have.
1914.	»	—	hørtes første Gang.
1916.	17	—	— — —
1917.	22	—	— — —

Saa kommer der undertiden et større Træk nogle Dage efter; 22 Maj 1913 staar der i Dagbogen: »Af Sangere dominerer næsten Gulbugen, høres overalt«, og 31 Maj 1916: »I Parken og Skoven findes for Øjeblikket en Mængde Gulbug paa Træk«; undertiden er det hændet, at de Fugle, der bygger her, først kommer lidt hen i Juni.

Reden findes i Juni, er et lille Kunstværk, fast vævet, dyb og prydet med hvide Fjer, Insektspind og bleget Tang, saa vidt forskellig fra de foregaaende Arters kunstløse Bo; den yngler kun en Gang om Aaret.

Fig. 69. Rede af Gulbug i Hyld. Grene og Kviste omkring Reden fjærnede.

Vil man rigtig høre Gulbugens smukke og ejendommelige Sang, skal det være tidligt om Morgenen; opad Dagen synger den kun spredt og brudt, medens den i de tidlige Morgentimer kan synge ustandseligt i lang Tid.

Hen i Juli træffes nogle paa Træk, men den drager tidligt bort; det seneste Tidspunkt, jeg har set den, er 9 August 1911.

KÆRSANGER *(Acrocephalus palustris)*. Den forekommer kun spredt og uregelmæssigt indenfor mit Iagttagelsesomraade. I Sanatoriets første Aar holdt den sig her i et Pilekrat i Parken; senere har den kun vist sig enkelte Gange; saaledes hørte jeg den synge i Dagene fra 8—10 Juli 1915. I et Hegn, der staar langs en Vej, som fører over et Engdrag ved Nakkebøllegaard, har jeg hørt adskillige.

RØRSANGER *(Acrocephalus arundinaceus* Briss[1]). I den tætte Rørvækst i Inddæmningens sydlige Del er Arten en almindelig Ynglefugl, træffes i Mængde Sommeren igennem. Naar den kommer om Foraaret, er Rørene ofte ganske lave, og saa træffer

[1] For at undgaa Misforstaaelse, skal jeg bemærke, at jeg bruger det Navn, hvormed Arten tidligere almindelig betegnedes; moderne Ornithologer kalder den i Almindelighed *A. streperus*, medens de ved *A. arundinaceus* betegner Drosselrørsangeren.

man de først ankommende i Have og Park og ikke i Rør. Høres dens Sang ikke, men man ser den smutte om i Buskene, er den ikke altid god at faa Øje paa, saa mine Optegnelser om dens Ankomsttider, er noget uregelmæssige.

1910.	5	Maj,	saas og hortes synge i en Busk.
1912.	19	—	en enkelt i Inddæmningen.
—	23	—	nogle saas.
1913.	2	—	saas i min Have.
1914.	11	—	nogle hørtes i Inddæmningen.
1915.	13	—	Rørsanger er kommen.
1916.	18	—	hørtes.
—	19	—	i større Tal.
1917.	2	—	sang flere Steder i Parken.

Den høres syngende langt hen i Juli, ofte ogsaa i Begyndelsen af August; efter Midten af denne Maaned har jeg ikke set den.

DROSSELRØRSANGER *(Acrocephalus turdinus).* Tiltrods for at Forholdene skulde synes ypperlige for den i Inddæmningen, har jeg aldrig med Sikkerhed truffet den der; jeg har en Gang, 4 Juni 1908 hørt Hannen synge i Sundet ved Faaborg men ikke set den senere.

SIVSANGER *(Acrocephalus phragmitis).* Blandt mine Optegnelser finder jeg ikke en eneste om Sivsangeren, saa den forekommer i hvert Tilfælde kun sparsomt her paa Egnen. Jeg har dog en Erindring om at have set et Par her i Nærheden i en Kornmark.

LØVSANGER *(Phyllopseustes trochilus).* Af ingen Sanger ses der i Træktiden saadanne Mængder som af denne, og den yngler i Skov og Park i ikke ringe Tal. Blandt Sangerne er den tidligst paa Færde om Foraaret, idet den almindelig begynder at vise sig i Dagene fra 20—25 April.

1908.	1	Maj,	nogle hørtes.
1910.	22	April,	sang i Skoven.
—	26	—	der høres nu ret mange.
1911.	21	—	flere hørtes i Skoven.
—	27	—	synger i Mængde.
1912.	23	—	flere sang i Haven.

1913.	23	April,	en hørtes synge i Skoven.
—	25	—	høres nu overalt.
1914.	16	—	i Dag saas i Haven en Løvsanger — Art, vistnok den almindelige, men da jeg ikke hørte den synge, kan det have været Gransanger.
—	18	—	I Dag sang Løvsangeren, saa det har sikkert været den, jeg saa iforgaars.
1915.	26	—	talrige sang.
1916.	24	—	en hørtes synge i Skoven.
—	25	—	flere sang i Parken.
—	29	—	høres synge overalt.

Sidst i April og de første Dage af Maj indtil omkring den 10de kan saa Skov og Park være fyldt med Løvsangere, hvis Toner kan lyde næsten fra hver Busk og hvert Træ; henimod Midten af Maaneden er kun Ynglefuglene tilbage, og Redebygningen begynder; i 1912 fandt jeg den første Rede 12 Maj, og i 1915 var den i Færd med at bygge 13 Maj; i 1916 var en Rede færdigbygget 8 Maj, i 1917 byggede et Par 13 Maj. Saa træffes Rederne ellers hen sidst i Maj og Juni. Der er nok af dem i Parken og i Skoven; i 1912 havde jeg fundet 8 Reder ialt. Jeg tror ikke, det er Reglen, at den yngler 2 Gange, men det hænder vist ikke sjældent; 18 Juli 1912 var der endnu Unger i 2 Reder. 31 Juli samme Aar fandtes en Rede med store Unger. — Løvsanger yngler mest paa Jorden med Reden, der har Indgangsaabning paa Siden, dækket godt mellem Plantevækst. Dog har jeg fundet den anbringende sin Rede paa en Plæne tæt ved mit Hus, hvor der kun voksede sparsomt Græs, og Reden laa her ganske aabenlyst mellem Græsset. Undertiden yngler den oppe i Buske, lavt over Jorden; jeg har fundet den baade i Løvbuske og i Gran, en Gang 2½ m tilvejrs i et Vedbendespalier opad mit Hus.

Sangen hører i Almindelighed ret tidligt op, sidst i Juni, kan enkelte Aar høres ind i Juli, men de i Eftersommeren gennemtrækkende Skarer er meget villige til at synge, saa at der ikke af nogen anden Sangerart høres saa livlig Efteraarssang.

I sidste Trediedel af Juli begynder Efteraarstrækket. Det er ikke altid let, hvor det drejer sig om Fugle, der yngler paa Stedet, at sige, hvad der er Ynglefugle, og hvad der er Træk, men Løvsangeren optræder paa den Tid i saa stor Mængde, at

der kun kan være Tale om gennemtrækkende Fugle. I Almindelighed er det først mod Maanedens Slutning, at Trækket begynder; kun en Gang har jeg noteret det før 20 Juli; 19 Juli 1917 staar der i min Dagbog: »Efter lange Tiders Tørke faldt iaftes og i Nat en rigelig Regn, der har givet sig Udslag i, at der i Dag ses en Del Smaafugle. Løvsangere, som der i de sidste Dage har været mange af, vrimler i Dag i min Have«.

Fig. 70. Rede af Løvsanger paa Jorden under en Gran.

Saa vedbliver Trækket gennem det meste af August; der kan være flere eller færre, men de ses stadig, undertiden i stor Mængde; 13 August 1909: »Det vrimlede af Løvsangere i Haven«; 5 August 1910: »I min Have Masser af Løvsangere«; 24 August 1911: »Løvsangere i Mængde overalt«; 22 August 1912: »Her har i de sidste Dage stadig været Masser paa Træk«; og saaledes lyder det bestandig. Henimod Maanedens Slutning aftager Trækket, men endnu først i September kan der findes nogle, dog mest enkeltvis eller faa Stykker sammen. Omkring ved 10 September kan man regne, at Trækket er forbi; i 1912 og 1914 saas de sidste 13 September. I Oktober har jeg aldrig set den, derimod en Gang i November; 8 November 1916 saa jeg i Træerne i min Have en Løvsanger, der længe hoppede

omkring, og jeg havde den ganske nær i Kikkerten, kunde se Benenes Farve, saa Forveksling med Gransanger var umulig; endnu 9 November saas den.

Rede paa Jorden under en Gran. Vægt 14 g, største indvendige Diameter 8 cm, mindste 7 cm. Reden er i Forhold til sin Størrelse meget let og bestaar udelukkende af tørre Plantedele, Stængler og Blade. Bundlaget indeholder rigeligt med Bøgeblade, der ogsaa sidder opad Siderne, dannende som en Skal uden paa Stænglerne; man skræller let et løst Yderlag fra et indre, meget fastere og finere sammenflettet Lag, der indeholder talrige Dun; Yderlaget vejer 6 g. Inderlaget er meget smukt vævet af Plantetrævler, der er fast sammenflettede i alle Retninger. Plantestraaene er gennemgaaende ca. 10 cm lange.

GRANSANGER *(Phyllopseustes rufus)*. Det er kun sjældent, at den træffes indenfor mit Iagttagelsesomraade; i nogle af Skovene Nord herfor skal den være ret almindelig i Yngletiden. Her i Skoven hørte jeg den synge 23 Juni 1912 i en Granplantning og hørte den atter 7 Juli; jeg saa den ogsaa, men den holdt stadig op at synge, naar jeg kom i Nærheden af den. Derefter saa jeg ingen før 15 Oktober 1913, da to opholdt sig i min Have, og 22 April 1914, da jeg saa den her i Skoven, og adskillige Gange hørte den synge.

GRØN LØVSANGER *(Phyllopseustes sibilatrix)*. Jeg har truffet den her i Skoven i Juni 1908, da jeg flere Gange saa og hørte den og fandt dens Rede. Siden har jeg aldrig set den. hverken ynglende eller paa Træk.

FUGLEKONGE *(Regulus flavicapillus)*. Den ses her ikke sjældent om Vintren fra Oktober til Marts, holder til i Granerne, hvor den søger sin for vore Øjne mest usynlige Føde. Kun en Gang har jeg truffet den i Færd med at yngle, idet den midt i Maj 1912 havde begyndt at bygge Rede i Granerne i Skoven, men Reden fandt jeg en Dag nedrevet af et Dyr, maaske et Egern; senere hen i Maj blev der set Fuglekonge i Nærheden.

ENGPIBER *(Anthus pratensis)*. I Inddæmningen holder Engpiberen til hele Aaret; det er noget vanskeligt at sige, naar den kommer om Foraaret, da der Vintren igennem kan ses enkelte, undertiden smaa Flokke paa en halv Snes. Men i første Halvdel af Marts begynder der at komme flere, saa der rundt om i

Inddæmningen ses en Del spredte, i Almindelighed dog ikke større Flokke. De gaar paa den Tid ofte paa de oversvømmede Engstrækninger sammen med Rørspurve, og man kan allerede nu høre deres Sang. Fra Begyndelsen af April er der kun Ynglefuglene tilbage; hen i Maj har de Rede og ses saa ved Ynglepladserne Sommeren igennem.

I sidste Halvdel af September begynder Efteraarstrækket. Paa denne Tid træffes Engpiberne enkeltvis, faa sammen eller i Flokke paa henimod et halvt Hundrede i Inddæmningen, i Eskemose og ved Stranden. Oktober igennem ses det samme, men det Antal, hvori de træffes, er meget uregelmæssigt. Der kan paa en Tur ses faa, nogle Flokke, eller der berettes enkelte Dage, at de findes spredt i stort Tal over hele Inddæmningen. Med Oktober er Trækket vel væsentligt forbi, i November ses af og til nogle i Inddæmningen, ligeledes i December.

SKOVPIBER *(Anthus arboreus)*. Den yngler, men ikke særlig hyppigt; her findes heller ikke saa mange af de Steder, som den ynder: aabne Pladser omgivne af høj Skov. Nogle Par yngler dog hvert Aar. Den saas første Gang 30 April 1916, 1 Maj 1913, 2 Maj 1908 og 5 Maj 1910—11—17.

SKÆRPIBER *(Anthus obscurus)*. Skærpiberen ses her paa Trækket Foraar og Efteraar, men ret uregelmæssigt, kan i nogle Aar helt mangle. Den langt overvejende Del træffes om Foraaret fra lidt hen i Marts til lidt hen i April; den er ikke set senere end 15 April; i Februar er den kun truffet en Gang, 15 Februar 1914. Om Efteraaret er den langt mindre almindelig, kan træffes fra Midten af September til Begyndelsen af Oktober. I 1911 saas den saa sent som 18 og 25 December. Den træffes ved Stranden, paa Svelmø og i Eskemose, men det Sted, hvor den langt overvejende Del findes, er i Inddæmningen. Her holder den om Foraaret særlig til paa de oversvømmede Engstrækninger, ofte i Smaaselskaber. Den første Gang, jeg traf den her, var i Begyndelsen af April 1910. I min Dagbog staar for 5 April: »Ganske stille, varmt, op til + 12°, fuldstændig Sommervejr. Paa en Tur ud i Inddæmningen anvendte jeg væsentlig Tiden til at iagttage et lille Træk af Skærpibere, som holdt sig paa et bestemt Strøg, en flad Engstrækning, gennemskaaret af Grøfter. Spredt over hele Strækningen — af og til forenende sig — fandtes en halv Snes Skærpibere, som gik om-

kring paa Engen; de var uafladelig i travl Beskæftigelse med at søge Føde. Blev de jagede op, fløj de et lille Stykke, ofte hen og satte sig paa et Lægtehegn i Nærheden, men fløj derpaa ned i Engen igen, ganske nær ved hvor jeg laa. Forholdt jeg mig rolig, var de ikke sky, og jeg fik dem i Kikkerten saa nær, at det var, som jeg havde dem i Haanden. — Paa Afstand minder de i Foraarsdragten med den graa Overside og den gullige Underside svagt om Gul Vipstjert, og det var denne Lighed, der henledte min Opmærksomhed paa dem, da jeg første Gang saa dem. De var alle i smuk Sommerdragt, men der var en Del Forskel i Farven paa Undersiden, idet denne hos nogle var ret stærkt hos andre kun svagere rødgul. Iøvrigt adskilles de let alene ved Størrelsen og hele deres Adfærd fra Engpiberen, af hvilke en kom og lod sig betragte til Sammenligning«

Af Skærpiberen ses ofte nogle faa Stykker sammen, en halv Snes er det højeste Tal, jeg har set paa en Gang; i Almindelighed holder de sig for sig selv, kan dog færdes sammen med Engpibere.

GUL VIPSTJERT *(Motacilla flava)*. Hvert Aar yngler den i Inddæmningen og paa Svelmø, men mange Par er der ikke. Paa Træk ses nogle baade For- og Efteraar, men de store Flokke, som jeg har set andet Steds, f. Eks. ved Kjøbenhavn, træffes her ingen af. Dens Ankomst falder gærne i de sidste Dage af April.

1910.	22	April,	en eller to saas i Inddæmningen.
1911.	30	—	3 saas i Inddæmningen.
1912.	9	Maj,	de første saas.
1913.	29	April,	en enkelt saas.
1914.	29	—	saas.
1915.	3	Maj,	en Flok paa 10 saas ved Aaen.
1916.	30	April,	saas i Inddæmningen.
1917.	1	Maj,	en saas.

Den yngler vist 2 Gange, i hvert Tilfælde har jeg paa Svelmø set den med lige udfløjne Unger sidst i August. Paa denne Tid og hen i September ses der jævnlig nogle i mindre Flokke paa højst en Snes Stykker, ofte sammen med hvid Vipstjert; ved Udgangen af September er de borte, kun en Gang har jeg set dem i Oktober, 8 Oktober 1917.

Den mørkhovedede Form *Motacilla flava borealis* Sundev. har jeg kun truffet 2 Gange, i 1912 og 1915, begge Aar 14 Maj; den sidste Gang var under en stærk nordøstlig Storm med voldsomme Regnskyl, da 1 maaske 2, havde søgt Læ nede i min Have.

HVID VIPSTJERT (*Motacilla alba*). Mennesker, der ikke lægger videre Mærke til Fugle, kan erklære, at det er dem umuligt at kende Forskel paa de smaa graa Sangere; men den mærkelige sorte og hvide Fugl med den ustandseligt vippende Hale er der ingen Undskyldning for ikke at kende. Det Sted her i Egnen, hvor den hyppigst findes som Ynglefugl, er i og ved Sanatoriet. I Almindelighed holder den ikke til i Skov, men Bygningerne her og Parken med de brede Gange er den øjensynlig godt tilpas. Allerhyppigst, synes jeg, den var her i 1907, da Opførelsen af Bygningerne var paabegyndt; al denne Graven i Jorden maa have tiltalt den. Den holdt til allevegne, hvor der blev gravet ud, selv om det var midt i Skovstykkerne. For nogen Tid siden læste jeg i et tysk Tidsskrift som en mærkelig Iagttagelse, at Hvid Vipstjert var bleven set siddende i Træer; jeg har set det her mangfoldige Gange, hyppigst i 1907.

Den hvide Vipstjert hører til Foraarsbebuderne her. Slutningen af Marts og de første Dage af April er Tiden for dens Ankomst, men den kan rigtignok vise sig adskilligt tidligere, som det vil ses af følgende:

1910.	26 Marts,	stille, klart + 10°; første Hvide Vipstjert set i Dag; den skal have været her i nogle Dage.
—	3 April,	der er nu kommen flere.
1911.	7 —	i Dag saa jeg den første Gang, men den skal være set i Marts.
1913.	12 Marts,	smukt, klart Foraarsvejr med rigt Fugleliv i Inddæmningen; en Hvid Vipstjert saas, den tidligste Dato jeg nogensinde har set den.
—	16 —	der saas 6 paa de oversvømmede Enge.
1914.	24 —	en saas i Køkkenhaven.
1915.	3 April,	4—5 saas.
1916.	19 Marts,	ingen videre Antydning af Foraar. I Inddæmningen fløj en Hvid Vipstjert op og forsvandt i nordlig Retning.
—	26 —	Vejret ganske vinterligt, vi har i hele Marts

ikke haft en eneste Foraarsdag; Inddæmningen dog isfri; paa en Tue sad en Flok paa en halv Snes.

1917. 1 April, stadig vinterligt, Isen ligger langt ud, men er tøet op i Bugten; en Hvid Vipstjert gik hele Formiddagen langs Isranden, 2 andre saas i Inddæmningen.

— 3 — nogle Stykker saas.

Omtrent samtidigt med, at de første viser sig, kommer de, der yngler her omkring; og de er trofaste mod Redestederne, der iøvrigt kan være højst forskellige. Jeg har fundet Reden i en Risbunke, paa Jorden, paa et Bjælkehoved i en af Bygningerne og oppe paa et Straatag; i Taarnet paa Sanatoriet (ses paa Fig. 1) har der i de sidste 6 Aar ynglet et Par oppe paa en Bjælke, og nede i en Brink ved Stranden har regelmæssig hvert Aar ynglet et andet Par i en Fordybning ind i Brinken. Tyskerne regner den for »Halbhöhlenbrüter«, som man kan faa til at yngle i de halvaabne Kasser, hvad den dog aldrig har forsøgt paa her. I »Kjærbølling« staar, at Hvid Vipstjert paa Ærø kaldes Baadfugl, og at den af og til bygger i Baade, et Forhold som er kendt nok, og som vi ogsaa har set her. Ovre paa den anden Side af Fjorden ligger en Fiskerkvase, hvor den har ynglet i et Skab i Lukafet i næsten 10 Aar; selv har jeg ikke set det, men min yngste Søn har været ombord og konstateret Rigtigheden. I 1915 byggede den i et Fartøj, der laa paa Fjorden ud for min Bolig; den fik et Kuld ud, og den næste Rede anlagde den i en lille Jolle, der laa ved Baadebroen; den byggede her i en tom Konservesdaase, fulgte med Baaden, naar den drog ud, og fik sit andet Kuld frem. Den yngler to Gange, og det første Kuld kan allerede være flyvefærdigt i de første Dage af Juni, det andet ses hen i Juli eller i første Halvdel af August, i 1916 saa sent som 28 August.

Det er en morsom Fugl at have ynglende i Nærheden; den færdes tillidsfuldt om ved Bygningerne, paa Vejen og i Parkens Gange. Den, der byggede i Taarnet, havde jeg rig Lejlighed til at hilse paa, thi naar Ungerne var komne ud, søgte de gamle altid Føde paa Kørevejen eller Gangstien, der gaar ned til min Bolig, færdedes senere her med Ungerne. Det Par, der yngler i Strandbrinken, holder til i Parkens Gange, hvor man Sommeren

igennem stadig træffer dem spadserende. Hen i August, og September igennem færdes Vipstjert skarevis her omkring allevegne: paa Sanatoriets Tag, paa Marken, langs Stranden, i Eskemose og paa Svelmø. Undertiden er det tydeligt nok Familien, der slutter sig sammen, undertiden bliver det til større Flokke, dog sjeldent over 20—30; ofte blander de sig med Gul Vipstjert; sidst i September mindskes Flokkene, men som Regel ses nogle i første Trediedel af Oktober. Det seneste Tidspunkt, jeg har set dem her, er 13 Oktober (1915), da en Flok paa 8 kom flyvende langs Stranden. Optegnelserne fra et enkelt Efteraar, 1915, ser iøvrigt saaledes ud:

5 August,	ses i Mængde langs Stranden.
7 —	nogle paa Svelmø.
4 September,	ses i denne Tid overalt ved Stranden, paa Marken og Sanatoriets Tag.
12 —	ved Stranden ses talrige.
18 —	i stort Tal rundt om.
20 —	i Eskemose gik 5—6 sammen med en Del andre Smaafugle.
26 —	nogle saas forskellige Steder.
7 Oktober,	saas paa Vejen til Faaborg.
13 —	de sidste som ovenfor anført.

VINDROSSEL *(Turdus iliacus)*. Den er ikke hyppig at træffe her, ses enkeltvis eller nogle faa sammen i Maanederne Oktober—Marts. Men der trækker en Del over, og af og til har jeg set Flokke af Drosler flyvende, som vistnok har været denne Art. To Gange er det hændet, at ublidt Vejr om Foraaret har bragt Forstyrrelse i Vindroslernes Træk, og tvunget nogle af dem til at gøre et kort Ophold her; den første Gang var 31 Marts og 1 April 1909. Efter at det havde været mildt Vejr, blev det nu koldt med Blæst fra N. Ø. og Sne. Der saas den Dag et livligt Træk af Vindrosler og Sangdrosler, ganske lavt over Træerne eller hen over Fjordens Vandspejl; en Del af dem slog sig ogsaa til Ro i Træerne eller ved Stranden. Den næste Dag, da Vejret var godt, forsvandt de. Den anden Gang, de saas paa Træk, var 12 April 1912. Dagbogen siger herom: »Efter at det i flere Dage havde været koldt med skiftende stærke Vinde, blev det iaftes Storm af N. V.; Vinden gik senere om til Nord med stærkt Snefald; imorges var det Frost, og der laa ca. 30 cm

Sne overalt. Det ublide Vejr har jo øjensynlig afbrudt en Del af Trækket, saa at Fuglene slog sig ned her. Desværre var jeg forhindret i at komme omkring andet Steds end i den mest umiddelbare Nærhed. Nogle Vindrosler gik hele Dagen i min Have og søgte Føde i Græsset og mellem Løvet. Næste Dag blev det Tøvejr; to Vindrosler saas i Haven og kom til Foderpladsen, Dagen efter var de borte.

SANGDROSSEL *(Turdus musicus).* Her, som vel over det meste af Landet, er Sangdroslen en hyppig Ynglefugl og træffes i Mængde under Trækket. Den hører til de tidligt ankommende Arter, ses allerede fra først i Marts.

1910.	5	Marts,	Temperaturen op til + 5°, smukt Solskin; Drossel sang.
1911.	16	—	mente at høre Drossel.
—	27	—	hørtes første Gang med Sikkerhed.
—	31	—	et lille Træk sad ved Bredden af Aaen.
1912.	4	—	mener at have hørt den synge i de sidste Dage, men har ikke sikkert set den.
—	7	—	sang i Dag kraftigt og vedholdende hele Dagen.
—	9	—	et Par færdes hjemmevant paa Plænerne i Sanatoriets Gaard.
1913.	13	—	en sang i Skoven.
—	19	—	3 saas i Haven.
—	23	—	talrige sang i Skoven.
1914.	13	—	den første hørt.
—	31	—	synger nu overalt.
1915.	6	—	i det barske Vintervejr med Sne og Isslag saas en ved Inddæmningen.
1916.	24	—	÷ 4° Jorden snedækket, 2 saas ved Stranden.
—	31	—	Vintervejr Maaneden ud; Droslen er nu kommen og synger flittigt.
1917.	5	April,	første Antydning af Foraarsdag. Drossel saas og hørtes rundt om; der synes nu pludseligt at være kommen et Træk.

Sidst i Marts og hen i April har man saa de gennemtrækkende Drosler, der holder sig i nogen Tid og foranstalter den skønneste Morgen- og Aftenkoncert. De her ynglende Drosler kommer tidligt, holder sig til de gamle Pladser. I Begyndelsen

af Maj træffes de første Reder; adskillige yngler i Granerne i Skoven og nogle rundt om i Parken, i Buske og lave Træer. Besynderligt nok er det, at Hannen i nogle Tilfælde slet ikke synger i Nærheden af, hvor Hunnen ligger og ruger; i 1916 havde jeg en rugende lige ud for mit Hus, men hørte aldrig Hannen synge. Sangen vedbliver til sidst i Juni; jeg har aldrig hørt den ind i Juli. De først udfløjne Unger træffes i Begyndelsen af Juni, saa kan man træffe nogle hen i Juli, antagelig andet Kuld.

I Juli og August ses Drosler i ret stort Tal i Parken og i min Have; de færdes allevegne omkring paa Gangene, flygter ind mellem Buskene, naar de skræmmes, og kommer flittigt til Drikkekarret. Der ses saa mange, at jeg ikke kan tro, de alle er Fugle, som er udrugede her; men maaske søger ogsaa Drosler fra Skoven her ind til Parken. September igennem ses stadig en Del, vel nok de samme, som har været her hele Sommeren, men nogle kommer til paa Træk; de søger paa den Tid flittigt Føde i Rønne- og Hyldebærrene i min Have. I Oktober ses stadigt nogle i min Have, andre omkring i Hække, paa Markerne og ved Inddæmningen; der foregaar øjensynligt paa den Tid et Træk over, og noget af det ses undertiden. 29 Oktober 1911 var det svag nordøstlig Vind; om Formiddagen nogle Regnbyger, senere klart, ret køligt. I Parken saa jeg en enkelt Sangdrossel, men desuden saa jeg en Del trække over mod SV. i Flokke paa 10—30. Paa de under Kragefuglene omtalte store Trækdage, 17—19 Oktober 1916, saa jeg ogsaa en Del Drosler trække over mod SV., men er ikke helt sikker paa, at det var Sangdrosler. Efter Udgangen af Oktober har jeg kun set den en enkelt Gang 5 November 1911, da jeg traf en i Parken.

Droslens Rede er jo let kendelig paa den dybe glatte Skaal, der gør Indtryk af, at være klinet af Ler. Et Par undersøgte Reder viste følgende Forhold:

1. Rede i Gran, Vægt: Hele Reden 137,5 g; den klinede Skaal 63 g, Straa 18,5 g, Mos 42,5 g. Indvendig Diameter 11 cm, Dybde 7 cm. Yderst var der et Lag af stive Straa med iblandet Mos, derefter et Lag Mos og inderst den klinede Redeskaal.

2. Rede i Gran, Ungerne udfløjne, Vægt: Hele Reden 76 g; Skaal 27 g, Blade og Mos 32 g, Pinde 16 g. Yderst var der et Lag af Pinde, mest af Bøg; en enkelt er 80 cm lang men foldet sammen nogle Gange; derefter et Lag Blade og Mos og

inderst den klinede Skaal, der er meget elastisk og let taaler at sammentrykkes ret stærkt.

SJAGGER *(Turdus pilaris).* Den kommer ret regelmæssigt hvert Efteraar paa Gennemtræk i Tiden omkring 1 November. Nogle Flokke kan ses flyvende over, og paa Marker og i Hegn ses mindre Flokke paa højst et halvt Hundrede.

1909.	3	November,	de første saas.
1910.	23	Oktober,	en enkelt.
—	30	—	en Flok paa Halvhundrede fløj over.
1911.	5	November,	en lille Flok paa 7—8.
1912.	1	—	en Flok paa henved en Snes.
—	2	—	30—40 Stykker.
1914.	1	—	en Flok paa mindst 50.
1916.	29	Oktober,	4 fløj hen over Inddæmningen.

I de egentlige Vintermaaneder ses af og til nogle enkeltvis eller i mindre Flokke, men alt i alt kun sparsomt. Tilbagetrækket om Foraaret ses ikke meget her, væsentlig observeres kun noget af det, naar det afbrydes af ugunstige Vejrforhold; 12 April 1912 under Nordenstorm og stærkt Snefald sad i min Have om Morgenen en Flok paa 30—40; 24 Marts 1916, da det efter i nogen Tid at have været mildt Vejr, blev Vinter med Sne og Frost, sad der om Aftenen nede i Strandkanten en Mængde i mindre Selskaber, vel ialt Hundrede.

SOLSORT *(Turdus merula).* Af al Fuglesang er der ingen, jeg fra mine tidligste Aar har lyttet til med den Glæde som Solsortens herlige dybe Fløjtetoner. Men i mine Drenge- og første Studenteraar maatte man bort fra Byen og beboede Steder for at høre den, helst ud i tætte Granskove. Solsorter byggende i Haver kendtes ikke den Gang, endnu mindre ved og paa Boliger og inde i Byer. Det er først fra sidst i Firserne i forrige Aarhundrede, at Solsorten begyndte saaledes at ændre Opholdssted og Vaner.

Her omkring hører Solsorten til de hyppigste Arter Sommer og Vinter og er kendt af alle. Intet Menneske kan undlade at lægge Mærke til den; dens Størrelse, dens Skrig, dens Sang og dens ejendommelige Dragt, paatvinger sig uvilkaarlig Opmærksomheden. Ingen Fugls Dragt er vel nemmere at beskrive end

den gamle Hansolsorts; paa Prosa lyder det maaske noget tamt, i Poesi kan det udtrykkes saa skønt, som naar Shakespeare i Skærsommernatsdrømmen kalder den:

»The Ousel-cock so black of hue
With orange-tawny bill«.

eller Ludvig Holstein noksaa malende tiltaler den:

»Dit Næb blev som det blanke Guld
og sort som Sod din Skjorte«.

Saavidt jeg kan skønne, er den for en væsentlig Del Standfugl; maaske trækker nogle bort om Vintren, men der bliver i hvert Tilfælde et anseeligt Tal tilbage.

Solsortens Sang hører til de første Tegn, der varsler Foraarets Komme; man kan sige, at er vi komne ind i Februar, synger den, naar den første klare, milde Dag oprinder. Men Sangen er ingenlunde fuldt færdig straks. Fuglen maa øve sig paa den, og er man heldig, kan man overraske en Solsort, der sidder og kvidrer ganske svagt og kun hørlig i umiddelbar Nærhed. Der kan godt gaa 14 Dage eller mere, fra den begynder at synge, til Sangen er fuldt færdig.

1909.	21	Februar,	sang.
1910.	18	—	begyndte at synge.
—	11	Marts,	Sangen fuldt udviklet.
1911.	26	Februar,	sang første Gang.
—	3	Marts,	enkelte har næsten deres fulde Sang.
1912.	29	Februar,	i første Halvdel af Februar kunde man jævnlig høre den kvidre ganske svagt, naar man var nær ved den, men nogen virkelig Sang blev det ikke til; først i Dag sang den med fuld Tone.
1913.	5	Marts,	første Foraarsdag, Solsort sang.
1914.	9	Februar,	stille, mildt Vejr, Solsort sang.
1915.	9	Marts,	Landskabet fuldstændig vinterligt, men klart Solskin. Solsorten lader første Gang sin Røst høre.
—	13	—	synger overalt.
1916.	14	—	sang svagt i Haven første Gang i Aar.
1917.	27	Februar,	stadig Frost, sang første Gang.

1917. 4 April. Marts Maaned var meget kold med stadig Frost; Solsort synger flittigt i Dag, men der er dog endnu ikke den rigtige Klang i Stemmen.

Er Sangen først kommen i Gang, har man Solsorten syngende Foraaret og en Del af Sommeren igennem til hen midt i Juli, undertiden længere. I 1917 hørte jeg 25 Juli 4 synge her omkring; endnu 31 Juli sang nogle flittigt, og 4 August sad der to nede i min Have og svarede hinanden; 8 August hørte jeg den synge sidste Gang. Det er øjensynligt ikke med Solsorten som med adskillige andre Sangere, at Hannen ophører at synge, naar Ungerne er komne ud af Ægget, og saa kun har travlt med at fodre dem; den vedbliver med Sangen, til Ungerne er fuldvoksne. Saa lidt som andre Sangere synger de forskellige Solsorter ens; men i Sangen er der oftest saa stor Lighed, at det ikke er helt let at kende den ene fra den anden; det kan dog hænde, at en enkelts Sang er saa udpræget, at den ikke kan forveksles med nogen anden. I 1916 sang en her i Parken, let kendelig paa dens ualmindelig smukke Toner; især havde den en ejendommelig Strofe der endte med nogle dybe Fløjtetoner, mindende om Pirolens; jeg lagde første Gang Mærke til den hen i Juni og hørte den endnu 25 Juli. Fra først i April 1919 sad der hver Dag udenfor mit Hus en Solsort og sang med ualmindelig dyb og skøn Stemme, og dens Sang var let kendelig fra alle andre Solsorters, idet den ofte sluttede Strofen med et Led paa 3 Toner, overordentlig smukt og let at efterligne ved Fløjten; og disse 3 Toner gentoges endda 3 undertiden 4 Gange; jeg vilde kunde kende dens Sang blandt Hundreder; et musikalsk Menneske har forsøgt at gengive den med Noder som nedenstaaende:

Senere hen i April staar der om denne Solsort, at den er bleven langt flittigere til at synge, saa at den ikke blot synger Morgen og Aften men ogsaa kan høres midt paa Dagen. Sangen er fyldigere og skønnere end nogensinde, men den ejendommelige Slutningsstrofe høres sjældnere end forhen. Iøvrigt er den nu meget forskellig; den bestaar vel oftest af de 3 Toner, men

baade deres Højde og Længde kan variere og saa kommer der endda undertiden en ejendommelig Dobbelttone som Afslutning.

Efteraarssang har jeg kun hørt en Gang hos denne Art, 13 Oktober 1916, da en om Morgenen lod Stemmen høre ret kraftigt i min Have.

Solsortens Ynglen strækker sig over en lang Periode, kan gaa over de 6 af Aarets Maaneder; her hjemme er der vist kun Gulspurv og Ringdue, der yngler i et lige saa langt Tidsrum. Paa vor Egn er det normale, at der lægges 2 Kuld; jeg vilde dog antage, at 3 ikke var helt sjældent. Men man skal vogte sig for den Tanke, at alle Fugle af en Art begynder at yngle samtidig eller blot nogenlunde samtidig. Solsorten kan begynde Redebygning og Æglægning sidst i Marts, men almindeligvis findes det første Hold Reder i sidste Trediedel af April eller først i Maj. Det tidligste Tidspunkt, jeg har set Rede her, er 31 Marts 1914; Reden fandtes i en Risbunke, og der var 4 Æg i den, saa Æglægningen maa altsaa være begyndt senest 27 Marts, Redebygningen flere Dage før. Jeg havde i 1912 i München set en færdigbygget Rede af Solsort 20 Marts og tænkte, at dette tidlige Tidspunkt var Følge af den sydligere Bredde; men noget lignende kan altsaa hænde hos os. I Reden fra Marts var der 18 April halvvoksne Unger, og samtidig fandtes der Rede mange andre Steder. 1915 fandt jeg den første Rede 15 April, og 4 Maj 3 Reder. 4 April 1916 var en begyndt at bygge i min Have; Reden blev først færdig en Ugestid efter, stod saa og tørrede nogle Dage; det første Æg blev lagt 16 April, det fjerde 19 April; den første Unge kom ud 2 Maj, Resten 3 Maj; der var altsaa ruget ca. 14 Dage, og Ungerne var næsten flyvefærdige 13 Maj, maaske helt udvoksne 3—4 Dage senere. Sidst i April og først i Maj er der mange Reder i Parken og Skoven. Fra Midten af Maj, hele Juni og Juli igennem finder man da allevegne i Skov og Park nybyggede Reder, Reder med Æg og Unger og udfløjne Unger. De senest ynglende har jeg set paa følgende Tidspunkter: 8 August 1913 saa jeg en lige udfløjen Unge, og 8 August 1917 hoppede omkring i min Have en Unge, som lige var flyvefærdig men heller ikke mere. Samme Dag fandt jeg i Parken en Rede med Unger; jeg overraskede Hunnen netop, som den var i Færd med at made Ungerne; da den opdagede mig, blev den siddende ubevægelig paa Redens Kant, øjensynlig i den Tro at den kunde

undgaa min Opmærksomhed — og den sad saaledes, til jeg næppe var en Meter fra den.

Solsorten anbringer her sin Rede alle mulige Steder: i unge Graner og Løvtræer, i Tuja'er og andre stedsegrønne Træer, i gamle Ege og Bøge op til Stammen, i Espalier, i en Risbunke, paa en oversavet Stamme, paa Jorden og paa Bjælkehoveder. Under Liggehallernes Tag gaar øverst i Bagvæggen lange Bjælker,

Fig. 71. Rede og Æg af Solsort.

som Fuglen undertiden har brugt at bygge paa; hvad der har forbauset mig mest er, at den, før den begyndte at bygge Reden, lagde nogle Pinde som Grundlag paa en Masse forskellige Steder; jeg har talt op til 40 saadanne »Narrereder«, hvis Hensigt jeg ikke forstaar.

Reden er en vældig Bygning, den største og tungeste af alle de mindre Fugles Reder. Dens Bestanddele vil ses af følgende:

1. Vægt 339 g yderst et Lag af Rodtrævler og Blade; dernæst et klinet Lag, iblandet de samme Stoffer; inderst et Lag af fine Stængler og Blade. Vægten af det klinede Lag 224 g.

2. Vægt 202 g, Diameter indvendig 10 cm. Yderst et Lag Ege- og Bøgeblade; indvævet heri var 3 Stykker Traad, ca. 20 cm lange og 2 Hønsesvingfjer, indenfor et Lag Pinde paa 10—20 cm,

desuden Rodtrævler. Derpaa et Lag af Blade (Eg og Bøg), korte Straa og Rødder, svagt sammenklinede af noget, der ligner Ler. Indenfor dette et tredie Lag, der længst ind imod Redehulheden bestaar af Traad, Trævler og Mos, udenfor hvilket et tæt Lag af Blade, iblandet et Par Fjer og lidt Mos.

3. Rede i Gran, Vægt 206 g, indvendig Diameter 11 cm, Dybde 7 cm. Yderst et Lag Løv af Eg og Bøg med iblandede Græsstraa. Indenfor et klinet Lag, uden paa hvilket laa en Hind-

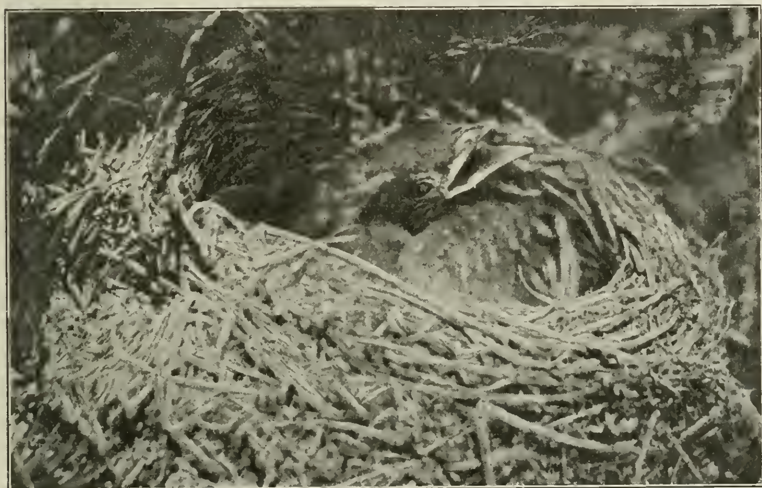

Fig. 72. Solsortunger i Rede.

bærgren, 23 cm lang, og et Par Kviste; inderst et Lag af fine Straa, der dannede Underlag i Redeskaalen. Det klinede Lag naaede intet Steds ind i denne. Vægten af de forskellige Dele var: Løv 19,5 g, Straa 34,5 g, det klinede Lag 97,5 g, det inderste Lag af fine Straa 37,5 g.

I Modsætning til hvad der er Tilfældet hos Droslerne, dannede det klinede Lag ikke Redeskaalen i disse tre Reder; men der findes ikke sjældent hos Solsorten Reder, hvor dette er Tilfældet. Det er altsaa et ikke ringe Arbejde Solsorten har for at bygge sin Rede; det maatte synes fristende for den at benytte samme Rede 2 Gange, men dette har jeg kun oplevet i et enkelt Tilfælde, hvor den, umiddelbart efter at Ungerne var udfløjne, lagde Æg igen i samme Rede (nærmere omtalt her i Tidsskriftet Aargang 6, XIII).

Det Antal, hvori Solsorten yngler her, er forskelligt fra Aar til Aar. De fleste Aar har jeg optegnet, at den yngler i Mængde. I 1916 fandtes paa Sanatoriets Grund sidst i Juni 16 Reder; der kan være kommen adskillige til siden, men jeg har ogsaa optegnet, at den i det Aar syntes at ruge i større Tal end nogensinde. I 1915 har jeg skrevet, at den var sparsommere end ellers, og i 1917 staar der: »Der er i Aar unægteligt færre end tidligere; det ses ogsaa bedst af, at der i de foregaaende Aar næsten ikke var til at have Ribs for Solsorterne trods alle Anstrengelser, medens der iaar er en Mængde Ribs, og de kun i ringe Grad angribes«.

Sidst i August og i en Del af September færdes den ret skjult i Skov og Park, holder sig inde mellem den tætte Undervækst; det er Fældningstiden, og af og til ser man Unger i den mærkelige Overgangsdragt fra Rededragtens graabrune til de gamles sorte Fjerklædning. Paa denne Tid søger de ivrigt til Rønne- og Hyldebær i min Have, og man ser dem sidde der i stort Tal; de tager altid fat paa et enkelt Træ ad Gangen, og først naar det er fuldstændig tomt, gaar de til det næste. I Vintermaanederne er her ogsaa nok af dem allevegne; de ses daglig i større eller mindre Tal, nogle her omkring Sanatoriet, andre i Skoven. Paa Marken holder de til i Hækkene, hvor der er Bær, eller søger Føde ude paa Græsmarkerne; naar jeg fodrer Fugle, holder de ivrigt til ved Foderpladsen, er blandt de stadige Gæster. Tallet, hvori de ses, er ret betydeligt; der nævnes, at der ses en Del her i Parken, en halv Snes i Køkkenhaven, at en Flok paa 30 saas i en Tjørnehæk, at 10 paa en Gang viser sig ved Foderpladsen, o. s. v. De, der om Dagen færdes ude omkring paa Markerne, ser man hen i Skumringen flyve ind til Skoven, ikke i samlet Flok, men dog ret nær paa hinanden. Jeg har før omtalt, hvorledes Kragerne i Skumringen flyver mod NØ. over Bugten for at søge Nattekvarter andet Steds; jeg har staaet i mit Vindue og set dem paa denne Tur møde Solsorterne, der har tilbragt Dagen ovre paa den anden Side af Fjorden, og nu flyver tilbage til Skoven her; i Januar og Februar 1917 saa jeg jævnlig dette Syn, og talte en Aften 14, der kom umiddelbart efter hinanden.

STENPIKKER, DIGESMUTTE *(Saxicola oenanthe)*. De Stengærder, som mange Steder hegner Markerne her i Egnen, er

Digesmuttens Hjem. Her træffes den straks ved Ankomsten i April, holder til Sommeren over, og langs Gærderne ser man de udfløjne Unger. Den er en iøjnefaldende Fugl; dens graa, sorte og hvide Farver og urolige Væsen falder selv ikke fuglekyndige i Øjnene. Oftest kommer den i første Halvdel af April.

1910.	14	April,	en Han saas.
1911.	20	—	2 Hanner saas.
1912.	21	—	nogle saas.
1913.	3	—	2 Hanner.
1915.	5	—	1 Han.
1916.	13	—	2 Hanner.

I Sanatoriets Køkkenhave ynglede den de første Aar i nogle Stendynger, men da Træerne voksede op, forsvandt den herfra; og er et Hegn langs Marken bevokset med Buske, vil den heller ikke være der. Den yngler vistnok jævnlig 2 Gange om Aaret. Allerede hen i Juli men særlig i August ses der rundt om Fugle i Efteraarsdragt paa Træk; de holder til allevegne: ved Gærderne, langs Vejene, paa Markerne, fornemmelig dog ved Kysten og paa Svelmø, hvor de hører med til Eftersommerbilledet. I September træffes endnu nogle, men aftagende i Tal; senest er den set 4 Oktober (1914).

BYNKEFUGL *(Praticola rubetra)*. Nogen almindelig Fugl her paa Egnen er den ikke; der ses nogle ved Foraarstid paa Træk, og enkelte Par yngler paa Engene. Først i de sidste Aar er den bleven almindeligere som Ynglefugl, og Grunden er den, at et Stykke Jord ved Inddæmningen »Fiskholmen« (se Kort 3) er bleven beplantet med Gran og Birk, der nu er meterhøje; her er rigtig et Sted for Bynkefuglen, og her bygger der nu hvert Aar adskillige Par.

RØDSTJERT *(Ruticilla phoenicura)*. Jeg har aldrig truffet den ynglende her; derimod er det mig meddelt, at den har ynglet ved Korinth Nord herfor. Paa Trækket ses den sparsomt om Foraaret i første Halvdel af Maj, hyppigt i Eftersommeren fra sidst i August til sidst i September. Den ses da paa Marken mellem Kaal og Roer, ved Hække, i Haven og Skoven, undertiden enkeltvis, undertiden ret mange sammen. 26 August 1913 vrimlede det med Rødstjerter i Granerne i Skoven; hvor man gik, fløj nogle op og lod den røde Hale lyse et Øjeblik.

Fig. 73. Rodhals paa Rede. Reden bygget i Vinklen mellem to Bjælker i en Liggehal.

Fig. 74. Rede af Rødhals paa Skrænt. Reden fortil lukket med Mos saa kun et lille Indgangshul er tilbage.

13 September 1914 siger Dagbogen: »Efter en Del Regn den foregaaende Dag var Vejret om Formiddagen smukt, stille, varmt. Ved et Hegn, hvor Solen skinnede, var der en Masse Smaafugle, der øjensynligt hvilede sig ud paa Trækket. Af Rødstjert var

Fig. 75. Samme Rede som Fig. 74; Mosset omkring Indgangsaabningen fjærnet.

der mindst en halv Snes, dels unge Fugle, dels gamle i Vinterdragt; de sad paa Hegnet og fløj ud derfra for at fange Insekter ganske som Fluesnappere«. — Jeg har truffet den saa sent som 15 Oktober (1909).

RØDHALS, RØDKÆLK *(Erithacus rubecula).* Naar Rødhalsen i England er en saa afholdt Skabning, næsten en national Fugl omtrent som Svalerne hos os, saa forstaar man det let, naar man har haft Lejlighed til at leve sammen med den, som vi har det her. Dens Tillidsfuldhed overfor Mennesket er større end nogen anden Fugls; de fleste Arter — selv om de er vante til Menneskets Nærhed — fjærner sig dog, naar man nærmer

sig; Rødhalsen derimod kommer ofte hoppende eller flyvende hen imod et Menneske, der viser sig. Jeg har oplevet, at en kom hen til mig, saasnart jeg begyndte at grave i min Have, ja satte sig paa Bladet af Spaden, som jeg stod med i Haanden; i min Køkkenhave var en saa tam, at den kom og spiste af Haanden paa dem, der arbejdede. Og naar vi sidder ude i Haven og spiser om Sommeren, kommer ikke en, men flere,

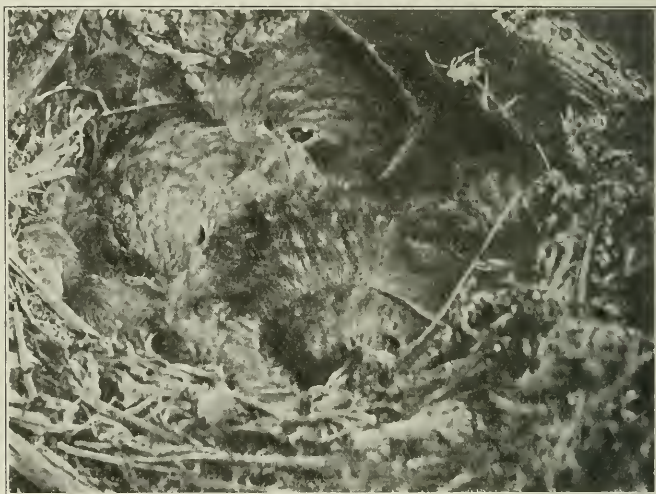

Fig. 76. Næsten flyvefærdige Unger i Rødhalsreden.

tager Brødsmuler, som kastes til dem, hopper op paa Bordet og søger Føde der og færdes ustandselig nede under og ved Siden af Bordet, saa jeg ofte har været bange for at træde paa dem, naar jeg rejste mig; til Badekarret lige ved Siden af søger de meget flittigt. En Dag saa jeg en morsom Konkurrence imellem en Mus og en Rødhals. Rødhalsen hoppede paa Havegangen lige ved Siden af Bordet og havde fundet et lille Stykke Franskbrød, som den sad i Færd med at hakke i; op fra sit Hul i Nærheden kom en Rødmus, fik Øje paa Franskbrødet og var ikke sen til at tage det i Munden og forsvinde med det lige for Næbbet af Rødhalsen.

Rødhalsen begynder at synge, naar Vejret er mildt i Marts, men heller ikke før; jeg har hørt den synge 9 Marts paa en klar, smuk Dag, men oftest venter den til de sidste Dage af Maaneden. I sidste Halvdel af April høres en livlig Sang rundt

om i Skov og Park; det er de Skarer, der kommer en Tid paa Gennemtræk, viser sig lidt før eller ved Midten af April og holder ved Maaneden ud. Saa høres Sangen igennem Maj og Juni til lidt ind i Juli; kun en Gang har jeg hørt den synge Efteraarssang, 10 November 1911.

Rede af Rødhals findes fra midt i Maj til hen i August; en Del af dem yngler vel 2 Gange; jeg har fundet Rede med store

Fig. 77. Udfløjen Unge af Rødhals.

Unger 1 August, medens i en anden Rede Ungerne først paa denne Tid var komne ud af Ægget. Den yngler meget almindelig her i Skoven og Parken, men Reden hører til dem, der er vanskeligst at finde; den ligger paa Jorden, skjult under en Busk, paa en Grøftekant eller en Skrænt, kan være aaben eller næsten lukket (Fig. 74). Nemmest at finde er den, naar Fuglen yngler i Kasse; i min Have har jeg haft den ynglende baade i en Træløberkasse (med ret stort Indgangshul) og i en halvaaben Kasse. Det var morsomt her at se, hvorledes Underlagets Højde var saaledes, at Fuglen akkurat havde Næbbet og Øjnene over Indgangshullets nederste Rand.

I Juni og Juli ses baade gamle og unge i ret stort Tal her,

hoppende omkring paa Jorden. Men allerede midt i Juli begynder øjensynligt Trækket nordfra, thi der kan i sidste Halvdel af Juli findes saadanne Mængder her, at det umuligt kan være Fugle, der alle er udrugede paa Stedet. I August begynder de unge Fugle fra Rededragten at gaa over i de gamles Dragt, hvormed de vedbliver ind i September, i hvilken Maaned der stadig ses nogle. Saa tror jeg, at der i Oktober kommer et nyt Træk, i hvert Tilfælde ser man en Del i denne Maaned. I Vintermaanederne bliver her nogle, og de ses da jævnligt rundt om i Parken og ved Boligerne. Ved Fodringspladsen er Rødhalsen en stadig og flittig Gæst, som hurtig finder sig til Rette. Saaledes fortæller Dagbogen for 9 Januar 1916: »Da det var Frostvejr i Dag, begyndte jeg at stille en lille Granlund op til Fuglene; morsomt var det at se, hvorledes en Rødhals, som har færdedes her i lang Tid og er let kendelig ved kun at have en Fod, kom hen og sad lige ved Siden af mig, da jeg arbejdede; og medens jeg endnu var i Gang med at sætte Træerne ned, var Fuglen allerede inde imellem dem; den maa sikkert have kunnet huske Foderpladsen fra tidligere Aar, hvilket ogsaa gælder andre Fugle. De første Aar, naar jeg lavede Foderplads, varede det altid flere Dage, inden Fuglene fik sig vænnet til at gaa der ind; i Aar kom de straks, skønt der ikke var særlig Trang for dem til Føde, da Jorden næppe var frosset, og der ingen Sne var; et Par Timer efter at jeg havde sat Lunden op, var der foruden Rødhalsen: Gulspurve, Bogfinker, Solsorter og Blaamejser«.

NATTERGAL *(Luscinia philomela)*. Man kan vist godt aflive Historien om den sydlige Nattergal, der skulde yngle paa Sydfyn; jeg har rundt om her paa Sydfyn hørt Snese af Nattergale men aldrig den sydlige; og dens Sang er yderst let kendelig, saa en Forveksling er ikke mulig.

Nattergalen yngler indenfor mit Iagttagelsesomraade i Skoven og Parken og i forskellige Smaakrat her i Nærheden. Følgende Ankomsttider har jeg optegnet:

1908.	6	Maj,	hørtes.
1910.	13	—	—
1911.	10	—	—
1912.	15	—	2 sang.
1913.	2	—	sang i Parken.

1914. 6 Maj, sang i Parken.
1915. 6 — — - —
1916. 7 — en sang i min Have, en eller to i Parken.
1917. 11 — saas første Gang.

Det er ikke med Nattergalen som med saa mange andre af de trækkende Sangere, at der, naar de første har vist sig, saa kort efter kommer et stort Træk, der bliver en kort Tid; de, der kommer her og synger, bliver for Størstedelen med det samme, det er vore Ynglefugle. Det hænder, at der lidt hen i Maj kan komme et Par Stykker hist og her, der synger en Aften eller to, og saa forsvinder igen, men det er alt. Sagen er ganske simpel, idet Nattergalen nemlig har sin Nordgrændse i Danmark og Sydsverige; der er ingen Skarer, der skal længere nordpaa, og opholder sig her en Stund.

I de første Aar, jeg kendte Stedet her, var der i Parken et Par Nattergale, der byggede i Pilekrattet, som voksede paa Tørvebund med rigelig Undervækst af Brændenælder og Humle (se Fig. 34). I Aarene 1907—12 kom der regelmæssigt et Par hertil, og der ynglede aldrig flere; i 1913 steg Tallet til 3 Par i Parken, og i de følgende Aar var der hvert Aar 3—4 Par indtil i 1918, da de ganske udeblev. I Skoven er der vel en 4—5 Par, der regelmæssigt Aar efter Aar høres paa de samme Steder.

Angaaende Sangen har jeg haft Lejlighed til at gøre nogle Iagttagelser. I 1910 og 1911 var den Nattergal, som ynglede her i Parken, næsten fuldstændig tavs. I 1910 sang den de første Par Aftener efter Ankomsten og siden næsten ikke, saa jeg troede, den var forsvundet, indtil jeg fandt dens Rede med næsten fuldvoksne Unger hen i Juni. I 1911 staar der for 19 Juni: »Ganske ejendommeligt er det, at den næsten er fuldstændig tavs. Den sang de første Aftener, efter at den var kommen, derpaa meget lidt før nu i de sidste Par Aftener, efter at Ungerne er udfløjne, da den atter synger kraftigt«. Senere hen blev der mere Sang at høre. 20 Maj 1916 hedder det: »Nattergalen er i de senere Aar tiltaget stærkt i Tal her i Parken. Medens det tidligere var saaledes, at man gik ud for at høre den og var henrykt over, at den sang, er der nu 4—5 Par i Parken og Køkkenhaven, og den synger hele Natten igennem, nogle ogsaa en stor Del af Dagen«. I 1914 var der en i min Have, der havde en højst ejendommelig Sang. Den første Morgen, jeg

hørte den, vaagnede jeg ved, at nogen slog med en Hammer, men da jeg blev rigtig vaagen, hørte jeg, at det var Nattergalens Slag der lød saaledes; jeg skrev senere om den: »Dens Sang mangler ganske de bløde Kluk, medens den derimod har en højst ejendommelig og let kendelig Strofe, der minder om en lille Hunds Bjæffen«.

Reden bygges sidst i Maj eller først i Juni; i 1910 kom Nattergalen 13 Maj og begyndte straks at bygge Rede, som delvis var færdig 2 Dage senere men saa blev forladt. Dette er dog ualmindeligt; oftest bygges Reden først i Slutningen af Maj. I 1910 var der store Unger i Reden 20 Juni, i 1911 udfløjne Unger 16 Juni; i 1913 fandtes færdigbygget Rede 3 Juni. Den yngler kun en Gang. Hen i Juni og i en Del af Juli ser man den saa færdes med de udfløjne Unger. Den holder sig tidt meget aabenlyst, idet den søger Føden paa Gangene, hvor man stadig kan se den hoppe afsted. Mange Mennesker, der kommer her, forbavses over at se Nattergalen, som oftest antages for en sky og skjult Fugl, færdes rolig omkring i Menneskenes umiddelbare Nærhed. Sidst i Juli forsvinder den herfra, kan ses enkeltvis til Midten af August; hvad man ser paa denne Tid, er maaske Fugle paa Træk.

BROGET FLUESNAPPER *(Muscicapa atricapilla)*. Det Træk af denne Art, som vel gaar over det meste af Danmark, naar ogsaa her ned til vort lille Skovstykke, og Fuglen viser sig Foraar og Efteraar men ret uregelmæssigt. I første Halvdel af Maj kommer der af og til nogle men ikke mange; saa ses den paa Efteraarstrækket men ligeledes spredt og uregelmæssigt fra sidst i Juli til henimod Midten af September, ofte sammen med Graa Fluesnapper, Løvsanger og andre Smaafugle; den sidste Dato, jeg har set den, er 18 September.

I to Aar 1915 og 1917 ynglede den hos os i Kasse. I 1915 var der nogle fra først i Maj, og i min Have sang en Han flittigt fra henimod Midten af Maj. Dens Strofe er ikke lang, men der er noget yderst friskt og fornøjeligt ved den, og Fluesnapperens Sang hilste mig Dagen igennem, naar jeg nærmede mig min Bolig; 19 Maj havde den lagt et Æg i en Mejsekasse paa meget sparsomt Underlag men opgav at yngle videre her. Saa forsvandt Parret i nogle Dage men kom igen sidst i Maj og tog fat paa at bygge i en anden Kasse nær ved Jorden. Før

Redebygningen sang Hannen uafladeligt og viste sig ganske aabenlyst; medens Bygningen stod paa, tav den, og da Rugningen begyndte, hørtes den vel synge men langt mindre end tidligere; den holdt sig nu skjult, saa at den kun sjældent saas. Reden i Kassen blev til min Sorg forstyrret, men nogle Dage efter hørte jeg Fuglen synge i Parken, hvorhen Parret var flyttet; her sang den nu igen flittigt i nogen Tid og byggede saa i en Kasse her.

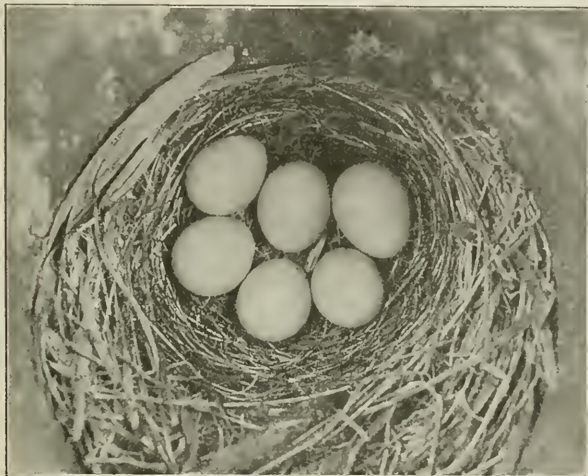

Fig. 78. Æg af Broget Fluesnapper i Kasse.

I 1917 var der ligeledes nogle først i Maj, og 3 Par blev tilbage og begyndte at bygge i Kasser; 28 Maj hedder det: »I min Have er den begyndt at bygge, og i en Kasse i Parken har den 4 Æg«. Kun det ene Par fik sine Unger udruget, og Ungerne var udfløjne 26 Juni. Familien saas saa i nogle Dage rundt om i Parken og forsvandt i Begyndelsen af Juli.

I 1919 optraadte til min store Overraskelse Arten som hyppigt ynglende. I Parken var der paa en Gang ikke mindre end 5 Kasser med Æg af den. Æggenes Tal var 5—7, i en Kasse kun 3. Reden er yderst kunstløs, en tynd Kurv af Straa, Blade og Basttrævler ganske løst sammenvævet. Medens den Fugl, der byggede her i 1915, var en yderst flittig Sanger, var det egentlig kun lidt, jeg i 1919 hørte til alle de Hanner, der havde Bo her. Fuglene ynglede villigt i de ganske lave Kasser; Ungerne var flyvefærdige i de sidste Dage af Juni eller lidt før.

GRAA FLUESNAPPER *(Muscicapa grisola).* Paa Foraarstrækket kommer ikke saa mange flere end Ynglefuglene, paa Efteraarstrækket er den yderst almindelig. Adskillige Par bygger her hvert Aar, men enkelte Aar kan den blive helt borte, saaledes staar der 20 Juni 1910: »Graa Fluesnapper har jeg slet ikke set yngle her iaar«. Den kommer ret sent, i Almindelighed først i den anden Trediedel af Maj.

1911.	16	Maj,	saas.
1912.	10	—	sad i Haven.
1913.	14	—	saas flere Steder i Park og ved Bygningerne.
1914.	6	—	saas ved Stalden.
—	7	—	nogle saas.
1915.	11	—	saas i min Have.
—	14	—	nogle Stykker.
1916.	16	—	3 sad paa Staldbygningen.
1917.	10	—	nogle saas.
—	17	—	flere saas.

Hen sidst i Maj begynder Redebygningen; 22 Maj 1913 fandtes Rede med 3 Æg, 24 Maj 1914 havde et Par bygget, samme Dato 1915 var den begyndt, 31 Maj 1916 var der 3 Æg i en Rede. Den yngler 2 Gange, og det sidste Kuld Unger flyver ud sidst i Juli eller hen i August. Jeg kender ingen Fugl, der bygger paa saa forskellige Steder som denne, og der er god Lejlighed til at iagttage det her. Den kan bygge i Træer, hvor der fra Stammen springer Kviste frem, som danner Underlag for Reden, eller i en lille Fordybning inde i en Stamme; paa en Brink ved Stranden byggede den paa et lille Fremspring, i Kasser gaar den villigt, baade i Træløberkasse og halvaabne; Bjælkehoveder er et yndet Underlag for dens Rede, og af dem er der nok her paa Sanatoriet; et Aar var en Hvid Vipstjert begyndt at bygge paa et Bjælkehoved, men Fluesnapperen forjog den og byggede selv videre; paa en Bjælke inde i Liggehallen bygger den hvert Aar, og som Fig. 79 og 80 viser, har den bygget bag Ledningerne til det elektriske Lys. I et Espalier opad mit Hus holder den stadig til. Hvad Reden bestaar af, skal siden berettes.

Naar Ungerne er udfløjne, færdes Familien sammen i nogen Tid, men jeg tror, de her udrugede ret hurtigt drager af Sted. De erstattes imidlertid af Skarer, der kommer trækkende andet

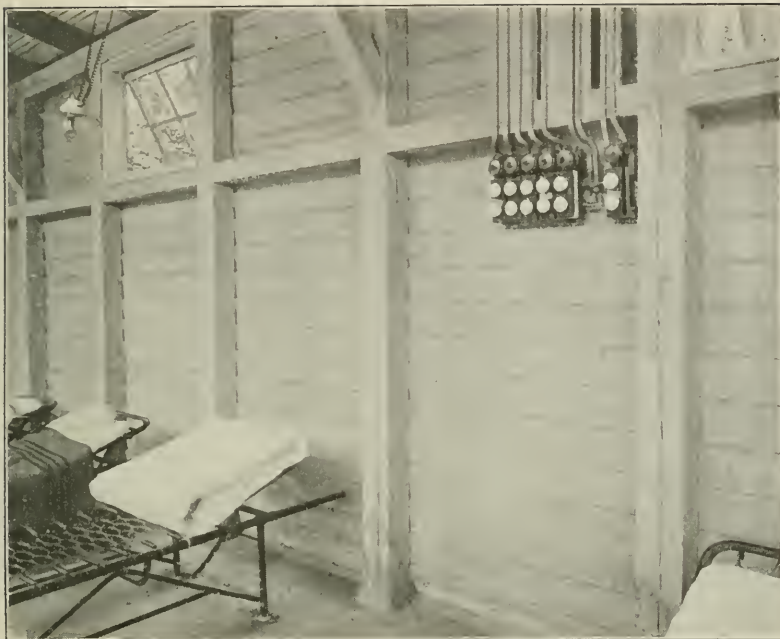

Fig. 79. Rede a Graa Fluesnapper over en Kontakt (længst til højre) i Liggehallen.

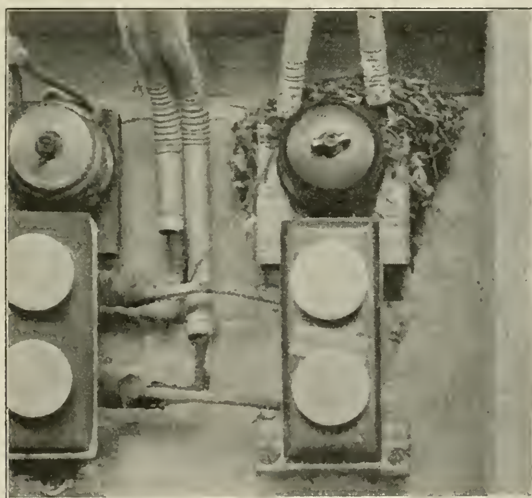

Fig. 80. Rede af Graa Fluesnapper. (Samme Rede som i Fig. 79).

Steds fra, og i August findes den i ret stort Tal her omkring; 3 August 1909: »Det vrimler i Haven af Graa Fluesnapper«; 14 August 1911: »En Masse i Have og Park«; 24 August samme Aar: »Ses stadig i meget stort Tal«; 23 August 1915: »Mange ses i Haven« o. s. v. I September tager Tallet af, selv om der i Maanedens første Halvdel stadig kan ses adskillige. Den tidligere paa Aaret insektfangende Fugl er nu bleven Bærspiser og søger ivrigt til Rønne- og Hyldebuskene. Efter Midten af September er der kun faa tilbage; de sidste er sete omkring 20 September.

Det nævntes foran, paa hvor forskellige Steder Fluesnapperen bygger sin Rede. Reden kan da ogsaa være meget forskellig, baade hvad Størrelse og Materiale angaar, men oftest er den ret stor og fyldig. En Ejendommelighed ved Materialet gør den let kendelig ved første Øjekast, nemlig at Fluesnapperen altid bruger at væve ind i Reden Traad, Seglgarn, Tvist, Trevler og lignende.

1. Rede i Espalier i min Have, forladt efter Opførelsen. I Reden var anbragt et stort Stykke Gazebind, som dog havde hængt fast i en Torn paa Rosen, hvor den byggedes, og kun delvis var indflettet i Reden. Udvendig ses en Mængde Traade og Trævler; det yderste Lag er ellers dannet af Mos, enkelte Dun, lidt Straa og Tang. Indvævet heri er 4 Stykker Seglgarn, det længste ca. 70 cm, en lang Trevl paa ca. 80 cm, 1½ cm bred. Det inderste Lag, der danner selve Redeskaalen, bestaar af lidt Mos, Plantestængler, Tang, en Del tynde Seglgarnstraade, enkelte Dun. Vægt af Trævler, Traad og Seglgarn 53 g, af Mos og Resten af ydre Lag 10 g, af inderste Lag ÷ Seglgarn 4 g.

2. Rede anbragt paa en Bjælke. En Del af Materialet hang ned over Bjælkens Kant. Ret let adskillelig i et ydre og indre Lag; det ydre Lag dannet af Lav, enkelte Hestehaar, Traade, Papir, Bomuld, det indre dannet af lidt Mos, Plantestængler, Basttrævler, Hestehaar, Traad, og inderst foret med hvide Fjer. Vægt af Traad og Seglgarn 3 g, Fjer og Hestehaar 1½ g, Mos, Lav og Plantestængler 11 g.

3. Ingen tydelig Adskillelse i Lag, Reden gennemvævet af hvid Traad, Hestehaar og enkelte Fjer. Vægt af Traad, Uldgarn etc. 2,2 g, Fjer og Haar 1,9 g, Mos og Plantedele 7,5 g.

4. Bygget paa en Stolpe ved Hønsegaarden. Adskilt i det ydre fra de andre Reder ved at indeholde en Mængde Hønsefjer

forholdsvis lidt Traad. Den bestod af en Mængde Fjer, nogle Plantedele og Hestehaar, lidt Mos og et enkelt Stykke Tvist.

Den graa Fluesnappers Sang har jeg ikke omtalt, thi jeg har ingensinde hørt den synge her; den er den tavseste blandt

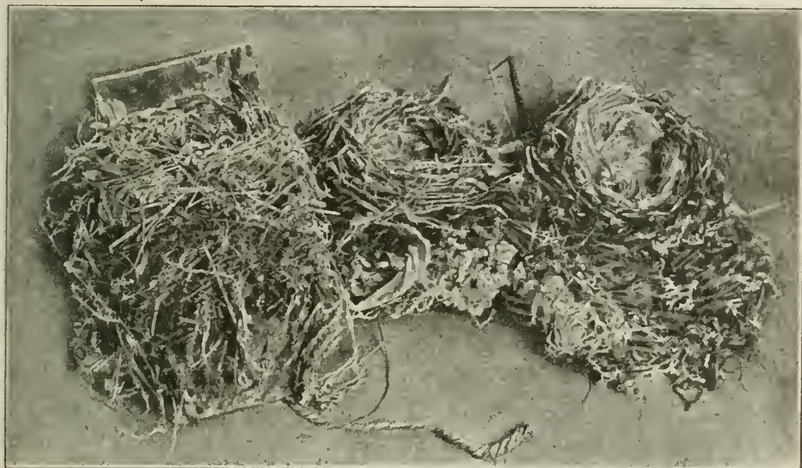

Fig. 81. Tre Reder af Graa Fluesnapper; der ses i Rederne indvævede Trævler, Tvist og Seglgarnsstykker.

alle vore Fugle. Naar den sidder i sin Yndlingsstilling paa en Pind eller Stolpe, slaar den med Vingerne og udstøder en lille Lyd som et Suk, men ellers giver den ingensomhelst Lyd fra sig, en mærkelig Modsætning til dens saa ivrigt syngende Slægtning, den brogede Fluesnapper.

GRAASPURV *(Passer domesticus)*. Overalt her i Egnen er Graaspurven meget almindelig, til en vis Grad en Plage. Her paa Sanatoriet har der været en Del, og de har ikke været gode at faa Bugt med, skønt deres Reder er nedrevne og de selv efterstræbte. Jeg har i Aarenes Løb med en lille Salonriffel skudt adskillige Hundrede; men under Krigen var det ikke muligt at faa Ammunition mere, saa Spurvene er nu blevne saa frække, navnlig i Køkkenet, at der alvorligt klages over dem, og jeg ogsaa nok selv er klar over, at der maa gøres noget imod dem. Her som overalt i Landet er Spurvene Standfugle men gør hver Eftersommer en lille Tur ud paa Markerne; naar det sidste Kuld — vel oftest det tredie — er udfløjet, og Kornet er modent, trækker Spurvene herud, og i August—September er

vi for en stor Del fri for dem, medens de saa kommer igen i Oktober og bliver her Vintren over.

Deres Reder anbringer de allevegne; inden Døre, hvor de kan komme afsted med det, i Mejsekasser, under Taget, paa

Fig. 82. Rede af Graaspurv nedtaget fra Stedet, hvor den var bygget (paa et Bjælkehoved); for at vise Redens Størrelse er en død Spurv anbragt nedenfor den.

Bjælkehoveder eller frit i Træer, saavel i stedsegrønne Træer som i Løvtræer; i en Nabogaard er der hvert Aar i et højt Pæretræ adskillige Spurvereder. Reden er en i Forhold til Fuglens Størrelse mægtig Bygning; naar den anbringes frit, er den kuglerund med Indgangshul paa Siden, ligner mest en kæmpemæssig Løvsangerrede. En Rede taget i Juli 1917 paa et Bjælkehoved (Fig. 82) vejede 90 g, var ca. 20 cm høj, 25 cm bred, 30 cm dyb. Indgangsaabningen paa Siden var omgivet af grove Fjer, der ogsaa forede hele Reden, og alt i alt udgjorde en mægtig Haandfuld. Underlaget bestod af ca. 30 g grove Rodtrævler, medens Resten af Reden mest dannedes af friske Græsstraa, væsentlig af Hundegræs *(Dactylis glomerata)*; et stort Stykke Seglgarn var indflettet iblandt dem. — I Sommeren 1917 saas her en ganske ejendommelig Farveafændring, idet en Hunspurv var meget stærkt rød; den vilde bygge Rede, og jeg var interesseret i at se Afkommet, men den naaede ikke at faa udruget.

Ofte har Folk spurgt mig: Hvor er Fuglene om Natten? Jeg har da forklaret, at en Mængde af Smaafuglene sidder i Granbevoksninger, i tæt Bøgeopvækst og lignende Steder. Men Spurvene da; om Dagen ses de allevegne, hvor bliver de af

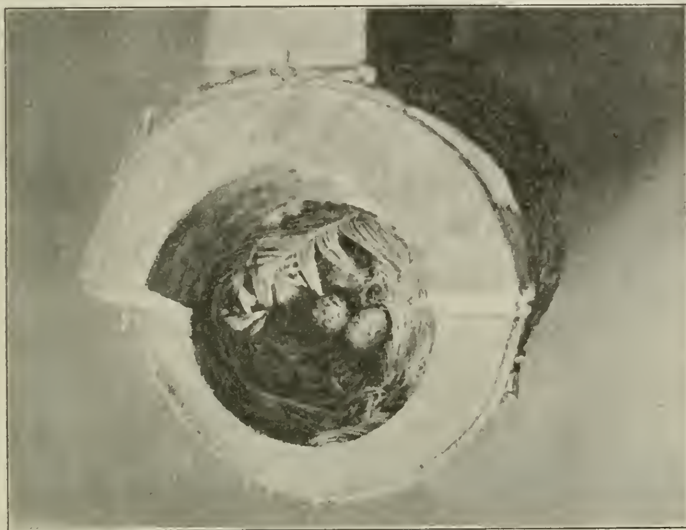

Fig. 83. Rede af Skovspurv i Kasse; en Del af Kassens Forside fjærnet.

naar det er mørkt? Ja, det er jeg istand til at vise her paa Sanatoriet, hvor Vinduerne staar aabne. Henimod Skumringen kommer nogle Spurve ind og søger sig et passende Nattekvarter paa skjulte Steder, siddende ovenpaa Rør, i Kroge, paa Fremspring ved Muren, allevegne hvor der er Læ, og hvor de er nogenlunde skjulte. I Gangen udenfor min Undersøgelsesstue paa Sanatoriet hænger højt paa Væggen en Kasse med et Batteri til et elektrisk Ringeapparat; her sad Vintren 18—19 hver Nat en Spurv omhyggelig gemt, kom først frem, naar det begyndte at gry ad Dag.

SKOVSPURV *(Passer montanus)*. Skovspurven er nok en mere tiltalende Fugl end Graaspurven, men der er ikke noget rart ved at have for mange af dem. De er nu ogsaa ret lette at holde nede i Tal, idet de, langt mere end Graaspurven, er indskrænkede i Valget af deres Redeplads. De bygger kun i Træhuller eller i Mejsekasser; hænger man disse lavt, og har

aftageligt Laag paa dem, er man altid Herre over at fjerne ubudne Gæster. Kun en Gang har jeg set Skovspurven bygge Rede frit paa en Bjælke i Liggehallen, ganske paa Graaspurvemaner, men det maa vistnok betragtes som en sjælden Undtagelse. I den første Tid, den ruger, er den meget villig til at forlade Reden, allerede før man er henne ved den, i den sidste ligger den meget fast, og man kan tage den med Haanden. Da jeg i sin Tid begyndte at hænge Mejsekasser op, begik jeg den Fejl at hænge dem ret højt; de blev alle beboede af Graa- og Skovspurve. Skovspurve gaar vel ogsaa i Kasser, der hænger temmelig lavt, dog ikke gerne lavere end 1—1½ m fra Jorden.

Kigger man ned i de ophængte Kasser, ser man ved første Øjekast, om Reden tilhører Skovspurven; i saa Tilfælde er der nemlig altid i Randen af Reden ret store opstaaende Fjer, der dækker ind over Reden, saa at man næsten ikke kan se Æggene. En Rede i en Kasse vejede 19 g, bestod overvejende af ret store Fjer, hovedsagelig af Høns, nogle af Paafugle, desuden af en hel Del fine Kokustrævler fra en Maatte (Længde ca. 5 cm), nogle Græsstraa indtil 10 cm lange, ikke saa faa Hestehaar, et Par Uldtraade og lidt Mos. Alle Bestanddelene undtagen Fjerene inderst i Reden var blandede ganske tilfældig sammen. Aller nederst ved Kassens Bund fandtes en noget fastere Kage, bestaaende af korte (ca. 5 cm) finere Græsstraa, Uldtraade og Hestehaar, enkelte smaa Fjer. Helt anderledes var en fritbygget Rede, der laa paa et Bjælkehoved i Liggehallen. Det var en uordnet Masse af Hø og Blade, der laa frit paa Bjælken, ikke bygget op i et Hjørne. Reden vejede 218 g, bestod af Rajgræs, Blade og Blomster af Bøg som Hovedbestanddel, heri blandet en Del Fjer. Alt dette var dog kun Underlaget, der ialt vejede ca. 160 g, medens selve Reden vejer ca. 50 g. Dens indvendige Diameter er 9 cm. Den bestaar af en Del Græsstraa med større Fjer iblandt, indvendig er der en Skaal af store bløde Fjer, mange af dem Hønsefjer, indtil 10 cm lange; enkelte Hestehaar er iblandede.

BOGFINKE *(Fringilla coelebs).* Naar vi regner Stær og Svale fra, er der ingen Art, som yngler saa talrigt her ved Sanatoriet som Bogfinken, og ingen Fugl optræder udenfor Yngletiden i saadanne Skarer — Kvækerfinkerne fraregnede. Ogsaa ind i Huset kommer Bogfinkerne og finder sig godt til Rette i nært

Samkvem med Mennesker, hvorom nedenfor skal berettes. Bogfinken hører til de aller tidligste Sangere, kan begynde allerede de første Dage af Februar; derimod har jeg aldrig hørt den synge i Januar, hvad jeg i Firserne af og til hørte i Kjøbenhavn. Som de fleste andre Sangfugle skal Bogfinken hvert Foraar begynde forfra igen og øve sig en Tid, før Sangen er rigtig fuld og kraftig.

1910.	12	Februar,	hørtes første Gang synge her i min Have.
—	22	—	sang i Massevis hele Dagen.
1911.	23	—	begyndte at synge enkeltvis.
—	25	—	sang kraftigt allevegne.
1912.	3	—	begyndte at øve sig paa Sangen; alting var isdækket, Isen laa fast over til Øerne.
1913.	6	—	der var noget foraarsagtigt over Vejret; Bogfinkerne begyndte at øve sig.
—	8	—	sang.
—	11	—	sang kraftigt.
1914.	4	—	Klart Solskin, let diset, man havde mest Indtryk af en tidlig Aprildag; Bogfinkerne begyndte at synge.
—	10	—	sang kraftigere.
1915.	14	—	Bogfinker ses i stort Tal, er mærkeligt nok ikke hørt synge endnu.
—	20	—	begyndte at synge flere Steder.
1916.	7	—	begyndte at øve sig.
—	12	—	øver sig allevegne paa deres Sang, saaledes som de har gjort hele Ugen, men i fuld Sang er de intet Steds endnu.
—	22	—	synger flittigt, men kan endnu ikke siges at være i fuld Sang.
1917.	22	—	Isen ligger fast overalt, i Nat ÷ 8°; mente at høre Bogfinkerne begynde at øve sig.
—	25	—	sang for første Gang.

Naar saa Sangen er begyndt, lader Fuglen ufortrødent sin korte Strofe høre Dagen igennem, hele Foraaret og en Del af Sommeren men holder ret tidligt op, allerede sidst i Juni eller først i Juli. De seneste Tidspunkter, jeg har optegnet Sangen, er 18 Juli 1909, 6 Juli 1911, 10 Juli 1915, 4 Juli 1917; i 1910 er bemærket, at den slet ikke sang i Juli. Saa kan den imid-

lertid tage fat senere paa Aaret og høres ikke helt sjældent syngende om Efteraaret men meget uregelmæssigt. Jeg har Indtrykket af, at det undertiden er de unge Fugle, som begynder at øve sig for første Gang, undertiden de gamle.

1909.	29 September,	ganske stille + 10°, Bogfinkerne sang svagt imorges.
1911.	8 —	sang kraftigt om Morgenen.
1913.	31 Juli,	Bogfinker sang i den tidlige Morgen, vistnok unge Fugle som øver sig.
—	12 August,	synger jævnligt om Morgenen.
1915.	13 Oktober,	sang i Parken i det smukke varme Vejr.
1917.	12 —	sang i min Have.

Nogen stor Forskel paa Sangen hos de forskellige Bogfinker her er der ikke; det er meget faa Variationer, man hører, og der er ingen rigtige Mestersangere iblandt dem.

Redebygningen begynder i sidste Halvdel af April for nogles Vedkommende, medens det store Flertal først bygger i Begyndelsen af Maj. Undertiden kan Reden bygges først i April: saaledes fandt jeg 4 April 1916 en Rede i min Have, hvorpaa der øjensynligt var bygget et Par Dage; 5 April fandtes en anden, der omtrent var ligesaa vidt fremskreden; den ene blev ødelagt, den anden var færdigbygget 15 April, og foruden den fandtes da en til. Men denne tidlige Redebygning er Undtagelser og skyldtes nok, at Vejret i de første Dage af April var næsten sommerligt med op til 10—12° Varme og klart Solskin; ellers findes Rederne i Maj og Juni; de sidste Unger flyver ud i første Halvdel af Juli. Bogfinkernes Rede af Mos, udvendig beklædt med graat Lav, er kendt nok; hyppigst, kan man vel sige, findes den i et større Træ, Eg eller Bøg, ret højt oppe mellem Stammen og en Gren eller Kvist, der gaar ud og danner Understøttelse for Reden. Men den kan findes lavt nede i Træet, dog sjældent under 2 Meters Højde. Desuden kan den findes i unge Træer, i Buske, f. Eks. Hyld, og ikke helt sjældent i Graner; ejendommeligt er det, at de Reder, der findes i Graner, kun bestaar af grønt Mos, ikke er klædte med Lav, hvilket tydeligt viser, at Lavet er benyttet som Vildledningsmiddel. Nogle Gange har jeg set Fuglen bygge paa Espalier op ad en Mur. Hvor mange Par, der bygger her omkring ialt, tør jeg ikke sige; i 1917 fandt vi 17 Reder her i Parken, men der havde været flere; i

Skoven, der er 5 Gange saa stor, fandtes nok forholdvis et lignende Antal; jeg gaar næppe meget forkert, ved at antage, at der i Skov og Park tilsammen hvert Aar bygger op til Hundrede Par.

Det hævdes undertiden, at Bogfinken yngler 2 Gange aarlig; jeg tror ikke, det er Regel, men man kan vel ledes til at tro det ved dens meget uregelmæssige Ynglen. Sagen er nemlig, at

Fig. 84. Rede af Bogfinke besat med smaa Træsplinter. (Ikke fotograferet paa det Sted, hvor den var bygget).

en overordentlig Mængde af de først byggede Reder gaar til Grunde, ødelægges af Kat, Krage, Egern og Maar. I sidste Halvdel af April og først i Maj er det let nok at finde Bogfinkereder, byggede som de da er paa meget iøjnefaldende Steder, men af disse Reder ødelægges den største Del, og Fuglene bliver nu forsigtigere, bygger den næste Rede mere skjult; senere paa Aaret findes Rederne saa mest i større Træer, hvor deres Udseende næsten falder sammen med Barkens, og de opdages langt vanskeligere. Jeg nævnede foran, at det Lav, der findes uden paa Rederne, maa betragtes som anbragt der for at gøre Rederne lidet synlige er, hvad man i Krigstiden kaldte »Camouflage«; men det hænder undertiden, at Fuglene tager Fejl og istedetfor Lav anbringer andet, som netop gør Reden meget tydelig. I en af de Reder, jeg omtalte som fundet 4 April, var der indvævet smaa

Stumper af Avispapir, der gjorde Reden iøjnefaldende; til en anden Rede (Fig. 84) havde Fuglen faaet det uheldige Indfald at benytte smaa hvide Træspaaner istedetfor Lav, hvad der gav Reden et meget paafaldende Udseende. Fuglen maa vist selv have haft Fornemmelsen heraf; den benyttede i hvert Tilfælde ikke denne Rede. Paa en Rede, der ligger foran mig, er baade som Foring og udenpaa mellem Lavet anbragt smaa grønne Fjer af nogle Undulater, vi havde i Bur i Parken.

I min Have havde en Bogfinke 23 April 1916 bygget en Rede i Hyld, meget synligt; den maa imidlertid være bleven ked af denne Rede, thi da jeg Dagen efter kom, havde Reden et underligt løst Udseende, og Grunden fik jeg snart at se; Bogfinken byggede nemlig nu et andet Sted, oppe i et Egetræ, mellem Stammen og nogle Kviste, og den benyttede hertil Materialet fra den gamle Rede, pillede det af, og fløj op med det til den nye; det er eneste Gang, jeg har iagttaget en Fugl saaledes flyttende sin Rede.

I Sommertiden ses Bogfinkefamilier i Massevis allevegne her omkring; saavel i Parken som i Køkkenhaven synes der at være Føde nok til dem; ved Rønnebærtræerne er de flittige Gæster; de plukker ikke som Sangerne og Droslerne Bærrene af men samler dem, der er faldne paa Jorden. Paa ingen Tid er Bogfinkerne helt borte fra Sanatoriet, men er sparsomst sidst i August og i September, da de opholder sig flokkevis ude paa Markerne, hvor de træffes i vældige Skarer. I første Halvdel af Oktober vender de tilbage til Skov og Park, og Aaret ud ses hernede omkring en Mængde, ofte store Flokke; jeg nævner et Sted i min Dagbog Tallet Tusinde, og det er vist ikke helt ualmindeligt. Omkring min Bolig har jeg dem hele Dagen, men det synes ogsaa, som om de særlig holder til her; i hvert Tilfælde ses der ikke i Skoven saadanne Mængder som her omkring. En Del af dem, der kommer om Efteraaret, er maaske vore egne Ynglefugle, men sikkert kommer en stor Del til nordfra. Linné kaldte Bogfinken »*coelebs*« den ugifte, fordi de Flokke, han saa overvintrende i Sverig, næsten kun bestod af Hanner; i Vinterflokkene her er Hannerne vel ogsaa overvejende, men der findes dog talrige Hunner. Nu er det ikke blot i Skov og Park, Bogfinkerne findes hen paa Efteraaret; de træffes ogsaa i Hække langs Vejene, omkring Boligerne og ved Stranden, hvor man altid kan være sikker paa at se nogle. Paa denne Tid holder

de sig blandede med Kvækerfinkerne, af hvilke der nogle Aar findes faa, enkelte Aar ingen, andre Aar særdeles mange. Føden, Bogfinkerne søger om Efteraaret, bestaar af alle Slags Bær og Frø, men Fuglen bærer ikke sit Navn med Urette; er det et Aar, hvor der er Bog, saa udgør dette dens Hoved- og Yndlingsnæring; ganske vist er det noget besværligt for den at komme igennem Skallen ind til Kærnen, men det gaar dog. Vintren igennem bliver Bogfinkerne saa her omkring og søger meget ivrigt til Fodringspladsen.

Egentlig Træk af Bogfinker har jeg aldrig set her lige ved, men jeg har iagttaget det et Par Mil Vest herfor, paa Lyø og i Farvandet der omkring, om Foraaret.

At Bogfinkerne kan blive meget frygtløse, er en kendt Sag; jeg har dog af og til set noget i den Retning, der gaar ud over det almindelige. Det varede ikke længe, før Bogfinkerne fandt paa at komme ind ad Sanatoriets stadig aabne Vinduer og aflægge Besøg hos de sengeliggende Patienter, som selvfølgelig fodrede dem. En Dag stod jeg selv fjerde ved en Seng paa en af Stuerne, da en Bogfinke fløj ind, satte sig paa Sengen og sang uden at bekymre sig om os. Forestillingen med at lade Bogfinken tage Føde af Haanden er bleven mig beredvillig vist, saa tidt jeg ønskede det, og det gik ogsaa godt, naar jeg selv prøvede paa det ved Bordet i min Have; dog var de ikke nær saa villige til det som de tamme Gulspurve. En Dag, jeg stod hos en Patient, kom en Bogfinke-Han flyvende ind ad Vinduet, satte sig paa Sengen og udstødte et kraftigt, meget udfordrende Skrig. Jeg spurgte, hvad dens Mening var, og fik den Besked, at det skulde jeg faa at se. Patienten rejste sig op og tog paa sit Bord en Blikdaase; saasnart Bogfinken saa dette, fløj den hen imod hendes Hænder og holdt sig svævende her med hurtige Vingeslag; hun tog et Stykke Kiks ud af Kassen, og det huggede den ud af Fingrene paa hende og satte sig hen at fortære det.

Inde i Sanatoriets Dagligstue staar nogle Palmer; en Vinter havde en Bogfinke fundet paa at tilbringe Natten her, og jeg saa den flere Aftener sidde i en Palme lige ved Spisestuedøren, hvor der var stadig Færdsel ud og ind. Tændte man det elektriske Lys i Stuen, var den Haand, der rørte Kontakten, ikke en halv Meter fra Bogfinken; jeg prøvede at faa den fotograferet, men den holdt ikke af den dertil nødvendige Opstilling og flyt-

tede saa hen til en anden Palme. Det var morsomt at se om Morgenen ved 8 Tiden, naar Patienterne kom ned i Stuen, og der blev tændt Lys, hvorledes den saa vaagnede og fløj omkring; udenfor var der mørkt, saa den ikke kunde finde ud ad Vinduet, før Lyset blev slukket. — En Dag i Julen saa jeg en anden Bogfinke midt om Dagen inde i Dagligstuen, hvor den hjemmevant hoppede omkring i det pyntede Juletræ uden at lade sig skræmme af Træets dog noget ejendommelige Udseende.

Forskellige Reder, jeg har faaet undersøgt, viste følgende Forhold:

1. Vægt 19,5 g. Det yderste af Reden bestaar væsentlig af Mos, Lav og Hestehaar, en enkelt lille Fjer, nogle Bomuldstraade. Derefter følger et Lag af grovt Mos og tykkere Plantedele, væsentlig en Snes indtørrede Plantestængler, næsten alle lige lange, ca. 5 cm, desuden nogle Uldtraade, hvoraf den længste var 43 cm. Udforingen er næsten udelukkende smaa Fjer, de fleste af Høns, men ogsaa et Par af Paafugle. Umiddelbart under Fjerene er et Lag næsten kun af Hestehaar med ganske fine Dun og Uldtraade imellem.

2. Vægt 20 g, indvendigt Maal 6,5 cm, største udvendige Maal 11 cm. Det yderste Lag bestaar af Mos, Lav, Rester af Bøgeblomster, Plantetrævler, enkelte Tangtrævler og et Par Smaafjer; særlig i nederste Del findes hele Klumper af Bøgeblomster. Ingen skarp Grænse imellem Yderlaget og Udforingen; selve Udforingen der bestaar af Smaafjer, vist af Høns, og i rigelig Mængde sammenfiltrede Hestehaar, vejede knapt 5 g. Af Yderlaget udplukkedes ialt 3 g tørre Bøgeblomster.

3. Vægt 23,7 g, yderst Mos og Lav, vævet ind imellem hinanden, enkelte Hestehaar, et Par Bomuldstraade og nogle smaa Paafuglefjer, enkelte Knopskæl af Bøg, et lille Stykke »Sølvpapir«. Vægt af Yderlaget 12,5 g. Et mellemste Lag bestaar af Mos, fine Plantetrævler, ganske lidt Lav, en Del korte Hestehaar og et enkelt langt, nogle korte Uldtraade, nogle smaa Paafuglefjer. Selve det inderste Lag af Udforingen bestaar væsentlig af smaa Fjer, alle af Paafugl; man ser tydeligt den grønne og blaa Farve af disse overalt. Desuden findes en Del fine og korte Hestehaar, der danner et sammenhængende Lag lige under Dunene; der er kun faa fine Plantetrævler i dette Lag, men foruden dette findes nogle faa korte Bomuldstraade, sorte, hvide og brune, de største 10—11 cm.

4. Vægt 19,5 g, kun lidt Lav udvendig, ellers Mos, Uldgarn, Knopper af Bøg, enkelte Smaafjer, fine Plantetrævler. Bunden er meget fast, en hel Plade af Mos og Plantedele. Hele Yderlaget er meget jævnt i sin Sammensætning og skilles let fra Udforingen; denne bestaar mest af Hestehaar, paafaldende faa Dunfjer af Høns.

5. Vægt 7,5 g, gør et lille og slet bygget Indtryk, er meget løs. Yderst findes kun ganske lidt Lav eller Mos, Uldtraade, Plantetrævler og Dun, nogle brede Basttrævler flettede løst ind i hinanden; ingen skarp Adskillelse imellem et Yderlag og Udforingen. Selve Udforingen er udelukkende Dunfjer, sammenholdte med Hestehaar og enkelte røde Uldtraade, nogle Knopskæl af Bøg og et lille Stykke Papir.

KVÆKER *(Fringilla montifringilla).* De findes nogle Aar i vældige Flokke, i andre Aar saa at sige ikke. De plejer at vise sig i første Halvdel af Oktober; et enkelt Aar (1910) saas en 27 September. Naar saa de første er komne, kan der nogle Aar følge store Skarer efter, medens der andre Aar overhovedet ikke kommer flere. I 1909, 11 og 13 var der Efteraaret igennem Kvækere i stor Mængde, medens de i Efteraaret 1912 slet ikke saas, 1910, 14, 15 og 16 kun enkeltvis eller i spredte Flokke. Selvfølgelig venter man dem særlig de Aar, da Bøgen bærer rigelig Frugt, og det slaar i Almindelighed ikke Fejl, at de saa kommer, men i 1915 var der Masser af Bog, og kun meget faa Kvækere; dog kom de efter Nytaar 1916. Nu er det naturligvis ikke saaledes, at Kvækerne oppe i det nordlige Norge og Sverige har paa Fornemmelsen, at der er godt med Bog her i Danmark og saa drager herned. Forholdet er vel det, at de hvert Aar henimod Efteraaret trækker sydpaa og slaar sig ned paa de Steder, hvor Føden er rigelig. Findes der ikke nok i Sydsverige eller Danmark, drager de længere sydpaa for saa hen imod Foraaret at trække imod Nord igen. De tiltager i Almindelighed i Tal hen paa Efteraaret, og til Tider kan der ses Flokke paa Tusinde eller mere; jeg har dog aldrig her set saadanne Kæmpeskarer, som jeg saa i sin Tid ved Haslev. Efter Nytaar tager de gærne af i Tal, saa at der ofte kun bliver nogle faa tilbage. I 1916 viste de store Flokke sig som nævnt ikke før i Januar, men var allerede borte i Februar; i Begyndelsen af Marts er de gærne helt borte, saa ses af og til nogle i April, øjensynligt paa

Tilbagetrækket imod Nord; den sidste Dato, jeg har set en, er 21 April (1916). 12 April 1912 under det flere Gange tidligere omtalte stærke Snefald viste der sig adskillige i min Have, søgende Føde omkring Huset; 13 April saas endnu nogle i Haven, deriblandt paa en Gang 4 Hanner i pragtfuld Sommerdragt; 14 April var de borte.

Kvækerne kan holde sig alene, men i de allerfleste Tilfælde er de i Flok sammen med Bogfinker, og Blandingen kan veksle paa enhver Maade, saaledes at der kan være enkelte Kvækere i en stor Flok Bogfinker og omvendt, eller ogsaa saaledes at der omtrent kan være lige mange af begge Arter i Flokken.

8 December 1909 staar der følgende i min Dagbog: »I Dag var der kommen store Flokke af Kvækere i min Have paa flere Hundrede; det var første Gang, at de havde Overvægten over Bogfinkerne. De søgte ivrigt Føde i den nedfaldne Bog under Træerne ved Stranden, og det var morsomt at se, hvorledes de bar sig ad; med Næbbet kastede de det ene Blad til Side efter det andet, indtil de fandt en Bøgenød, som passede dem; saa tog de den i Næbbet, saa det saa ud, som om de vilde synke den hel, hvad de imidlertid ikke forsøgte paa, men de »tyggede« paa den, idet de øjensynlig bestræbte sig for at knuse den; derpaa vendte og drejede de den og havde den flere Gange ude af Næbbet, før det lykkedes dem at faa Bugt med Skallen og komme ind til Kærnen. Forøvrigt var det ganske interessant at se, at medens Bogfinkerne ligesaa gærne hopper omkring paa Gangene og paa Bedene som inde under Træerne, bliver Kvækerne næsten altid inde mellem Løvet, som jo ogsaa passer saa godt til deres egne Farver«.

Til Fodringspladsen kommer Kvækerne ret villigt.

KÆRNEBIDER, KIRSEBÆRFUGL *(Coccothraustes vulgaris)*. Jeg har kun to Optegnelser om den, 6 Marts 1915 og 7 Juni 1917, hvilken Dag jeg saa den i Egetræerne i Skoven. Tidspunktet kunde jo tyde paa, at den ynglede, men jeg saa den ikke siden.

SISKEN *(Chrysomitris spinus)*. Ogsaa denne Art finder kun sjældent herned; jeg saa en i Skoven 11 Januar 1914 og 5 Februar samme Aar en Flok paa 10—15 Stykker i nogle Elletræer.

STILLIDS *(Carduelis elegans)*. Blandt alle Spurvefugle her i Danmark findes vel ingen pragtfuldere end Stillidsen, som i det

hele maa siges at være en af de mest tiltalende Fugle, vi har; dens Ydre er skønt, dens Sang smuk og dens Rede et lille Kunstværk; hertil kommer, at der hersker det vidunderligste Sammenhold mellem Magerne. Man kan se Bogfinker i Snesevis, men vil kun sjældent se Han og Hun følges; hos Stillidsen er derimod dette Reglen, de følges ad, er altid sammen; sidder den ene paa Jorden, er den anden lige ved, kommer de til Drikkekarret, er de altid i Følge. Jeg kender ingen anden Fugl, hvor Sammenholdet er saa udpræget som hos den. — Den er ikke nogen sjælden Fugl her; der yngler i Almindelighed 2—3 Par her ved Sanatoriet, og de yngler 2 Gange aarlig. Reder findes i Maj og senere paa Sommeren, de sidste er fundne i Begyndelsen af August, og Sangen høres ligesaa længe. Rederne bygges højt oppe i gamle Træer eller ret lavt i Frugttræer, unge Bøge eller lignende, oftest i Træer, der staar alene. I 1917 udeblev den ganske som Ynglefugl.

I September—Oktober ses de i Smaaflokke langs Veje og paa Marker; det, som de altid søger, er Frø af Tidsler og Burrer, der er deres Yndlingsføde; det er gerne i smaa Selskaber, de ses, 4—20 sammen, kun en Gang har jeg set en større Flok paa henved 60; ogsaa i November og December ses de ret hyppigt, kommer af og til herind i Parken; 22 December 1915 staar der i Dagbogen: »En Stillids sidder stadig i Parken og har meget travlt med at pille Frø ud af Birkekogler; den har efterhaanden vænnet sig til Menneskenes Nærhed og lader sig ikke forstyrre, selv om man staar umiddelbart ved den; hele Jordbunden, hvor den sidder og arbejder, er efterhaanden oversaaet med Birkefrø. Ellers har den travlt med de Burreplanter, som staar tilbage fra Sommeren; det er en Fornøjelse at se, hvorledes saadan et Par enkelte Burreplanter kan holde Stillidserne til«. 14 Januar 1916 staar der: »Ved Fodringslunden havde jeg opstillet nogle Burreplanter, som jeg havde hentet hjem fra Marken for om muligt at faa Stillidsen til at komme. Eksperimentet lykkedes godt, der sad i Dag 6 og spiste af Burrefrøet«.

Hvad der ses i Januar er ellers kun sparsomt, og i de følgende Maaneder ses Fuglene saa at sige slet ikke; i Februar og Marts er de praktisk talt borte, hen i April ses nogle enkelte, men ellers kommer de først tilbage sidst i April eller i Begyndelsen af Maj. Jeg tror, det forholder sig saaledes, at hen paa

Vintren er Føden for sparsom for dem her; alle Tidsler og Burrer er afpillede, og Fuglene drager da længere sydpaa, hvor der er rigeligere Føde.

GRØNIRISK *(Ligurinus chloris).* Der er noget besynderligt uregelmæssigt over Grøniriskens Optræden her baade om Sommeren og om Vintren. Den kan yngle talrigt eller helt udeblive, den kan findes i Mængde om Vintren eller ganske mangle. Det almindelige er nu, at der yngler adskillige i Skov og Park, undertiden endda mange. I Februar og Marts ses den som Regel kun sparsomt; til Ynglestederne kommer den først efter Midten af April og begynder da paa sin Sang; dog har jeg hørt den synge 6 Marts (1913); saa har vi dem syngende og byggende i Maj, Juni, Juli og ind i August, og deres metalklingende Toner høres paa denne Tid rundt om. Grønirisken er en af de Arter, der holder aller længst ud med Sangen, og jeg har optegnet som de sidste Datoer, hvor jeg har hørt den synge, følgende: 1 August 1917, 3 August 1913, 9 August 1909, 11, 12, 15, 18 August 1916. Den yngler to Gange aarlig, og Reden findes fra sidst i April til ind i August; 7 September 1915 fandt jeg en Unge, som langtfra var udvoksen; den maa være kommen ud af Ægget de sidste Dage af August. Reden bygges paa forskellige Steder, i gamle Bøge i en Grenkløft opad Stammen, i Ege hvor friske Skud gaar ud fra Stammen og danner Understøttelse, i unge Løvtræer, i Graner og i stedsegrønne Prydbuske. I min Have bygger jævnlig nogle; et Aar var der en Rede i en gammel Bøg; en Dag skød jeg ved en Fejltagelse Hunnen i den Tro, at det var en Graaspurv, men Hannen fik madet Ungerne, som var ganske smaa, og de blev store og fløj ud.

I September forsvinder de fra Parken og Skoven og ses nu i Efteraarsmaanederne ude omkring paa Marken. Det Sted, hvor de særlig holder til, er Inddæmningen; her kan man se dem enkeltvis i større og mindre Flokke paa 20 — 50 — 100 — 150, det største samlede Antal jeg har set, men ogsaa heri kan der være stor Forskel, saa at der nogle Aar slet ingen ses i Inddæmningen. Enkelte Aar forsvinder de fleste henved Nytaarstid, og ingen ses saa før i April, andre Aar holder der sig nogle ogsaa i Aarets første Maaneder. En Vinter holdt der sig en Flok i min Have; de søgte deres Føde rundt om paa Jorden men kom aldrig hen til Foderpladsen.

I Vintren 1912—13 var deres Forhold i Inddæmningen saaledes, at der 27 Oktober begyndte at indfinde sig mindre Flokke; 1 December saas her en Flok paa henimod Hundrede, og senere i Januar, Februar og Marts holdt der sig en Flok paa omkring 30, altid paa det samme Sted. Volden, der gaar om Inddæmningen, danner et Sted en Krumning, og i dens Hulhed var Grøniriskerne stadig at træffe, sad i Græsset og søgte Føde her. Naarsomhelst man kom, kunde man finde dem, og morsomt var det at staa lige ved og betragte hele Flokken; de var højst forskellige, nogle ganske uanseelig brunlige med kun ringe Antydning af gult eller grønt, og derfra alle Overgange til de aller kraftigst farvede grønne, gamle Hanner. Marts Maaned var smuk og mild, men Grøniriskerne holdt sig stadig her i Flok; endnu 6 April saas en 30—40 Stykker her, nogle saas 21 April, og de sidste 25 April. Den følgende Vinter var Forholdet ganske det samme; fra i November til ind i Marts holdt sig en Flok paa det samme Sted, hvor de saa ikke siden har været at træffe.

To Reder viste følgende Forhold:

1. Yderst et Lag Rodtrævler af et Træ, her indenfor Mos iblandet fine Rodtrævler, inderst et Lag Fjer.

2. Rede i Gran, Æggene rugede men Reden var forladt. Vægt 34,5 g.; indvendig Diameter 6,5 cm. Yderst et Lag af grove Pinde og grønt Mos, derefter kun Mos. Vægt af Mos 17,5 g, af Pinde, Rodtrævler og Plantestængler 7,5 g. Inderst et Lag af fine Plantedele, Rodtrævler, enkelte Fjer og Traad, Vægt 7,5 g.

IRISK *(Cannabina linota)*. Den er her i Egnen en yderst almindelig Ynglefugl. I Modsætning til Grønirisk og Stillids, der ses til langt hen paa Vintren og saa først viser sig ret sent paa Foraaret, trækker den tidlig bort, forsvinder allerede i Oktober, men vender saa tilbage som en af de tidlige Foraarsfugle. Dens Ankomst om Foraaret er alt andet end regelmæssig; den kan vise sig først i Februar, naar Vejret er mildt, eller vente til hen i Midten af Marts, men naar den kommer, er den altid i Flok, undertiden endda en ret stor, og synger saa straks.

1910.	2 Marts,	Irisk sang.
1911.	9 —	saas for første Gang iaar, 4 Stykker sammen.
1913.	17 —	i Skoven nogle Flokke paa ialt henved Hundrede Stykker.

1914.	5 Februar,	Stille, Solskin, Isen næsten borte. I en høj Bøg i Skoven sad kvidrende en Flok paa mindst 50. Hannerne havde, set paa Afstand, et rødligt Skær paa Brystet, men havde endnu ikke faaet deres smukke Sommerdragt.
—	19 —	i Skoven en Flok paa mindst 50.
1915.	1 April,	det er bleven Tøvejr, Inddæmningen næsten isfri, Irisk i Flokke paa henved Hundrede.
1916.	10 Februar,	Vejret noget skiftende, af og til let Frost. I Toppen af et højt Træ sad en Flok paa imellem 30 og 40.
—	21 —	en Flok paa et halvt Hundrede sad i nogle høje Bøge og sang flittigt.
1917.	24 Marts,	(stræng og langvarig Frost) en Flok paa omkring 50 sad henimod Aften i Træerne i Skovens vestre Udkant.

I den første Tid, de er komne, holder de sammen i Flokke, er oftest om Dagen paa Markerne efter Føde; henimod Aften samler de sig i nogle høje Træer, næsten altid de samme Dag for Dag, Aar for Aar; sammen med dem flokkes andre af deres Slægtninge, Grønirisk, Stillids, Gulspurv og enkeltvis Bogfinker, og her sidder de syngende en Stund, før de søger deres Nattekvarter.

Hen paa Foraaret findes de parvis i Hække langs Vejen, i Haver og i Skoven; her findes et Stykke bevokset med Graner; da disse havde en passende Størrelse, 2—4 Meter, var de fulde af Iriskreder, og man kunde stadig se Fuglene sidde i Toppen af dem. Paa Sanatoriets Grund er den mindre talrig som ynglende, har haft Rede i Hindbærrene, i Graner og en Gang i en stedsegrøn Busk udenfor Havetrappen lige ved den allerlivligste Færdsel. Paa Lille Svelmø er den almindelig Ynglefugl i de enkelte Tjørne og Rosenbuske, der findes. Den yngler 2 Gange aarlig, om ikke mere, hører til de Arter, hvis Reder findes allersenest; 17 August 1912 fandtes paa Svelmø en Rede med 4 Æg, 5 August 1915 en Rede med 5 frisklagte Æg.

I August—September ses de flokkevis omkring paa Markerne, ofte Hundrede eller flere sammen, undertiden sammen med Grønirisk, Stillids og Bogfinke. Hen i Oktober kan Flokkene endnu træffes i enkelte Aar, efter Oktober har jeg ingen set.

GRAASISKEN *(Cannabina linaria).* De Flokke af Graasiskener, der om Vintren besøger vort Land, viser sig ogsaa enkelte Gange her, men ofte kun paa saa flygtigt Besøg, at jeg ikke med Sikkerhed har turdet optegne dem. 30 Oktober 1910 saa jeg paa Svelmø en Flok paa henved 50; de sad og fortærede Frøet af en Del Tidsler, som voksede i en Lavning. 5 November 1913 fik jeg Øje paa en Flok paa mellem 100 og 150, der havde slaaet sig ned i de høje Birketræer i Sanatoriets Park. De pillede ivrigt Frøet af de talrige Kogler, som fandtes dette Aar, og stod man under Træet, var det som en hel Regn af Frø, der dryssede ned under Fuglenes ihærdige Arbejde; af og til fløj hele Flokken kvidrende bort for snart at vende tilbage igen; siden har jeg kun en enkelt Gang set nogle Stykker her.

DOMPAP *(Pyrrhula vulgaris).* I November og December 1910 var her nogle; jeg saa en Gang en Flok paa en halv Snes; siden har jeg selv kun set dem en enkelt Gang, men der er af og til meddelt mig om nogle, som er trufne hernede.

RØRSPURV *(Emberiza schoeniclus).* I Inddæmningen er Rørspurven en ret almindelig Ynglefugl. Den er Trækfugl, men det hænder, at enkelte overvintrer, saa jeg har set den i alle Aarets Maaneder, i December og Januar dog kun enkeltvis. Efter Midten af Februar kan nogle begynde at vise sig, men den almindelige Træktid er i Marts og første Halvdel af April. Det er oftest saaledes, at Hannerne kommer først, og at der til at begynde med er nogle Stykker, først senere et større Tal; i Træktiden findes Fuglene altid paa et ganske bestemt Sted: paa Engene Nord for Volden om Inddæmningen er der et Stykke, som om Foraaret staar under Vand, og i Aaløbet tæt ved vokser en Del Rør; her ses Rørspurvene siddende paa Rørene eller gaaende paa Tuerne paa den oversvømmede Eng sammen med Engpiber, Skærpiber og Hvid Vipstjert. Der kan ses en halv Snes, 20—30, ja en enkelt Dag, 4 April 1912, har jeg talt mindst 50, men de større Mængder er Undtagelserne; efter Midten af April er de Fugle, der opholdt sig her under Trækket, borte, og det er væsentlig Ynglefuglene, der er tilbage. Tallet, hvori de yngler, er iøvrigt ikke særlig stort; der findes næppe 10 Par i hele Inddæmningen, men det kan veksle noget de enkelte Aar; 23 Juni 1916 saa jeg mindst 7—8 Hanner, hvoraf en sang, en anden ængsteligt flagrende henad Jorden, vel for at lokke mig

bort fra Ungerne. Den yngler vist 2 Gange; jeg har fundet Rede med Æg 19 Maj (1916) og Rede med halvvoksne Unger 30 Juli

Fig. 85. Rede af Rørspurv.

(1911). I September—November træffes de enkeltvis eller faa sammen i Inddæmningen, i Eskemose, paa Svelmø og langs Stranden; paa denne Tid ser man dem ret jævnligt sidde i Buske.

GULSPURV *(Emberiza citrinella)*. Naar man rigtig skulde tælle efter, vilde det maaske vise sig, at Gulspurven er den allerhyppigste Ynglefugl indenfor mit Iagttagelsesomraade. Lærkerne er her næppe saa hyppige som mange andre Steder i Landet, Spurv, Stær og Svale er almindelige nok men holder sig til Menneskenes Boliger, og Bogfinken yngler væsentligt i større Haver og nogle Dele af Skoven; Gulspurven kan langt bedre

tage til Takke med Yngleplads, bygger overalt i Skoven, hvor der er en Smule Undervækst, lige godt paa Jorden eller i unge Træer, hvad enten det er Løvtræer eller Naaletræer, paa Marken, hvor der findes lidt Krat eller Plantning, og i de mange levende Hegn, som begrænser Vejene. — Standfugl er Gulspurven vist helt, men noget uregelmæssig kan den være i sin Optræden, som det vil fremgaa af det følgende.

Paa mit tidligere Iagttagelsesomraade, Haslevegnen, regnede jeg altid Gulspurven som en af Februarsangerne; var der en rigtig smuk Dag efter Midten af Februar, kunde man høre den, undertiden før; jeg var derfor forbavset over, at den herovre, hvor ellers alt er tidligere paa Færde, er senere med sin Sang. Sidst i Februar farves Hannernes Hoved pragtfuldt gult, og saa kan man begynde at lytte efter Sangen, men ofte høres den ikke før i Marts.

1910.	2 Marts,	klart Solskin, stille, Temperatur op til 5°, Gulspurv sang.
1911.	3 —	stille, klart Vejr, let Frost. Hørtes første Gang synge paa flere Steder i Skoven og Parken; det er mærkeligt, saa sent de altid begynder at synge her, men der kan ikke være nogen Fejltagelse mulig, da her er saa mange af dem.
1912.	29 Februar,	klart Solskin, Gulspurv sang.
—	3 Marts,	nogen Regn, + 5°, synger nu overalt.
1913.	24 Februar,	sang første Gang.
—	28 —	høres stadig.
1914.	10 —	stille, let diset, nærmest som en Aprildag, sang for første Gang iaar.
1915.	14 Marts,	hørtes første Gang.
1916.	12 Februar,	klart Solskin, let Frost; sang svagt.

Gulspurven hører ikke til Sangens store Mestre, men der er noget jævnt og tiltalende i dens Sang, som gør, at man gærne hører den; og lytter man lidt nøjere efter, kan der nok være et og andet at lægge Mærke til. Sangens Bygning er saa simpel som vel tænkeligt, en 7—8 korte Toner af ens Højde, efterfulgte af en lang Tone af anden Højde. Jeg mindes, at der en Gang paa en af ornithologisk Forenings Udflugter blev en Diskussion om, hvorvidt Gulspurvens Slutningstone gik op eller ned, var

højere eller lavere end Begyndelsestonerne. Nogle holdt paa, at den var lavere, andre, hvoriblandt jeg selv, hævdede, at den var højere; at den var dette i de fleste Tilfælde, vidste jeg nok, men begyndte nu at studere Sagen lidt nøjere; jeg fandt da ud af, at det var forskelligt; hos nogle — de fleste — var Slutningstonen højere, hos andre lavere; men jeg fandt endvidere, at det kunde variere hos samme Individ. I Sanatoriets Køkkenhave sad hver Dag paa en Stenbunke en Gulspurv og sang; jeg lyttede mange Gange til den, og morsomt var det at høre, hvorledes den vekslede ganske regelmæssigt med Slutningstonen, saaledes at denne hver anden Gang var højere, hver anden Gang lavere end Begyndelsestonerne. — I 7 af Aarets Maaneder kan Gulspurvens Sang høres, og det er ikke som hos Stær og Lærke, at der er Ophold; den synger uafbrudt Juli igennem til ind i August, og holder næsten op paa Dato; i 1911, 12, 15 og 17 hørte jeg den synge sidste Gang 9 August, i 1916 10 August, 1913 12 August, 1911 13 August.

Med Redebygning er Gulspurven ikke særlig tidlig paa Færde; det tidligste Tidspunkt, jeg har fundet en Rede paa, er 21 April; den yngler to, maaske tre Gange aarlig, og hele Sommeren igennem fra hen i Maj findes der talrige Reder i Skoven og Parken. Det sidste Kuld er sent paa Færde, endnu hen i August findes mange Reder. I 1916 havde et Par 28 Juni faaet Unger udfløjne af det andet Kuld, saa der var rigelig Tid til et Kuld til. Nedenstaaende er en lille Oversigt over lidt af, hvad jeg har fundet af Reder i August:

1913.	3	August,	for et Par Dage siden Rede med store Unger.
—	12	—	der findes endnu Rede med Æg.
1915.	29	—	et Sted Rede med en stor Unge, et andet Sted Rede med 2 Æg, hvor Fuglen fløj af; den var altsaa endnu ved at lægge Æg.
1916.	3	—	i min Have Rede med 3 Æg.
1917.	1	—	jeg har i de sidste 10 Dage fundet 7 Reder med Æg eller Unger.
—	4	—	jeg fandt en Rede til i Dag og saa en Gulspurv, der slæbte store Straa sammen til Rede.
1917.	29	—	En Gulspurv fodrede lige udfløjne Unger.

Et Aar mindes jeg at have fundet Rede med Æg eller Unger i September men har ikke faaet Datoen optegnet.

Med Redeplads er Gulspurven særdeles nøjsom; den anbringer Reden paa Jorden, hvor der blot er en lille Smule Dækning over, nogle Kviste, lidt Plantevækst eller lignende, eller den bygger lavt i Buske; i unge Bøge findes den ofte, ligeledes i Graner. Der er en ejendommelig Forskel paa den Maade, hvorpaa den anbringer Reden til forskellige Aarstider, og jeg har nu lagt saa meget Mærke dertil i Aarenes Løb, at jeg har overbevist mig om, at der ingen Fejltagelse kan være; det første Hold Reder, som bygges sidst i April eller i Maj, anbringes for den langt overvejende Del paa Jorden, medens senere hen paa Aaret Rederne saa at sige udelukkende findes i Buske. Der staar i Dagbogen for 4 August 1917: »De 9 Reder, jeg har fundet i de sidste 14 Dage, sidder alle oppe i Buske, ingen af dem paa Jorden«. Hvad Grunden er til denne Forskel, ved jeg ikke, da der dog ogsaa ved det første Hold Reder er tilstrækkeligt Løv paa Buskene.

Naar det sidste Kuld Unger er udfløjet, drager Gulspurvene en Overgang ud paa Stubmarkerne for at leve højt af Kornet, der ligger tilbage, og her ses de i store Flokke, ofte sammen med Bogfinker. Efter Midten af Oktober vender en Del tilbage her til Sanatoriet, men Vintren igennem søger de Føden allevegne, hvor den er at faa, paa Veje, ved Gaarde og i Haver; ved Stranden holder de aldrig til i Modsætning til Bogfinkerne. Det er en ganske besynderlig Forskel, der kan være paa deres Optræden om Vintren her ved Sanatoriet og ved min Bolig; i nogle Aar ses de i Mængde, i andre slet ikke. Ved Fodringspladsen er de meget villige til at komme; det, som lokker dem der, er Fodring med Korn; alt andet Foder stiller de sig ret afvisende overfor. I Vintren 1908 — 09 og 1909 — 10 var der ingen her om min Bolig; de kom saa i 1910 — 11 i ret stort Tal; men iaar (Vintren 1918—19) ser jeg aldrig nogen, hverken ved min Bolig eller omkring ved Sanatoriet.

I Vintren 1915—16 var her en Del rundt om; hvor de opholdt sig om Aftenen og formodentlig havde Nattekvarter, fik jeg ogsaa at se; lige Nord for Sanatoriet er der et Krat af unge Bøge, 3—4 m høje, om Vintren delvis med Bladene paa; her saa jeg i Februar henimod Aften store Masser samle sig, saa at Bøgene sad fulde; det saa ud, som om alle Egnens Gulspurve her var samlede. 29 December 1915 staar der i min Dagbog: »Gulspurv ses rundt om i Parken; medens det ellers plejer at

være Graaspurve og Bogfinker, der holder til inde paa Sanatoriet, har jeg et Par Gange i Vinter truffet Gulspurve om Natten inde paa Gangene og siddende i Liggehallen; en Aften tog jeg en, der var kommen ind paa en Gang, med Haanden; en Morgen sad der paa en af Gangene en Gulspurv og hoppede foran mig, efterhaanden som jeg gik henad Gangen«. Men noget endnu ejendommeligere oplevede jeg et Par Aftener senere 1 Januar 1916: »Vinden Sydvest, Taage, Regn. Iaftes, da jeg kom ud af mit Hus, fløj der mod Muren udenfor en Gulspurv. Det var taaget, og den hvide Mur oplystes af en elektrisk Lampe; Gulspurven flagrede mod Lygten og Muren, og lod sig villigt tage med Haanden; jeg satte den i Bur sammen med 2 Kanarifugle, hvad den roligt fandt sig i. Men besynderligt var det, at iaften fandt akkurat det samme Sted; en Gulspurv blev atter taget her, medens den flagrede mod den oplyste Mur; havde den første ikke siddet nede i Buret, vilde jeg have tænkt, at det var den samme, som bar sig saaledes ad; nu tog jeg ogsaa den sidste og satte ned til Kammeraten; den næste Dag slap jeg dem ud, og senere er sligt ikke hændet«. Jeg antager, at de Gulspurve, som bærer sig saadan ad, er nogle, som er komne til andetsteds fra, da vore egne er saa vante til Lyset og den hvide Mur. — 3 December 1912 kom en flyvende ind ad Vinduet paa en Stue paa Sanatoriet, hvor vi stod en Del Mennesker og arbejdede. Jeg tog den med ned i Parken og slap den ud der; lidt efter kom den flyvende ind paa en anden Stue; i Nattens Løb maa den imidlertid have ønsket Forandring, thi den var fløjet ind paa en tredie Stue, hvor den sad om Morgenen. At det var den samme Fugl, var sikkert nok, thi jeg havde bestemt Kendemærke paa den.

Men ogsaa paa anden Maade end blot ved at komme ind i Bygningerne træder Gulspurvene i Forhold til os. I et Par Aar havde vi megen Fornøjelse af nogle, som holdt til sammen med os i Haven og deltog i vore Maaltider. Det begyndte i Sommeren 1915, da der fra hen i Juni hver Dag kom et Par, der havde Rede i min Have, og ved Bordet, hvor vi spiste, søgte Føde til Ungerne; de satte sig ugenert paa Bordet, spiste af Tallerkenerne, der stod foran os, men var endnu ikke at formaa til at spise af Haanden. I 1916 ynglede der i Maj og Juni flere Par i Haven; midt i Juni fandt jeg her en Rede med Æg, og to med udfløjne Unger. Da vi i Begyndelsen af Juni flyttede

Fig. 86. Gulspurv paa Reden.

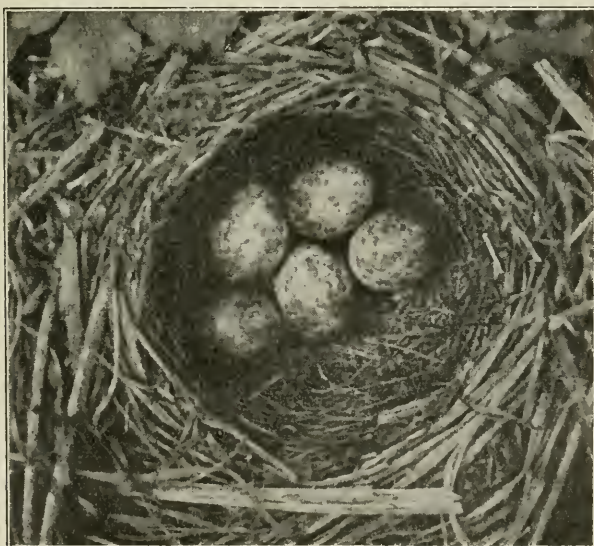

Fig. 87. Rede og Æg af Gulspurv.

ud i Haven og spiste til Stadighed, kom en Hun straks og tog Føde af Haanden; den proppede saa meget i Næbbet, den kunde have for at bringe det til de udfløjne Unger og kom straks tilbage igen. Hannen fløj ogsaa op paa Bordet men turde ikke spise af Haanden. Dens Frygt varede ikke længe; i Begyndelsen af August forsvandt Hunnen, rugede rimeligvis igen. Hannen var nu bleven dristig, kom ogsaa og spiste af Haanden, og havde faaet en anden Han med. De tog Brødet ud af Fingrene paa os, og fløj med det hen til Ungerne, som holdt sig skjult mellem Buskene og kun nu og da kom frem. Den ene Han — den oprindelige — var meget pragtfuldt farvet og let kendelig paa en rød Plet paa hver Kind, en Tegning som forholdsvis sjældent ses hos vore Gulspurve; i hvert Tilfælde har jeg ikke opdaget den paa nogle af de andre Gulspurvehanner, jeg træffer her omkring; lidt hen i August forsvandt den ene Han, men Hunnen kom igen, medens den sidste Han ogsaa forsvandt sammen med Ungerne; endnu 28 August er optegnet, at Hunnen kom og spiste af Haanden. Saa blev det Efteraar, vi flyttede fra Haven ind i Stuerne og saa foreløbig ikke mere til Gulspurvene; der kom en Del til Fodringspladsen i Vintrens Løb, men om de tamme var imellem, tør jeg ikke sige.

Kan Fuglene huske? læste jeg forleden som Overskrift over en lille Beretning, som netop viste, at en Fugl kunde huske fra det ene Aar til det andet. Nu kan man jo høre, hvordan det gik med de tamme Gulspurve! De første tre Maaneder af 1917 var sure og barske; det frøs stadig, og Is laa der, saa langt Øjet rakte. Den 15 April var den første Foraarsdag med stille Vejr $+ 9^0$ og Solskin; saaledes holdt det sig nogle Dage. En Dag, jeg kom hjem, sad min Datter paa Verandatrappen ud mod Haven, fløjtende efter Gulspurvene med lidt Franskbrød i Hænderne. Parret kom øjeblikkelig og tog Brødet ud af Haanden paa hende, og siden holdt de sig stadig til; det var tydeligt nok dem fra ifjor, thi det var Hannen med den stærkt røde Kindplet; en anden Han kom undertiden ogsaa, turde ikke selv spise af Haanden, men var meget fornærmet over Kammeratens Dristighed og søgte at jage den væk. Den tamme Han kom nu ikke blot til Bordet, men fulgte os, naar vi gik omkring i Haven; 15 Maj gik jeg her sammen med to af Sanatoriets Patienter for at vise dem noget Arbejde, der skulde gøres, og Gulspurven hoppede hele Haven rundt efter os. Saaledes havde jeg Parret

hele Sommeren igennem, undertiden kun Hannen, naar Hunnen rugede, undertiden begge, naar Ungerne var store. Hannen var yderst nærgaaende, kom øjeblikkelig, blot man satte sig ved Bordet, hoppede op i min Haand og tog Føden der (Fig. 32) og fløj op paa min Avis, naar jeg læste. Saa kom Efteraaret, Spisningen i Haven ophørte, Gulspurvene drog ud paa Marken, og det tamme Par har ikke vist sig siden.

Nogle undersøgte Reder viste følgende Forhold:

1. Rede i lav Busk, forladt før Æglægning. Vægt 37,5 g, indvendig Diameter 7 cm. Yderst et Lag af tørt Rajgræs, Vægt 18,5 g, nærmest bestemt til at danne Underlag for den egentlige Rede. Dette Yderlag var let adskilleligt fra et indre Lag, som var løst flettet af Blade og tørre Plantestængler, Vægt 13,5 g. Tydelig adskilleligt var endelig et inderste Lag, selve Udforingen, bestaaende af fine Plantedele og Rodtrævler, Vægt 4,5 g.

2. Forladt Rede, Vægt 34,5 g; indvendig Diameter 7 cm. Et ydre løst Lag af Tang, Blade, grove Plantedele af Vægt 12,5 g; et indre Lag af finere Plantetrævler og Blade løst vævet, Vægt 12,5 g. Endelig et inderste Lag af ganske fine Plantestængler og Rodtrævler, enkelte Hestehaar, Vægt $4^1/_2$ g.

3. Et tæt Yderlag af grove Plantestængler; Laget tildels beregnet paa at udfylde Pladsen paa Grenvinkelen, hvorpaa Reden var anbragt. Nogenlunde adskilt herfra en indre Del af korte, fine Plantestængler og nogle Rodtrævler; inderst et Lag Hestehaar, der danner en sammenhængende Udforing, af Vægt 1,1 g.

BOMLÆRKE, KORNVÆRLING *(Emberiza miliaria)*. Den er en af de faa virkelige Standfugle, vi har, findes Aaret rundt, om Sommeren paa Markerne og ses paa denne Tid hyppigt langs Vejene; Efteraar og Vinter træffes den flokkevis alene eller sammen med Gulspurve. Ofte kan Flokkene naa en ret anseelig Størrelse.

SNESPURV *(Emberiza nivalis)*. Kun 2 Gange har jeg set den her, begge Gange i September. 22 September 1911 sad paa Svelmø en gammel Fugl i Vinterdragt paa en Sten tæt ved mig; den fløj saa op, steg højt til Vejrs og var borte med det samme; 20 September 1912 saa jeg en i Eskemose siddende paa et Gærde; 2 Dage efter saa jeg den igen; det var en ung Fugl i Vinterdragt; den var ganske tam, flyttede sig kun smaa Stykker ad Gangen og vendte stadig tilbage til det samme Sted.

EFTERSKRIFT

Oprindelig havde jeg tænkt at slutte mit Arbejde med en lille Beskrivelse af Trækforholdene her i Egnen; forskellige Omstændigheder har bevirket, at jeg foreløbig har opgivet dette; maaske vil der senere følge en Artikel herom.

Af de Billeder, som ledsager Afhandlingen, er de fleste tagne udtrykkelig med den for Øje; jeg har kun benyttet faa Billeder, som var tagne i andet Øjemed. Blandt de gengivne Fotografier er 1, 2, 5, 34 og 42 tagne af Sygeplejerske Frk. Elisabeth Lange, 29 af Frk. Marie Helms, 44 og 45 af Forstkandidat Fabricius, 73 af Fotograf M. Mikkelsen, 11 af stud. med. Svend Teisen, 12, 25 og 37 af Docent R. H. Stamm. Jeg skylder de paagældende Tak for velvillig Tilladelse til Gengivelse af Billederne. Samtlige øvrige 74 Billeder er tagne af Fotograf J. P. Caspersen, som i de sidste 3 Aar har taget et meget betydeligt Antal Billeder for mig af Fugle, deres Reder og Æg. Dette Arbejde har ikke udsat Optageren for Anstrængelser og Farer, som naar man skal fotografere Løver og Næshorn i vild Tilstand, men det har krævet megen Øvelse og Taalmodighed og en ikke ringe Interesse og Forstaaelse overfor de stillede Opgaver. Det kostede 5 Timers Arbejde, adskillige Magniumsbomber og brændte Fingre, før det første Gang lykkedes at faa taget et Billede af Musvitunger, der laa dybt nede i en Redekasse under skyggende Træer. Og faa tænker vel paa, hvor besværlig Optagelsen af et Billede som Fig. 50 (Digesvale i Færd med at forlade Redehullet) har været. Det er kun paa Billedet, Fuglen sidder ganske rolig, i Virkeligheden kom den hurtig ud af Redegangen og var borte i et Nu, maatte tages i det Brøkdel af et Sekund, den sad i Indgangsaabningen, noget, der mislykkedes adskillige Gange. Det Lysskær, der omgiver Fuglen, stammer fra Sollys, tilbagekastet fra Spejle, som to Medhjælpere haandterede i nogen Afstand. — Alle Fugle, Reder og Unger er, hvor andet ikke udtrykkelig angives, tagne i deres naturlige Omgivelser, men for nogle af Redernes Vedkommende har man maattet fjærne dækkende Kviste og Blade. Kort 1 er gengivet efter Generalstabens, Kort 3 efter Søkortarkivets Kort. Kort 2 er tegnet af Apotheker Kn. Jørgensen.

Gengivelsen af Kort og Billeder er foretaget af F. Hendriksens Reproduktionsatelier.

OM DEN ISLANDSKE RØDBEN *(TOTANUS CALIDRIS ROBUSTUS)*

AF

E. LEHN SCHIØLER

Da C. L. Brehm i 1831 i sin »Handbuch der Naturgeschichte aller Vögel Deutschlands« beskrev saa mange forskellige Former af evropæiske Fugle, opførte han ogsaa tre Former af den almindelige Rødben; men medens mange af hans andre Former virkelig ere til at genkende, kan dette ikke med Sikkerhed siges for Rødben-Formernes Vedkommende.

Brehm nævner først »der deutsche Meeruferläufer«, *Totanus littoralis,* Brehm; dernæst »der nordische Meeruferläufer«, *Totanus calidris* Bechst = *Scolopax calidris,* Linné, og endelig »der gestreifte Meeruferläufer« *Totanus striatus,* Brisson[1], hvilken sidste han dog kun har set i Ungedragt; af hans Beskrivelse lader sig derfor intet udlede.

Af Beskrivelsen af de to førstnævnte Former fremgaar, at hans »*littoralis*« skulde være lidt mindre end den typiske ɔ: den af Linné beskrevne Rødben, og have »den Scheitel kaum höher als die wenig erhöhte Stirn«, medens »*calidris*« skulde have »den buckelartigen Scheitel weit höher als die stark aufsteigende Stirn«.

Den typiske Rødben er den af Linné »Syst. Nat. Ed. X« Side 145 beskrevne *Scolopax totanus;* hvis da en Forskel mellem den svenske og mellemevropæiske Rødben kan paavises, skulde Navnet *littoralis* tilkomme sidstnævnte. Om »den nordischen Meeruferläufer« siger Brehm: »er lebt an den Küsten der nordeuropäischen Länder bis Island hinauf, wandert durch Deutschland, und ähnelt in seinen Sitten, seiner Nahrung und Fortpflanzung dem vorhergehenden« *(littoralis).*

Men den Rødben, der bebor Island er ikke den typiske. Dens Hoved, Baghals, Vinger og Ryg har en mørkere mere graabrunlig end graalig Farvetone; Forhals, Bryst og Bug ere

[1] Se Noten Side 211.

DANSKE *TOTANUS CALIDRIS*

Hanner ♂♂

Lokalitet	Vinge	Næb	Mellemfod	Mellemtaa
Saltholm. 28/4 1917...	160	42	53,5	32
Avedore. 27/3 1913 ...	157	41	47	33
— 27/3 1913 ...	156,5	43	50	32
Skjern. 15/5 1919	156	40,5	52	33,5
Norre Nebel. 22/5 1911	155	41	50	33
Saltholm. 23/5 1911...	155	41	49	33
Avedøre. 16/7 1912 ...	154	44	52	33
Thisted Omegn 8/5 1903	154	44	50,5	—
Saltholm. 28/4 1917...	154	41	51	31
Thisted Omegn. 18/5 1906	153	43,5	52	33
Æbelø. N.-Fyn. 8/8 1904	152	42	47	32
Saltholm. 1/5 1903 ...	152	41	50	32
Ulfborg. 2/5 1918	152	40	49,5	31,5
Biskjær. Mors. 24/5 1898	151	42,5	52	31,5
Tim. 1/6 1913........	151	42	52,5	34,5
Bro Molle. Thy. 23/5 1905	151	41	49	31
Jorsby. Mors. 20/5 1898	151	39,5	45	32
Avedore. 16/7 1914 ...	150,5	41,5	49	32
Nord Fyn. 20/4 1902..	150,5	41	49	33
Avedore. 30/3 1913 ...	150	40	49	32
Vestervig. 1/9 1914 ...	150	39,5	44	32
Boto. Falster. 7/4 1901	149	44	50	32,5
Tim. 15/5 1917	149	41,5	48	31,5
Estruplund Randers. 14/8 1905...........	149	39	45	30,5
Eskildo. 25/5 1912	148	42	46	32
Biskær. Mors 24/5 1898	148	40	46	30,5
Roskilde Fjord. 16/6 1895	147	41	50	31
Saltholm. 1/5 1913 ...	145	40,5	50	33
Gennemsnit...	151,8	41,4	49,2	32,2

Hunner ♀♀

Lokalitet	Vinge	Næb	Mellemfod	Mellemtaa
Tim. 1/6 1913	162	44	50	34
Saltholm. 16/4 1916...	161	45	52	34
Saltbæk Vig. 5/4 1917	160	43,5	51	33
Skjern. 11/5 1903....	160	43	51	34,5
Saltholm. 28/4 1917...	160	42	51	32
Roskilde Fjord. 18/6 1911	158	44	53	35
Saltholm 23/4 1914...	158	44	52	33
— 17/4 1916...	158	40	52	34
Bro Molle. Thy. 23/5 1905	157	44	50,5	35
Saltholm. 13/4 1916...	157	40	49	30,5
Fæggesund. 23/5 1898.	156	46	49,5	33
Gundsømagle. 21/4 1912	154	43	52	35
Saltholm. 28/4 1917...	154	42	49	35
Bro Molle. Thy. 23/5 1905	153,5	43	52	32
Saltholm. 28/4 1917...	153	42	51,5	34
— — —	153	41	49	32
Avedore. 16/7 1912....	153	40	49,5	33
Nørre Nebel. 18/6 1911	153	40	46	32,5
Saltholm. 27/5 1900...	152	40	50	33
— 16/4 1916...	152	40	48	31
Gennemsnit...	156,2	42,8	50,4	33,8

stærkere og tættere stribede og plettede, og Kroppens Sidefjer have mere fremtrædende Tværtegninger; særlig Brystsiderne ere stærkt plettede, og det paa en graabrunlig, ikke lys Grundfarve. Hos de foreliggende 39 Stykker ser ogsaa Halen mørkere ud, idet dens mørke Tværstriber oftest ere bredere end de hvide, medens det omvendte er Tilfældet hos danske Rødben, af hvilke 48 Stykker — alle gamle Fugle ligesom de islandske —

SKANDINAVISKE *TOTANUS CALIDRIS*

Hanner ♂ ♂

Lokalitet	Vinge	Næb	Mellem-fod	Mellem-taa
Gøteb. Skærg. 22/5 1886	155	44	49	31
— — 25/5 1862	154	39	49	30
Varangerfjord........	151	39,5	46	31,5
Gøteb. Skærg. 15/5 1849	150	39	45	30,5
Kalmar. 28/5 1908	148	38	46	32
Gøteb. Skærg. 4/6 1905	147	38	45	31
Södra Øland. 24/7 1901	141	38	46,5	31
Gennemsnit...	149,5	39,4	47,7	31

Hunner ♀ ♀

Lokalitet	Vinge	Næb	Mellem-fod	Mellem-taa
Gøteb. Skærg. 26/5 1849	161	44	49,5	31
Kalmar. 28/5 1908	160	44	49	33,5
Gøteb. Skærg. 24/6 1878	160	43	51	31
— — 14/6 1882	159	41	51	33
Abisko. 24/8 1906.....	155	42	45,5	33,5
Goteb. Skærg. 4/6 1905	152,5	41	45,5	33
Varangerfjord	152	42,5	45	31
Gennemsnit ...	157,1	42,5	48,1	32,3

ISLANDSKE *TOTANUS CALIDRIS*

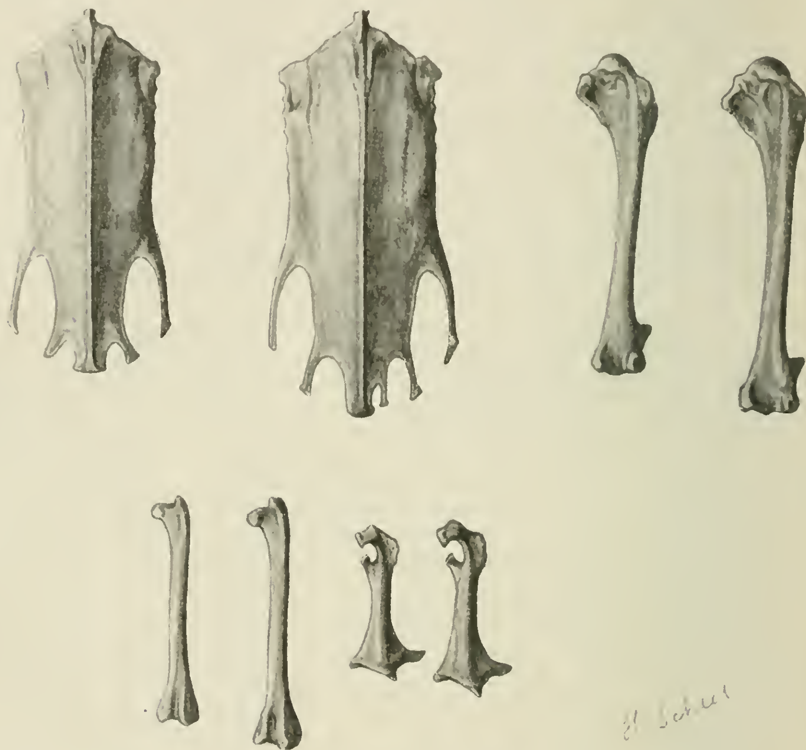
Hanner ♂ ♂

Lokalitet	Vinge	Næb	Mellem-fod	Mellem-taa
Husavik. 10/5 1910 ...	171	41,5	52,5	34
— 18/5 1913 ...	166	42	50,5	33,5
— 3/5 1910 ...	165	43	50,5	33
— 31/5 1913 ...	165	42,5	51	31,5
— 2/6 1909 ...	165	38	47	31,5
— 23/4 1909 ...	164	39,5	49	33,5
— 18/5 1913 ...	164	38,5	49	35
Röfarhafn. 17/6 1911..	163	41	49	33
Husavik. 28/4 1909 ...	163	40	50	33
— 11/5 1909 ...	163	38	49,5	35
— 18/5 1913 ...	163	37	48	33
— 29/5 1913 ...	162	43	51,5	33
— 5/5 1909 ...	162	41	50,5	32,5
— 23/4 1909 ...	161	41,5	47	34
— 23/5 1913 ...	161	41	52	35
— 6/6 1913 ...	161	41	47	32,5
— 24/5 1913 ...	161	40	48,5	32,5
— 29/5 1913 ...	160	42	51	32
— 21/5 1913 ...	160	40	49	33,5
— 29/5 1913 ...	160	39,5	49	32,5
— 25/4 1909 ...	159	41,5	48	34,5
— 19/7 1913 ...	158	41	51	34
— 16/5 1911 ...	158	39	52	33
Röfarhafn. 24/6 1911..	157	36,5	45	31,5
Gennemsnit...	162,2	40,3	49,4	33,2

Hunner ♀ ♀

Lokalitet	Vinge	Næb	Mellem-fod	Mellem-taa
Husavik. 7/6 1913 ...	170	43	50	34
Reykjavik. 16/4 1913..	169	43	50	34
Husavik. 10/5 1911 ...	167	43,5	51	35
— 24/5 1913 ...	167	42,5	51	33
— 6/5 1913 ...	167	41	48	33,5
— 18/5 1913 ...	167	40,5	49	34
— 24/4 1910 ...	165	43,5	50	34
— 31/5 1913 ...	165	42	49,5	34,5
— 27/5 1913 ...	164	42	52	35
— 2/5 1909 ...	162	45	46	33,5
— 31/5 1913 ...	162	40,5	49	33
— 19/5 1910 ...	161	41	47	35
— 19/5 1909 ...	161	38	—	—
— 26/4 1909 ...	160	44	48	33
— 2/6 1909 ...	158	42,5	50	34
Gennemsnit...	163,7	42,1	49,3	34

have foreligget til Sammenligning. Disse svare i Henseende til Farve og Tegning næsten ganske til Beskrivelserne hos svenske Forfattere, Nilsson, Kolthoff og Jägerskiöld og Lönnberg;

Brystben, Overarme, Laar og Ravnenæbsben af dansk og islandsk Rodben.
Til venstre ♀ $^{28}/_{4}$ 1917 Saltholm. Vingen 160 mm.
Til højre ♀ $^{31}/_{5}$ 1913 Husavik. Vingen 162 mm.
Nat. Størrelse.

Professor Jägerskiöld har venligst sammenlignet en Del tilsendte islandske og danske Skind med Göteborg Museets svenske og skriver: »Ingen af disse viser ved Brystets Sider den mørke Grundfarve. Derimod viser en Del af vore mellemsvenske en noget mørkere Tone paa Ryggen end de af Dem sendte danske Fugle. Halen og Brystsiderne er dog ligesom hos de danske«. Paa hosstaaende Maaloversigt gives de af Prof. Jägerskiöld godhedsfuldt meddelte Maal af svenske Fugle, hvoraf ses, at disse ogsaa i Henseende til Størrelse ere næsten ganske som danske

Rødben, der gennemsnitlig have Vingen (28 ♂♂) 151,8 mm og (20 ♀♀) 156,2 mm; største og mindste Maal for ♂♂ 160 og 145 mm, for ♀♀ 162 og 152 mm, jfr. hosstaaende Maaloversigt. Islandske Rødben ere noget større, idet Vingen hos 24 ♂♂ gennemsnitlig er 162,2 mm (største Maal 171, mindste 157 mm), hos 15 ♀♀ gennemsnitlig 163,7 mm (største Maal 170, mindste 158 mm); Forskellen i Næb og Benmaal synes ubetydelig, men Mellemfod og Tæer se dog gennemgaaende — saavidt efter tørre Skind kan dømmes — noget grovere ud. Hele Fuglen synes da grovere, og det kommer tydeligst til Udtryk ved Sammenligning af Brystben og Lemmeknogler, se Fig. Side 210. Til Sammenligning er valgt: dansk ♀ fra Saltholm 28/4 17, hvis Vinge er 160 mm og islandsk ♀, Husavik 31/5 13, hvis Vinge er 162 mm. Unge islandske Rødben ere større og brunere i Farve end danske i samme Alder. For den islandske Form foreslaas Navnet *Totanus calidris robustus.*

Hantzsch skød ♂ og ♀ ved Hjalteyri 18 Juni 1903 og opgiver (Beitrag zur Kenntnis der Vogelwelt Islands (1905) Side 250) Vingemaalet til 160 og 169 mm, Mellemfod 45,5 og 50 mm, Mellemtaa 32 og 35 mm, som det ses godt svarende til foranstaaende Maal. Vægten af de friske Fugle opgiver Hantzsch til 146 for ♂ og 164 g for ♀; af danske Fugle er tilfældigt kun nogle faa vejede, men de synes til Gengæld at oplyse Forholdet godt; to ♀♀ og en ♂ skudte 23/5 1905 ved Bro Mølle, Thy, vejede 127,4, 132 og 95,5 g; en ♀ fra Saltholm 23/4 1914, 132 g.

For ydet Bistand bringer jeg Professor Jägerskiöld min bedste Tak.

[1] I Brissons Ornithologie (Paris 1760) Tom. V. Side 132 o. f. nævnes le chevalier rouge, som er Linnés Rødben (Henvisning til Syst. Nat. Ed. X), le chevalier rayé, Totanus striatus og le chevalier tacheté, Totanus naevius. Om de to sidste siges, at de er mindre end de forstnævnte og »on les trouve sur les bord de la mer«; efter Beskrivelserne kunde man næsten tro, at striatus var ung og naevius udfarvet Fugl, men Afbildningerne af bægge (Tavle XVIII) vise to gamle Fugle, den ene (naevius) noget mere plettet end den anden; Forbillederne have vist været dels en Fugl i Foraarsdragt (striatus), dels en Fugl i slidt Yngledragt (naevius); at Brisson skulde have haft islandske Rødben for sig, synes efter det foreliggende ikke sandsynligt.

SKADEGØG (*COCCYSTES GLANDARIUS* (L)) i DANMARK

AF

JOHANNES FERDINAND

Den 27 September 1917 skød Forpagter H. Hertz, Herlufsholm, et Eksemplar af denne Fugl i Klitterne ved Lodbjerg i Thy. Ved en beklagelig Fejltagelse kom kun Kropskelet og nogle Lemmeknogler mig i Hænde. Om Skeletdelene, som overlodes til Zoologisk Museum, har Hr. Inspektor Herluf Winge i Brev velvilligst meddelt mig følgende: »I min afdøde Broders Samling findes nogle Knogler, udtagne af et Skind af *Coccystes glandarius,* blandt dem Spoleben, Albueben og Skinneben; tilsvarende Knogler findes mellem dem, som De har sendt, og Overensstemmelsen mellem Knoglerne af de to Sæt er saa fuldkommen i Form og Størrelse, at der ikke kan tvivles om, at de er af samme Art«.

Forinden havde Forpagter Hertz efter Hukommelsen givet følgende Beskrivelse af Fuglen: Størrelsen som »en lille Skade«, Halen smal, sort og fuldkommen saa lang som en Skades. Hovedet sort, til under Næbroden; Næb som en Drossels; Struben med et trekantet (?), skidengult Parti eller Krave, som gik jævnt over i det hvide Bryst og den hvide Bug; Vingerne forholdsvis korte, mørkebrune; Fødder sortblaa.

Denne Beskrivelse passer ganske godt med Beskrivelserne hos Naumann og Brehm. Naar der i den intet nævnes om de hvide Pletter, som skal være saa karakteristiske for Fuglen, formoder jeg, at det skyldes, at Fjerdragten har været meget slidt. Naumann skriver desangaaende (Side 412): »Fjerdragten er, som hos alle sydlige Fugle, meget udsat for Slid og Farverne for Afblegning; ved Afslidning af Fjerspidserne bliver de hvide Pletter paa de øvre Dele mindre eller forsvinder til Dels helt«.

Angaaende Fuglens Alder skriver Hr. Museumsamanuensis mag. sc. R. Hørring velvilligst i Brev følgende: »Knoglerne er af en udvokset Fugl, ikke af en Unge, ɔ: Knogleoverfladen er blank og haard, Kammene vel udviklede, *coccygis* helt sammen-

vokset o. s. v. Efter alt foreliggende er det altsaa sandsynligt, at det er en gammel Fugl, som har forvildet sig her til Landet«.

Slægten *Coccystes*, Glog. (Skadegøge), som omfatter Fugle af vor almindelige Gøgs Størrelse, karakteriseres ved et smalt, slankt Næb og spids Top paa Hovedet; Halen er trappeformet, længere end Vingerne; Løbet omtrent saa langt som Mellemtaaen; Næsebor runde eller ovale.

Hertil regnes 9 Arter, som bebor Afrika, Indien og Sydeuropa.

Arten *Coccystes glandarius* (L.), (Skadegøg) er paa Oversiden brun; Overhovedet med Fjertop graat (eller sort); Vingerne hvidplettede, korte; Undersiden og Undervingedækfjerene hvide eller gullige; Spidsen af Styrefjerene hvide.

Ved Hjælp af disse Skelnemærker skal den være let at kende fra de øvrige Slægtninge.

Den er paavist som Ynglefugl i hele Nordafrika, som er dens egentlige Hjemland; desuden i Dele af Spanien og Portugal, Cypern, Lilleasien, Palæstina og Persien.

Den er truffet flere Steder spredt i Sydeuropa, tre Gange i Tyskland (den ene Gang i Mecklenburg i 1837) og fire Gange i England.

Skadegøgen er en sky Fugl, som holder til i Skove eller i store Haver (i Ægypten (Brehm)). Den lever af alle Slags store Insekter og Larver. Æggene, som i den Grad ligner Skadeæg, at det skal være næsten umuligt at se Forskel, lægges i Reden hos forskellige Arter Kragefugle: Skade *(Pica caudata)* i Spanien, Lilleasien og Cypern; *Pica mauritanica* i Algier; Blaaskade *(Cyanopica Cooki)* i Spanien og Portugal; Ravn *(Corvus corax)* i Spanien; Krage *(Corvus cornix)* i Ægypten; Skovskade *(Garrulus melanocephalus)* i Palæstina; *Carine glaux* i Nordafrika.

Den benyttede Litteratur:

Naumann: Naturgeschichte der Vögel Mitteleuropas. Sidste Udgave ved Dr. Carl Hennicke. I IV Bind omtales Fuglen S. 411—414. Afbildning af ♂ ad. og ♂ juv. paa Tavle 44.

Brehms Tierleben; 4de Udgave ved Prof. Dr. O. zur Strassen. Die Vögel, II Bd. 1911 (S. 447—450); kolor. Tavle, formodentlig af ung Fugl. Brehms Beskrivelse af *C. gland.* skal efter Naumann være af en Hun.

Anton Reichenow: Die Vögel, Handbuch der systematischen Ornithologie. Stuttgart 1911—14. II Bd. S. 21—22.

RETTELSER TIL P. NIELSENS AFHANDLING »OPTEGNELSER VEDRØRENDE ISLANDS FUGLE« I HÆFTE I—II

Side	34	L.	27	fuglerige læs fiskerige
—	35	-	7	Grafiungar læs Grafningar
—	37	-	1	Gegnishōla — Gegnishóla
—	-	-	22	Hranngerði — Hraungerði
—	40	-	19	7.° læs 7,3°
—	-	-	28	Rauþisánður læs Rauðisandur
—	-	-	29	Prosthólahrepp læs Presthólahrepp
—	45	-	11	Log læs Sog
—	51	-	34	Halt læs Holtum
—	56	-	11	40 Kilometer læs 4 Kilometer
—	58	-	32	Jánsson læs Jónsson
—	63	-	17	Odáðahvann læs Odáðahraunn
—	64	-	28	efter »Skeiðarársanður« mangler Punktum og næste Sætning begynder med stort I —
—	67	-	14	efter »9 Oktober« tilføjes 1909
—	69	-	9	Laptastaðir læs Loptstaðir
—	70	-	20	Presthalahrepp læs Prestholahrepp
—	73	-	2	almindeige læs almindelige
—	-	-	11	efter »ogsaa« tilfojes — om Vintren
—	76	-	18	Grumsnes læs Grimsnes
—	-	-	19	Haltamannahrepp læs Holtamannahrepp

INDEX

FORENINGSMEDDELELSER.

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS GENERALFORSAMLING.

Den 26 Oktober 1918 afholdtes Generalforsamling i »Grundtvigs Hus«. Der var mødt ca. 30 Medlemmer. Formanden meddelte først, at det havde været under Overvejelse at udsætte Generalforsamlingen paa Grund af den herskende Influenzaepidemi; men da man nu alligevel havde bestemt sig for Mødet, vilde Formanden henstille til de eventuelle Talere at fatte sig i al Korthed, at Mødet ikke skulde vare for længe.

Som sædvanlig overtog Kontorchef Jansen velvilligst Dirigenthvervet, konstaterede Generalforsamlingens Lovlighed og gav derpaa Ordet til Formanden, der fremlagde det reviderede Regnskab og aflagde Beretning om Aarets Virksomhed. Aaret var i alt væsentligt forløbet som de tidligere. Der havde været afholdt nogle Udflugter og en ekstraordinær Generalforsamling. Foreningen havde i Aarets Løb modtaget forskellige ikke ubetydelige Pengegaver fra Velyndere af Foreningen, og 3 Medlemmer havde indmeldt sig i Foreningen paa Livstid og herfor hver betalt et Beløb af 100 Kroner. Regnskabet viste et Overskud paa Kr. 128,82, men som sædvanlig var Trykning af Aarets sidste Dobbelthæfte ikke endnu betalt, og Foreningen havde derfor i Virkeligheden et Underskud paa ca. 900 Kroner.

Docent R. H. Stamm aflagde Beretning om Rejse- og Studiefondets Virksomhed. Der var uddelt et Beløb af 100 Kr. til Lærer C. A. Rasmussen til Undersøgelse af Markpiberens *(Anthus campestris)* Udbredelse langs Sjællands Kattegatskyst. C. A. Rasmussen havde til Fondets Bestyrelse indsendt en foreløbig Meddelelse om denne Ekskursions Resultat, der ikke var uden Interesse; en udførligere Beretning vil senere fremkomme i Tidsskriftet.

Der var ikke fra Medlemmerne indkommet Forslag til Behandling paa Generalforsamlingen; men Formanden gav en Meddelelse, der fra Forstkandidat H. Weis var indsendt tidligere, gaaende ud paa, at under disse for Foreningen saa vanskelige økonomiske Tider burde Medlemmerne frivilligt tegne sig for et højere Kontingent end de 5 Kroner. Weis' Forslag havde Bestyrelsens fulde Sympathi, og man enedes om, at der i førstkommende Hæfte af Tidsskriftet burde rettes en Henvendelse til Medlemmerne om at yde et større Kontingent end det paa sidste Generalforsamling fastsatte. Inden Generalforsamlingen sluttedes, rettede Formanden paa Foreningens Vegne en hjertelig Tak til Overlæge O. Helms for det store Arbejde, denne som Tidsskriftets Redaktør stadig yder Foreningen. Til Revisor genvalgtes som tidligere Forpagter A. Valentiner.

Efter Generalforsamlingen fremviste Formanden 2 for Danmark nye Fuglearter, en Grib, Aadselfuglen *(Neophron percnopterus)* og en amerikansk Trupialart *(Xanthocephalus icterocephalus)*, hvorom nærmere Meddelelse vil fremkomme senere.

S. M. S.

MEDLEMSFORTEGNELSE.

Ahlefeldt-Laurvig-Bille, Hofjægermester, Greve, Rudme.
Albrechtsen, Fr., Forstelev, »Stengaardsminde«, Nøddebo pr. Fredensborg.
Ancher, R., Hotelejer, Rønne.
Andersen, Plantør, Bøtøgaard, Gedser.
Andersen, C. E., Pastor, Gyrstinge, Ringsted.
Andresen, K., Student, Ullerup, Sundeved.
Anthon, E., Frøken, Helgolandsgade 9^3, B.
Arctander, H., Kredslæge, R. af Dbg., Storehedinge.
Balslev, H., cand. theol., Ubberup pr. Værslev St.
Balslev, V., cand. mag., H. C. Ørstedsvej 27^1, V.
Bang, A., Billedskærer, Falkonerallé 46, F.
Bang, T., Overlærer, Nykøbing F.
Bangert, C., Kassekontrollør, R. af Dbg., Henningsvej 10, Hellerup.
Bardenfleth, K. S., mag. scient., Adjunkt, Elmehuset, Hasseris, Aalborg.
Barfod, A., cand. jur., Sagasvej 6^4, V.
Barfod, K., Sognepræst, Hjørlunde pr. Slangerup.
Bauder, Carl, Vekselerer, Gl. Torv 10—12, K.
Begtrup, A., stud. polit., Webersgade 13^3, Ø.
Begtrup, G., stud. agric., — —
Begtrup-Hansen, Overlæge, Dr. med., Silkeborg Sanatorium.
Bendixen, A. P., Postmester, Vestervig.
Berner-Schilden-Holsten, Baron, Kammerherre, Holstenshus, Faaborg.
Bertelsen, Realskolelærer, Glumsø.
Bertelsen, A., Distriktslæge, Umanak, Grønland.
Blangstrup, C., Kaptajn, Strandvejen 83 A., Str.
Bloch, O., Professor, Dr. med., Ny Toldbodgade 57, K.
Boldt, R., Trafikassistent, Skelskør.
Borch, S., Distriktslæge, Allinge.
Bornemann, C. v., stud. mag., St. Annæplads 11, K.
Brandt, J., Gaardejer, Frejlev.
Branth, W., Skovrider, S. Elkær pr. Sulsted St.
Breyen, P., Brygmester, Vodrofsvej 25, V.
Brock, J., Kontorchef, Dr. Tværgade 8^2, K.
Brodersen, H., Tømrermester, Østersøgade 10^4, Ø.
Brønniche, J., Forvalter, Sanat. v. Nakkebøllefjord, Pejrup St.
Bryndum, E., cand. theol., Thyborøn.
Buus, Proprietær, Dr. Abildgaards Allé 9, V.
Bølling, O. V., Skovrider, Hanneslund pr. Millinge.
Cammermeyers Boghandel, Kristiania, Norge.
Carstensen, E., Manufakturhandler, Magasin du Nord, Østerbrogade 25, Ø.

Christensen, H. Chr., Maskinmester, Sanatoriet ved Nakkebøllefjord, Pejrup St.
Christensen, R., Dyrlæge, Vesterbrogade 79², V.
Christensen, R., Lærer, Stenhus, pr. Holbæk.
Christensen, W., fhv. kgl. Skovrider, Gilleleje.
Christiani, A., Direktør, Toldbodgade 17, Kristiania, Norge.
Christiani, Chr., Forpagter, Bolling Sø pr. Moselund.
Christiani, O., Kaptain, Villa Quisiana, Nyborg.
Christiani, R., Forpagter, Ostenfeldtsvej 14, Næstved.
Christiansen, Chr., Læge, Skelskør.
Christiansen, H., Købmand, Faaborg.
Christiansen, J. P., Telegrafist, Shanghai, Kina.
Christiansen, M., Dyrlæge, Dr. Abildgaards Allé 14⁴, V.
Christiansen, N., fhv. kgl. Portner, Dbg. M., Anemonevej 38, Gentofte.
Christiansen, N. G., Kedivi, Ned-Indie.
Christiansen, O. Rye, Vekselerer, Classensgade 17, Ø
Clausen, J. Chr., Sognepræst, R. af Dbg., Korinth.
Clausen, J., Sagfører, Esbjerg,
Clausen, V., Skovrider, Planteskolen, Korinth.
Clausen, V., Kaptain i Marinen, Rosenvængets Sidealle 3, Ø.
Cleaver, G. E., Sproglærer, Gothersgade 149, K.
Copmann, P., Forstkand., Leonisgade 4, Viborg.
Cridland, Chr., Dyrlæge, Holbæk.
Cridland, R., Kasserer, Kochsvej 11³, V.
Dahlgreèn, H. R., Tandlæge, Holtensgade 18.
Dalsgaard, Sygehuslæge, Fjerritslev.
Damkier, J., cand. jur., Faaborg.
Damkier, E., Frue, Faaborg.
Danneskjold-Samsøe, Greve, Klosterskovgaard, Stege.
Danneskjold-Samsøe, Aage, Greve, Barritsskov, Barrit.
Dircks, A., Præparent, Ny Stensbakke 4, Trondhjem, Norge.
Dircks, J., Præparent, Gyldenløvesgade 10, Trondhjem, Norge.
Ditlevsen, A., mag. scient., Hellerupgaards Allé 8, Hellerup.
Ditlevsen, T. H., mag. scient., Annasvej 14, Hellerup.
Dreyer, Postmester, Faaborg.
Drewsen, C. C., Fabrikant, Pileallé 53³, F.
Dulau & Co., Antikvarboghandel, Soho Square 37, London W., England.
Dyrlund, L. C., Overretssagf., Østerbrogade 88², Ø.
Eckardt, K., cand. phil., Violvej 6, Gentofte.
Edwards, E. F., Ingeniør, Vestergade 3, B.
Eibe, Ingeniør, Overgade, Odense.
Ellinger, A., Frk., Skodsborg St.
Errboe, Skovrider, Ditlevslyst, Korinth.
Errboe, B., Havearkitekt, Frederikkevej 4, Hellerup.
Estrup, A., Godsejer, Enebo pr. Pindstrup.
Estrup, J., cand. phil., Kastelsvej 23¹, Ø.

Fabricius, O., Forstkandidat, Nøddebo pr. Fredensborg.
Falbe-Hansen, A., Fuldmægtig, Cort Adelersgade 1³, K.
Ferdinand, J., Adjunkt, Herlufsholm, Næstved.
Feveile, W., Østerbrogade 96³, Ø.
Fischer, C. W., Politibetjent, Fasanvej 24ª, Odense.
Fischer, M., Assistent, Aagade 98⁴, N.
Fløystrup, Prof., Dr. med., R. af Dbg., Stockholmsgade 41, Ø.
Freuchen, P., Kap York, Grønland.
Friderichsen, J. D., Godsejer, Høvængegaard, Nysted.
Friderichsen, E., Skolebestyrer, Kalkbrænderivej 12, Ø.
Frijs, M. Krag-Juel-Vind-, Lehnsgreve, Frijsenborg, Hammel.
Frydenlund, J. N. S., Ingeniør, cand. polyt., Godthaabsvej 77, F.
Gad, A., Grosserer, Gl. Kongevej 64, V.
Gad, C. A. J., Grosserer, Nøjsomhedsvej 9¹, Ø.
Gad, G., Boghandler, Vimmelskaftet 32, K.
Galle, K., cand. polyt., Viborg.
Gammelgaard, T., Banken, Frederikssund.
Gengler, J., Dr., Königl. Bayr. Oberstabsarzt z. D., Friderichsstrasse 1, Erlangen, Bayern.
Gjelberg-Hansen, Reservelæge, St. Hans Hospital, Roskilde.
Gjellerup, J., Boghandler, Solvgade 87, K.
Gleerup, P., Randers.
Godske-Nielsen, Direktør, Papirfabrikken, Silkeborg.
Gottlieb, E., stud. med., Vesterbrogade 33, V.
Gram, C., Jägmästare, Vindeln, Sverige.
Gram, E., cand. mag., Statens plantepatologiske Forsøg, Lyngby.
Gram, R. S., Højesteretsjustitiarius, Kastelsvej 19, Ø.
Granstedt, C. E., Konservator, Engelholm, Sverige.
Granvik, H., Amanuensis, Spårvägsg. 60, Malmö, Sverige.
Grevenkop-Castenskiold, H., dansk Ministergesandt, London.
Grill, Th., Læge, Vinderup.
Grundtvig, M., Frk., N. Farimagsgade 72², K.
Grønbeck, J., cand. pharm., Gl. Mønt 12, K.
Guldberg, O. Høegh, Læge, Meilgade, Aarhus.
Gylling, O., Konservator, Museet, Malmö, Sverige.
Gøtzche, H., cand. theol., Kommuneskolen, Rudkøbing.
Haase, O., Unter den Linden 39, Eingang Charlottenstr., Berlin, N. W. 7.
Hage, C., Boghandler, Gl. Mønt 1, K.
Hage, G., Grosserer, Jernbanevej 20, Klampenborg.
Hagerup, A., Arkitekt, Kolding.
Hansen, Justitsraad, Apoteker, R. af Dbg., Hobro.
Hansen, C. F., Stabslæge, Bredgade 4², K.
Hansen, E., Sigridsvej 16, Hellerup.
Hansen, E. H., Typograf, Thisted.
Hansen, H. P., Konservator, Herning.
Hansen, J., Seminarieelev, Søndergade, Haslev.
Hansen, L., Ingeniør, Marievej 15, Hellerup.

Hansen, S., Godsejer, Bredelokke, St. Hedinge.
Hansen, V., Lærer, Svaneke.
Havmøller, R., Forstassistent, Ø. K., Bandon, Siam.
Hartert, E. J. O., Zoological Museum, Tring, Herts, England.
Heegaard, A., Fabriksinspektør, Frederiksværk.
Heiberg, P. W., fhv. Stiftsfysikus, Dr. med., Viborg.
Heilbuth, H., Direktør, Vintappergaarden, Lyngby.
Heilbuth, A., Fru, Lyngbyvej, Hellerup.
Heilmann, A., Forstkand., Ø. K., Holbergsgade 2, K.
Heilmann, Chr., Proprietær, Tammestrup, Skanderborg.
Helms, G., Overretssagf., Vestervoldgade 117, B.
Helms, J., Professor, R. af Dbg., Landbohøjskolen, V.
Helms, O., Overlæge, Sanat. v. Nakkebøllefjord, Pejrup St.
Helms, T., stud. med., Forchhammersvej 16^3, V.
Henriques, G., Grosserer, Nyhavn 63, K.
Henriques, L., Sortedamsdosseringen 25, N.
Hertz, R., Overlæge, Kysthospitalet, Kalundborg.
Hilarius-Kalkau, H. A., Oberstløjtnant, R. af Dbg. og D. M., Dr. Priemesvej 7, V.
Hillerup, Th., Overretssagf, Gyldenløvesgade 16^2, K.
Hillerup, Godsejer, Gl. Kristineberg, Nykøbing F.
Hinrichsen, E., Bestyrer, Ullerødgaarden, Hillerød.
Hjorth, Chr., stud. mag., Carit Etlarsvej 7^3, V.
Hoffmeyer, Proprietær, Jægermester, Kulhusene, Værløse.
Holstein-Rathlou, C. F. E. v., Godsejer, R. af Dbg., Bredgade 65, K.
Holstein, V., Forstkandidat, Næstved.
Hornemann, A., Skovrider, Dalgaard pr. Tolne St.
Hvass, Birkedommer, Faaborg.
Hvass, J. A., Forststuderende, N. Farimagsgade 11^4, K.
Hviid, P., Snedker, Jeberg pr. Laurberg St.
Hvidberg, V., Forpagter, Søholm, Klippinge.
Hørring, O. F., Læge, Hauchsvej 20^4, V.
Hørring, R., mag. scient., Rahbeks Allé 32 St., V.
Høst, Fr., Sognepræst, Sølvested Præstegaard, Glamsbjerg.
Jacobsen, A., Naturaliehandler, Frederiksborggade 5, K.
Jacobsen, A., Ingeniør, cand. polyt., N. Farimagsgade 65^2, K.
Jacobsen, Professor, Dr. med., Frederiksberg Allé 42 A., V.
Jacobsen, E., Landmand, Skovgaard, Hjørlunde, Slangerup.
Jahn, K. R., Læge, Sejrø, Kalundborg.
Jansen, O. F., Kontorchef, R. af Dbg., Tordenskjoldsgade 3, K.
Jensen, A., Professor zoologiae, R. af Dbg., Dosseringen 45, N.
Jensen, C. Govertz, Redaktør. Mynstersvej 12, V.
Jensen, M., Skovrider, Skovridergaarden pr. Rude.
Jensen, O. Chr., Læge, Sorø.
Jeppesen, J. K., Lærer, Sejerslev Skole, Nykøbing M.
Jespersen, L., stud. agric., Henrik Steffensvej 4^4, V.
Jespersen, P., mag. scient., Jens Juelsgade 6^2, Ø.
Johannsen, G., Købmand, Axeltorvet, Næstved.

Johannsen, K., Herredsfuldmægtig, Lille Maglekildevej 6, Roskilde.
Johnsen, S., Konservator, Bergens Museum, Bergen, Norge.
Irminger, J., Stationsforstander, Assens.
Jägerskiöld, L. A., Professor, Dr., Museet, Göteborg, Sverige.
Jorgensen, A., prakt. Læge, Bramminge.
Jørgensen, J. P., Tune Landboskole, Taastrup.
Jørgensen, Kn., Apotheker, Rønne.
Jørgensen, Th., Skorstensfejermester, Horsens.
Kall, R., Oberstlojtnant, R. af Dbg., Prinsesse Maries Allé 17, V.
Kihlstrøm, W., Fotograf, Østerbrogade 27, Ø.
Kindt, S., Forstkandidat, Thurebylund, Thureby.
Kirschner, A., Inspektør, Gentofte.
Kirschner, Fru, Gentofte.
Kirkegaard, J., Lærer, cand. phil., Allégade 27 A. St., F.
Klem, O., Apoteker, Hammel.
Klinge, M., Forretningsfører, Tøjhushavevej 6, Randers.
Klöcker, A., Laboratorieforstander, Mynstersvej 19[1], V.
Knudtzon, N. H., Grosserer, Zoar, Fredensborg.
Knuth, E. C., Lehnsgreve, Knuthenborg, Bandholm.
Knuth, H., Greve, Rosendal, Fakse.
Koch, L., Geolog, Ubberup, Kalundborg.
Koefoed, A., Kontorchef,, Smallegade 56, F.
Koefoed, E., mag. scient., Jernbanevej 2, Charlottenlund.
Koefoed, J. P., Sagfører, Svaneke.
Koefoed-Hansen, Forstmester, Reykjavik, Island.
Konradsen, O. G., Skovrider, Søgaard, Vesterborg pr. Nakskov.
Kornerup, L., Frk., Gammeltoftsgade 20[4], K.
Krabbe, Th. N., Læge, Geysers Allé 2, S.
Krarup, L., Forstkandidat, Kongedybet 8, C.
Kristiansen, J., Forststud., Hersegade 7, Roskilde.
Krog, A., Professor, R. af Dbg., Smallegade 45, F.
Krüger, Chr., Onsgaardsvej 5, Hellerup.
Krüger, K., stud. art., Viggo Rothesvej 27, Charlottenlund.
Landbrugsministeriet, Kancellibygningen, K.
Landmark, Fiskeriinspektør, Kristiania, Norge.
Lakjer, T., stud. mag. Schlegels Allé 6[3], V.
Lange, H., stud. theol., Artillerivej 58[1], C.
Lange, J. E., Husmandsskolen, Odense.
Langhoff, B., Læge, Ringsted.
Larsen, B. H., Frk., Højbrøndstræde 8, Roskilde.
Larsen, C. S., Forstkandidat, Faaborg.
Larsen, J., Godsejer, Gaardbogaard, Aalbæk.
Larsen, J., Kommunelærer, Villa »Korlund«, Aalborg.
Larsen, J., Konservatormedhjælper, Prinsessegade 89, Fredericia.
Larsen, J., Kunstmaler, Kerteminde.
Larsen, J., Grosserer, Villa »Skovbo«, Holte.
Larsen, L., Brygmester, Bryggeriet »Rahbeks Allé«, V.
Larsen, V., Skovrider, Rørdam pr. Eiby.

Larsson, Fr., Godsforvalter, Christinehof, Löfvestad, Sverige.
Lassen, A., Frk., Vejlø Præstegaard, Næstved.
Lassen, Skovrider, Glorup, Svindinge St.
Lasson, G., Læge, Guldsmedegade 22², Aarhus.
Lauritzen, H., Overretssagf., Dyvekes Allé 9, S.
Lehn, C. L., Sognepræst, Hørby, Holbæk.
Lehn, E. L., Ass. i Landmandsbanken, N. Farimagsgade 58³, K.
Leth, H., Inspektør, Ebberødgaard, Birkerød.
Lerche-Lerchenborg, cand. jur., Hofjægermester, Lehnsgreve, R. af Dbg., Lerchenborg, Kalundborg.
Liebmann, P., Læge, Korinth.
Lindebod, cand. pharm., Holstebro.
Lindhardt, Tandlæge, Rønne.
Lindholm, E., Forstelev, Villa Stengaardsminde, Nøddebo, Fredensborg.
Lippert, C. L., Lærer, Musse, Nysted.
Lotz, P., Forststuderende, Rungsted.
Lund, A., Ingeniør, Randers.
Lund, G., Skovrider, Borgergade 32, Horsens.
Lund, N., Skovrider, Frijsenborg, Hammel.
Lütken, O., stud. art., Engskiftevej 4, Str.
Lüttichau, H., Hofjægermester, Tjele, Viborg.
Løvengreen, P., Direktør, Dr. Olgasvej 30 St., F.
Madsen, A., Frue, Harsdorffsvej 13, V.
Madsen, C., cand. polyt., Harsdorffsvej 13, V.
Madsen, P., Læge, Landet, Taasinge, Svendborg.
Madvig, E., Arkitekt, Frederiksberg Allé 12³, V.
Maire, D. F. le, Godsejer, Frederiksdal pr. Harpelund.
Malling, O., prakt. Læge, Stubbekøbing.
Malssen, J. T. M. v., Obrechtstraat 518, Haag, Holland.
Manniche, A. L. V., Konservator, Nyelandsvej 69. F.
Meyer, C., Læge, Rosenvængets Parallelvej 3, Ø.
Meyer, J., Frøken, Kastelsvej 9², Ø.
Michaelsen, C., Lærer, Skibby.
Michelsen, P. U., Premierløjtnant, Kronprinsessegade 36, K.
Mogensen, J., »La Corana«, Concepcion, F. C. N. O. A. Tucuman, Argentina.
Mogensen, P., Grosserer, Ø. Farimagsgade 75¹, Ø.
Monrad, F. D., Skovrider, Selund, Skanderborg.
Mortensen, H. Chr. C., Overlærer, Viborg.
Mortensen, R. C., Skoleinspektør, Enghaveplads 21, B.
Mourier-Petersen, Godsejer, Sallerupgaard, Lundby St.
Mundt, Skovrider, Fredskovsminde, Sorø.
Museum A. Koenig, Koblenzerstrasse 162, Bonn, Tyskland.
Museum, Zoologisk, Kristiania, Norge.
Møhl Hansen, Kunstmaler, Ramløse, Frederiksværk.
Møller, E., Frue, Jeppes Allé, Bispebjerg.
Møller, J., Fuldmægtig, Sodafabrikken, Odense.

Møller, J. M., Adjunkt, Pontoppidansgade 24[3], Aarhus.
Naturhistorisk Forening for Aalborg ved Adjunkt Bøje, Aalborg.
Neergaard, Edv., Godsejer, Førslevgaard, Fuglebjerg.
Neergaard-Petersen, stud. art., Fælledvej 14[3], N.
Neergaard-Petersen, C., Kontorchef, Peder Skramsgade 23[4], K.
Nielsen, A., Forststud., Strandvej 96, Hellerup.
Nielsen, A., Købmand, Strandgaarden, Rudkøbing.
Nielsen, A., Forststud., Sæbyholm, Nakskov.
Nielsen, C., Kapelmester, Frederiksholms Kanal 28 A, K.
Nielsen, L. P., Direktør, Fabrikken »Degras«, Øselsgade 25, Amager.
Nielsen, V., Skovrider, Katterød.
Nielsen, V., Forpagter, Gjorslev, Storehedinge.
Nielsen, Edv., Grosserer, Farvergade 10, B.
Nielsen, R., Lærer, Realskolen, Tranekjær.
Nielsen, Th., Direktør, Rønne.
Nielsen, P., Faktor, Eyrarbakki, Island.
Nordiska Bokhandeln, Stockholm, Sverige.
Nyqvist, H., Regimentslæge, Jönköping, Sverige.
Nørgaard, J. P., Boghandlermedhjælper, Vesterbrogade 79[3], B.
Oberholser, H. C., 2805, 18th St. N. W., Washington D. C., U. S. A.
Oldenborg, Th., Overlæge, Julemærkesanatoriet, Kolding.
Olsen, C., Plantør, Emmedsbo, Gjerrild.
Olsen, K., Lærer, Asaa.
Olsen, C., Typograf, Kohavevej 26[1], Nykøbing F.
Olsen, R. J., Fuldmægtig, Københavnsvej 1, Hellerup.
Oppermann, H. G., Skovrider, Visborggaard, Skelund.
Ottosen, R. F., Forstkandidat, Frederiksværk.
Palsby, L., Vekselllerer, Svanemøllevej 43, Str.
Pedersen, A., Gaardejer, Risegaard pr. Lou St.
Pedersen, Kr., Kommunelærer, Viborg.
Pedersen, L., cand. mag., Højskolehjemmet, Hillerød.
Permin, A., Forpagter, Klosterskovgaard, Stege.
Petersen, A., Rothesgade 15, Ø.
Petersen, C., Nørrevang, Skelund St.
Petersen, E., Strandvej 169[1], Hellerup.
Petersen, H., Hørkræmmer, Istedgade 50, B.
Petersen, J. W., kgl. Bygningsinspektør, R. af Dbg., Odense.
Petersen, J., fhv. Kolonibestyrer, R. af Dbg., Farum.
Petersen, J. T., Ornfeldt pr. Kiølstrup.
Petersen, N., Maskinassistent, Sakskøbing.
Petersen, O. G., Professor, Dr. phil., R. af Dbg., Martensens Allé 3[2], V.
Petersen, P., cand. pharm., Haderslevgade 28, B.
Petersen, S. P., Assistent, Smallegade 20 B[3], F.
Pirtzel, A., Apotheker, Helsingør.
Pirtzel, K., Frøken, Helsingør.
Pors, V., stud. med., St. Kongensgade 40[4], K.
Poulsen, C. A., Direktør, cand. polyt., Smallegade 45, F.
Poulsen, H., Prokurist, Dosseringen 24[4], N.

Poulsen, V., Overlæge, Dr. med., N. Farimagsgade 1[1], K.
Ralfe, P. G., The Parade, Castletown, Isle of Man.
Randløv, R. P., Gaardejer, Skanderborg.
Rasmussen, cand. pharm., Hadsund.
Rasmussen, C. A., Kommunelærer, Østre Fasanvej 246[2], L.
Rasmussen, H. P., Konservator, Mariendalsvej 80 St., F.
Reedtz-Thott, K. T. O., Gehejmekonferensraad, Kammerherre, Storkors af Dbg., D. M., Gaunø, Næstved.
Reimer, Chr. L., Købmand, Viborg.
Rendtorff, E., Lærer, cand. phil., Korsør.
Rendtorff, G., Læge, Fischersgade 2, Randers.
Rendtorff, J., Frk., Boghandelen, Fjerritslev.
Rendahl, H., Fil. licent., Riksmuseum, Stockholm, Sverige.
Richelieu, L. de, Landbrugskandidat, Kokkedal, Kokkedal St.
Riis, H., Tandlæge, Hobro.
Riis, J. A., Postkontrollør, Horsens.
Rosenius, P., Dr., Malmö, Sverige.
Rosenkrantz, H., Baron, Guldborg, N. Alslev.
Rosenørn-Lehn, Lehnsbaron, Oreby, Sakskøbing.
Rottbøll, J., Frue, Stockholmsgade 45, Ø.
Rubow, C., Direktør, Strandvejen 182, Charlottenlund.
Rømeling, C. W., Toldass., Løjtnant, Vardegade 19, Ø.
Salomonsen, C. J., Professor, Dr. med., Rigshospitalet, Ø.
Saxild, E., stud. polyt., Østersøgade 32[4], Ø.
Saxkjær, G., Løjtnant, Nørrebrogade 25, N.
Saxtorph, S. M, stud. med., Jens Juelsgade 6[2], Ø.
Saxtorph, V., Dr. Abildgaardsallé 7[3], V.
Scavenius, S., cand. jur., Klintholm, Borre.
Schaaning, H. Tho. L., Konservator, Høvik, Kristiania, Norge.
Schaarup, C., Afdelingschef, Jacob Danefærdsvej 12[2], V.
Schalow, H., Professor, Berlin-Grünewald, 50 Hohenzollerndamm, Tyskland.
Scheel, H., Kunstmaler, Carit Etlarsvej 5 St., V.
Scheel, O., Kaptain, Greve, 5te Artilleriafdeling, Holbæk.
Schiøler, E. D., Fru, Uraniavej 14—16, V.
Schiøler, E. L., Vekselllerer, Uraniavej 14—16, V.
Schiøler, E. Th., Student, Uraniavej 14—16, V.
Schiøler, I. L., Overretssagf., Holmens Kanal 22, K.
Scholten, G. v., Premierløjtnant, Helgaarden, Vordingborg.
Schou, S., Kunstmaler, Havnø, Hadsund.
Schougaard, S. N., Skovkasserer, Vidtskue, Bryrup St.
Schäffer, E., Læge, Nørrebrogade 168[1], N.
Schäffer, K., Overlæge, Faxinge Sanatorium, Præstø.
Seedorf, M., fhv. Stiftsfysikus, R. af Dbg., Odense.
Sehested-Juul, Hofjægermester, Ravnholt, Ørbæk.
Sibbernsen, Apotheker, Vesterskerninge.
Sixhøi, J. C., Adjunkt, Viborg.
Skibsted, A., Overretssagfører, Frederiksberggade 2, B.

Skjold, C., stud. mag., Rørholmsgade 20², K.
Skovgaard, E. N., »Bakkebo«, Frederiksdalsvej, Lyngby.
Skovgaard, P., Kunstmaler, Mogensgade 32, Viborg.
Sonnenborg, O., Slagtermester, Faaborg.
Spanding, H., Bankdirektør, Thygeslund, Hadsund.
Spur, E., Højskolelærer, Roskilde Højskole, Roskilde.
Späth, J., Fuldmægtig, Gl. Kongevej 125, V.
Staggemeier, Læge, Faaborg.
Stamm, R. H., Docent, mag. scient., Larslejstræde 9, K.
Steenstrup, E., cand. polyt., Borgnæsdal, Ærøskøbing.
Stein, J., Overlæge, Alm. Hospital, Kjøbenhavn.
Stokkebye, P., Grosserer, Puggaardsgade 4, B.
Strange, T., Rentier, Fjordsgade 1, Horsens.
Strubberg, A., cand. mag., Havnegade 49⁴, K.
Strøyer, A., Konservator, Gl. Kongevej 89¹, V.
Suhr, H. O., Vekselerer, Annasvej 7, Hellerup.
Suhr, S., Fru, Annasvej 7, Hellerup.
Suomalainen, E. W., mag. phil., Pori, Björneborg, Finland.
Svanholm, Overretssagfører, Aalborg.
Svendsen, J., Konsul, Ahlmans Allé 2, Hellerup.
Sæmundsson, B., Adjunkt, Reykjavik, Island.
Tåning, Å. V., stud. mag., Regensen, K.
Teisen, K., Etatsraad, R. af Dbg., Amaliegade 27, K.
Thomsen, Th., Lærer, Udbyneder, Havndal.
Thorsøe, H., kgl. Skovfoged, Lille Bøgeskov, Ringsted.
Thorup, V., Kriminalretsassessor, Sortedamsdosseringen 79 A⁴, Ø.
Toftgaard-Hansen, Købmand, Kjøge.
Toftgaard-Hansen, Lærer, Dalby, Kolding.
Traustedt, Læge, Gjedsted.
Treschow, H., Hofjægermester, R. af Dbg., St. Annæplads 7, K.
Trier, J., Overretssagf., Clausensvej 24, Gentofte.
Trier, S., Frk., Linnésgade 6², K.
Trier, Th., Vekselerer, Højbroplads 6, K.
Tulstrup, N., Andelsbanken, Nykøbing, M.
Tvede, K., Frk., Carit Etlarsvej 11, V.
Valentiner, A., Forpagter, Margrethenlund, Fakse.
Valeur, Skolebestyrer, Faaborg.
Vedel, P., Notarius publicus, R. af Dbg., Classensgade 34, Ø.
Vahl, Vald., Sognepræst, Arninge, Nakskov.
Wandall, A., Kontorchef, Nørregade 6⁴, K.
Wandall, J. S., Overlæge, Nørregade 28, K.
Warnaa, P., Fotograf, Nykøbing F.
Wedege, S., Bogtrykker, Walkendorfsgade 7, K.
Wedell-Wedellsborg, G., Baron, Kammerherre, Kmdr., D. M., Hellerupgaard, Hellerup.
Wegge, H. C., Læge, Gasværksvej 10, B.
Weibüll, Inspektør ved Kvindefængslet paa Christianshavn.
Weis, H., Forstkandidat, Kathrinevej 15, Hellerup.

Weismann, C., Skovrider, Skørping.
Wesenberg-Lund, Dr. phil., Hillerød.
Wilhjelm, M. H., kgl. Fuldmægtig, Nørregade 20^3, K.
Wilmann, B., Tandlæge, Florø, Norge.
Windeballe, C. N., Konservator, Fredericia.
Winge, H., mag. scient., Viceinspektør, Lemchesvej 21, Hellerup.
Winkel, P., Ingeniør, cand. polyt., Milnersvej 8, Hillerød.
Winkel, S., Godsejer, Hillerød.
Zoologisk Have, Direktør Dreyer, Valby.
Østergaard, L. J., Førstelærer, Blenstrup pr. Skørping.

TIL MEDLEMMERNE.

Breve og Henvendelser til Foreningen bedes sendte til Formanden, Vekselerer E. Lehn Schiøler, Uraniavej 14—16, V.

Artikler og Meddelelser til Tidsskriftet bedes sendte til Redaktøren, Overlæge O. Helms, Nakkebøllefjord pr. Pejrup.

Avertissementer til Tidsskriftet og Regningskrav til Foreningen bedes sendte til Kassereren, Stud. med. S. M. Saxtorph, Jens Juelsgade 6^2, Ø.

Meddelelser om Flytning bedes tilstillet Kassereren.

Ekskursionsudvalget bestaar af Læge Th. N. Krabbe, Konservator A. L. V. Manniche og Docent R. H. Stamm. Forslag til Ekskursioner bedes sendte til Udvalgets Formand, Læge Th. N Krabbe, Geysers Allé 2, S.

Forfattere af større Artikler kan, naar det ønskes, faa 25 Særtryk gratis.

Ny tiltrædende Medlemmer kan, naar det ønskes, faa Tidsskriftets 1. og 2. Aargang (forsaavidt de haves) for 10 Kr. hver, de øvrige Aargange for 6 Kr. hver.

Indmeldelse i Foreningen kan ske til et af Bestyrelsens Medlemmer til Redaktøren eller Kassereren. Medlemsbidraget er 5 Kr. aarligt heri indbefattet Betaling for Tidsskriftet, for udenlandske Medlemmer 6 Kr.

E. LEHN SCHIØLER,
Formand,
Uraniavej 14—16, V.

A. HAGERUP,
Næstformand,
Kolding.

A. KOEFOED,
Smallegade 56^3, F.

R. H. STAMM,
Larslejstræde 9^3, K.

OPFORDRING TIL AT YDE »DANSK ORNITHOLOGISK FORENING« ØKONOMISK STØTTE.

Den Forhøjelse af det aarlige Kontingent med 1 Kr., som blev vedtaget paa forrige Generalforsamling, har desværre ikke formaaet at bringe Foreningen ud af dens økonomiske Vanskeligheder; endskønt der fra enkelte Medlemmers Side er ydet endog meget betydelige Tilskud, kan det forudses, at Regnskabsaaret vil ende med et stort Underskud. Det er de høje Priser paa Papir, Trykning o. s. v., der foraarsager Underskudet, og man har ikke villet gribe til det nærliggende Middel at forringe Papirets Kvalitet og Tidsskriftets Omfang. Der er stadig rigeligt Stof til at fylde Tidsskriftet, og Medlemslisten viser, at der ogsaa stadig er Interesse nok for Foreningen.

Men Penge savnes der. En yderligere Kontingentforhøjelse vil man nødig skride til, men man tillader sig at anmode de blandt Medlemmerne, som har Evne og Lyst til at hjælpe Foreningen over en vanskelig Tid, om at yde et ekstra Bidrag. Et eventuelt Bidrag bedes tilstillet Kassereren, et af Bestyrelsens Medlemmer eller Redaktøren; sendes der Meddelelse om, at et saadant Bidrag vil blive ydet, vil Beløbet blive opkrævet.

Bestyrelsen.

FORENINGSMEDDELELSER.

MØDE I DANSK ORNITHOLOGISK FORENING

Møde afholdtes 7 April 1919 i Grundtvigs Hus, Studiestræde 38. Ca. 50 Medlemmer var tilstede. Overlæge O. Helms holdt Foredrag om »Røntgenfotografering i Ornithologien«, omtalte først kort Røntgenfotograferingens Indførelse og Betydning for den medicinske Videnskab og gik derefter over til at omtale Forsøg paa Fotografering af forskellige Fugle af de forskelligste Arter fra Maager, Ænder og Rovfugle til Duer og Papegøjer. Paa en Række smukke Lysbilleder saa man de foreløbige Resultater af dette Arbejde. Knoglerne tegnede sig meget skarpt paa den fotografiske Plade, men desuden fik man ogsaa ofte andre Dele af Dyrene at se saaledes indre Organer som Lever, Dele af Fordøjelseskanalen, Luftrør og lignende. Paa Billeder af unge Fugle saas tydeligt Epiphysebrusken, ligesom de blodfyldte Fjerposer gav tydelig Skygge.

Foredragsholderen var begyndt paa et Arbejde om Paavisning af Respirationsorganerne særlig de forskellige Luftsække ved Indsprøjtning af en Blyopløsning i Luftrøret. Da Blyopløsningen paa Røntgenpladen giver skarp Skygge kunde man maaske ad denne Vej naa til klart at vise de forskellige Luftsække og deres Forbindelser med Lungerne. En Del Undersøgelser havde Foredragsholderen gjort sammen med S. M. Saxtorph, væsentlig drejende sig om at paavise Forhold vedrørende Fordøjelsen; der vistes Billeder af nogle Hejremaver indeholdende Aal og Aalekvabber, og Skelettet af Aalen saas tydeligt ligge sammenrullet i Maven. Der var ogsaa gjort Forsøg med Indhældning af Vismuthopløsning i Fordøjelseskanalen paa levende Duer, og man saa Billeder af, hvorledes Kroen først var ganske udspilet af Opløsningen, mens denne allerede 2 Timer efter var naaet hele Fordøjelseskanalen igennem.

Taleren betonede dog, at det maatte opfattes som rent foreløbige Forsøg, der maaske vilde blive fortsatte og kunde give smukke Resultater.

Endelig vistes en Del smukke Lysbilleder af Fugle, taget ved Foredragsholderens Bopæl og visende Fuglene i Naturen.

Efter Foredraget afholdtes Auktion over en Del Tidsskrifter og Bøger, der var indkommet gennem Bytteforbindelser.

S. M. S.

UDFLUGT TIL SØBORG (UTTERSLEV) MOSE 27 APRIL 1919.

Om Morgenen Kl. 9 mødtes de fleste af Deltagerne, hvis fulde Antal senere blev 17, ved Apotheket i Utterslev. Stærk Regn om Morgenen havde holdt flere anmeldte Deltagere hjemme; i Løbet af Turen bedredes Vejret og blev meget behageligt. Konservator A. L. V.

Manniche ledede Turen. Fra Modestedet begav man sig ned til den sydlige Bred af Mosens sydvestlige Del, hvor man fra Bredden iagttog de forbitrækkende Fugle, efter at disse var bragte til at flyve op derved, at Mosens Opsynsmand stagede en Baad gennem en Del af Rørene. Efter nogen Tids Forløb gik man op i Utterslev, hvor man i et Traktørsted nød sin Frokost, hvorefter man atter gik ned i samme Del af Mosen, hvorpaa man, efter at være færget over til den nordre Bred, langs denne spadserede til Brønshøj, idet Manøvren med at opjage Fuglene ved Hjælp af Baaden blev gentaget. Enkelte af Deltagerne havde været i Baaden paa begge dens Ture gennem Rørene. Fra Brønshøj tog Deltagerne pr. Sporvogn tilbage til København. Fuglene var til Stede i overordentlig stort Individantal, men for Størstedelen saas de paa Afstande, der kun tillod dem, der havde gode Kikkerter, at se Enkeltheder. Det ornithologiske Udbytte frembød ikke Mærkeligheder, men maatte alt i alt kaldes tilfredsstillende.

Følgende 34 Arter iagttoges med Sikkerhed: Krikand *(Anas crecca)* mange, Atling *(Anas querquedula)* en Del, Stokand *(Anas boscas)* mange, Skeand *(Anas clypeata)* en Del, Troldand *(Fuligula cristata)* en Del, Taffeland *(Fuligula ferina)* mange, Graagaas *(Anser cinereus)* 2 ved Rede med Æg, Lille Lappedykker *(Tachybaptes minor)* nogle, Sorthalset Lappedykker *(Podicipes nigricollis)* nogle, Graastrubet Lappedykker *(Podicipes griseigena)* en Del samt 4 Reder med Æg, Stor Lappedykker *(Podicipes cristatus)* nogle, Rørhøne *(Gallinula chloropus)* 1, Blishøne *(Fulica atra)* Masse samt 5 Reder med Æg, Vibe *(Vanellus cristatus)* mange samt 8 Reder med Æg, Lille Præstekrave *(Aegialitis minor)* 2 sammen, Rødben *(Totanus calidris)* nogle, Horsegøg *(Gallinago scolopacina)* enkeltvis 3 Gange, Hættemaage *(Larus ridibundus)* mange, Stork *(Ciconia alba)* 1, Skade *(Pica caudata)* enkeltvis 3 Gange, Lærke *(Alauda arvensis)* en Del, Stær *(Sturnus vulgaris)* mange, Musvit *(Parus major)* 1, Løvsanger *(Phyllopseustes trochilus)* Sang hørt en Gang, Engpiber *(Anthus pratensis)* nogle, Hvid Vipstjært *(Motacilla alba)* 2 sammen, Sangdrossel *(Turdus musicus)* 1, Solsort *(Turdus merula)* nogle, Stenpikker *(Saxicola oenanthe)* 1 ♂, Husspurv *(Passer domesticus)* en Del, Skovspurv *(Passer montanus)* nogle, Irisk *(Cannabina linota)* Par Stk., Rørspurv *(Emberiza schoeniclus)* 2 sammen (♂ og ♀), Gulvspurv *(Emberiza citrinella)* 1.

Kl. henad 3 var man atter i København.

TH. N. KRABBE.

UDFLUGT TIL AMAGERS SYDKYST 13 JULI 1919.

Fra Amagerbro Station, hvor man mødtes om Morgenen, afgik Deltagerne med Tog 8^{40} til St. Magleby Station. Deltagernes Antal blev kun 8. Da Hovedformaalet var at træffe højnordiske Vadefuglearter paa begyndende Sydtræk, og da der tillige maatte tages Hensyn til den et Par Dage senere begyndende Strandjagt, havde man set sig nødsaget til at fastsætte Udflugten til dette, med Hen-

blik paa Sommerferien, uheldige Tidspunkt. Hovedformaalet glippede nærmest ganske, men den ringe Deltagelse i Turen vil vel afholde fra at gentage Forsøget midt i Ferietiden. Fra St. Magleby Station gik man, efter at have spist Frokost i en Restaurationshave tæt derved, ud til Sydkysten, som man derpaa fulgte mod Vest indtil et Stykke forbi Aflandshage. Man forlod saa Kysten og gik op til Kongelunden, hvor Turen med Fasanjægeren, Hr. Albrechtsen's velvillige Tilladelse gik gennem en Del af Skoven. Efter et lille Hvil med Maaltid i Kongelundens Kro gik man ad Landevejen tilbage til St. Magleby Station og derfra med Tog 5^{05} tilbage til Amagerbro. En Albino-Forstuesvale var det mærkeligste, som Turen frembod; men iøvrigt maatte Listen over sikkert sete Arter kaldes anselig, idet den naaede op til Tallet 51.

Disse var følgende: Stokand *(Anas boscas)* 2 sammen, Toppet Skallesluger *(Mergus serrator)* 1, Agerhøne *(Perdix cinerea)* 2 sammen, Vibe *(Vanellus cristatus)* mange, Præstekrave *(Aegialitis hiaticula)* mange, Mudderklire *(Actitis hypoleuca)* en Del, Tinksmed *(Totanus glareola)* mange, Svaleklire *(Totanus ochropus)* en Del, Rødben *(Totanus calidris)* mange, Ryle *(Tringa alpina)* nogle samt 2 ikke flyvefærdige Unger, Hættemaage *(Larus ridibundus)* en Del, Stormmaage *(Larus canus)* mange, Havmaage *(Larus argentatus)* 3 sammen, Dværgterne *(Sterna minuta)* nogle, Terne *(Sterna hirundo,* dog muligt *macrura)* nogle, Hejre *(Ardea cinerea)* 1, Ringdue *(Columba palumbus)* Par Stk., Mursvale *(Cypselus apus)* en Del, Gøg *(Cuculus canorus)*, Par Stk., Tornskade *(Lanius collyrio)* Par Stk., samt 1 Rede med 5 Unger, Digesvale *(Hirundo riparia)* en Del, Bysvale *(Hirundo urbica)* en Del, Forstuesvale *(Hirundo rustica)* Mængde samt en ung Albino (hvid eller maaske tildels graalighvid, uden nogetsomhelst mørkt), Lærke *(Alauda arvensis)* Mængde, Stær *(Sturnus vulgaris)* mange, Træpikker *(Certhia familiaris)* 1, Musvit *(Parus major)* Par Stk., Tornsanger *(Sylvia cinerea)* Par Stk., Gærdesanger *(Sylvia curruca)* Par Stk., Havesanger *(Sylvia hortensis)* Par Stk., Gulbug *(Hypolais icterina)* Par Stk., Løvsanger *(Phyllopseustes trochilus)* nogle, Fuglekonge *(Regulus cristatus)* Par Stk., Engpiber *(Anthus pratensis)* mange, Gul Vipstjært *(Motacilla flava)* en Del, Hvid Vipstjært *(Motacilla alba)* nogle, Sangdrossel *(Turdus musicus)* Par Stk., Solsort *(Turdus merula)* nogle, Bynkefugl *(Pratincola rubetra)* nogle, Rødkælk *(Erithacus rubecula)* Par Stk., Nattergal *(Luscinia philomela)* 2, Graa Fluesnapper *(Muscicapa grisola)* 1, Husspurv *(Passer domesticus)* mange, Skovspurv *(Passer montanus)* nogle, Bogfinke *(Fringilla coelebs)* en Del, Stillids *(Carduelis elegans)* 2 sammen, Svenske *(Ligurinus chloris)* Par Stk., Irisk *(Cannabina linota)* mange, Rørspurv *(Emberiza schoeniclus)* 2, Gulspurv *(Emberiza citrinella)* Par Stk., Bomlærke *(Emberiza miliaria)* nogle. — Endvidere saas en lille Rovfugl [vistnok en Lærkefalk *(Falco subbuteo)*].

Ved 5½ Tiden var Halvdelen af Deltagerne atter i København, Resten først med et lidt senere Tog.

TH. N. KRABBE.

DEN NORDISKE KOMMISSION FOR TRÆKFUGLESTUDIER

Som en Del Medlemmer sikkert har erfaret, er der dannet en Sammenslutning væsentlig af yngre fugletrækinteresserede under ovenstaaende Navn; og det vilde maaske være paa sin Plads her gennem Tidsskriftet at give lidt nærmere Oplysning om Formaalet med denne Kommission. Sammenslutningen er sket med det Maal for Øje at søge at bringe en vis Ensartethed til Veje i Studiet af Fuglenes Træk her over de nordiske Lande. Der søges at naa det ved at have en Del Iagttagere i hvert Land, og disse skal hver fra deres Egn paa ensartede Skemaer søge at give et Billede af de almindeligste Fugles Træk; disse Fugle er med ganske faa Undtagelser de samme i Landene. Af mere specielle Opgaver skal nævnes, at der fra i Foraaret og nu i Efteraaret er indsamlet og bliver indsamlet Materiale om Skovsnæppens Træk. Ligeledes er der under Forberedelse en Ringmærkning i større Stil i alle de nordiske Lande af Graakragen for muligt at faa et Indtryk af denne i saa mange Henseender interessante Fugls Træk.

Kommissionen repræsenteres i Sverige af Dr. phil. Hjalmar Rendahl, Stockholm, i Norge af Konservator Sigurd Johnsen, Bergen og her i Danmark af mag. scient. P. Jespersen, København; i Finland er der indledet Samarbejde med Mag. Suomalainen, Pori, og der haabes paa en nærmere Forbindelse ogsaa her.

Skulde nogle af Tidsskriftets Læsere have Interesse af at erfare de nærmere Enkeltheder Kommissionen vedrørende, kan Henvendelse ske til Mag. scient. Jespersen, Dr. Dagmars Allé 22, Valby.

S. M. S.

NYE MEDLEMMER

Bartholin, Th., cand. mag. Uraniavej 19, V.
Blædel, H., eksam. Faglærerinde, Hostrupsvej 6², V.
Caspersen, J. P., Fotograf, Vester-Aaby.
Christensen, P., Bankassistent, Jernbanevej 15, Frederikssund.
Christensen, Th., Kontorchef, Hartmannsvej 11 A, Hellerup.
Dybwad, Jacob, Boghandler, Kristiania, Norge.
Einarsson, M., Dyrlæge, Reykjavik, Island.
Fibiger, Johs., Dr. med., Professor ved Universitetet, Fr. V.s Vej, Ø.
Fogtmann, Th., Lærer, Gislinge Skole, Gislinge.
Friis, Johs., Proprietær, Skramsø pr. Trustrup St.
Groothoff, A., Kammerherre, fhv. Amtmand, Sorø.
Grüner, M., Underinspektrice, Frederiksberg Hospital, F.
Hansen, Johs., Kontorhjælper, Kronprinsensgade 16, Nyborg.
Harboe, J. Chr., Stenlængegaard pr. Mern.
Hoier, Ingeborg, Præstøvej 15, Næstved.
Jacobsen, Chr. S., Tapethandler, Bredgade 36, K.
Jensen, M., Fabrikant. Vesterbrogade 82, V.

Jerk, O., cand. phil., Kregome.
Kirchhoff, C., Frederikssund.
Knudsen, L., Kontorassistent, Ndr. Fasanvej 40², F.
Kongstad, Chr., Hovedkasserer i Landmandsbanken.
Ogstrup, F., Forststud., Smallegade 36 D., F.
Olesen, R., Sagfører, Møgelbjerg pr. Vodskov.
Petersen, Lærer, Bogense.
Skovgaard, S., Gl. Kongevej 68², F.
Strange, F. V. Snedkermester, Horsens.
Wille, A., Forvalter, Rosenholm, Holstebro.

TIL MEDLEMMERNE.

Breve og Henvendelser til Foreningen bedes sendte til Formanden, Vekselerer E. Lehn Schiøler, Uraniavej 14—16, V.

Artikler og Meddelelser til Tidsskriftet bedes sendte til Redaktøren, Overlæge O. Helms, Nakkebøllefjord pr. Pejrup.

Avertissementer til Tidsskriftet og Regningskrav til Foreningen bedes sendte til Kassereren, Fuldmægtig J. Späth, Sparekassen for København og Omegn, Niels Hemmingsensgade 24, K.

Meddelelser om Flytning bedes tilstillet Kassereren.

Ekskursionsudvalget bestaar af Læge Th. N. Krabbe, Konservator A. L. V. Manniche og Docent R. H. Stamm. Forslag til Ekskursioner bedes sendte til Udvalgets Formand, Læge Th. N. Krabbe, Geysers Allé 2, S.

Forfattere af større Artikler kan, naar det ønskes, faa 25 Særtryk gratis.

Ny tiltrædende Medlemmer kan, naar det ønskes, faa Tidsskriftets 1. og 2. Aargang (forsaavidt de haves) for 10 Kr. hver, de øvrige Aargange for 8 Kr. hver.

Indmeldelse i Foreningen kan ske til et af Bestyrelsens Medlemmer til Redaktøren eller Kassereren. Medlemsbidraget er 8 Kr. aarligt heri indbefattet Betaling for Tidsskriftet, for udenlandske Medlemmer 10 Kr.

E. LEHN SCHIØLER,
Formand,
Uraniavej 14—16, V.

A. HAGERUP,
Næstformand,
Kolding.

A. KOEFOED,
Smallegade 56³, F.

R. H. STAMM,
Larslejstræde 9³, K.

NY KASSERER

Fuldmægtig J. Späth har paa Grund af Læge S. M. Saxtorphs Bortrejse fra København overtaget Kassererposten. Henvendelser til Kassereren bedes sendt under Adresse: Sparekassen for København og Omegn, Niels Hemmingsensgade 24, K.

13. AARGANG

HÆFTE I—II

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

REDIGERET AF

O. HELMS

Kjøbenhavn

Februar 1919

Artiklen

»FUGLENE VED NAKKEBØLLEFJORD«

vil blive afsluttet i næste Hæfte. Af Billederne i dette Hæfte er Fig. 34 og 38 tagne af Sygeplejerske Frk. *Elisabeth Lange*, Fig. 37 af Hr. Docent *R. H. Stamm*, Fig. 44 og 45 af Hr. Forstkandidat *O. Fabricius*, de øvrige af Hr. *I. P. Caspersen*.

INDHOLDSFORTEGNELSE.

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

AARGANG 13, HÆFTE I—II.

H. H. THIELES BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

13. AARGANG HÆFTE III—IV

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

REDIGERET AF
O. HELMS

Kjøbenhavn Oktober 1919

INDHOLDSFORTEGNELSE.

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

AARGANG 13, HÆFTE III—IV.

AARGANG 1—2 AF D. O F.'s TIDSSKRIFT KØBES

Da Tidsskriftets to første Aargange er udsolgte, købes disse Aargange eller enkelte Hæfter af Kassereren, Fuldmægtig I. Späth, Sparekassen for København og Omegn, Niels Hemmingsensgade 24.

H. H. Thieles Bogtrykkeri. København

AMNH LIBRARY
100105824